

ΔΗΜΟΣΘ. Μ. ΑΝΣΕΡΑΔΟΥ
πρόην ἐπιθ. δημοτ. σχολείου.

86
28

1307

ΟΔΗΓΟΣ

ΤΗΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΕΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

1239
ΚΓ
86

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

43
1307

ΑΘΗΝΑΙ

Ἐκδοτικὸς Οἶκος Α. καὶ Π. Δημητράκου

56. — Ὁδὸς Σταδίου — 56.

B

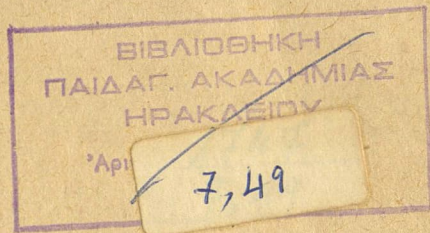
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Δ. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

Ἐν Ἀθήναις—ὁδὸς Σταδίου 56.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ἅπαντα πωλοῦνται καὶ δεδεμ. ἀντὶ δρ. 6 ἐπὶ πλέον.

ΑΠΑΣΑ Η ΓΛΗ τῶν ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ διδασκομένων μαθημάτων τόμος Α' διὰ τὴν Γ' καὶ Δ' τάξιν. Δεδ.	Δραχ. 45.—
ΑΠΑΣΑ Η ΓΛΗ τῶν ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ διδασκομένων μαθημάτων τόμος Β' διὰ τὴν Ε' καὶ ΣΤ' τάξιν Δεδ.	55.—
ΟΔΗΓΟΣ τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθιῶν. Ἀνδρεάδου Δ.	25.—
ΟΔΗΓΟΣ τῆς διδασκαλίας τῆς Πατριδογραφίας »	30.—
ΟΔΗΓΟΣ τῆς διδ. Γεωγραφίας τῆς Ἑλλάδος »	40.—
ΟΔΗΓΟΣ τῆς διδασκαλίας τῆς Γραμματικῆς. »	40.—
ΟΔΗΓΟΣ τῆς πρώτης Ἀναγνώσεως καὶ Γραφῆς. »	30.—
ΟΔΗΓΟΣ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀριθμητικῆς. »	75.—
ΟΔΗΓΟΣ τῆς Χειροτεχνίας ὑπὸ Θ. Μαραγκουδάκη	
Τεῦχος Α'. Ἡ Πλαστικὴ	12.50
» Β'. Ἡ Χαρτοτεχνία	30.—
» Γ'. Ἡ Βιβλιοδετικὴ.	12.50
ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑΣ. ἐκ τοῦ Φυσικοῦ συγγραφεὶς ὑπὸ ἐπιτροπῆς συσταθείσης ὑπὸ τῆς Ἑλβετικῆς κυβερνήσεως· μετάφρασις ἐπιμελεία Π. Ρούμπου Ζωγράφου-Γλύπτου	25.—
ΓΙΑΤΙ; ἡ ὁδηγὸς διδασκαλίας φυσικῆς Πειραματικῆς, περιλαμβάνων ὅλα τὰ μαθήματα τοῦ προγράμ. ὑπὸ Παπαμιχαήλ.	25.—
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ἡ ὁδηγὸς καὶ ὕλικόν διὰ τὴν δι- οργάνωσιν τῶν σχολικῶν ἑορτῶν ὑπὸ Παπαμιχαήλ-Στρα- τηγοπούλου-Ντάβου	25.—
ΤΟ ΒΙΒΑΙΟΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ. Ἐκδ. 2α Π. Δημοπούλου..	25.—
Η ΖΩΗ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ G. Burkhardt μετάφρασις ὑπὸ Σπ. Καλλιάρφα ἐκδοσις 2α ἄδ.....	20.—
Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ἐν θεωρίᾳ καὶ πράξει. Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ Σπ. Καλλιάρφα, ἄδ.....	50.—
ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΙΣ τοῦ Σχολείου Ἐργασίας, μετάφρα- σις ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Σπ. Καλλιάρφα	25.—
ΧΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΟΡΥΚΤΟΛΟΓΙΑ ὑπὸ Ἐπ. Παπαμιχαήλ..	15.—
ΕΙΣΑΓΩΓΗ Εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν ὑπὸ Ν. Ἐξαρ- χοπούλου ἐκδ. Β'. ἐπηρεξημένη, ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου χρυ- σόδετος Δρ. 95 ἄδ.	80.—
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ὑπὸ Μ. Σακελλαροπούλου.	10.—
ΣΥΜΒΟΛΗ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν Γ. Σακελλαρίου	20.—
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ κατὰ τοὺς Ament καὶ Caupp μετάφρασις ἐκ τοῦ γερμανικοῦ Ζ. Ζαμάνη, καὶ Α. Δαλεζίου, ἐκδοσις ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου μετὰ πολλῶν εἰκόνων	15.—

ΔΗΜΟΣΦ. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

πρώην επιθεωρητοῦ τῶν Δημοτ. σχολείων

ΟΔΗΓΟΣ

ΤΗΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΕΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

207

Ἔκδοσις δευτέρα

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκδοτικὸς Οἶκος Δ. καὶ Π. Δημητράκου

56—Ὁδὸς Σταδίου—56

Πρὸς τοὺς κ. κ. λειτουργοὺς τῆς Δημ.

Ἐκπαιδεύσεως.

Τὰ «παραμύθια τῆς Γριᾶς Στάθαινας», μία συλλογὴ μου ἀπὸ 10 πρωτότυπα παιδαγωγικὰ παραμύθια, τὴν ὁποίαν ἐξέδωκα κατὰ τὸ 1914, ἐξηγητήθη πρὸ πολλοῦ. Ἐπίσης ἔχουν ἐξαντληθῆ, καθὼς παρετήρησα, καὶ ὅλαι αἱ ἀπὸ ἄλλους συλλογεῖς ἢ συγγραφεῖς ἐκδοθεῖσαι ἕως τῶρα ἀξιαλόγον συλλογαὶ παραμυθίων πρὸς χρῆσιν τῶν λειτουργῶν τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως, τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν φιλομαθοῦντων μικρῶν ἀναγνωστῶν.

Ἡ τελεία ἔλλειψις ἐνὸς τόσοῦ χρησίμου βιβλίου καὶ αἱ προτροπαὶ πολλῶν συναδέλφων μὲ ἐπεισαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπανεκδώσω τὰ «Παραμύθια τῆς γριᾶς Στάθαινας». Ἀποφασίσας τοῦτο, ἐνόμισα, ὅτι εἶχα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παρουσιάσω εἰς τὸ κοινὸν τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἔργον μου κατὰ τὴν β' ἐκδόσιν του, ὅχι μόνον βελτιωμένον κατὰ τὸ περιεχόμενον του, ἀλλὰ καὶ περισσότερον χρησίμον διὰ τὸν σκοπόν, διὰ τὸν ὁποῖον συνεγράφη.

Καὶ ὅσον μὲν διὰ τὴν καλυτέρευσιν τοῦ περιεχομένου του ἐνόμισα, ὅτι θὰ ἐπετύχαινα αὐτήν, ἐὰν ἤμποροῦσα ν' ἀντικαταστήσω ὅλα τὰ πρωτότυπα ἐκεῖνα παραμύθια μου τῆς α' ἐκδόσεως μὲ ἐκλεκτὰ δημοτικὰ. Διότι τὰ δημοτικὰ παραμύθια, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶνε ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ μας κειμήλια καὶ ὡς τοιαῦτα ἔχομεν ὅλοι μας τὸ καθήκον νὰ τὰ μεταδίδωμεν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ὡς κληρονομίαν πολέτιμον, εἶναι καὶ ἐξ ἄλλου, — ὅταν μάλιστα τύχη νὰ εἶναι καὶ ἐκλεκτὰ — ἀσύγκριτα πρὸς ὁποιοδήποτε πρωτότυπον παραμῦθι κοινοῦ παραμυθολόγου.

Διὰ νὰ ἐπιτύχω ὁμως μίαν τοιαύτην ἀντικατάστασιν, ἔπρεπε ν' ἀναδιψῶ πολλὰς ἀπὸ τὰς λαϊκὰς παραμυθολογικὰς συλλογὰς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς καὶ ἀπ' αὐτὰς μὲ πολλὴν προσοχὴν νὰ ἐκλέξω ὀλίγα, ἀλλ' ἐκλεκτὰ κατὰ τὴν κρίσιν μου τοιαῦτα παραμύθια.

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως.

Συμμετῶν. Ἀναρτίου.

Τὰ παραμύθια αὐτά, 9 τὸν ἀριθμὸν, μαζί με ἓνα πρωτότυπον ἰδικὸν μου καὶ Ἱ δημοτικὸν γερμανικόν, ἀπετέλεσαν τὴν δευτέραν σειρὰν τῶν «Παραμυθιῶν» τῆς Γριᾶς Στάθαινας.

Διὰ τὰ καταστήσω ἔπειτα χρησιμότεραν τὴν συλλογὴν μου αὐτὴν, ἐνόμισα ὄχι μόνον, ὅτι ἡ ἔκθεσις τῶν παραμυθίων ἔπρεπε νὰ φέρῃ τὸν τύπον τῆς «ὑποδειγματικῆς διηγήσεως», ἀλλὰ καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ προσθέσω εἰς αὐτὴν καὶ ἐπαρκεῖς ὁδηγίας διὰ τὴν ἐπιτυχεστέραν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου χάριν τῶν διδασκάλων καὶ νηπιαγωγῶν.

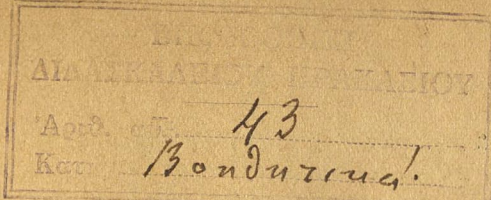
Ἐπειδὴ δὲ ἐκ πείρας ἐγνώρισα ὅτι τὸ μάθημα τοῦτο εἶναι φύσει δύσκολον, ἐνόμισα ὅτι αἱ ὁδηγίαι αὐταὶ δὲν ἔπρεπε νὰ περιορισθοῦν εἰς θεωρίας μόνον, ἀλλὰ διὰ τὰ εἶναι πλήρεις, νὰ προστεθοῦν εἰς αὐτάς καὶ διαγράμματα ἱκανὰ διδασκαλιῶν τοῦ μαθήματος τούτου πρὸς καθοδήγησιν μὲν τῶν ἀπειροτέρων κατὰ τὰ πρῶτα διδασκαλικά αὐτῶν βήματα, πρὸς εὐκολίαν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον ἐμπειρῶν διδασκάλων καὶ νηπιαγωγῶν.

Αἱ ὁδηγίαι αὐταὶ μαζί με τὴν β' σειρὰν τῶν «Παραμυθιῶν» τῆς Γριᾶς» (1) καθὼς καὶ μετὰ τὰ διαγράμματα, λεπτομερῆ καὶ σύντομα, τῆς διδασκαλίας ὅλων αὐτῶν τῶν παραμυθίων ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενον τοῦ παρόντος «Ὁδηγοῦ».

Ἡ ὑποδοχὴ, ποὺ θὰ τύχη ἐκ μέρους τῶν κ. κ. συναδέλφων, θὰ μοῦ δείξῃ τὸ μέτρον ἀφ' ἑτέρου μὲν τῆς χρησιμότητος τοιούτων βιβλίων, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν προσπαθειῶν μου πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου αὐτῶν.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης.

(1) Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐκδίδεται καὶ ἰδιαιτέρως, ἀνευ δηλ. τῶν ὁδηγιῶν καὶ τῶν ὑποδειγμάτων τῆς διδασκαλίας πρὸς χρῆσιν τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν φιλομαθοῦντων μικρῶν μαθητῶν.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ—ΓΕΝΙΚΟΝ

Ὅλιγα τινὰ περὶ τῆς παιδευτικῆς ἀξίας τῶν παραμυθίων καὶ τῆς σκοπιμωτέρας καὶ ἐπαρκεστερας διδασκαλίας αὐτῶν.

§ 1. Διατί διδάσκονται παραμύθια εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα:

1. Ἐκτὸς τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου ὁ παπποὺς καὶ ἡ γιαγιά, ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα, ἡ μεγαλύτερα ἀδελφὴ καὶ εἰς τὰ πλουσιόσπιτα ἡ γοιὰ νταντὰ ἀκούονται συχνὰ νὰ διηγοῦνται παραμύθια εἰς τὰ μικρὰ ἔγγονάκια καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ ἢ ἀδελφάκια των, παραμύθια διδάσκονται καὶ εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, εἰς μὲν τὰ πρῶτα ἀπὸ τῆς συστάσεως των, εἰς δὲ τὰ δεύτερα ἀπὸ τοῦ 1912 καὶ ἔξης, ἤτοι ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν χρήσει ἐπισήμου ἀναλυτικοῦ προγράμματος.

2. Διὰ ποίους λόγους ἀπὸ τὰ βάρη τῶν αἰῶνων μέχρι σήμερον νὰ ἐπικρατῇ ἡ συνήθεια αὕτη, ἀπὸ τῆς πτωχοτέρας καλύβης μέχρι τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἀνακτόρου πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς οἰκούντων λαῶν, οἱ γεροντιότεροι τῶν ἀνθρώπων τοῦ σπιτιοῦ νὰ διηγοῦνται εἰς τὰ νήπια καὶ εἰς τὰ μικρὰ παιδιὰ των παραμύθια, εἶναι ζήτημα, ἢ ἐξέτασις τοῦ

όποιον θά μᾶς ἐξέτρεπεν ἀπὸ τὰ περιορισμένα σύνορα τοῦ παρόντος Ὀδηγοῦ.

3. Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἀρκετὸν εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν συντόμως, διατί καὶ εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα νὰ ἐπιβληθῇ ἐπισημως, ὑπὸ τοῦ Κράτους τ. ἔ., ἡ διδασκαλία τῶν παραμυθίων ὡς μαθήματος ὑποχρεωτικοῦ. Τοῦτο δέ, διότι ἡ ἐξεύρεσις τῶν λόγων τῆς ἐπιταγῆς ταύτης θά μᾶς ὠδήγει ἀσφαλέστερον εἰς τὸ νὰ εὐρωμεν καὶ τὸ πῶς πρέπει νὰ διδάσκωμεν τὸ μάθημα τοῦτο, διὰ νὰ ἐπιτύχη τοῦ σκοποῦ του καλύτερον.

4. Οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐπεισαν τοὺς ἀρμοδίους νὰ ἐπιβάλλουν τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα δὲν ἐκθέτονται ἐπισήμως, δὲν ἠμπορεῖ ὁμως παρὰ νὰ εἶναι οἱ ἑξῆς :

1ος Παρατηρήθη, ὅτι τὰ παραμύθια ἀπὸ κάθε ἄλλο δίδαγμα, ἐπειδὴ φαίνεται, ἀνταποκρίνονται περισσότερο καὶ πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ πρὸς τὴν ἀφομοιωτικὴν δύναμιν ὄχι μόνον τῶν νηπίων (4—6 ἐτῶν) ἀλλὰ καὶ τῶν 7ετῶν ἢ καὶ δετῶν ἀκόμη παιδιῶν, διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ πολὺ εὐκόλα γίνονται ἀντιληπτά ἀπὸ παιδιὰ τοιαύτης ἡλικίας καὶ μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν παρακολουθεῖται ἡ διδασκαλία τῶν αὐτῶν. Αὐτὸ ἐθεωρήθη ὡς σπουδαῖον προτέρημα διὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς, διότι καὶ ἡ εἴσοδος καὶ ἡ παραμονὴ τῶν μαθητῶν εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ἐπειδὴ ἀντίκειται πρὸς τὴν παιδικὴν φύσιν, ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ἑνα ἰσχυρὸν ἀντίδοτον, ἀπὸ ἑνα μάθημα τ. ἔ., τὸ ὁποῖον νὰ ἐλκύη αὐτοὺς πρὸς τὰ παιδαγωγεῖα ταῦτα. Τοῦτο γνωρίζοντες ἐκ πείρας πλείστοι διδάσκαλοι κατὰ τὰς πρώτας ἰδίᾳ ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἐπροσπαθοῦσαν καὶ πρὸ τοῦ ἀκόμη εἰσαχθῆ ἐπισήμως ἡ διδασκαλία, τῶν παραμυθίων εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, νὰ προσ-

ελκύσουν τοὺς μαθητὰς τῆς Α' τάξεως τοῦ δημοτ. σχολείου μὲ τὴν διήγησιν ἐπαγωγῶν παραμυθίων, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπετύχσαν.

2ος) Παρατηρήθη ἐπίσης, ὅτι ὄχι μόνον τὰ νήπια καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ, ἀλλὰ καὶ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι, ὅταν ἀκούουν ἢ ἀναγινώσκουν ἐκλεκτὰ παραμύθια, ἰδίως δημοτικὰ τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστὸν, ἐσχεδιάσθησαν μὲν ἀπὸ ἐξόχους λαϊκοὺς λογοτέχνας ἀγνώστους, ἐτροποποιήθησαν δὲ καὶ ἐβελτιώθησαν μὲ τὸν καιρὸν ἀπὸ τὰς διαδόχους γενεάς, αἰσθάνονται ποιητικὴν εὐφροσύνην, εὐάρεστα τ. ἔ. πνευματικὰ συναισθήματα, τὰ ὁποῖα μόνον τὰ κλασικῆς ὕλης λογοτεχνήματα συνήθως προκαλοῦν. Τὰ εὐάρεστα δὲ αὐτὰ πνευματικὰ συναισθήματα, ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς ψυχολογίας, εἶναι τὸ κυριώτερον κέντρον πρὸς πᾶσαν μάθησιν τῶν μικρῶν παιδιῶν.

3ος) Παρατηρήθη ἐπίσης, ὅτι μὲ τὰ παραμύθια ἀναπτύσσονται καὶ μορφώνονται γλωσσικῶς ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον οἱ τρόφιμοι τῶν νηπιαγωγείων καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν δύο κατωτέρων τάξεων τῶν δημοτ. σχολείων παρὰ μὲ κάθε ἄλλο μάθημα. Παρατηρήθη δηλ., ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν 2—3 παραμυθίων τέτοια μικρὰ παιδιὰ α) ἀρχίζουν καὶ ὁμιλοῦν εὐχερέστερα παρὰ πρωτύτερα, — λύνεται κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον ἡ γλῶσσα των, — β) ἀποκτοῦν πολλὰς νέας λέξεις καὶ φράσεις· καὶ γ) ἀρχίζουν νὰ προσαρμόζουν τὸ λεκτικὸν των πρὸς τὸ λεκτικὸν τοῦ διδασκάλου των, (ὅταν τύχη τοῦτο νὰ εἶναι διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ ἰδικὸν των,) καὶ ὡς πρὸς τὴν προφορὰν καὶ ὡς πρὸς τὸ τυπικὸν καὶ ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν.

Εἶνε δὲ τοῦτο εὐεξήγητον. Διότι, ἐπειδὴ τὸ περιεχόμενον καθενὸς παραμυθιοῦ κινεῖ παραπολὺ τὸ ἐνδιαφέρον τέτοιων μικρῶν παιδιῶν, τὰ κάμνει, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν, νὰ προσέχουν, ν' ἀντιλαμβάνονται καὶ νὰ οἰκειοποιοῦνται καλύτερον καὶ εὐχαριστότερον ὄχι μόνον κάθε λέξιν καὶ κάθε φράσιν του·

ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὴν προφορὰν (τὴν φωνητικὴν) καὶ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον κλίνει τὰς λέξεις καὶ συντάσσει τὰς προτάσεις τοῦ οὗτος, καὶ ἔτσι ὄχι μόνον νὰ πλουτίζουν, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταρρυθμίζουν— χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν — τὸ λεκτικὸν εὖ. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὰ τὰ παιδιά καὶ εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ εἰς τὰ δημοτ. σχολεῖα δὲν ἀκούουν μόνον τὰ διδασκόμενα παραμύθια, ἀλλ' ἀναγκάζονται καὶ νὰ τ' ἀναδηγοῦνται πολλὰς φορὰς, νὰ διδάσκωνται δὲ ὄχι μόνον 2 καὶ 3 ἀλλὰ καὶ 5 καὶ 10 κατ' ἔτος παραμύθια, ἐννοεῖται ἐκ τούτου εὐκόλα, πῶς διὰ τοῦ μαθήματος τούτου ἐπέρχεται ταχεῖα καὶ ἀσφαλὴς ἢ γλωσσικὴ ἀνάπτυξις καὶ διαμόρφωσις τῶν τροφίμων τῶν νηπιαγωγείων καὶ τῶν μαθητῶν τῆς Α' καὶ Β' τάξ. τῶν δημ. σχολείων.

4ος) Παρατηρήθη ἀκόμη, ὅτι μὲ τὰ παραμύθια ἤμποροῦμεν νὰ μεταβιβάσωμεν μὲν τὸ ἐκ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν προκύψαν ζῶηρον ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν μας πρὸς ἄλλα φύσει ἀδιάφορα δι' αὐτοὺς μαθήματα (π. χ. τὴν Ἀριθμητικὴν καὶ τὴν Ἀνάγνωσιν), νὰ λαμβάνωμεν δὲ ἐξ αὐτῶν ἀφορμὰς πρὸς διδασκαλίαν διαφόρων φυσιογνωστικῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ δὲν προκαλοῦν τὸ παιδικὸν ἐνδιαφέρον, μὲ αὐτὸ δὲ τὸ μέσον νὰ καθιστῶμεν καὶ τὰ μαθήματα αὐτὰ ὅπωςδήποτε ἐνδιαφέροντα, πράγμα, ὡς γνωστόν, πολὺ σπουδαῖον διὰ πᾶσαν διδασκαλίαν.

Ὅταν π. χ. διδαχθῇ εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Α' τάξεως τῶν δημοτ. σχολείων τὸ πρῶτο παραμῦθι τῆς παρούσης συλλογῆς, « ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι », δύναται ὁ διδάσκων νὰ μεταβίβασῃ ἐμμέσως τὸ ἐκ τοῦ παραμυθίου τούτου γεννηθὲν ἀμέσως εἰς τοὺς μαθητὰς τούτους ἐνδιαφέρον καὶ εἰς τὰ φύσει ἀδιάφορα μαθήματα τῆς Ἀριθμητικῆς, τῆς Πρώτης Ἀναγνώσεως καὶ τῆς Πραγματογνωσίας· καὶ ἴδου πῶς:

Προκειμένου νὰ διδάξῃ τὸν ἀριθμὸν 3 π. χ. θέτει

ὡς σκοπὸν τοῦ ἀριθμητικοῦ μαθήματος «σήμερα, παιδιά, θὰ λ)σωμεν ὅλα τὰ ζῶα τοῦ παραμυθίου». Ἀρχίζων δὲ κατ' ἀρχὰς (εἰς τὸ 1ον τμήμα τ. ἔ. τῆς διδακτικῆς ἐνότητος) ἀπὸ τὴν ἀριθμητικὴν τῶν ἐνδιαφερόντων τοὺς μαθητὰς τοῦ ζῶων τούτων καὶ χωρῶν ἔπειτα καὶ εἰς τὴν ἀριθμῶν ἰσοριθμῶν ἄλλων ἀντικειμένων, ἐκτὸς τοῦ παραμυθίου κειμένων, βλέπει μὲ εὐχαρίστησίν του, ὅτι οὗτοι παρακολουθοῦν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τὴν ἀριθμῶν τούτων.

Ὅμοίως προκειμένου τὴν ἐπομένην ὥραν ὁ αὐτὸς διδάσκαλος νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς αὐτοὺς μαθητὰς τὸ γράμμα γ π. χ. ἢ τὸ λ, βλέπων, ὅτι διὰ τοῦ περιεχομένου τῆς σχετικῆς πινακίδος τοῦ ἀλφαβηταρίου τῶν μαθητῶν του δὲν εἶνε δυνατόν νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν, δύναται νὰ διδάξῃ αὐτὸ μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος λαμβάνων ὡς πρότυπον λέξιν τὴν λέξιν γάλα, τὴν ὁποῖαν πάλιν λαμβάνει ἐκ τῆς προτάσεως τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου «Ἐλα σοῦφερα γάλα γλυκό». Εἶνε προφανές, ὅτι μὲ ἀσυγκρίτως μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον θὰ παρακολουθήσουν οἱ μαθηταὶ οὗτοι τὴν διδασκαλίαν τοῦ γ ἢ τοῦ λ, ὅταν ὁ διδάσκαλός των θέτῃ εἰς αὐτοὺς ὡς σκοπὸν τῆς διδασκαλίας του «σήμερα, παιδιά, θὰ μάθωμε νὰ διαβάζωμε καὶ νὰ γράφωμε ἐκεῖνο ποῦ ἔτρωγε τὸ κατσικάκι καὶ μεγάλων». Δ. δηλαδή; Μ. γάλα! Παρὰ ὅταν θέσωμεν εἰς τοὺς αὐτοὺς μαθητὰς ἓνα τοιοῦτον σκοπόν: «Σήμερα παιδιά θὰ μάθωμε νὰ διαβάζωμε καὶ νὰ γράφωμε λύρα ἢ γῆ, κ.τ.τ.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ παραμυθίου λαμβάνων ὁ αὐτὸς διδάσκαλος θέματα πραγματογνωστικὰ περὶ κατσίκας, περὶ λύκου, περὶ μυρμηγκιῶν, περὶ στάβλου κ.τ.λ. ἀναμφιβόλως θὰ καταστήσῃ πλέον ἐνδιαφέρουσαν τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ἢ ἂν ἀντ' αὐτῶν ἐδίδασκεν εἰς τοὺς αὐτοὺς μαθητὰς ἕτερα ἄσχετα πρὸς τὸ διδαχθὲν παραμῦθι πραγματογνωστικὰ θέματα, περὶ βο-

διοῦ π.χ. ἢ περὶ αὐλῆς κ.τ.τ. Οὕτως, ἐκ τόσον τ.ἔ. ἐνδιαφέροντος τοὺς μαθητὰς του μαθήματος, ἐξαρτῶν ὁ διδάσκαλος τὴν διδασκαλίαν τῶν τοιούτων, φέρει ἀδιαφόρων μαθημάτων, ἐξ ἅπαντος θὰ μετατεύη εἰς αὐτὰ ἐμμέσως μέγα μέρος τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ μαθήματος ἐκείνου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ σπουδαῖον εἶναι καὶ νὰ κατορθωθῇ εὐκόλα μὲ ἄλλο μάθημα δὲν εἶναι δυνατόν.

Ἰσως ἔκτος ὅμως τῶν ἀνωτέρω λόγων ὑπάρχει καὶ ἄλλος—ἴσως σπουδαιότερος ὄλων—ὁ ὁποῖος θὰ ἐπέδρασε παραπολὺ ἐπὶ τῶν ἀρμοδιῶν ὥστε νὰ ἐπιβάλουν οὗτοι ὡς ὑποχρεωτικὴν τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ εἰς τὴν ἀ΄ τάξιν τῶν δημοτ. σχολείων. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι, ὅτι διὰ τὰ ἡλικίας 5—8 ἐτῶν παιδιὰ δὲν ἠμποροῦμεν δυστυχῶς νὰ μεταχειρισθῶμεν ἄλλο πνευματικὸν μέσον, μὲ τὸ ὁποῖον ν' ἀναπτύξωμεν τὸ ἠθικὸν φρόνημα αὐτῶν, πλὴν τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθίων.

Τῶ ὄντι τὰ τοιαύτης ἡλικίας παιδιὰ, ὡς γνωστόν, δὲν γνωρίζουν ἀκόμη νὰ ἀναγινώσκουν, διὰ νὰ ἠμποροῦν, ὅπως οἱ μεγαλύτεροι συμμαθηταὶ τῶν, νὰ ἀντιλοῦν διὰ τῆς ἀναγνώσεως διάφορα ἠθικὰ διδάγματα, χρήσιμα διὰ τὴν ἠθικὴν μόρφωσίν των. Ἄλλ' οὔτε καὶ ἱστορίαν, ἱερὰν καὶ πολιτικὴν, ἠμποροῦμεν νὰ διδάξωμεν εἰς τόσον μικρὰ παιδιὰ, διότι ταῦτα στεροῦμενα ἀκόμη τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς κατανόησιν ἱστορικῶν γεγονότων κρίσεως, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατανοήσουν ὅλως διόλου τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ ἔνεκα τούτου δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀφομοιώσουν καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀπορροήντα ἠθικὰ διδάγματα.

Ἐξ ἄλλου δὲ οὔτε καὶ αἰσωπεῖους μύθους καὶ πλαστὰς διηγήσεις εἶναι ὀρθόν νὰ χρησιμοποιῶμεν διὰ τὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν τοῦ ἠθικοῦ φρονήματος τῶν τοιαύτης ἡλικίας παιδιῶν. Διότι οἱ πλείστοι μὲν τῶν αἰσωπεῖων μύθων, μεθ'

ὄλην τὴν φαινομενικὴν ἀπλότητά των, ἐπειδὴ ἐγκλείουν ὑψίστα βιωτικὰ διδάγματα, τυγχάνουν ὅλως διόλου δύσπεπτοι διὰ τὴν ἀφομοιωτικὴν δύναμιν τῶν τοιούτων παιδιῶν, οἱ δὲ λοιποὶ, ἐπειδὴ εἶναι λίαν σύντομοι καὶ στεροῦνται τῆς προσηκούσης δρασσεως, δὲν κινοῦν ὅσον πρέπει τὸ παιδικὸν ἐνδιαφέρον. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ διδασκαλία αὐτῶν, ὡς ὑλικοῦ φρονηματιστικοῦ, δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀποδώσῃ τὰς προσδοκώμενας ἠθικὰς ἐπιδράσεις.

Αἱ δὲ πλαστὰς διηγήσεις, καμωμένα, ὡς γνωστόν, κατὰ παραγγελίαν καὶ ὑπὸ συνήθων λογογράφων, κατανοοῦνται μὲν εὐκόλως ὑπὸ τῶν μικρῶν παιδιῶν, δὲν ἠμποροῦν ὅμως οὔτε βαθεῖα εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν νὰ εἰσδύσουν καὶ ἔτσι νὰ συγκινήσουν, ὅπως πρέπει, αὐτάς, οὔτε μονίμως νὰ παραμείνουν εἰς αὐτάς, ὅπως τὰ κλασσικῆς ὕλης λογοτεχνήματα. Ἐνεκα δὲ τοῦ λόγου τούτου καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτῶν ἐπὶ τῶν παιδιῶν τούτων ἐπίδρασις εἶναι μηδαμινὴ καὶ πρόσκαιρος.

Ἐξ ἄλλου πάλιν δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται, ἀρκοῦμενοι εἰς τὴν διὰ τῶν παραδειγμάτων τῆς πραγματικῆς ἀναστοφῆς ἐπιτυγχανομένην ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν τοιαύτης ἡλικίας παιδιῶν, ν' ἀναβάλωμεν αὐτὴν εἰς εὐθετότερον χρόνον, ὁπότεν δηλ. οἱ μαθηταὶ οὗτοι θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατανοοῦν τὴν ἱστορίαν καὶ τοὺς αἰσωπεῖους μύθους καὶ νὰ ἀρῶνται διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἠθικὰ διδάγματα. Ἡ πλήρωσις τοῦ σκοποῦ τῆς ἀγωγῆς εἶναι τόσον ἐπιτακτικὴ καὶ τὸ πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῆς ἀπαιτούμενον ὑλικὸν ἠθικῆς γνώσεως τόσον μέγα, πρὸ παντὸς δὲ ἡ ἀπαιτουμένη πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς ἠθικῆς γνώσεως ἠθικὴ ἀσκησις τόσον μακροχρόνιος, ὥστε δὲν εἶναι ὀρθόν κατὰ τὸ 5ον, 6ον, 7ον καὶ 8ον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν παιδιῶν μας, εἰς ἐποχὴν τ. ἔ. τῆς εὐπλαστοτέρας διαμορφώσεως τῆς ἠθικῆς συνειδήσεώς των, νὰ ἀφήνωμεν πνευματικῶς ἀκαλ-

λιέργητον αὐτήν, χωρὶς νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν κάθε πνευματικὸν μέσον, τὸ ὁποῖον ἤμπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὸν σκοπὸν μας αὐτόν.

Τὸ μέσον δὲ τοῦτο, τὸ μοναδικὸν μὲν ἀτυχῶς, καταλληλότατον δὲ εὐτυχῶς, δι' ἓνα τοιοῦτον σκοπὸν, εἶνε τὰ παραμύθια.

Ταῦτα, ὡς γνωστὸν, εἶνε διηγήσεις γεγονότων φανταστικῶν, περιστρεφόμενων εἰς ἓν ἢ ὀλίγα πρόσωπα. Αἱ διηγήσεις αὐταί, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακραί, περικλείουν ἓν πρότερον τοιαύτην δρᾶσιν, ὥστε ἤμποροῦν νὰ συγκρατήσουν μέχρι τέλους ἀδιάπτωτον τὸ ἐνδιαφέρον ὄχι μόνον μικρῶν, ἀλλὰ καὶ μεγάλων ἀκόμη ἀκροατῶν. Κατὰ τὴν ἐκτύλιξιν ἔπειτα τῶν ἐν αὐταῖς ἀναφερομένων γεγονότων αὐταὶ παρέχουν πλείστας εὐκαιρίας εἰς τοὺς ἀκροατὰς τῶν εἰς τὸ νὰ ἀρυσθῶν οὗτοι πλούσιον καὶ ποικίλον ἕλικὸν ἠθικῆς γνώσεως, ἀντλοῦντες αὐτὸ εἴτε ἐκ τῶν σκέψεων εἴτε καὶ ἐκ τῶν πράξεων τῶν δρώντων εἰς τὰς διηγήσεις ταύτας προσώπων καὶ τῶν προσωπικῶς ἐννοουμένων ἄλλων ὄντων.

Εἰς τὸ πρῶτον παραμῦθι π.χ. τῆς παρούσης συλλογῆς, «ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι», ὁ ἀκροατῆς αἰσθάνεται ἓν πρῶτον τὴν φιλοστοργίαν τῆς κατσίκας καὶ εἰς τὰς πράξεις, (τοῦ νὰ φέρῃ καθ' ἑκάστην ἄφθονον τροφήν εἰς τὸ τέκνον της,) καὶ εἰς τοὺς λόγους της, (εἰς τὰς συμβουλὰς, ποὺ τοῦ δίδει). Μετὰ τὴν ἠθικὴν αὐτὴν γνώσιν ὁ ἀκροατῆς τοῦ παραμυθιοῦ αὐτοῦ ἀντιλαμβάνεται τὸν λύκον πρῶτον νὰ πονηρεῖται, ἔπειτα νὰ ψεύδεται, μετὰ ταῦτα δὲ νὰ μετῆρεται πᾶν μέσον, ὅπως ἐπιτύχῃ τοὺς κακούργους σκοποὺς του, νὰ κλέπτῃ δηλ., ν' ἀπατᾷ κτλ. Παραλλήλως πρὸς τὰς περὶ τοῦ ἥθους τοῦ λύκου γνώσεις ταύτας ὁ αὐτὸς ἀκροατῆς τοῦ αὐτοῦ παραμυθιοῦ βλέπει τὸ κατσικάκι νὰ τηρῇ τὴν συμβουλήν της μητέρας του, νὰ προσέχη εἰς ὅλα καὶ ὡς ἐκ

τοῦτου νὰ σώζεται ἐκ τοῦ κακοῦ, τέλος δὲ νὰ τιμωρῆται τὸ κακὸν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ λύκου.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς ἀφθονίας καὶ τῆς ποικιλίας, μὲ τὴν ὁποίαν παρέχεται εἰς κάθε παραμῦθι ἡ ἠθικὴ γνώσις, αὐτὴ παρουσιάζεται εἰς τὸν ἀκροατὴν ὑπὸ τὸσον ἀπλὴν μορφήν, ὥστε νὰ δύναται εὐκολώτατα, πολλάκις δὲ καὶ ἄνευ ξένης καθοδηγίας, ν' ἀναγνωρισθῇ καὶ ν' ἀφομοιωθῇ καὶ ὑπὸ ἀκροατῶν ὄχι μόνον δετῶν καὶ ἑτῶν, ἀλλὰ καὶ βετῶν καὶ δετῶν ἀκόμη. Εἶνε δὲ παρατηρητέον, ὅτι ὅταν ἔτσι εὐκολὰ ἀφομοιώνεται ἡ ἠθικὴ γνώσις, ἔχει τότε ἀφ' ἑαυτῆς τὴν ἀναγκαίαν δύναμιν νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ τροφίμου. Ἄλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι τινὲς τῶν ἐμπεριεχομένων εἰς ἓνα παραμῦθι ἠθικῶν σχέσεων καὶ βουλήσεων δὲν γίνονται ἀντιληπταὶ κατὰ τὴν διήγησιν ὑπὸ τοιαύτης ἡλικίας ἀκροατῶν, ἔρχεται ἡ καθοδηγία τῆς νηπιαγωγοῦ καὶ τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου, οἵτινες μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν κατανοήσιν καὶ τελείαν ἀναδηγήσιν (ἀναπαράστασιν) ἐκάστου διδασκομένου τμήματος θὰ ἐπιληφθῶν ἀμέσως τῆς εὐκαιρίας νὰ καθοδηγήσουν αὐτοὺς νὰ κρίνουν ἠθικῶς ἐκάστην σκέψιν καὶ πράξιν τοῦ παραμυθιοῦ, βραδύτερον δὲ καὶ νὰ ἐξαγάγουν καὶ ἠθικὰ διδάγματα ἐξ αὐτῆς.

Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον καθὼς βλέπει ὁ καθένας, διὰ τῶν παραμυθίων εἶναι δυνατὸν καὶ ἡ ἠθικὴ κρίσις τῶν τοιαύτης ἡλικίας παιδιῶν εὐκόλως νὰ καλλιεργηθῇ καὶ ἡ ἠθικὴ γνώσις αὐτῶν διὰ τοῦ περιεχομένου τῶν ἄριστα νὰ πλουτισθῇ, ἀρκεῖ τοῦτο νὰ εἶναι ἠθικόν. Διότι εἶναι ἀληθές, ὅτι πλείστα παραμύθια περιέχουν καὶ ἰδέας καὶ πράξεις ἀνθίκοις, αἱ ὁποῖαι ἤμποροῦν εὐκόλως νὰ διαφθεύρουν τὴν συνείδησιν τῶν μὴ μορφωμένων ἀκροατῶν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον πρέπει μὲ μεγάλην προσοχὴν νὰ ἐκλέγωνται τὰ παραμύθια καὶ νὰ τροποποιῶνται ἐν ἀνάγκῃ μέρη αὐτῶν ὑποπτα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξ αὐ-

τῶν μέλλουσιν νὰ προέλθῃ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἤθους τῶν μικρῶν ἀκροατῶν.

6ος) Ἐὰν εἰς τ' ἀνωτέρω προσθέσῃ τις καὶ ὅτι τὰ παραμύθια ἐγκρούπουν ὄχι ὀλίγα στοιχεῖα τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταδίδωνται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν διὰ τῆς νεολαίας, θὰ ἔχη ὅλους περίπου τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι ἔπεισαν τοὺς ἀρμοδίους νὰ ἐπιβάλλουν ἐπισήμως τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων καὶ εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ κράτους μεθ' ὅλας τὰς μεγάλας καὶ σοβαρὰς ἀληθῶς ἀντιρρήσεις, αἵτινες προεβλήθησαν μέχρι τοῦδε κατὰ τῆς τοιαύτης εἰσαγωγῆς αὐτῶν καὶ ὑπὸ ἄλλων μὲν σχολικῶν ἀνδρῶν, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Χ. Παπαμάρκου. 1)

§ 2. Οἱ ἐκ τῶν παραμυθίων κίνδυνοι καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποφυγῆς.

1. Μεθ' ὅλους ὅμως τοὺς ἀνωτέρω λόγους, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλουν τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, μὴ νομίση τις, ὅτι ὁποιοδήποτε παραμύθι καὶ ὅπωςδήποτε διδασκόμενον ἠμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ τοὺς τροφίμους τῶν σχολείων τούτων.

2. Τὸ ἐναντίον εἶναι ἀληθές· ὅτι δηλ. τὰ πλεῖστα παραμύθια εἶναι ἐπιβλαβῆς διδακτικῆ ὕλη διὰ τοιαύτης ἡλικίας παιδιὰ, ὅταν δὲ ταῦτα δὲν διδάσκωνται καὶ ὅπως πρέπει, τότε καθίσταται ἔτι ἐπιβλαβεστέρα. Διότι πολλὰ παραμύθια, ὡς γνωστὸν, περιλαμβάνουν περιεχόμενον αἰσχρὸν, ἄλλα κακὸν καὶ ἄλλα σιχαμερὸν. Εἰς ἄλλα ἐξ αὐτῶν πάλιν καταφαίνεται, ὅτι ἡ κακία ἐπικρατεῖ τῆς ἀρετῆς, ἐνῶ εἰς ἄλλα

1) Βλέπε β' τόμον «τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων τῶν μικρῶν ἑλληνοπαίδων» αὐτοῦ σελ. 371—420.

ὀλόκληροι τάξεις καὶ φυλαὶ ἀνθρώπων διασύρονται ὅλως ἀδίκως ὡς πονηραὶ, ὡς ἰδιοτελεῖς, ὡς ἄστοργοι, ὡς κοιλιόδουλοι κ.ο.κ. καθὼς οἱ σπανοί, οἱ Ἑβραῖοι, οἱ παππάδες, αἱ μητρυναὶ κτλ. Τοιοῦτου περιεχομένου παραμύθια καὶ ὅταν διδάσκωνται μεθοδικώτατα, εἶναι ἀδύνατον νὰ προαγάγουν τὴν ἠθικὴν συνείδησιν τὸσον μικρῶν παιδιῶν.

3. Ἐκτὸς ὅμως τῶν τοιούτων ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως ἀποβλήτων παραμυθίων, ὑπάρχουν πολλὰ ἄλλα παραμύθια, τὰ ὁποῖα ἐνῶ περιλαμβάνουν ἠθικὸν περιεχόμενον, εἶναι ἐν τούτοις διὰ τὰ μικρὰ παιδιὰ ἐπιβλαβεστέρα τῶν ἀνηθικῶν. Τοιαῦτα εἶνε τὰ παραμύθια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τοῦ ἀγρίου καὶ φρικαλέου περιεχομένου των προξενοῦν τὸν φόβον εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν τοιαύτης ἡλικίας παιδιῶν καρδίας καὶ ἐμφυτεύουν εἰς αὐτὰ προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας καθιστῶντα ταῦτα δυστυχῆ ὄντα καθ' ὅλην τὴν ζωὴν των. Διότι εἶναι γνωστὸν, ὅτι καὶ ἡ δειλία καὶ αἱ προλήψεις καὶ αἱ δεισιδαιμονίαι ἀπαξ ῥιζωθεῖσαι δυσκόλως δύνανται νὰ ἐκριζωθῶν ἀπὸ κάθε ἀνθρώπου.

4. Τέλος μετὰ τῶν ἐπιβλαβῶν παραμυθίων πρέπει νὰ καταταχθῶν καὶ ἐκεῖνα ἐξ αὐτῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι προϊόντα ἀχαλινώτου φαντασίας, ὅταν μεταδίδωνται εἰς παιδιὰ ἡλικίας 5—8 ἐτῶν, ἐξάπτουν ὑπερβολικὰ τὴν φαντασίαν αὐτῶν καὶ τὰ καθιστοῦν νευροπαθεῖ καὶ ἀνίκανα νὰ ἐντιληφθῶν ἀκριβῶς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου.

5. Τὸ ἐπίσημον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα ἔχον ὑπ' ὄψιν τοὺς κινδύνους, ποὺ κρύπτουν διὰ μικρὰ παιδιὰ πολλὰ παραμύθια, ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν διδασκάλων ὀρίζον ὅπως τὰ μέλλοντα νὰ διδαχθῶν παρ' αὐτῶν παραμύθια εἶναι κατάλληλα. Ἡ ἐξέιρσις ὅμως καταλλήλων παραμυθίων οὔτε πρόχειρος οὔτε εὐκόλος εἶναι διὰ τὸν κάθε ἕνα διδάσκαλον καὶ διὰ τὴν κάθε μίαν νηπιαγωγόν. Χρειάζε-

ται να ἔχῃ τις ὑπ' ὄψιν του ὑλικὸν ἄφθονον, χρόνον πολὺν εἰς τὴν διάθεσίν του, ἔχων δὲ πρὸς τούτοις καὶ διδακτικὴν πείραν ὄχι μικράν, νὰ καταβάλλῃ κάθε φορὰν πολλὴν προσοχὴν διὰ νὰ κατορθώῃ νὰ ἐξευρίσκῃ τὰ κατάλληλα αὐτὰ παραμύθια τοῦ ἐπισήμου ἀναλυτικοῦ προγράμματος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ συνθήκαι αὐταὶ δύσκολα ἢμπορεῖ νὰ συνυπάρξουν εἰς τὸν καθένα, προκειμένου νὰ διδάξῃ οὗτος κατάλληλα παραμύθια, καλὰ θὰ κάμῃ νὰ παραλαμβάνῃ αὐτὰ ἀπὸ συλλόγους δοκιμασμένης πείρας σχολικῶν συλλογῶν. Τοῦτο θὰ εἶναι τὸ καλύτερον μέσον τοῦ νὰ ἀποφεύγῃ κάθε φορὰν τοὺς ἐκ τῶν παραμυθίων ἀναποφεύκτους ὅσον καὶ μεγάλους κινδύνους.

§ 3. Ὁ προσήκων σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθίων καὶ τὰ προσήκοντα μέσα πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ.

Ἡ ἐκλογὴ τῶν καταλλήλων παραμυθίων εἶναι, ὡς εἶδομεν, ἡ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ μαθήματος τούτου. Μόνῃ ὁμως αὕτη δὲν ἀρκεῖ. Ἀνάγκη εἰς τὴν κατάλληλον ἐκλογὴν τῆς ὕλης νὰ προστεθῇ καὶ ἡ καταλληλὸς διδασκαλία αὐτῆς, διότι εἶναι γνωστὸν καὶ εἰς τὸν μᾶλλον πρωτόπειρον τῶν διδασκάλων ὅτι ἡ καταλληλοτέρα διδακτικὴ ὕλη, ὅταν μεταδίδεται ἀκαταλλήλως, ἐλάχιστα δύναται νὰ ὠφελήσῃ τοὺς διδασκόμενους.

2. Διὰ νὰ διδάξῃ τις καταλλήλως τὸ μάθημα τῶν παραμυθίων, πρῶτιστα πάντων ἀπαιτεῖται νὰ μὴ λησμονῇ τὸν προσήκοντα σκοπὸν, διὰ τὸν ὅποιον διδάσκειται τοῦτο. Ἡ ζωηρὰ ἀνάμνησις τοῦ προσήκοντος σκοποῦ θὰ ὀδηγῇ αὐτὸν εἰς τὸ νὰ ἐξευρίσκῃ πάντοτε καὶ τὰ προσήκοντα, τὰ προσφορότερα τ. ἔ. μέτρα, πρὸς ἐπιτυχέστεραν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου.

3. Εἰς τὴν § 1 εἶδομεν τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ Κράτος ἐπέβαλεν εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ τὰ δημοτ. σχολεῖα τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων. Ἐπειδὴ οἱ λόγοι ἐκεῖνοι εἶναι ὑποθετικοί, τὰ δὲ ἐπίσημον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα μὲ τὸ νὰ κατατάσῃ τὰ παραμύθια μετὰξὺ τοῦ ὑλικοῦ τῶν «λεκτικῶν ἀσκήσεων» φαίνεται ὡς νὰ προβάλλῃ εἰς τοὺς διδασκάλους ὡς μόνον σκοπὸν τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λεκτικοῦ τῶν μαθητῶν των, εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ ἐνταῦθα, ὅτι οἱ διδάσκοντες εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ τὰ δημοτ. σχολεῖα δὲν πρέπει νὰ θέσουν ποτὲ τόσον στενὸν σκοπὸν τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τούτου.

4. Τῶ ὄντι διεξερχόμενοι τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ Κράτος ἐπέβαλε τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων, εἶδομεν ὅτι δι' αὐτῶν δύναται τις ν' ἀναπτύξῃ καὶ νὰ διαμορφώσῃ καὶ τὸ ἠθικὸν φρόνημα τῶν μικρῶν ἀκροατῶν του, συγχρόνως δὲ καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσῃ αὐτὰ πρὸς μεταβίβασιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μαθητῶν του εἰς ἕτερα φύσει ἀδιάφορα μαθήματα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν ἀνάπτυξις καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ λεκτικοῦ τῶν μαθητῶν, εἰς τοὺς ὁποίους διδάσκονται παραμύθια, δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἀξιόλογα ὄχι μόνον διὰ τοῦ λοιποῦ ὑλικοῦ τῶν «λεκτικῶν ἀσκήσεων», τὸ ὅποιον καταγράφεται εἰς τὸ ἐπίσημον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντων τῶν λοιπῶν μαθημάτων, χωρὶς νὰ διδαχθῇ εἰς αὐτοὺς οὔτε ἓνα παραμύθι, ἢ δὲ μεταβίβασις τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς διδασκαλίας εἰς τὰ μὴ κινουῦντα τὸ παιδικὸν ἐνδιαφέρον μαθημάτων, πρὸ παντὸς δὲ ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἠθικοῦ φρονήματος τῶν αὐτῶν μαθητῶν δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ συντελεσθῇ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ὡς εἶδομεν ἐν τῇ αὐτῇ §, δι' οὐδενὸς ἄλλου μαθήματος, εἰ μὴ διὰ τῶν παραμυθίων, ἔπεται ἐξ ὧν τούτων, ὅτι οἱ διδάσκοντες εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ

τὰ δημοτικά σχολεῖα τὸ μάθημα τοῦτο πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν των, ὅτι διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθίων πρόκειται ὄχι μόνον τὸ λεκτικὸν τῶν τροφίμων των, ἀλλὰ καὶ τὸ ἠθικὸν φρόνημα αὐτῶν ν' ἀναπτύξουν καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὸ ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τοῦτου ἐξεγειρόμενον ζωηρότατον ἐνδιαφέρον εἰς τὴν διδασκαλίαν ἄλλων μαθημάτων, μὴ κινούντων φύσει τὸ ἐνδιαφέρον τόσον μικρῶν μαθητῶν. Μόνον δι' ἓνα τοιοῦτον σκοπὸν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ διδάξῃ τις παραμύθια. Μόνον οὗτος εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μας, ὁ προσηκόντων σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τοῦτου.

5. Ἀλλ' ἄς ἴδωμεν τώρα, ὅταν θέσῃ τις ὡς προσηκόντα τόσον εὐρὺν σκοπὸν διὰ τὸ μάθημα τοῦτο πῶς θὰ ἠμπορέσῃ νὰ πληρώσῃ αὐτὸν προσηκόντως.

Α') Διὰ νὰ κατορθώσῃ ἐν πρώτοις ὁ διδ. νὰ πληρώσῃ τὸ φρονηματιστικὸν μέρος τοῦ ἀνωτέρω τεθέντος σκοποῦ τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθίων, ἀνάγκη 1ον) διὰ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν νὰ κάμνῃ τοὺς μικροὺς μαθητὰς του νὰ συμπάσχουν διὰ τὰς τύχας τῶν προσώπων τῶν παραμυθίων, διότι ἡ συμπάθεια εἶνε προδοποιήσις πρὸς τὴν ἠθικότητα· 2ον) νὰ συνηθίσῃ αὐτοὺς νὰ σχηματίζουν ὁρθὰς ἠθικὰς κρίσεις, θετικὰς καὶ ἀρνητικὰς, περὶ ὅλων τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν προσώπων τούτων· 3ον) νὰ ὀδηγήσῃ αὐτοὺς νὰ συναγάγουν καὶ τινα γενικὰ ἠθικὰ διδάγματα εὐκολοκατανόητα καὶ 4ον) νὰ τοὺς ἀσκήσῃ εἰς τὴν κατὰ τὸν πρακτικὸν βίον ἐφαρμογὴν τῶν ἠθικῶν τούτων διδαγμάτων. Ταῦτα δέ, διότι ὁ μὲν ἐθισμὸς εἰς τὸ ὁρθῶς κρίνειν καὶ ὁ σχηματισμὸς γενικῶν ἠθικῶν διδαγμάτων προεργεῖ τὴν ἠθικὴν γνῶσιν, ἡ δὲ ἐφαρμογὴ ταύτης στερεώνει τὸ ἠθικὸν φρόνημα, καθὼς διδάσκει ἡ ψυχολογία.

Καὶ πῶς μὲν εἶνε δυνατόν νὰ συνηθίσουν οἱ μαθηταὶ νὰ σχηματίζουν διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν πα-

ραμυθίων ἠθικὰς κρίσεις καὶ νὰ συνάγουν ἐξ αὐτῶν γενικὰ ἠθικὰ διδάγματα, περὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου ἐλέχθησαν προηγουμένως τινα καὶ κατὰ ἀκολουθοῦντα διαγράμματα τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθίων τῆς παρουσίας συλλογῆς θὰ καταδειχθῇ σαφέστερον. Ὅμοίως αὐτοῦ θὰ καταδειχθῇ καὶ ὁ ὁρπός, μὲ τὸν ὁποῖον εἶνε δυνατόν ἡ διὰ τῶν παραμυθίων ἀποκτωμένη ἠθικὴ γνῶσις νὰ μεταβάλλεται ὑπὸ τῶν μαθητῶν εἰς δύναμιν καὶ ἔτσι νὰ ἐφαρμόζεται εἰς τὸν πρακτικὸν αὐτῶν βίον.

Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἐξεγερσιν τῆς συμπάθειας τῶν μαθητῶν πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν παραμυθίων, αὕτη εἶνε δυνατόν νὰ κατορθωθῇ, ὅταν ὁ διδάσκαλος ἀπεικονίζων ζωηρῶς εἰς τοὺς μαθητὰς του τὰς χαρὰς καὶ τὰς λύπας, τὰς εὐχαριστήσεις καὶ τὰς δυσαρσεθείας τῶν φανταστικῶν προσώπων τῶν παραμυθίων, φαίνεται ὅτι καὶ αὐτὸς συμπάσχει μετ' αὐτῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ πρώτου μέρους τοῦ σκοποῦ τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθίων.

Β') Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ δεύτερον, ἦτοι τὸ μεταβιβαστικὸν τοῦ ἐνδιαφέροντος, τοῦτο εἶνε δυνατόν νὰ πληρωθῇ, 1ον) ὅταν ὁ διδάσκων καθιστᾷ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν παραμυθίων τὰ μάλιστα ἐνδιαφερόουσαν, διότι ἔτσι μόνον ὑπάρχει ἐλπίς τὸ περισεῦον τοῦ ἐνδιαφέροντος εἰς τὸ μαθηματος τοῦτου νὰ μεταδοθῇ καὶ εἰς ἕτερον μάθημα. Θὰ κατορθώσῃ δὲ νὰ καταστήσῃ τὰ μάλιστα ἐνδιαφερόουσαν τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων, πρὸ πάντων ὅταν κατὰ τὴν προσφορὰν τηρῇ ὅλους τοὺς ὅρους τῆς καλῆς διηγήσεως, διότι εἶναι βεβαιωμένον, ὅτι ἡ κ α λ ῆ δ ι η γ ῆ σ ι ς παίζει τὸν σπουδαιότατον ρόλον τοῦτο ὄλον. 2ον). Ὅταν ἔχουν ὑπ' ὄψιν του ὅλα τὰ διδάκτα μαθήματα τῆς ἐβδομάδος προσπαθῇ πρὸ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν νὰ ἐξευρίσκῃ ἢ καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ δημιουργῇ τεχνητὰ συνδετικὰ σημεῖα μεταξὺ τῆς ἐνδιαφερού-

σης ὕλης τοῦ διδασκομένου κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον παραμυθίου—ὅποιονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τοῦτο—καὶ τῶν κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην μελλόντων νὰ διδασχθοῦν ἐτέρων μαθημάτων, κατὰ τοιοῦτον ὅμως τρόπον, ὥστε οὔτε τὸ περιεχόμενον τοῦ παραμυθίου νὰ ἀλλοιώνεται οὔτε ἡ ἔκ τῆς διηγήσεως αὐτοῦ ἀνιμενομένη διέγερσις τοῦ θυμικοῦ τῶν μαθητῶν νὰ ἐλαττώνεται ποσῶς. Ὅτι δὲ εἶναι δυνατὰ ταῦτα, καὶ εἰς τὴν § 1 κατεδείχθη ἐν μέρει καὶ εἰς τὰ κατωτέρω διαγράμματα τῶν διδασκαλιῶν τῶν παραμυθίων τῆς παρουσίας συλλογῆς θὰ καταδειχθῆ, πιστεύομεν, πληρότερον.

Γ') Διὰ νὰ κατορθώσῃ δὲ τέλος ὁ διδάσκων διὰ τοῦ μαθήματος τῶν παραμυθίων νὰ ἐπιτύχῃ ἐν μέρει καὶ τὴν γλωσσικὴν προαγωγὴν τῶν μαθητῶν του, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ πλουτίσῃ μὲν οὔτοι μὲ νέας λέξεις καὶ φράσεις τὸ λεξιλόγιόν των, ν' ἀσκηθοῦν δὲ εἰς τὸ τὰ ἐξωτερικεύουν διὰ τῆς γλώσσης εὐχερῶς ὄχι μόνον μικρά, ἀλλὰ καὶ μακρὰ ὅπως ὅποτε διανοήματά των, ν' ἀρχίσουν δὲ βαθμηδὸν νὰ προσαρμόζουσι τὸ λεκτικόν των καὶ κατὰ τὸ λεκτικὸν καὶ κατὰ τὸ τυπικὸν καὶ κατὰ τὴν φωνητικὴν πρὸς τὴν Ὀμιλουμένην Καθαρεύουσαν, ἀνάγκη

109) Γενικῶς μὲν νὰ καθιστᾷ εἰς ἄκρον ἐνδιαφερόσαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος, δι' οὗς λόγους ἐξηγήσαμεν προηγουμένως εἰς τὴν σελ...). Πρὸς τοῦτοι δὲ καὶ ὅταν κατὰ τὰ λοιπὰ στάδια τῆς διδασκαλίας συνδιαλέγεται μετὰ τῶν μαθητῶν του καὶ ὅταν κατὰ τὸ στάδιον τῆς Προσφορᾶς διηγῆται τὸ παραμύθι, μήτε νὰ βιάζεται μήτε νὰ κραυγάζῃ, ἐπειδὴ ἡ μὲν ταχύτης τῆς ὁμιλίας του δὲν ἐπιτρέπει εἰς τοὺς μαθητὰς του ν' ἀντιλαμβάνονται εὐκρινῶς, ἐπομένως καὶ νὰ ἐντυπώνονται καλῶς τὰς λέξεις, τὰς φράσεις, τοὺς ἔντυπος, τὴν σύνταξιν καὶ τὴν προφορὰν του, ὁ δὲ ἰσχυρὸς τόνος τῆς φωνῆς του ἀποναρκῶντων νὰ ἀκουστικὰ των ὄργανα ἔμπο-

δίξει ἐπίσης τὴν εὐκρινῆ ἀντίληψιν τῶν λόγων του

209) Εἰδικῶς δὲ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του τὰς ἐξῆς μερικὰς περιπτώσεις: α') Ἐὰν νηπιαγωγῆ ἑλληνόφωνα νήπια, ἐπειδὴ ἡ γλωσσικὴ προαγωγὴ τῶν τοιούτων νηπίων δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ προχωρῆ πέραν τοῦ πλουτισμοῦ τοῦ λεξιλογίου των καὶ τῆς ἀσκήσεως εἰς τὸ εὐχερῶς ἐκφράζεσθαι, ἀνάγκη καὶ οὗτος νὰ μεταχειρίζεται κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῶν νηπίων του καὶ τὰ νηπία του ταῦτα οὐδέποτε νὰ ἐπιχειρῆ νὰ διορθῶνῃ γλωσσικῶς, ἔκτος μόνον ὅταν αὐτὰ δὲν ἐκφράζονται ὀρθῶς καὶ εἰς τὸ μητρικόν των ἰδίωμα. β') Ἐὰν δὲ νηπιαγωγῆ ξενόφωνα νήπια, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ ἐμβληθῆ καὶ εἰς αὐτὰ συμφώνως μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἑθνικῆς Ἀντιπροσωπείας ἢ Καθαρεύουσα, ἀπαραίτητον εἶναι καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων καὶ αὐτὸς καὶ τὰ νηπία του νὰ μεταχειρίζονται τὸν τύπον τῆς ὁμιλουμένης Καθαρεύουσας. γ') Ἐὰν δὲ διδάσκῃ μαθητὰς τῆς Α' τάξεως τῶν δημοτ. σχολείων, μολονότι ἀπὸ τῆς τάξεως ταύτης πέσει ν' ἀρχίξῃ καὶ ἡ βαθμιαία προσαρμογὴ τῶν μαθητῶν τούτων πρὸς τὴν Καθαρεύουσαν, ἐν τούτοις ἄς μὴ λησμονῆ ὅτι, ἐπειδὴ διὰ τὴν τάξιν ταύτην προέχει τὸ ζήτημα, πῶς ν' ἀγαπήσουν οἱ μαθηταὶ αὐτῆς τὸ σχολεῖον, πῶς ν' ἀνοίξουν εἰς τὸν διδάσκαλόν των τὴν καρδίαν καὶ τὴν σκέψιν των καὶ πῶς νὰ ἐξωτερικεύουν εὐκόλως τὰ διανοήματά των, δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ μὲ πολλοὺς περιορισμοὺς καὶ μὲ πολλὰς προφυλάξεις ἢ προσαρμογῆ αὐτῆ τῶν μαθητῶν του πρὸς τὸν τύπον τοῦτον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Πρὸς τοῦτο ὁ διδάσκαλος τῆς τάξεως ταύτης ἄς ἔχῃ ὑπ' ὄψιν του τὰ ἐξῆς:

α') Ὅπου οἱ μαθηταὶ ἔχουν ὡς μητρικὴν γλῶσσαν τὴν Ὀμιλουμένην Καθαρεύουσαν, καθὼς εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰς λοιπὰς μεγαλουπό-

λεις τοῦ Κράτους, ἐκεῖ ἢ διὰ τῶν παραμυθίων σκοπομένη γλωσσικὴ προαγωγή τῶν τοιούτων μαθητῶν ἄς περιορίζεται μόνον εἰς τὸν δι' ἐκάστου μαθήματος αὐτῶν πλουτισμὸν τοῦ λεξιλογίου των διὰ 2—3 νέων λέξεων (ἀντιπροσωπευουσῶν δηλ. νέας ἐννοίας), εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐκφραζομένων ὑπὸ τῶν μαθητῶν εἰς τὸν γλωσσικὸν τοῦτον τύπον καὶ εἰς τὴν εὐχερῆ καὶ συνεχῆ διήγησιν, ἄς προσέχη δὲ ὁ διδάσκων τοιούτους μαθητὰς καὶ κατὰ τὸ μάθημα τῶν παραμυθίων, καθὼς καὶ πάντοτε, καὶ ὅταν ὁμιλῆ καὶ ὅταν διηγῆται, ν' ἀποφεύγῃ πᾶν ἰδιωματικὸν στοιχεῖον τοῦ ἰδικοῦ του λεκτικοῦ.

β') Ὅπου τὸ γλωσσ. ἰδίωμα τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης ἀπομακρύνεται μὲν τοῦ τύπου τῆς Ὀμιλουμένης Καθαρευούσης, τυγχάνει δὲ τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ διδάσκοντος, οὗτος ὀφείλει καὶ διὰ νὰ εἶναι ἀντιληπτὸς καὶ διὰ νὰ κινή συναισθηματικὰ τοὺς μαθητὰς του καθ' ὅλην τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν παραμυθίων, νὰ μεταχειρίζεται τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα αὐτῶν (πλὴν τῆς φωνητικῆς,) νὰ προσέχη ὅμως, ὥστε νὰ μὴ παρέρχεται κανὲν τοιοῦτον μάθημα, κατὰ τὸ ὁποῖον νὰ μὴ παρειαγάγῃ καταλλήλως εἰς τὸ ἰδιωματικὸν τοῦτο λεκτικὸν τῶν μαθητῶν του καὶ 2—3 πανελληνίου χρήσεως νέα γλωσσικά στοιχεῖα, καὶ δὴ κυρίως λέξεις καὶ φράσεις, ἐνίοτε δὲ καὶ τύπους καὶ συντάξεις, ταῦτα δὲ νὰ ἐπιμένῃ νὰ γίνωνται μὲ τὸν καιρὸν κτήμα τῶν μαθητῶν του. Πῶς πρέπει νὰ γίνεται καταλλήλως ἢ προσαρμογῆ καὶ ἢ στρεβλώσεως αὕτη τῶν νέων γλωσσικῶν στοιχείων, θὰ δηλωθῆ κατωτέρω.

γ') Ὅπου δὲ τέλος τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης ἀπομακρύνεται μὲν τῆς Ὀμιλουμένης Καθαρευούσης, εἶναι δὲ διάφορον τοῦ μητρικοῦ ἰδιώματος τοῦ διδάσκοντος, κατ' οὐδένα λόγον ἐπιτρέπεται νὰ χρησιμοποιῆ οὗτος καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων τὸ ἰδικὸν του

γλωσσικὸν ἰδίωμα, οὔτε κατὰ πάντα τὴν Ὀμιλουμένην Καθαρεύουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον μὲν νὰ μεταχειρίζεται τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῶν μαθητῶν του, οὕτινος ἐγκαίρως πρέπει νὰ μάθῃ τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά, μόνον δὲ 2—3 πανελληνίου χρήσεως γλωσσικά στοιχεῖα ἐκάστοτε νὰ παρειαγάγῃ. Ὡς κατάλληλα δὲ μέτρα διὰ τὴν παρειαγωγὴν τῶν νέων γλωσσικῶν στοιχείων θεωρῶ τὰ ἑξῆς: α') Νὰ μὴ παρουσιάζῃ ὁ διδάσκων μεμονωμένον τὸ παρειακτέον πανελληνίων γλωσσικὸν στοιχεῖον, ἀλλ' ἐν συνοδείᾳ πάντοτε μετὰ τῆς γνωρίμου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ ἀντιστοίχου ἰδιωματικοῦ καὶ δὴ καὶ κατόπιν τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ τελευταίου. Ὑποθεσίθω π.χ. ὅτι οὗτος θέλει νὰ παρειαγάγῃ κατὰ τὴν μάθημα παραμυθίων τὰς πανελληνίως γνωστὰς λέξεις π ρ ὀ β α τ α καὶ σ κ υ λ ῖ, ἀντικαθιστῶν δι' αὐτῶν τὰς ἰδιωματικὰς π ρ ὀ α τ α καὶ σ κ λ ῖ τῶν μαθητῶν του. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὕτην ἢ παρειαγωγῆ θὰ γίνῃ ὡς ἑξῆς: «Λοιπὸν, παιδιά, ὁ λύκος ἀπὸ μακριὰ εἶδε τὰ π ρ ὀ α τ α, μὰ τὰ κλημένα τὰ π ρ ὀ β α τ α δὲν εἶδαν τὸν λύκο. Μονάχα τὸ ὁ σ κ λ ῖ, ναί, ἐκεῖνο τὸ σ κ υ λ ῖ τοῦ τσοπάνη τὸν μυρίστηκε κλπ. β') Εὐθύς ὡς κατὰ τοιοῦτον τρόπον παρουσιάσῃ τὸ πανελλήνιον γλωσσικὸν στοιχεῖον καὶ ἐννοήσῃ, ὅτι τοῦτο κατενοήθη ὑπὸ τῶν μαθητῶν του, πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀκόμη 1—2 φορὰς νὰ μεταχειρίζεται αὐτὸ ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ ἀντιστοίχου ἰδιωματικοῦ, ἐφεξῆς δὲ νὰ μεταχειρίζεται μόνον τὸ πανελλήνιον. Ὅσον δὲ διὰ τοὺς μαθητὰς του, οὐδέποτε νὰ ἐκβιάζῃ αὐτοὺς νὰ μεταχειρισθῶν τὸ κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον παρειαχθὲν πανελληνίων γλωσσικὸν στοιχεῖον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου μητρικοῦ των, διακόπτον αὐτοὺς καὶ παραγγέλλον «π ἐς τὸ καλ ὕ τ ε ρ α!». Μὲ τοιοῦτους ἐκβιασμοὺς μόνον ν' ἀποθαρρύνῃ τοὺς μαθητὰς του ἢμπορεῖ, οὐδέποτε δὲ νὰ προαγάγῃ τὸ λεκτικὸν των. Εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὸν σκοπὸν του τοῦ-

τον, ὅταν ἀκούη αὐτοὺς νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ μεταχειρίζονται ἐκ συνηθείας τὸ ἐπιχωριάζον καὶ γνώριμον εἰς αὐτοὺς γλωσσικὸν στοιχεῖον, μολογόντι ἐντυπώθησαν καὶ τὸ ἀντίστοιχον πανελλήνιον, νὰ προσθέτῃ ὁ ἴδιος τὸ τελευταῖον, χωρὶς νὰ διακόπῃ τὸν διηγούμενον ἢ ὁμιλοῦντα μαθητὴν. π.χ. Μαθ... Ἀρχίζει λοιπὸν τότε ὁ τσοπάνης νὰ ἀρμέγῃ τὰ π ρ ό β α τ α ... Διδ. Βέβαια! Ἀρχίζει τότε ὁ τσοπάνης νὰ ἀρμέγῃ τὰ π ρ ό β α τ α. Ὅταν ἔτσι ἀβίαστα καὶ μὲ ἐπιμονήν, ἀλλὰ καὶ ὑπομονήν γίνεται ἡ διόρθωσις, ὁ δὲ διδάσκαλος ἐξακολουθῇ νὰ μεταχειρίζεται διαρκῶς τὰ παρεισαχθέντα ὑπ' αὐτοῦ πανελλήνια γλωσσικὰ στοιχεῖα, ὡς εἶναι βέβαιος, ὅτι πολὺ γρήγορα θ' ἀρχίσουν καὶ οἱ μαθηταὶ του νὰ μεταχειρίζονται αὐτὰ προσαρμύζοντες σιγὰ σιγὰ καὶ μὲ τὸν καιρὸν τὸ μητρικὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα τῶν πρὸς τὸ καθαρεῦτον ἰδίωμα. Ἀρκεῖ οὗτος νὰ μὴ βιάζεται. γ') Προκειμένου δὲ περὶ εἰσαγωγῆς νέας ὅπως λέξεως, τῆς ὁποίας δηλ. ἡ ἔννοια εἶναι τελείως ἄγνωστος εἰς τοὺς μαθητὰς του, πρέπει ὁ διδάσκων πρῶτον νὰ περιγράψῃ δι' ὀλίγων αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, τὸ ὑπὸ τῆς λέξεως ταύτης δηλούμενον, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ παρουσιάσῃ τὴν λέξιν εἰς τοὺς μαθητὰς του. Ὑποθεσίσθω π. χ. ὅτι οὔτοι ἀγνοοῦν τὴν σημασίαν τῶν λέξεων δ ρ ά κ ο ς καὶ π ύ ρ γ ο ς. Ἴδου πῶς πρέπει ὁ διδ. νὰ παρεισαγάγῃ τὰς λέξεις ταύτας εἰς τὸν λόγον του. Δ. «Ἐκεῖ λοιπὸν τότε παρουσιάζεται στὸ βασιλόπουλο ἓνα φίδι πολὺ μεγάλο, ἓνας φίδαρος ἀπ' ἐδῶ ὡς ἐκεῖ πέρα, ἓνας δ ρ ά κ ο ς...» «Ἡ μάγισσα αὐτὴ ἐκάθητο σ' ἓνα σπίτι πολὺ πολὺ ὑψηλό, σὰν καμπαναριό, καὶ μὲ πολλὰ πατώματα. Ἐκάθητο σ' ἓναν πύργον» κ. ο. κ. Κατὰ τὴν ἀναδιήγησιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ἐὰν μὲν οὔτοι λησμονήσουν νὰ μεταχειρισθῶν τὴν κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον παρεισαχθεῖσαν νέαν λέξιν καὶ ἀρκεσθῶν εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ δι' αὐτῆς σημαινομένου πράγματος, ὁ διδ. χωρὶς

νὰ διακόπῃ τὸν ἀναδιηγούμενον μὲ τὴν ἐρώτησιν «πῶς τὸ εἶπα ἐγὼ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; π. χ. τὸ μεγάλο φίδι κλπ.», προσθέτει ὁ ἴδιος τὴν λησμονηθεῖσαν νέαν ταύτην λέξιν, ὅπως καὶ ὅταν πρόκειται περὶ τῆς χρήσεως τῶν παρεισαγομένων κάθε φορὰν πανελληνίων γλωσσικῶν στοιχείων. Ἐὰν δὲ τὸ ἐναντίον μεταχειρισθῇ ὁ ἀναδιηγούμενος μαθητὴς τὴν νέαν ταύτην λέξιν, χωρὶς νὰ περιγράψῃ καὶ τὸ δι' αὐτῆς σημαινόμενον πρᾶγμα, ὁ διδ. μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀναδιηγήσεως ζητεῖ παρὰ τοῦ μαθητοῦ ἐξηγήσεις οὕτω πος: Δ. «Εἶπες, Δημητράκη, πῶς ἡ μάγισσα καθόταν σ' ἓνα πύργον; Ποῦ δηλαδὴ καθόταν; Ἐγὼ δὲν κατάλαβα». Μ. «Ἡ μάγισσα καθόταν σ' ἓνα ψηλὸ σπίτι, σὰν καμπαναριό, μὲ πολλὰ πατώματα κλπ.» δ') Καὶ ταῦτα μὲν τὰ μέτρα δύνανται νὰ ληφθοῦν παρὰ τοῦ διδ. κατὰ τὴν διήγησιν καὶ ἀναδιήγησιν τοῦ παραμυθίου. Κατὰ τὸ τελευταῖον δὲ στάδιον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, κατὰ τὴν Ἐφαρμογήν, δύναται μετὰ τὴν ἠθικὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἄσκοπον ἐπὶ τοῦ ἐξαχθέντος γενικοῦ ἠθικοῦ διδάγματος νὰ γίνῃ καὶ ἡ ἐντύπωσις τῶν 2—3 νέων λέξεων ἢ πανελληνίων γλωσσικῶν τύπων, τῶν διὰ τοῦ παραμυθίου παρεισαχθέντων ὡς ἐξῆς: Δ. Ἐνθυμίσθε, παιδιὰ, πῶς εἶπα ἐγὼ ἀλλιῶς τὰ π ρ ό β α τ α ; Μ. Π ρ ό β α τ α, κύριε. Δ. Μπράβο! δὲν τὸ ξεχάσατε! Μὰ θέλω τώρα νὰ μοῦ κάνετε κ' ἐσεῖς μία ὁμιλία γιὰ τὰ π ρ ό β α τ α. Μ. Τὰ π ρ ό β α τ α γεννοῦν. Δ. Κι' ἄλλος! Μ. Τὰ π ρ ό β α τ α ἔχουν μαλλιά κλπ.

4ον) Ὅσον δὲ διὰ τὸν ἐθισμόν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ νὰ διηγοῦνται ἐν συνεχείᾳ, τὸ ὅποιον καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθίων πρέπει νὰ ἐπιτευχθῇ, ἓνα μόνον μέσον ἔχω νὰ συστήσω εἰς τοὺς ἀναγνώστας μου, ἀλλ' ἀποτελεσματικώτατον, τὸ ἐξῆς: Νὰ ἀφήνουν τοὺς μαθητὰς τῶν νὰ ἀναδιηγοῦνται τὸ διδασχθὲν χωρὶς ποτὲ νὰ διακόπτουν αὐτοὺς δι' ἐπαληπτικῶν ἐρωτήσεων ἢ νὰ διορθῶνουν τὰ πρα-

γματικά σφάλματά των κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναδι-
 ηγήσεως. Τοῦναντίον καὶ ὅταν ἀκούουν αὐτοὺς νὰ
 σφάλλουν, ὄχι μόνον νὰ ἀνέχωνται προσωρινῶς τὰ
 σφάλματά των, ἀλλὰ καὶ νὰ παραθαρρύνουν αὐτοὺς
 — ἰδίως κατὰ τὰς πρώτας ἀποπείρας των—διὰ τῶν
 ἐπιφωνημάτων: *μ π ρ ὶ ο ὦ ρ α ἰ α ! γ ι ἄ σ ο υ ! κ τ λ.*
 Ὅσαίς δὲ βλέπουν, ὅτι διηγούμενος προσκόπτει *σου*,
 κατ' ἀρχάς μὲν νὰ παροτρύνουν αὐτὸν πρὸς συνέχισιν
 διὰ τῶν λέξεων: *Λ ο ι π ὸ ν ! Π α ρ α π ἔ ρ α ! Ὑ σ τ ε*
ρ α ! κ τ λ. κατόπιν δὲ, ὅταν ἴδουν, ὅτι οὗτος δὲν ἤμπο-
 ρει νὰ προχωρήσῃ, νὰ καλοῦν πρὸς βοήθειάν του
 ἕτερον συμμαθητὴν του. Μόλις δὲ ὁ τελευταῖος ἀρ-
 χίσῃ τὴν συνέχισιν τῆς διακοπείσης διηγήσεως, νὰ ἐπι-
 βάλλουν εἰς τὸν πρώτον νὰ ἐξακολουθήσῃ αὐτὸς
 μέχρι τέλους τὴν ἀναδιήγησιν. Τότε δὲ καὶ μόνον
 νὰ ζητήσουν νὰ ἀνεύρουν διὰ τῶν λοιπῶν μαθητῶν
 τὰ διάφορα σφάλματα τοῦ ἀναδιηγηθέντος.

Ὅταν τοιαῦτα γλωσσικὰ μέτρα λαμβάνῃ ὁ διδά-
 σκων κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν πα-
 ραμυθίων, ἀναμφιβόλως θὰ ἐπιτύχῃ καὶ τὸ τρίτον,
 τὸ γ λ ω σ σ ι κ ὸ ν δηλ. μέρος τοῦ σκοποῦ τῆς διδα-
 σκαλίας αὐτῶν.

**§ 4. Πόσος χρόνος πρέπει νὰ διαθέτεται καὶ
 πόσα παραμύθια ἀρκοῦν πρὸς πλήρωσιν τοῦ
 σκοποῦ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν.**

1. Διὰ νὰ κατορθωθῇ νὰ πληρωθῇ ὁ ἀνωτέρω
 διαγραφείς ὡς π ρ ο σ ῆ κ ω ν σκοπὸς τῆς διδασκαλίας
 τῶν παραμυθίων, δὲν ἀρκεῖ βεβαίως μόνον νὰ τη-
 ροῦνται κατὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν τὰ εἰς τὴν
 προηγουμένην § ὑποδειχθέντα ὡς π ρ ο σ ῆ κ ο ν τ α
 μέτρα ἢ καὶ ἄλλα προσφορώτερα τούτων. Ἀνάγκη
 πρὸς τούτοις νὰ διαθέτεται διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ
 μαθήματος τούτου ἀνάλογος χρόνος. Διότι, ἐὰν ὑπο-

τεθῇ, ὅτι πρὸς διδασκαλίαν αὐτοῦ διαθέτεται 1)2
 μόνον ὥρα καθ' ἑβδομάδα, καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον
 τῆς φοιτήσεως εἰς τὸ νηπιαγωγεῖον ἢ καθ' ὅλον τὸ
 ἀ' σχολικὸν ἔτος κατορθωθῇ νὰ διδαχθοῦν οἱ τρῶφι-
 μοὶ τῶν σχολείων τούτων ἕνα ἢ δύο τὸ πολὺ παρα-
 μύθια, ἕκαστός ἐννοεῖ, ὅτι καὶ ἂν ἡ διδασκαλία αὐ-
 τῶν εἶναι μεθοδικωτάτη καὶ ἐπιτυχῆς ἀπὸ πάσης
 ἀπόψεως, ἀδύνατον διὰ τόσης μόνον ὕλης νὰ ἐκπλη-
 ρωθῇ ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τού-
 του.

2. Διὰ νὰ πληρωθῇ οὗτος τελείως ἢ τοῦλάχιστον
 κάτι τι ἄξιον λόγου μέρος ἐξ αὐτοῦ, ἀνάγκη νὰ δια-
 τεθῇ ἀρκετὸς χρόνος διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ
 μαθήματος τούτου.

Πόσος ὅμως πρέπει νὰ εἶναι οὗτος, διὰ νὰ θεω-
 ρηθῇ ἀρκετός;

Ἐπειδὴ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου σιωπᾷ δυσ-
 τυχῶς τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα, οἱ δὲ διδάσκαλοι,
 καὶ μάλιστα οἱ πρωτόπειροι ἐξ αὐτῶν, εὐρίσκονται
 εἰς ἀμηχανίαν μὴ γνωρίζοντες, μήτε πόσας ὥρας τὴν
 ἑβδομάδα νὰ διαθέσουν διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν
 παραμυθίων, μήτε πόσα παραμύθια νὰ διδάξουν
 ὅλον τὸ ἔτος, ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ ἐνταῦθα τὸ ζή-
 τημα τοῦτο καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἀναγκαίου
 χρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ποσοῦ τῶν διδα-
 κτέων παραμυθίων καὶ νὰ ὑποδειχθῇ τὸ ὀρθὸν καὶ
 εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περιπτώσιν.

I

1. Διὰ τοὺς τρωφίμους τῶν νηπιαγωγείων, τῶν
 ὁποίων αἱ διδακτικαὶ ἀνάγκαι, ὡς γνωστόν, εἶναι
 ἐλάχισται, καὶ ἡμιώριον καθ' ἑκάστην διδασκαλίαν
 τῶν παραμυθίων εἶναι ἀρκετὸν κατὰ τὴν γνώμην
 μας πρὸς πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. Διὰ τοὺς μα

θητὰς ὅμως τῆς Α' τάξεως τοῦ δημοτ. σχολείου, οἱ ὁποῖοι συμβαίνει συχνότατα νὰ μὴ διδάσκονται ἰδιαιτέρως, ἀλλὰ μετὰ τῶν μαθητῶν τῆς Β', οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ τῆς Γ' καὶ Δ' τάξεως (ὅταν τὸ σχολεῖον τυγχάνῃ μονοτάξιον,) καὶ εἰς τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ διδαχθοῦν καὶ τόσα ἄλλα μαθήματα, διὰ τοὺς μαθητὰς τούτους, ἐπαναλαμβάνομεν, εἶναι ἀδύνατον νὰ διατεθῇ πρὸς διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων τόσος χρόνος καθ' ἑκάστην, ὅσος διαθέτεται διὰ τοὺς τροφίμους τῶν νηπιαγωγείων.

2. Ἄλλ' ἐὰν τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν, δὲν εἶναι ἐν τούτοις ἀδύνατον νὰ ἐξευρεθῇ καὶ διὰ τοὺς μαθητὰς τούτους ἀρκετὸς χρόνος καὶ νὰ διατεθῇ οὗτος πρὸς ἐπαρκῆ διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν παραμυθίων.

Καὶ ἰδοὺ πῶς:

Ἐν πρώτοις ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου ἀναλυτικοῦ προγράμματος ὁριζομένου χρόνου διὰ τὸ μάθημα τῆς «Ἑλληνικῆς γλώσσης», τῆς Α' τάξεως, καὶ ὅστις ἀπὸ 8 ὥρῶν καθ' ἑβδομάδα, ὡς ὀρίζεται διὰ τὴν τάξιν αὐτὴν τῶν 6 ταξίων, 5 ταξίων, 4 ταξίων καὶ 3 ταξίων δημοτ. σχολείων, ἀδύνατον νὰ περιορισθῇ εἰς ὀλιγωτέρας τῶν 6 ὥρῶν διὰ τὰ 2 τάξια 1 τάξια καὶ τὰ κοινὰ δημοτικὰ σχολεῖα, διαθέτονται ὑπὸ τῶν διδασκάλων, καὶ ὅταν οὗτοι δὲν διδάσκουν διόλου παραμύθια, 2 τοῦλάχιστον ὧραι καθ' ἑβδομάδα διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν «Λεκτικῶν ἀσκήσεων». Ὁ χρόνος ὅμως οὗτος δύναται κατὰ τὴν γνώμην μας ἢ ὀλόκληρος ἢ τοῦλάχιστον κατὰ τὸ ἥμισυ νὰ διατεθῇ ἀξιόλογα διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων. Διότι, ὅπως μὲν διδάσκονται συνήθως αἱ «Λεκτικαὶ ἀσκήσεις», δὲν ἐπιτελοῦν κανένα σκοπὸν, ἐνῶ τὰ παραμύθια, ὅταν διδαχθοῦν, ὡς θὰ ὑποδείχθῃ κατωτέρω, δύνανται νὰ ἐκπληρώσουν κάλλιστα ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὸν διὰ τῶν «Λεκτικῶν ἀσκήσεων» ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν.

3. Ἐκτὸς ὅμως τούτου κατὰ τοὺς πρώτους 2—3 μῆνας τοῦ α' σχολικοῦ ἔτους, κατὰ τοὺς ὁποίους, ὡς γνωστὸν δὲν δυνάμεθα ἀκόμη νὰ εἰσαγάγωμεν τοὺς μαθητὰς τῆς Α' τάξεως εἰς τὴν Ἀνάγνωσιν καὶ τὴν Γραφὴν οὔτε νὰ διδάξωμεν αὐτοὺς τι ἐκ τῆς Γραμματικῆς καὶ τῆς Ὀρθογραφίας, κατὰ τὸν χρόνον τ. ἔ. «τῶν Προασκήσεων τῆς Πρώτης Ἀναγνώσεως καὶ Γραφῆς», δυνάμεθα ἀποκόπτοντες 1—2 ὥρας τὴν ἑβδομάδα ἐκ τῶν διατιθεμένων διὰ τὸ ὅλον γλωσσικὸν μάθημα νὰ διαθέσωμεν αὐτὰς ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Παραμυθίων, ἀφοῦ ἄλλως τε καὶ διὰ τοῦ μαθήματος αὐτοῦ προτιθέμεθα καὶ γλωσσικοὺς σκοποὺς.

4. Ἐπίσης ἐκ τῶν δύο ἡμιορίων, τῶν ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου ἀναλυτικοῦ προγράμματος ὁριζομένων διὰ τὰ Θρησκευτικὰ τῆς Α' τάξεως δυνάμεθα ἀξιόλογα νὰ χρησιμοποιοῦμεν τὸ ἐν διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων. Τοῦτο δὲ διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: 1ον) Διότι ἡ ὑπὸ τοῦ προγράμματος τούτου ὁριζομένη θρησκευτικὴ ὕλη εἶναι παραπολὺ μικρὰ ἐν σχέσει πρὸς τὸν διὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς διατιθέμενον χρόνον, (2—3 μικραὶ-προσευχαὶ καὶ ἐρμηνεῖα ἀπλοσύτῃ τῶν ἑορτῶν τῆς Γενήσεως τοῦ Ι. Χριστοῦ, τῆς Βαπτίσεως, τῆς Κυριακῆς τῶν Βαίων, τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτήρος). Δι' αὐτὸ οἱ διδάσκαλοι τῆς τάξεως ταύτης διδάσκοντες κατὰ τοὺς πρώτους 2 μῆνας τὰς ὁριζομένας προσευχὰς καὶ μὴ ἔχοντες μέχρι τῶν Χριστουγέννων καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ Πάσχα νὰ διδάξουν ἄλλο τι ἐκ τῶν Θρησκευτικῶν εἰς τοὺς μαθητὰς των, διαθέτουν καὶ τὰ δύο ἡμίωρα τοῦ μαθήματος τούτου διὰ τὴν διδασκαλίαν ἄλλων μαθημάτων (Ἀναγνώσεως, Γραφῆς, Ἀριθμητικῆς κλπ.) Ἀφοῦ δὲ τοῦτο γίνεται δι' ἄλλα μαθήματα τὰ ὁποῖα ἤχουν τὰς ὥρας των, διατί νὰ μὴ γίνῃ κα' διὰ τὰ Παραμύθια, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ὀρίζονται ἰδιαιτεραὶ ὧραι ὑπὸ τοῦ προγράμματος. Καὶ 2ον) διότι,

ἀφοῦ διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθίων σκοποῦμεν κυρίως νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν ἠθικὸν φρονηματισμὸν τῶν μαθητῶν μας, οὗτος δὲ ἀποτελεῖ τὴν προβαθμίδα τοῦ θρησκευτικοῦ φρονηματισμοῦ, τοῦ ἐπιτυγχανομένου, ὡς γνωστόν, διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος, ἢ διάθεσις χρόνον ὀριζομένου διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ τελευταίου ὑπὸ τοῦ πρώτου δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς κατάχρησις ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν τῆς Α' τάξεως γινομένη.

5. Τέλος δύνανται οἱ διδάσκοντες εἰς τὴν Α' τάξιν καὶ μὴ γνωρίζοντες Χειροτεχνίαν νὰ διαθέτουν τὸν ὑπὸ τοῦ προγράμματος ὀριζόμενον χρόνον πρὸς διδασκαλίαν αὐτῆς διὰ τὸ μάθημα τῶν παραμυθίων. Τὸ αὐτὸ ἠμποροῦν νὰ κάμνουν καὶ πάντες οἱ διδάσκαλοι διὰ τὸ μάθημα τῆς Γυμναστικῆς, νὰ διαθέτουν τ. ἔ., τὰς ὥρας τοῦ μαθήματος τούτου κατὰ τὰς ὁποίας ὡς ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς καταστάσεως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ γυμναστικὸν μάθημα, διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν παραμυθίων.

6. Ὡστε, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται, εἶναι δυνατόν ἂν μὴ 6, τοῦλάχιστον 4 ἡμῶρια καθ' ἑβδομάδα διὰ τὰ πολυτάξια καὶ 2—3 διὰ τὰ λοιπὰ δημοτ. σχολεῖα νὰ διατεθοῦν ἄνευ προσθήκης νέων ὥρων διδασκαλίας, ἀλλ' ἀπὸ ἐξοικονόμησιν τῶν ὑπὸ τοῦ προγράμματος ὀριζομένων καὶ νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐπαρκῆ διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν παραμυθίων.

II

1. Ὡταν δὲ τόσος χρόνος εἶνε δυνατόν νὰ ἐξευροθῆ ἔκ τῶν ἐν ὄντων καὶ νὰ διατεθῆ ἄνευ ζημίας τινὸς τῶν λοιπῶν μαθημάτων διὰ τὰ παραμύθια, ἐννοεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ πλέον, ὅτι ἠμπορεῖ νὰ διδαχθοῦν ἀρκετὰ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ δλόκληρον σχολικὸν ἔτος, ἵνα

κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατορθωθῆ νὰ ἐκπληρωθῆ τελείως ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας αὐτῶν.

2. Τὸ ποσὸν τοῦτο οὔτε δυνατόν οὔτε ὀρθὸν εἶναι νὰ δρισθῆ ἐκ τῶν προτέρων. Καὶ ὅταν ὑποτεθῆ, ὅτι ὁ διδάσκων εἶναι πάντοτε εὐσυνείδητος, θὰ ἐξαρτᾶται πάντοτε (1ον) ἐκ τοῦ τύπου τοῦ σχολείου, (2ον) ἐκ τῆς ὀμαλότητος τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, (3ον) ἐκ τῆς γλωσσικῆς ἱκανότητος τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως αὐτοῦ καὶ τέλος (4ον) ἐκ τοῦ τελειότερου ἢ ἀτελεστερου διδακτικοῦ καταρτισμοῦ τοῦ διδάσκοντος. Διότι εἶναι βεβαιωμένον, ὅτι ὅσον διδάσκαλός τις εἶναι περισσότερον πρωτόπειρος ἢ ἀτελέστερον διδακτικῶς κατηρτισμένος, τόσον περισσότεραν ὕλην διεξέρχεται κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ ἑνα ἄλλον συνάδελφόν του, ἐμπειρότερον καὶ μεθοδικώτερον.

3. Πάντως ὅμως καὶ ὑπὸ τὰς δυσμενεστέρας συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας εἶναι δυνατόν νὰ λειτουργήσῃ ἡ Α' τάξις δημοτικοῦ τινος σχολείου, διαθέτων διδάσκαλός τις τὸν ἀνωτέρω σημειωθέντα χρόνον ἠμπορεῖ νὰ διδάξῃ καθ' ὅλον τὸ ἔτος 5—6 παραμύθια τῆς παρούσης συλλογῆς. Ὡταν δὲ ταῦτα διδαχθοῦν καὶ ὅπως πρέπει, τότε ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τούτου πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐπιτυχὸν καὶ ἐκπληρωθεὶς.

§ 5. Εἰδικαὶ συστάσεις διὰ τὴν μεθοδικὴν τῶν παραμυθίων.

1. Μετὰ τ' ἀνωτέρω γενικὰ περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθίων ἠδύνατό τις νὰ εἶπῃ, ὅτι θὰ παρῆλθε διὰ τὸν ἀναγνώστην τοῦ παρόντος πᾶσα ἄλλη εἰδικὴ σύστασις διὰ τὴν μεθοδικὴν αὐτῶν. Διότι οὗτος ἔχων ὑπ' ὄψιν του τ' ἀνωτέρω καὶ τηρῶν τὰς

γενικὰς ἀπαιτήσεις τῆς Διδακτικῆς δύναται νὰ διδάξῃ μετ' ἐπιτυχίας τὸ μάθημα τοῦτο.

2. Μετὰ μεγαλυτέρας βεβαιότητος δύναται νὰ λεχθῆ τοῦτο καὶ διὰ τὸν θέλοντα νὰ κανονίσῃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου ὅσον τὸ δυνατόν πιστότερον καὶ πρὸς τὰ ὑλικὸν τῆς παρουσίας συλλογῆς καὶ πρὸς τὰ κατωτέρω διαγραφόμενα σχέδια διδασκαλιῶν ὅλου τοῦ ἑλικικοῦ τούτου. Διότι δι' ἀμφότερα ἐλήφθη πᾶσα φροντίς, ὥστε νὰ πληροῦν ὅλους τοὺς ὅρους καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Διδακτικῆς.

3. Μεθ' ὅλα ταῦτα ὅμως αἱ ἀκόλουθοι εἰδικαὶ ἰσυστάσεις διὰ τὴν μεθοδικὴν τοῦ μαθήματος τῶν Πυραμυθίων δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶν ὅλως διόλου πικριταί.

1η) Ἐπειδὴ τὸ μάθημα τοῦτο εἶνε φύσει δύσκολον ὡς ἐκ τῶν πολλῶν φυσικῶν καὶ ἐπικτήτων προσόντων, μετὰ τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι προικισμένος ὁ διδάσκων αὐτό, καθίσταται δὲ δυσκολώτερον, διότι διδάσκεται εἰς πολὺ μικρὰ παιδιὰ, εἶναι ἀνάγκη ὁ θέλων νὰ διδάξῃ μάθημα παραμυθιοῦ νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ νὰ τὸ διδάξῃ, πρὸ τοῦ νὰ προπαρασκευασθῆ πρῶτον ἐπ' αὐτῶν.

Ἔως ἐπ' αὐτῆ δὲ προπαρασκευῆν δὲν πρέπει νὰ θεωρήσῃ οὗτος τὴν ἀνάμνησιν τοῦ παραμυθιοῦ, ποῦ θὰ διδάξῃ, ἢ τὴν ἐπιτροχάδην ἀναγνώσιν αὐτοῦ ἐκ τινος συλλογῆς.

Ἀνάγκη οὗτος διὰ τῆς ἀκριβοῦς ἀναμνήσεως ἢ τῆς ἐπανειλημμένης προσεκτικῆς ἀναγνώσεως νὰ γίνῃ πρῶτον τελείως κάτοχος τῆς ἕλης τοῦ παραμυθίου, ποῦ θέλει νὰ διδάξῃ, ν' ἀποκτήσῃ δηλ. σαφειοτάτην παράστασιν τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ, διότι ἔτσι μόνον θὰ ἠμπορέσῃ κατόπιν καὶ αὐτὸς νὰ μεταδώσῃ σαφῶς τοῦτο εἰς τοὺς μαθητὰς του. Ἡ κατοχὴ δὲ αὐτῆ τῆς ἕλης τοῦ παραμυθίου παρὰ τοῦ μέλλοντος νὰ διδάξῃ αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε οὗτος διὰ τῆς ἐμβραθύνσεως εἰς αὐτήν, διὰ τῆς διεισδύσεως

τ. ἔ. εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰ συναισθήματα τῶν δρώντων προσώπων τοῦ παραμυθίου, νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον τοῦ νὰ μετατεθῆ εἰς τὸ θυμικὸν αὐτῶν, διότι ἔτσι μόνον θὰ ἠμπορέσῃ ἀργότερα διηγούμενος τὸ παραμῦθι αὐτὸ εἰς τοὺς μαθητὰς του νὰ φαίνεται, ὅτι συμπάσχει μετὰ τῶν προσώπων τούτων καὶ ἔτσι θὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν πρὸς τὰ πρόσωπα ταῦτα συμπάθειάν του, ἢ ὁποῖα, ὡς εἶδομεν, εἶναι τὸσον ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἠθικότητα τῶν μαθητῶν του.

2α.) Μετὰ τὴν οὐσιώδη αὐτὴν φροντίδα μέλλων τὰ προβῆ εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἃς ἔχη ὑπ' ὄψιν του ὁ διδ. ὅτι, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ διατηρήσῃ μέχρι τέλους τοῦ μαθήματος τούτου ἀμείωτον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν του, δὲν πρέπει νὰ κουράσῃ αὐτοὺς εἰς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ.

Τὸ καλύτερον δὲ πρὸς τοῦτο μέσον εἶναι νὰ κάμῃ καὶ τὸ μάθημα σύντομον καὶ ὅλα τὰ μέρη τῆς διδασκαλίας του εὐκόλα.

Λοιπόν: α') Ποτὲ τὸ μάθημα ἃς μὴ παρατείνεται περισσότερον τῆς 1/2 ὥρας. β') «Ὁ γενικὸς σκοπὸς τῆς ὅλης ἐνότητος», ἐπειδὴ ἐὰν διευπλώνετο πραγματικῶς, ἐξ ἀνάγκης θὰ καθίστατο μακρὸς καὶ ἔτσι καὶ πολλῶν ἐπαναλήψεων θὰ εἶχεν ἀνάγκην καὶ μετὰ δυσκολίας θὰ ἐντυπώνεταί ὑπὸ τὸσον μικρῶν μαθητῶν, ἃς διατυπώνεται τυπικῶς. Λοιπὸν ὄχι, «Ἀπὸ σήμερον θ' ἀρχίσωμε νὰ μαθαίνωμε ἕνα παραμῦθι, πῶς ἕνα ἔξυπνο κατσικάκι, ποῦ ἀκουγε τὴν μητέρα του, κατῶρθωσε νὰ γλιτώσῃ ἀπὸ τὸ λύκο», ἀλλὰ «ἀπὸ σήμερον θ' ἀρχίσωμεν τὸ παραμῦθι γὰρ τὸ λύκο καὶ γὰρ τὸ κατσικάκι». γ') Ἡ ἐντύπωσις τῶν σκοπῶν (γενικῶν ἢ μερικῶν) ἃς γίνεται ὑπὸ δύο τὸ πολὺ μαθητῶν κατ' ἴδιαν καὶ ἅπαξ ὑπ' ὀλοκλήρου τῆς τάξεως (ἐν χορῶ). δ') Κατὰ τὴν Προπαρασκευῆν ἃς περιορίζεται ὁ διδάσκων εἰς τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα, πολλάκις δὲ καὶ ἃς παραλείπη ὅλως διόλου τὸ στάδιον τοῦτο, ὅταν

ἀντιλαμβάνεται, ὅτι κατὰ τὴν Προσφορὰν οἱ μαθηταὶ του εὐκολα θὰ προσλάβουν ὅ,τι θὰ τοὺς προσφέρει οὗτος. ε'). Τὰ τμήματα τῆς Προσφορᾶς ἄς εἶναι μικρά, ἰδίως κατὰ τὰ πρῶτα μαθήματα, ἢ δὲ ἀναπαράστασις, ἢ ὑπὸ τῶν μαθητῶν δηλ. ἀναδιήγησις τῶν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου προσφερθέντων, ἄς μὴ ὑπερβαίνη ποτὲ τὰς 2 φορές. στ') Ἡ ἐπακολουθοῦσα μετὰ τὴν ἀναπαράστασιν τῆς Προσφορᾶς «βαθυτέρα ἐπεξεργασία ἢ ἐμβάθυνσις αὐτῆς, περιοριζομένη μόνον εἰς τὴν ἠθικὴν, ἄς εἶναι πάντοτε σύντομος. Τρεῖς, ἀλλ' οὐσιώδεις, ἐρωτήσεις τοῦ διδ. εἶναι πρὸς τοῦτο ἀρκεταί. Ἡ πρώτη: «Πῶς σὰς φαίνεται αὐτό, ποῦ εἶπε (ἢ ἔκαμε) τὸ τάδε πρόσωπον τοῦ παραμυθιοῦ;» Ἡ δευτέρα: «Γιατί τάχα τὸ εἶπε (ἢ τὸ ἔκαμε) αὐτό;» Καὶ ἡ τρίτη: «Τί ἔγινε ἐξ αἰτίας αὐτοῦ;» ζ') Ἐπειδὴ χρειάζεται νὰ ἀποκτήσουν πρῶτον οἱ μαθηταὶ μερικὴν ἠθικὴν πείραν, διὰ νὰ ἠμποροῦν κατόπιν νὰ ἐξάγουν ἐξ αὐτῆς γενικὰ ἠθικὰ διδάγματα, τοῦτο δὲ κατορθώνεται ὄχι βέβαια ἀμέσως ἀπὸ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς εἰσοόδου αὐτῶν εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ τὸν λόγον αὐτὸν διδασκῶν τὰ πρῶτα παραμύθια ὁ διδάσκαλος ἄς παραλείπη τὰ στάδια τῆς Συγκρίσεως καὶ τοῦ Συστήματος. Παραλείπων δὲ κάθε ἀπόπειραν πρὸς ἐξαγωγήν τῶν περιεχομένων εἰς αὐτὰ γενικῶν ἠθικῶν διδαγμάτων ἄς ἀρκῆται κατὰ τὴν «γενικὴν ἐμβάθυνσιν νὰ ἐκφράζον οἱ μαθηταὶ του κατ' ἀρχὰς μὲν προσωπικῶς: «τί τοὺς ἄρεσε καὶ τί δὲν τοὺς ἄρεσε ἀπὸ τὸ παραμῦθι», ἀργότερα δὲ καὶ γενικώτερον: Ποιὸ ἀπ' αὐτὰ, ποῦ ἔγιναν στὸ παραμῦθι εἶναι καλὸ καὶ ποιὸ κακό;» καὶ ἡ) τέλος ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν διδασκαλίαν παραμυθίου τινὸς δὲν ἐξήχηθῃ τὸ εἰς αὐτὸ περιεχόμενον γενικὸν (ἠθικὸν δίδαγμα), πρέπει ὁ διδάσκων Καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς διδασκαλίας, κατὰ τὴν Ἐφαρμογὴν, νὰ παραλείπη μὲν πᾶσαν ἠθικὴν ἄσκηση-

σιν τῶν μαθητῶν του, νὰ περιορίζεται δὲ μόνον εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ἀποκτηθέντος γένου γλωσσικοῦ ὕλικου ἐφαρμογὴν καὶ ἐντύπωσιν σύμφωνα πρὸς τὰ προηγουμένως λεχθέντα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

βη) Ἄλλ' ἐκεῖνο, ποῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ συσταθῇ εἰδικῶς εἰς τοὺς διδάσκοντας τὸ μάθημα τῶν παραμυθίων, εἶναι, ὅτι πρέπει οὗτοι συγκεντρώνοντες ὅλην τὴν δύναμιν τῆς τέχνης των, νὰ ἐπιφυλάξουν αὐτὴν κατὰ τὸ στάδιον τῆς Προσφορᾶς. Naί! ἐκεῖ πρέπει νὰ δείξῃ τὸ forte του κάθε τεχνίτης διδάσκαλος, διότι πρέπει νὰ μὴ λησμονῇ, ὅτι μόνον ἀπὸ τὴν ἐπιτυχῆ Προσφορὰν ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτυχία τῆς ὅλης διδασκαλίας ἐνὸς παραμυθιοῦ. Διότι ἡ ἐπιτυχὴς Προσφορὰ ὄχι μόνον εἶναι ἰκανὴ μόνη αὐτὴ ν' ἀναφλέξῃ καὶ νὰ ζωογονήσῃ τὸ πρὸς τὸ μάθημα τοῦτο ἐνδιαφέρον τῶν μικρῶν μαθητῶν του, ἀλλὰ καὶ νὰ καλύψῃ πάσας τὰς κατὰ τὰ λοιπὰ στάδια τῆς διδασκαλίας μεθοδικὰς ἀτελείας τοῦ διδάσκοντος.

Πῶς ὅμως εἶνε δυνατόν νὰ κάμνη τις ἐπιτυχῆ τὴν Προσφορὰν ἐνὸς παραμυθιοῦ;

Ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὕτη θὰ διαπεραίνεται διὰ τῆς διηγηματικῆς μορφῆς, σπανίως δὲ διὰ τοῦ ἀναπτύσσοντος διαλόγου, ἢ δὲ «καλῆ διήγησις, εἶναι τὸ μυστικὸν τῶν γαιγάδων, τῶν παραμυθολόγων καὶ τῶν δεξιῶν διδασκάλων, διὰ τὸν λόγον αὐτὸν κάθε νηπιαγωγὸς καὶ κάθε διδάσκαλος ἔχει ὑποχρέωσιν ἀντὶ νὰ ζητήσῃ ἀπ' αὐτοὺς ἐξηγήσεις διὰ τὸ μυστικὸν των αὐτῶ, νὰ παρακολουθήσῃ πολλάκις καὶ μὲ πολλὴν προσοχὴν αὐτοὺς, ὅταν διηγοῦνται. Ἔχει νὰ ὠφελῆθῃ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὴν προσωπικὴν αὐτὴν παρακολούθησιν παρὰ ἀπὸ τὴν πολύωρον ἀνάγνωσιν πολυσελίδων Διδακτικῶν.

Θὰ ἴδῃ τότε, ὅτι ὅλοι οἱ ἀριστοτέχναι τῆς «καλῆς διηγήσεως», ὅταν διηγοῦνται/α) ἀποφεύγον νὰ

μεταχειρίζονται μακρὰς προτάσεις καὶ καθ' ὑπόταξιν συντεταγμένας, ἀφηρημένας λέξεις καὶ ἐκφράσεις καὶ κάθε ρητορείαν. Ὅλος ὁ λόγος τῶν εἶναι ἀπλοῦς, εὐληπτος καὶ χωρὶς σχήματα λόγου. β') Ὅταν περιγράφουν κάτι τι, τὸ περιγράφουν μὲ τόσην λεπτομέρειαν, ἀλλὰ καὶ τόσον ζωντανά, ὥστε εἰς τὸν ἀκροατὴν φαίνεται, ὡς νὰ τὸ ἔχη ἔμπρὸς τοῦ καὶ νὰ τὸ βλέπη. γ') Συμμετέχοντες εἰς τὰς τύχας τῶν προσώπων τῆς διηγήσεως φαίνονται εἰς τὰ μάτια τῶν ἀκροατῶν τῶν, ὅτι συμπάσχουν μὲ αὐτὰ καὶ δι' αὐτὸ παρουσιάζουν ἄλλοτε ἰσρόν, ἄλλοτε σκυθρωπὸν καὶ ἄλλοτε κατηφὲς τὸ πρόσωπόν των· κάποτε γελοῦν, κάποτε ἀγορεύουν, ὄχι δὲ σπανίως καὶ κλαίουν. Χρωματίζοντες δὲ ἀναλόγως κάθε φωνὴν τὴν φωνὴν καὶ τὸν ρυθμὸν τοῦ λόγου τῶν πρὸς τὰς καταστάσεις καὶ τὰς διαθέσεις τῶν προσώπων τῆς διηγήσεως, δὲν ὀκνοῦν πολλάκις νὰ συνοδεύουν αὐτὰς καὶ μὲ χειρονομίας καὶ μὲ διαφόρους στάσεις τοῦ σώματός των ἀποφεύγοντες, ἐννοεῖται, τὰς θεατρικὰς καὶ τὰς ὑπερβολικότητας.

Σημ. 1. Ὅμοίως πολὺ δύναται νὰ ὠφεληθῆ ὁ θέλων νὰ ἐπιτύχη εἰς τὴν διήγησίν του διδάσκαλος, ὅταν ἀναγινώσκη συχνὰ κλασσικοὺς συγγραφεῖς καὶ ἐκλεκτοὺς διηγηματογράφους.

Σημ. 2. Ἐπίσης ὁ διδάσκων δὲν θὰ ζημιωθῆ διόλου, εἴαν κατὰ τὴν Προσφορὰν ἀκολουθῆ τὴν διήγησιν τῶν Παραμυθίων, καθὼς αὕτη φέρεται κατὰ τὴν ἀνὰ χεῖρας συλλογὴν, διότι μεγάλη φροντίς κατεβλήθη, ὥστε αὕτη νὰ παρουσιάσῃ ὅλους τοὺς ὄρους τῆς «καλῆς διηγήσεως»

Σημ. 3. Ὅσον δὲ διὰ τὸν γλωσσικὸν τύπον τῶν ὡς παράρτημα τοῦ παρόντος Ὁδηγοῦ ἐπισυναπτομένων «Παραμυθίων τῆς Γριᾶς Στάθαινας», οἱ ἀναγνώσται πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν των, ὅτι ταῦτα διὰ λόγους στοιχειώδους καλαισθησίας καὶ ἐπειδὴ πρόκειται νὰ ἀναγνωσθοῦν παρ' ἀναγνωστῶν, μὴ

εἰσαχθέντων εἰς τὴν χρῆσιν τῆς Καθαρευούσης, φέρουν τὸν τύπον τῆς κοινῆς Δημοτικῆς, ἀπληραγμένον ὅμως πάσης παραδοξοφανείας καὶ παραδοξοκοίας. Οἱ κ. κ. διδάσκαλοι καὶ νηπιαγωγοί, οἱ ὅποιοι θὰ διδάξουν τὰ παραμύθια ταῦτα, πρέπει μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τῶν τὸν τύπον αὐτὸν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὰς προηγουμένας γλωσσικὰς συστάσεις.

Σημ. 4. Ἐάν κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν παραμυθίων τηρῆ ὁ διδάσκαλος πάντοτε καὶ τὰς τρεῖς προηγουμένας εἰδικὰς συστάσεις μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας των, ἅς εἶναι βέβαιος, ὅτι ἀσφαλῆς καὶ πλήρης ἐπιτυχία θὰ ἐπιστέψῃ τὰς προσπάθειάς του.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ — ΕΙΔΙΚΟΝ

ΤΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΠΑΝΤΩΝ
ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ
ΣΥΛΛΟΓΗΣ

§ 1. Διάγραμμα ἀναλυτικὸν τῆς διδασκα-
λίας τοῦ πρώτου παραμυθίου « Ὁ λύκος καὶ
τὸ κατσικάκι ».

Γενικὸς σκοπὸς, ἤτοι σκοπὸς ὁλοκλήρου
τῆς ἐνότητος: Διδάσκ. « Ἀπὸ σήμερα θ' ἀρχίσωμε
μαθαίνωμε ἓνα παραμῦθι. Ἀκούστε ποῖό. Τὸ λύκο
καὶ τὸ κατσικάκι. » Ἐντύπωσις ὑπὸ τῶν μαθ. τοῦ γεν.
σκοποῦ.

Διδασκαλία τοῦ 1ου τμήματος.

Σκοπὸς τοῦ τμήματος ἡμερικὸς σκο-
πὸς: Δ. « Σήμερα θὰ μάθωμε ἀπὸ τὸ παραμῦθι μο-
νάχα αὐτό: « Τί ἔκαμνε κάθε ἡμέρα μιὰ κασίκα γιὰ
τὸ κατσικάκι της ». Ἐντύπωσις τοῦ μερικου σκοποῦ.

1ον Στάδιον. Προπαρασκευῆ. Ἀνάλυσις
τῆς πείρας τῶν μαθητῶν ἢ τῶν νηπίων ὅσον ἀφορᾷ
α) τὴν κασίκα καὶ τὸ κατσικάκι καὶ εὑρεσις, ὅτι ἡ
κασίκα ἔχει παιδί τὸ κατσικάκι, διότι αὐτὴ τὸ γεννᾷ·
β) ὅσον ἀφορᾷ τὴν διατροφήν τοῦ κατσικιου διὰ τοῦ
μητρικοῦ γάλακτος· γ) τὰς φροντίδας τῆς κασίκας,
ὅπως προετοιμάξῃ τοῦτο ἀφθονον καθ' ἑκάστην διὰ

τὸ τέκνον της καὶ δ') τοὺς τόπους, ὅπου βόσκει αὐτή.
Ἡ ἀνάλυσις αὐτῆ τῆς περὶ τούτων πείρας τῶν μα-
θητῶν θὰ γίνῃ εἰς διαλογικὴν μορφήν, ὅσον δὲ διὰ
τὴν γλώσσαν, τὴν ὁποίαν θὰ μεταχειρισθῆ κατὰ τὸ
στάδιον τοῦτο ἢ νηπιαγωγὸς καὶ ὁ διδ., ἰσχύουν τὰ
προηγουμένως ὑποδειχθέντα.

Ὑποθεθῆσθω ἤδη, ὅτι τὸ παραμῦθι τοῦτο δι-
δάσκειται εἰς μαθητὰς τῆς Α' τάξεως τοῦ δημοτ. scho-
λείου, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν τὸ θεσσαλικὸν γλωσσικὸν
ιδίωμα, ὃ δὲ διδάσκων ἐπιθυμεῖ κατὰ τὴν διδασκλίαν
τοῦ 1ου τμήματος αὐτοῦ νὰ ἀντικαταστήσῃ 3 ἰδιωμα-
τικὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα τῶν μαθητῶν τούτων πχ. τὰς ἰ-
διωματικὰς λέξεις κατσκοῦλ', ντάμ καὶ ὄξο υ διὰ
τῶν ἀντιστοίχων τῆς ὁμιλουμένης Καθαρευούσης κα-
τσικάκι, στάβλος, ἔξω. Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέ-
ρω δύναται κατὰ τὴν προπαρασκευῆν νὰ παρεισ-
αγάγῃ ταῦτα ὡς ἑξῆς: Διδ. Τί εἶπαμε λοιπὸν πὼς θὰ
μάθωμε σήμερα ἀπὸ τὸ παραμῦθι; Μ. θὰ μάθουμη,
τί ἔκαμνη μιὰ κασίκα γιὰ τοῦ κατσκοῦλ' τς. Δ.
Μάλιστα γι' αὐτὸ θὰ μάθωμε· τί ἔκαμνε μιὰ κασί-
κα γιὰ τὸ κατσικάκι της. Ὅλοι σας ἔχετε ἰδεῖ
κασίκα. Εἶδετε καὶ κατσκοῦλι. Τί τὸ ἔχει τὸ κα-
τσικάκι ἢ κασίκα; Μ. Ἡ κασίκα τοῦ κατσκοῦλ'
τόχ' πηδί. Δ. Μάλιστα, παιδί τὸ ἔχει τὸ κατσι-
κάκι ἢ κασίκα. Μὰ πὼς τὸ μεγαλώνει τὸ παιδί
της αὐτὸ ἢ κασίκα; Μ. Τοῦ βραίν'. Δ. Ναί! τὸ βυ-
ζαίνει. Μὰ ποῦ τὸ βρίσκει τὸ γάλα; Μ. Τόχ' στὰ
μαστάρια της. Δ. Ναί! Ἐκεῖ στὰ μαστάρια μαζεύεται
ὄλο τὸ γάλα τῆς κασίκας. Μὰ πὼς γίνεται
αὐτό; Μ. Τρώει ἢ κασίκα χορτάρια καὶ κατηβάξ'
τοῦ γάλα στὰ μαστάρια τς. Δ. Βέβαια. ἔτσι γίνεται
τὸ γάλα. Ἄμ τὰ χορτάρια ποῦ τὰ βρίσκει ἢ κα-
ταίκα; Μ. Ὅξο υ στὰ χορτάρια καὶ στὰ βνά.
Δ. Βέβαια ἔξω τὰ βρίσκει τὰ χορτάρια ἢ κα-
σίκα, γιατί μέσα στὸ ντάμ ι, μέσα στὸ στάβλο,
δὲ βρίσκει τέτοια πράγματα. Βγαίνει λοιπὸν ἔξω

ἀπὸ τὸ στάβλο, ἔξω στὰ χωράφια καὶ στὰ βουνὰ κι ἐκεῖ βρίσκει πολλὰ χορτάρια. Τρώγει ἀπὸ αὐτὰ πολλὰ κι ὕστερα κατεβάζει πολὺ γάλα στὰ μαστάρια της. Ἔρχεται ἔπειτα στὸ ντάμι, ἐκεῖ στὸ στάβλο, καὶ τότε τὸ κασικάνι της βυζαίνει ὄλο τὸ γάλα. Καλὰ τὰ ξέρετε ὄλ' αὐτὰ. Γιὰ ἀκοῦστε τώρα «τί ἔκαμνε μία κασίκα κάθε μέρα γιὰ τὸ κασικάνι της».

2ον Στάδιον. Προσφορά. «Μιά φορά κλπ.— ἔμεγάλωνε κάθε ἡμέρα». Τελειῶνων τὴν διηγησιν τοῦ τμήματος ὁ διδ. ἐπιλέγει. «Νά! αὐτὰ ἤθελα νὰ σᾶς εἰπῶ σήμερα ἀπὸ τὸ παραμῦθι. Τώρα ποῖο παιδί μπορεῖ νὰ μᾶς εἰπῇ, ὅλα αὐτὰ, ποῦ εἶπα κι' ἐγὼ γιὰ τὴν κασίκα;

Προσκαλεῖται ὁ ἱκανώτερος. Οὗτος ἀναδιηγεῖται ὅπως ἤμπορεῖ εἰς τὸ μητρικόν του ἰδιῶμα τὸ προσφερθὲν τμήμα, χωρὶς νὰ διακόπτεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ἀκόμη καὶ ὅταν κάμη πραγματικὰ λάθη ἢ ἔξακολουθῇ μεταχειριζόμενος τὰς ἰδιωματικὰς λέξεις κατσκοῦλ', ντάμι' κι' ὄξου. Μόνον, ὅταν τελειώσῃ τὴν ἀναδιήγησιν του ταύτην, (τὴν ἀκατέργαστον ἀναπαράστασιν), τότε ἐρωτᾷ ὁ Δ. «Καλὰ μᾶς τὰ εἶπε ὁ Δημητράκης. Μὰ γιὰ νὰ ἰδοῦμε, μήπως ἔξέχασε τίποτε;» Ἀφοῦ δὲ οἱ μαθηταὶ εὗρουν τὰ παραλειφθέντα ὁ Δ. «Αὐτὰ ἔξέχασε ὁ Δημ. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε ὅμως! Μήπως δὲν εἶπε καὶ κανένα σωστά;» Οἱ μαθηταὶ εὗρισκουν πάλιν καὶ τὰ ἐσφαλμένως ἀναπαράσταθέντα. Μεθ' ὃ ὁ Δ. «Μάλιστα! αὐτὰ δὲν τὰ εἶπε σωστά ὁ Δημητράκης. Τάλλα τὰ εἶπε ὠραῖα. Τώρα ποῖο παιδί μπορεῖ νὰ ξαναπῇ τὰ ἴδια γιὰ τὴν κασίκα, μὰ χωρὶς λάθος καὶ χωρὶς νὰ ξεχάσῃ τίποτε (Διωρθωμένη ἀναπαράστασις.) Ὅταν τελειώσῃ καὶ αὕτη, ἐπιλέγει ὁ Δ. «Μπράβο σας, παιδιά! Ὅ, τι εἶπαμε πὼς θὰ μάθωμε σήμερα, τὸ μάθαμε. Ὅ, τι λέτε τὸ κάνετε: Μπράβο σας!».

Ἐμβάθυνσις ἢ βαθύτερα ἐπεξερ-

γασία (ἠθικὴ) ἐπὶ τοῦ προσφερθέντος ὕλικου τοῦ του τμήματος.

Δ. Πὼς σᾶς ἐφάνηκε, παιδιά, αὐτό, ποῦ ἔκαμνε κάθε ἡμέρα ἡ κασίκα; Νὰ βγαίνῃ δηλ. ἔξω ἀπὸ τὸ στάβλο, νὰ βόσκη, νὰ κάμνῃ γάλα, καὶ ὕστερα ὄλο τὸ γάλα της αὐτὸ νὰ τὸ δίνῃ στὸ κασικάνι της; Μ. Ἡμένα μου φάνηκε καλό. Μ' ἀρέξ'. Δ. Κι ἐμένα μ' ἀρέσει. Μὰ γιὰτί ἔκαμνε αὐτὸ ἡ κασίκα; Μ. Γιατί ἀγαπούσῃ τοῦ πηδῖ τς. Δ. Ποιὸ παιδί της; Μ. Τὸ κατσκοῦλ'. Δ. Μάλιστα τὸ κατσκοῦλάκι της, τὸ ἀγαποῦσε πολὺ, γι' αὐτὸ τοῦ ἔδινε ὄλο τὸ γάλα της. Καὶ τί καλὰ τοῦ ἔκαμνε μ' αὐτό; Μ. Τότρουγγι ἐκείνου κὴ τ' ἄρηξη. Δ. Βέβαια, τοῦ ἄρεξε, τὸ ἔτρωγε κι' ἔτσι κάθε ἡμέρα ἔμεγάλωνε. Στάδιον 3ον. Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). Πρὸς στερεῶσιν τῶν ὑπείσασθέντων 3 νέων γλωσσικῶν στοιχείων (κασικάνι, στάβλος, ἔξω), ὁ διδ. ἐρωτᾷ: «Ποῖο ἔχει παιδί ἡ κασίκα;» Μ. τοῦ κατσκοῦλ'. Δ. Πὼς τὸ εἶπα ἐγὼ ἀλλιῶς τὸ κασικούλι; Μ. κασικάνι. Δ. Βέβαια τὸ λέγουν καὶ κασικούλι, τὸ λέγουν καὶ κασικάνι. Ἡμένα μ' ἀρέσει νὰ τὸ λέτε κασικάνι. Γιὰ κάνετε μιὰ δουλία γιὰ τὸ κασικάνι; Μ. Τοῦ κασικάνι ἔτρωγγε γάλα. Δ. Κι ἄλλη μιὰ. Τοῦ κασικάνι τάφηνε στοῦ ντάμι ἢ μάνα τ'. Δ. Τὸ ντάμι πὼς τὸ εἶπα ἐγὼ ἀλλιῶς; Μ. Στάβλο, κύριε. Δ. Ἔτσι μ' ἀρέσει νὰ λέτε ἀπὸ τώρα τὸ ντάμι. Γιὰ κάνετε μου καὶ γιὰ τὸ στάβλο μιὰ δουλία! κ.ο.κ. κ.ο.κ.

Ἄφορμα ἰ ἐκ τοῦ διδαχθέντος τμήματος (πρὸς διδασκαλίαν ἐτέρων μαθημάτων ἢ πρὸς μεταβίβασιν τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξεγεργθέντος ἐνδιαφέροντος εἰς ἕτερα φύσει ἀδιάφορα.)

Ἐκ τοῦ διδαχθέντος 1ου τούτου τμήματος δύναται ὁ διδ. νὰ λάβῃ ἀφορμὴν ἀ' διὰ τὴν πραγματογνωστικὴν ἐξέτασιν τῆς κασίκας ὡς ἐξῆς: Δ. «Χθὲς (ἢ πρωτότερα ἢ τὸ πρῶτ) εἶπαμε τί ἔκαμνε ἡ κα-

τσικά για τὸ κατσιάκι της. Σήμερα θὰ πηγαίνομε νὰ ἰδοῦμε καλὰ τὴν κατσικά (συλλογὴ κατ' αἴσθησιν ἐποπτειῶν) κι ὕστερα, σὰν ἔλθουμε πάλι στὸ σχολεῖό μας, θὰ ποῦμε πολλὰ πράγματα γι' αὐτήν.» β') Νὰ διδάξῃ τοὺς ἀριθμοὺς ἕνα καὶ δύο. Καὶ προκειμένου μὲν διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἑνὸς ὁ διδ. λέγει: «Χθὲς (ἢ πρωύτερα ἢ τὸ πρωῖ) εἶπαμε τί ἔκαμνε κάθε ἡμέρα ἡ κατσικά για τὸ κατσιάκι της. Τώρα θὰ λογαριάσωμε πρῶτα: πόσα παιδιά εἶχε ἡ κατσικά ἐκεῖνη. (Σκοπὸς 1ον τμημά.) Ὑστερα: (Σκοπὸς 2ον τμημά.) πόσες μητέρες εἶχε τὸ κατσιάκι ἐκεῖνο. Κι ὕστερα (Σκοπὸς 3ον τμ.) σὲ πόσους στάβλους ἐκάθητο τὸ κατσιάκι μετὰ τὴν μητέρα του». Προκειμένου δὲ περὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀριθμοῦ δύο μετὰ τὴν συνδεικίην πρότασιν «χθὲς εἶπαμε κ.τ.λ.» θέτει ὡς σκοπὸν τοῦ 1ου τμήματος τοῦ ἀριθμητικοῦ μαθήματος τὸν ἑξῆς: «Τώρα θὰ λογαριάσωμε πρῶτα πόσα ζῶα εἶναι μιὰ κατσικά κι ἕνα κατσιάκι». Ὡς σκοπὸν δὲ τοῦ 2ου τμήματος τοῦ αὐτοῦ μαθήματος τὸν ἑξῆς: «Καὶ τώρα ἄς λογαριάσωμε πόσα ζῶα εἶναι μιὰ προβατίνα κ' ἕνα ἀρνάκι». κ.ο.κ. γ') Νὰ διδάξῃ τὴν ἔννοιαν τῆς ποσῆς κατὰ τὸ μάθημα τῶν Προσκήσεων τῆς πρώτης Ἀναγνώσεως ὡς ἑξῆς: «Χθὲς εἶπαμε κτλ. Σήμερα θὰ μάθωμε νὰ βρῖσκωμε ὁμιλίαι ἀπὸ τὸ παραμῦθι».

Ὁμοίως νὰ διδάξῃ τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, ὁρμώμενος ἐκ μιᾶς προτάσεως τοῦ διδαχθέντος τμήματος κ.ο.κ. κ.ο.κ.

Διδασκαλία τοῦ 2ου τμήματος τοῦ 1ου παραμυθίου «ὁ λύκος καὶ τὸ κατσιάκι».

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ τμήματος. (Μερικὸς σκοπός). Δ. Σήμερα παιδιά, θὰ μάθωμε λίγο ἀκόμα ἀπ' τὸ παραμῦθι ποὺ ἀρχίσαμε.

Ἀκοῦστε τί; Σήμερα θὰ μάθωμε, τί ἐφοβεῖτο ἡ κατσικά για τὸ κατσιάκι της;» (ἐντύπωσις τοῦ μερικοῦ τούτου σκοποῦ) Δ. Ἀλλὰ πρῶτα θέλω νὰ ἰδῶ, θυμᾶστε, τί ἐμάθαμε προχθὲς ἀπ' τὸ παραμῦθι; (ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος α') συντόμως, ἤτοι τῶν μαθητῶν ἐπαναλαμβάνόντων τὸν σκοπὸν αὐτοῦ καὶ β') ἐν ἐκτάσει τῶν μαθητῶν ἀναπαριστάντων ὀλόκληρον τὸ 1ον τμημα ὅπως προσεφέρθη ὑπὸ τοῦ διδασκ. (Σημ. Ἐν ἐκτάσει ἐπανάληψις γίνεται ὑφ' ἑνὸς μόνον μαθητοῦ. Μεθ' ὃ ὁ διδ. «Αὐτὰ λοιπὸν ἐμάθαμε προχθὲς ἀπ' τὸ παραμῦθι. Μὰ σήμερα τί θὰ μάθωμε; (Ἐπανάληψις τοῦ μερικοῦ σκοποῦ τοῦ σημερινοῦ μαθήματος.)

Στάδιον 1ον Προπαρασκευῆ. Δ. Μάλιστα, αὐτὸ θὰ μάθωμε σήμερα για τὴν κατσικά. Μὰ σὰν τί τάχα, λέτε σεῖς νὰ ἐφοβεῖτο ἡ κατσικά για τὸ κατσιάκι της. (Οἱ μαθητὰὶ ἀφήνονται ἐλεύθεροι νὰ ἐκφράσουν τὴν γνώμη των, νὰ ἐκφράσουν τὰς προσδοκίας των.) π.χ. Ἐγὼ λῆου θὰ φουβόνταν ἡ κατσικά νὰ μὴ σηναχουρηθῇ τὸ κατσιάκι της. Δ. Δὲν πιστεύω νὰ ἐφοβεῖτο τέτοιο πρᾶγμα ἡ κατσικά. Καμιά μέρα δὲν εἶδε στενοχωρημένο τὸ παιδί της. Ἄλλος Μ. Ἐγὼ λῆου θὰ φουβόνταν ἡ κατσικά νὰ μὴ κλιέψ' κανένας τοῦ κατσιάκι. Δ. Δὲν πιστεύω νὰ ἐφοβεῖτο τέτοιο πρᾶγμα ἡ κατσικά. Κλέφτες δὲν ἦταν σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἐπειτα τὸ κατσιάκι ἔκλεινε καλὰ τὴν πόρτα ἀπ' τοῦ ντάμι, τὴν πόρτα τοῦ στάβλου. Ἄλλος Μ. Ἐγὼ λῆου θὰ φουβόνταν ἡ κατσικά νὰ μὴ βγῇ ἔξω ἀπ' τοῦ στάβλου τοῦ κατσιάκι καὶ τοῦ φάη ἢ λύκος. Δ. Τί εἶναι αὐτὸς ὁ λύκος; Ποιὸς εἶδε λύκο; Ποῦ; Σὰν ποῖο ζῶο μοιάζει; Πόσο μεγάλος εἶναι; Ποῦ μένει; Τί τρώγει; Νά! ἕνας λύκος, παιδιά! Κοιτάξτε αὐτὴ τὴν εἰκόνα! (Δεῖξις ἀγαθῆς εἰκόνας λύκου). Πῶς ἡμπορεῖ ὁ λύκος νὰ φάῃ ἕνα κατσιάκι; Μ. Ἄμα τοῦ

βρῆ ἔξω τ' ἀρπάζ' καὶ τοῦ τρώει. Δ. Μὰ ὅταν εἶναι τὸ κατσικάκι κλεισμένο στὸ στάβλο, πῶς ἔμπορεῖ τότε ὁ λύκος νὰ φάῃ τὸ κατσικάκι ; Οἱ μαθηταὶ πάλιν ἀφήνονταί ἐλεύθεροι νὰ «ἐκφράσῃ τὰς προσδοκίας των». Δυνατὸν ὁ πρῶτος νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ λύκος θὰ σπάσῃ τὴν θύρα καὶ θὰ μῆ μέσῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ διδ. λέγει : «Δὲ μπορεῖ ὁ λύκος νὰ σπάξῃ πόρτες». Ὅταν δὲ ἕτερος μαθητῆς ἐκφράσῃ τὴν ὀρθὴν προσδοκίαν «Ἦγὼ λῆου ἢ λύκου μπορεῖ νὰ γηλάσῃ τοῦ κατσικάκι ν' ἀνοίξῃ τὴν πόρτα καὶ ὑστηρα νὰ τοῦ φάῃ», ὁ διδ. λέγει : Μπορεῖ γι' αὐτὸ νὰ ἐφοβεῖτο ἢ κασικά. Μὰ γιὰ νὰ ἰδοῦμε! Αὐτὸ θὰ μᾶς εἴπῃ καὶ τὸ παραμῦθι ; Μεθ' ὃ προβαίνει εἰς τὸ :

Ἴον Στάδιον, ἦτοι εἰς τὴν προσφορὰν τοῦ 2ου τμήματος. «Κάθε φορὰ πού ἔβγαινε ἢ κασικά ἔξω ἔχω καὶ μυαλό». Τελειῶνων τὴν Προσφορὰν τοῦ τμήματος τούτου ὁ διδ. ἐπιλέγει : «Νᾶ! αὐτὰ ἐφοβεῖτο ἢ κασικά γιὰ τὸ κατσικάκι της. Τώρα ποῖο παιδί μπορεῖ νὰ μᾶς εἴπῃ ὅσα εἶπα καὶ ἐγώ. (ἀναπαράστασις ὑπὸ τῶν μαθητῶν α') ἀκατέργαστος καὶ β') διωρθωμένη κατὰ τὰ γνωστά). Μετὰ τὴν διωρθωμένην αὐτὴν ἀναπαράστασιν ἐπιλέγει ὁ διδ. «Μπράβο παιδιά! Ὅ, τι εἶπατε τὸ ἐκάνετε! Τί εἶπατε πῶς θὰ μάθετε ; Μ...Δ. Καὶ τί ἐκάνετε ; Μ. Κι ἐμεῖς τὸ ἐμάθαμε. Δ. Μπράβο σας ! Μεθ' ὃ σύνδεσις τοῦ 1ου μετὰ τοῦ 2ου τμήματος, ἐνὸς μαθητοῦ ἀναδιηγουμένου ἀμφοτέρω ἐν συνεχείᾳ. Εἶτα ἐμβάθυνσις (ἠθικὴ) ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ 2ου τμήματος.

Δ. Πῶς σᾶς φάνηκαν, παιδιά, τὰ λόγια πού ἔλεγε ἢ κασικά στὸ κατσικάκι της ; Μ. Μοῦ φάνηκαν καλά. Δ. Βέβαια ἦταν καλά αὐτὰ τὰ λόγια, αὐτὲς οἱ συμβουλές, τῆς κασικάς. Ἄμ ἂν δὲν τις ἀκούσῃ αὐτὲς τίς συμβουλές τὸ κατσικάκι, τί μπορεῖ νὰ γίνῃ ; Μ. Μπορεῖ νὰ τοῦ φάῃ ἢ λύκος. Δ. Ἐὰν τις ἀκούσῃ. Μ. Τότῃ δὲ θὰ τοῦ φάῃ. Δ. Γι'

αὐτὸ λοιπὸν εἶναι καλὲς αὐτὲς οἱ συμβουλές. Μὰ γιὰτί νὰ τοῦ δῖνῃ τέτοιες καλὲς συμβουλές ἢ κασικά τοῦ παιδιοῦ της ; Δὲν τὸ ἄφηνε νὰ κἀνῃ ὅ, τι ἤθελε ; Μ. Ἦταν μικρούτσκου καὶ δὲν ἤξερε γιὰ τοῦ λύκου. Δ. Καὶ τί θὰ ἐγίνετο γι' αὐτό ; Μ. Θὰ τὸ ἔτρωγῃ ἢ λύκος. Δ. Δὲν τὸ ἄφηνε νὰ τὸ φάγῃ ὁ λύκος. Καὶ τί μ' αὐτό ; Μ. Δὲν τοῦ ἄφηνε, γιὰτί τ' ἀγαπούσῃ. Δ. Ἄ! γι' αὐτὸ λοιπὸν τοῦ ἔδινε τέτοιες καλὲς συμβουλές ἢ μητέρα του. Γιατί τ' ἀγαπούσε τὸ παιδί της. Καλὰ γιὰ τίς συμβουλές τῆς κασικάς. Μὰ τὰ λόγια, πού εἶπε τὸ κατσικάκι στὴ μητέρα του, πῶς τὰ βροῖσκετε ; Δηλ. πῶς σᾶς φαίνονται ; Μ. Ἦγὼ τὰ βρίσκου καλά. Δ. Κι ἐγώ, μὰ γιὰτί τάχα νὰ πῆ τὸ κατσικάκι «ἔχω καὶ μάτια» (ἐκφρασις προσδοκιῶν ὑπὸ τῶν μαθ. καὶ εὔρεσις τοῦ ὀρθοῦ). Γιατί νὰ πῆ «ἔχω καὶ αὐτιά» κ. ο. κ.

Στάδιον 5ον Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). Ἐντύπωσις καὶ ἀσκήσις ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ μάθημα τούτων ὑπεισαχθέντων πανελληνίων γλωσσικῶν στοιχείων ἀντὶ ἄλλων ἰδιωματικῶν. Π.χ. ἐγὼ λέγω, ἀντὶ ἡγὼ λῆου, μικρούτσικο, ἀντὶ τοῦ ἰδιωμ. μικρούτσκου κλ.

Ἄφορμαί. κλπ. α') Διὰ τὴν πραγματογνωστικὴν ἐξέτασιν τοῦ στάβλου, τοῦ λύκου, β') Διὰ τὸ θέμα τῶν «λεκτικῶν ἀσκήσεων» τί βλέπομεν μετὰ τὰ μάτια μας.

Διδασκαλία τοῦ 3ου τμήματος τοῦ παραμυθίου «Ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι».

Μερικὸς σκοπός. Δ. «Καὶ σήμερα, παιδιά, θὰ μάθωμε λίγα ἀκόμη ἀπὸ τὸ παραμῦθι, πού ἀρχίσαμε. Ἀκοῦστε τί! Σήμερα θὰ μάθωμε, πῶς ἤρθε ὁ λύκος νὰ φάῃ τὸ κατσικάκι. (Ἐντύπωσις). Δ. Νᾶ! αὐτὸ θὰ μάθωμε σήμερα. Μὰ θέλω πρῶτα νὰ

ιδῶ, τί ἐμάθαμε προχθὲς ἀπὸ τὸ παραμῦθι; (Ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου τμήματος.) Μεθ' ὃ ἐπανάληψις καὶ τοῦ ἀνωτέρω μερικοῦ σκοποῦ τοῦ σημερ. μαθήματος καὶ εἴτα παραλειπομένου τοῦ σταδίου τῆς Προπαρασκευῆς, ὡς περιττοῦ διὰ τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατανόησιν τοῦ μέλλοντος νὰ προσφερθῇ εἰς αὐτούς, ὃ διδ. προβαίνει ἀμέσως εἰς τὸ 2ον στάδιον. «Μιὰ ἡμέρα εἶδε ὁ λύκος—θὰ μ' ἀνοιξη καὶ τότε...»

2. Προσφορά. Ἡ προσφορά τοῦ τμήματος τούτου δύναται νὰ γίνῃ ὀλόκληρος διὰ τῆς διηγηματικῆς μορφῆς, διηγουμένου τ. ἔ. τοῦ ἰδίου διδασκάλου ὀλόκληρον τὸ τμήμα τοῦτο. Δύνανται ὅμως καὶ μέρη τινὰ αὐτῆς νὰ ἐξευρεθοῦν ὑπὸ τῶν μαθητῶν δι' ἐκφράσεως προσδοκιῶν. Π. χ. ὅταν ὁ διδ. φθάσῃ εἰς τὸ μέρος τῆς Προσφορᾶς «εὐχαριστήθηκε καὶ εἶπε μὲ τὸ νοῦ του.», ὃ διδ. διακόπτων τὴν συνέχειαν τῆς διηγήσεώς του ἐρωτᾷ «Σὰν τί νὰ εἶπε τάχα τότε μὲ τὸ νοῦ του ὁ λύκος, παιδιά;» Μετὰ δὲ τὴν ἐκφράσιν προσδοκιῶν καὶ τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ ὄρθου ὁ διδ. ἐπαναλαμβάνει πάλιν κανονικώτερον τὴν σκέψιν τοῦ λύκου. «Τί καλά! Ἡ κασιόκα πηγαίνει κλπ.—Ἔνα καλὸ φαγητό.» Ὅμοίως καὶ ὅταν τελειώσῃ διηγούμενος τὴν πρότασιν «Ἔσκασε τότε ἀπὸ τὸ κακό του ὁ λύκος καὶ λέγει» κ.ο.κ. Μετὰ τὴν ἀνωτέρω Προσφορὰν γίνεται ἀναπαράστασις αὐτῆς ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατὰ τὰ γνωστά, μετὰ τὸ τέλος δὲ αὐτῆς ἐπιλέγει ὁ διδ.: «Ὡραία τὸ ἐμάθατε κι αὐτό. Ὅ,τι εἴπαμε, τὸ καταφέραμε! Μπράβο σας, παιδιά! Μετὰ τὴν ἀναπαράστασιν δύναται νὰ γίνῃ σύνδεσμος τοῦ προσφερθέντος τμήματος μετὰ τῶν 2 προηγουμένων ὡς ἑξῆς:

Δ. Τί ἐμάθαμε τὴν πρώτη φορά ἀπὸ τὸ παραμῦθι; Μ. Τί ἔκαμνε ἡ κασιόκα γιὰ τὸ κασικάκι της. Δ. Ἔνας ἀπὸ σᾶς νὰ μᾶς πῆ μετὰ πολλὰ λόγια

αὐτὸ τὸ πρῶτο μάθημα τοῦ παραμυθιοῦ. (Γίνεται.) Δ. Τὴ δεύτερη φορά τί ἐμάθαμε ἀπὸ τὸ παραμῦθι; Μ. Τί ἐφοβεῖτο ἡ κασιόκα γιὰ τὸ κασικάκι της. Δ. Μάλιστα. Κι αὐτὸ τὸ μάθημα θέλω νὰ μᾶς τὸ εἰπῇ ἓνα παιδί μετὰ πολλὰ λόγια. (Γίνεται.) Δ. Καὶ τὴν τρίτην φορά, τί ἐμάθαμε ἀπὸ τὸ παραμῦθι; Μ. Πῶς ἦρθε ἡ λύκος νὰ φάῃ τὸ κασικάκι. Δ. Ποιὸ παιδί θὰ μᾶς εἰπῇ μετὰ πολλὰ λόγια κι αὐτὸ τὸ μάθημα (Γίνεται.) Δ. Ἔνα παιδί νὰ μᾶς εἰπῇ σύντομα καὶ τὰ 3 μαθήματα, πού ἐμάθαμε ἕως τότε ἀπὸ τὸ παραμῦθι. (Ἐπανάληψις κατὰ σειράν καὶ τῶν 3 μερικῶν σκοπῶν τῶν 3 διδαχθέντων τμημάτων.) Δ. Ποιὸς θὰ μᾶς εἰπῇ μετὰ πολλὰ λόγια ὅλα ὅσα μάθαμε ἀπ' τὸ παραμῦθι ἕως τότε; (Ἐπανάληψις λεπτομερῆς καὶ τῶν 3 τμημάτων) Μεθ' ὃ :

Ἐμβάθυνσις (ἠθικὴ) ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ 3ου τμήματος. Δ. Πῶς εἶπε ὁ λύκος μετὰ τὸ νοῦ του, ἅμα εἶδε τὴ θύρα τοῦ σταβλοῦ κλειστή; Μ.... Δ. Πῶς σᾶς φαίνονται τὰ λόγια αὐτά; Μ. Ἡμένα δὲ μ' ἀρέζουν. Εἶνη κακὰ λόγια. Δ. Κι ἐμένα δὲ μ' ἀρέσουν. Ἄκους ἐκεῖ νὰ γελᾷ τὸ καμμένο τὸ κασικάκι! Μὰ γιατί τάχα ἤθελε ὁ λύκος νὰ γελᾷ τὸ κασικάκι; Μ. Γιὰ ν' ἀνοίξῃ τ' μπόρτα νὰ τοῦ φάῃ. Δ. Μάλιστα, γι' αὐτὸ ἤθελε ν' ἀνοιξῇ τὴν πόρτα, νὰ τὸ γελᾷ καὶ νὰ τὸ φάῃ ὁ κακός!

Στάδιον 5ον. Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). Ἀνάλυσις πρὸς τὰ παρουσιασθησόμενα 2—3 νέα γλωσσικὰ στοιχεῖα.

Διδασκαλία τοῦ 4ου τμήματος.

Μερικὸς σκοπός. Δ. Καὶ σήμερα, παιδιά, θὰ μάθωμε ὀλίγο ἀκόμη ἀπὸ τὸ παραμῦθι. Ἀκοῖστέτι; «Σήμερα θὰ μάθωμε, πῶς ὁ λύκος κάνει ψιλλὴ τῆ

φωνή του, γὰ νὰ γελάσῃ τὸ κατσικάκι» (Ἐντύ-
πωσις). Δ. Αὐτὸ θὰ μάθωμε σήμερα. Μά,
προτοῦ νὰ μάθωμε αὐτό, ἤθελα νὰ ἰδῶ, ἐνθυ-
μῶσθε, τί ἐμάθαμε στὸ ἄλλο τὸ μάθημα ἀπὸ τὸ
παραμῦθι; Ἐπανάληψις τοῦ προηγ. μαθήματος).
Μεθ' ὃ ἐπανάληψις τοῦ ἀνωτέρω μερικουῦ σκοποῦ
καὶ εἶτα:

1ον Στάδιον. Προπαρασκευή. Δ. Γιὰ τὸ
λύκο εἶπαμε προχθὲς τόσα πράγματα. Εἶπαμε ὅτι
εἶναι ἓνα ζῷο καὶ ὁμοιάζει; Μ. Σὰν τοῦ μηγάλου
τοῦ μαντρόσκυλου. Δ. Μάλιστα. Ἔτσι ὁμοιάζει. Ἐ-
σεῖς βέβαια θὰ ἔχετε ἀκούσει, πῶς γαυγίζουν τὰ με-
γάλα τὰ μανδρόσκυλα. Μ. Νά! ἔτσι κύριε, γάβ! γάβ!
γάβ! Δ. Ναί! ἔτσι χονδρὰ καὶ ἄγρια φωνάζει κι ὁ
λύκος. Νά! ἔτσι οὐρλιάζει κι αὐτός, γάβ! γάβ! γάβ!
χονδρὰ καὶ ἄγρια! Θὰ ἔχετε ἰδῆ καὶ τὴ γλώσσα
κανενὸς μεγάλου σκύλου, πῶς εἶναι. Μ. Εἶναι μη-
γάλ' καὶ κόκκιν'. Δ. Μάλιστα. Τέτοια καὶ μεγαλύ-
τερη εἶναι καὶ ἡ γλώσσα τοῦ λύκου. Γι' αὐτό, φαί-
νεται, οὐρλιάζει χονδρὰ καὶ ἄγρια. Θ' ἀκούσατε βέ-
βαια καὶ τὴν κασίκα νὰ φωνάζῃ. Μ. Ἦγὼ τὴν
ἄξα' φουναζ' ἔτσι, μ. μ. ἔ ἔ ἔ! Δ. Μάλιστα. Ἔτσι
βελάζει ἡ κασίκα, φιλά φιλά καὶ μαλακὰ μαλακὰ.
Ἦχι σὰν τὸ λύκο. Εἶδατε καμιὰ φορὰ καὶ τὴν
γλώσσα τῆς κασίκας; Μ. Ἦγὼ τὴν εἶδα. Εἶνη
μικρὴ καὶ λιανή. Δ. Βέβαια εἶναι μικρὴ καὶ λεπτή,
γι' αὐτὸ βγάξει καὶ φωνή; Μ. φιλή καὶ μαλακῆ.
Δ. Ἄν εἶχε κι ὁ λύκος μικρότερη καὶ λεπτότερη
γλώσσα τί λέγετε; Μ. Θάβγαζῃ κι αὐτὸς φιλή
φωνή, σὰν τ' κασίκα. Δ. Μὰ πῶς μπορεῖ νὰ μι-
κραίνῃ ἡ γλώσσα τοῦ λύκου; (Ἐκφρασις προσδο-
κιῶν) Δ. Ἔτσι λέγετε ἐσεῖς. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε ὅμως,
ἴδιο θὰ μᾶς εἰπῆ καὶ τὸ παραμῦθι;

Στάδιον 2ον. Προσφορά. Ὁ διδ. προσφέρει

τὸ 4ον τμήμ. («Δὲν ἐτελείωσε ὁ λύκος—Θὰ μ' ἀνοίξῃ
τὸ κατσικάκι, εἶπε»), ποῦ μὲν διηγούμενος ὁ ἴδιος
αὐτὸς, ποῦ δὲ—εἰς μέρη εὐκολα—καὶ ὑποχρεῶνων
τούς μαθητὰς του νὰ φαντασθοῦν τὴν συνέχειαν.
Μετὰ τὸ τέλος τῆς Προσφορᾶς γίνεται ἀναπαράστα-
σις τοῦ τμήματος ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατὰ τὰ γνω-
στά, μὴ παραλειπομένης καὶ τῆς γνωστῆς ἐπφοῦ,
«Μπράβο σας, παιδιὰ! Ὅ,τι εἶπαμε, πῶς θὰ μά-
θωμε, τὸ ἐμάθαμε!» Εἶτα σύνδεσις τοῦ διδαχθέντος
τμήματος μεθ' ὅλων τῶν προηγουμένων διδαχθέν-
των, ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγουμένον τμήμα. Μεθ' ὃ:
Ἐμβάθυνσις (ῥηθικῆ). Δ. Ὁ λύκος, ἅμα ἐ-
χτύπησε τὴν πόρτα, εἶπε «Ἐγὼ εἶμαι ἡ μητέρα σου!
Σοῦ ἔφερα κτλ. Πῶς σᾶς φαίνονται αὐτὰ τὰ λόγια;
Μ. Αὐτὰ εἶνη ψέματα. Δ. Μάλιστα. Καὶ γι' αὐτὸ
σᾶς ἀρέσουν βέβαια. Μ. Ὅχι! εἶνη κακὰ λόγια κὴ δὲ
μ' ἀρέζουν. Δ. Κι ἐμένα δὲ μ' ἀρέσουν, γιατί εἶναι
ψέματα. Ποιὸ ἄλλο, ποῦ εἶδαμε σήμερα γιὰ τὸ λύκο,
δὲν σᾶς ἀρέσει; Μ. Ἦμένα δὲ μ' ἀρέσ' ποῦ πήγῃ νὰ
μικραίν' τὴ γλώσσά τ'. Δ. Γιατί δὲ σ' ἀρέσει αὐτό;
Μ.... Δ. Βέβαια, κι αὐτὸ εἶναι κακό, γιατί ἤθελε νὰ
γελάσῃ τὸ κατσικάκι. Ἐτερος μαθ. «Ἦμένα δὲ μ'
ἀρέξ' ἠκείνου, ποῦ εἶπη ἡ λύκος «Τώρα πιά θὰ γε-
λαστῆ τὸ κατσικάκι κτλ.». Δ. Γιατί; κ.ο.κ. Καλά!
Αὐτὰ δὲ σᾶς ἀρέσουν, γιατί δὲν εἶναι καλά. Δὲ μοῦ
λέγετε, τί σᾶς ἀρέσει ἀπὸ τὸ σημερινὸ παραμῦθι; Μ.
Ἦμένα μ' ἀρρηση, ποῦ τοῦ κατσικάκι δὲν ἀνοίξῃ τ'
πόρτα τοῦ στάβλου. Δ. Γιατί δὲν τὴν ἀνοίξῃ; Μ.
Κατάλαβε τὸν λύκου ἀπ' τὴ φωνή. Δ. Ὅστε τὸ
κατσικάκι ἦταν στὸ μυαλό; Μ. Ἐξυπνο. Δ. Μά-
λιστα! Ἐξυπνο ζῷο μοῦ φαίνεται κι ἐμένα. Ἄμ'
ὁ λύκος ποῦ κάνει φιλή τὴ φωνή, γιὰ νὰ γελάσῃ τὸ
κατσικάκι; Μ. Κι αὐτὸς ἔξυπνος. Δ. Ἐξυπνος, μὰ
μονάχα γιὰ νὰ κάνῃ τὸ κακό. Ὁ λύκος εἶναι πονηρός.
(Ἐντύπωσις τῆς τελευταίας προτάσεως).

Στάδιον 5ον Ἐφαρμογή (γλωσσικῆ)—ἀνάλο-

Ὀδηγὸς Παραμυθίων.

γος καὶ συμπτωματικῆ. Π. χ. Ἐὰν αἱ λέξεις οὐρλιάζει
καὶ βελιάζει τυγχάνουν νέαι διὰ τοὺς μαθητάς, κα-
λὸν εἶναι μετὰ τὴν ἀνωτέραν ὑποβολὴν καὶ κατανόη-
σιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν νὰ γίνῃ κατὰ τὸ στά-
διον τοῦτο μικρὰ τὶς ἀσκήσεις ἐπ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ διδ.

Ἄφορμαὶ κλπ. Πραγματογν. περὶ μυρμηκῶν

Διδασκαλία τοῦ 5ου τμήματος τοῦ παραμυθίου
«ὁ λύκος καὶ τὸ κατσιάκι».

Μερικὸς σκοπός: «Σήμερα θὰ μάθωμε,
πῶς ὁ λύκος φορεῖ παπούτσια, γιὰ νὰ γελᾷ τὸ
κατσιάκι». Ἐντύπωση τοῦ μερικοῦ σκοποῦ, εἶτα
ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου τμήματος, μεθ' ἣν

Στάδιον 1ον. Προπαρασκευή. Δ. Ἡμεῖς
οἱ ἄνθρωποι φοροῦμε παπούτσια. Πόσα σὲ κάθε
πόδι; Μ. Ἐνα σὲ κάθε πόδι. Δ. Ἄμ ὁ λύκος; Μ. Ὁ
λύκος δὲ φορεῖ. Δ. Μάλιστα, ὅπως κι ὁ σκύλος.
Ἄμ ἡ κατσιά; Μ. Φορεῖ, κύριε, δύο παπουτσάκια
στὸ καθένα πόδι. Δ. Μάλιστα. Ἐχει σὲ κάθε πόδι
δύο χονδρὰ νύχια, ποὺ μοιάζουν σὰν παπουτσάκια
μαῦρα. Ἡμεῖς ποῦ τὰ βρίσκουμε τὰ παπούτσια; Μ.
Τ' ἀγοράζουμε ἀπ' τοῦ τσαγκάρου. Δ. Ἄμ ἡ κατσιά; Μ.
... Δ. Τῆς κατσιάκας τῆς τὰ ἔδωσε ὁ Θεός. Ἐνθέλη
ὁ λύκος νὰ ὁμοιάσῃ τὸ πόδι του σὰν τῆς κατσιάκας,
τί πρέπει νὰ κάμῃ; Μ. Νὰ φορέσῃ παπουτσάκια
μαῦρα. Δ. Ποῦ νὰ τὰ βρῆ; (Ἐκφρασις προσδο-
κιῶν). Δ. Ἐτσι λέτε ἐσεῖς. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε, τί θὰ
μᾶς εἰπῆ καὶ τὸ παραμῦθι.

2ον Στάδιον. Προσφορὰ τοῦ 5ου τμή-
ματος. «Φθάνει πάλι ἔξω—καὶ φεύγει γρήγορα γιὰ τὸ στά-
βλο», κατὰ τὰ γνωστά. Ἐπίσης ἀναπαράστασις καὶ
εἶτα σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τῶν διδασκόντων τμημά-
των (τοῦλάχιστον σύντομος).

Ἐμβάθυνσις. Δ. Εἶδατε, παιδιά, πῶς ὁ λύ-

κος ἐπῆρε τὰ παπουτσάκια ἀπὸ τὸν τσαγκάρη; Μ.
Τὰ ἔκλεψε. Δ. Πῶς σᾶς φαίνεται αὐτό; Μ. Δὲ μ'
ἀρέσει. Δ. Κι ἐμένα. Ἄμ τὸ κατσιάκι ποῦ ἤθελε
νὰ ἰδῆ καὶ τὸ πόδι τοῦ λύκου; Μ. Καλὰ ἔκαμε, κύριε.
Δ. Βέβαια, καλὰ ἔκαμε. Ἄπ' αὐτὸ πάλι καταλαβαί-
νομε, πῶς ἦταν στὸ μυαλό; Μ. Ἐξυπνο.

5ον Στάδιον. Ἐφαρμογὴ (γλωσσικῆ). Συμ-
πτωματικῆ. Διόρθωσις π. χ. τῆς ἰδιωματικῆς προφο-
ρικῆς τοῦ ἀτόνου καὶ καταληκτοῦ ου καὶ ο τῶν ρη-
μάτων καὶ ὀνομάτων (τρώγου, μήλου κλπ.), ἐπίσης
καὶ τῆς ἰδιωματικῆς προφορᾶς τοῦ κ εἰς τσ. (τύριε)
κλπ.

Ἄφορμαὶ κλπ. α') Τὸ ἔργον τοῦ παπουτσοῦ
(Πραγματογν.) β') Τὸ χωριὸ καὶ ἡ χώρα. (Πα-
τριδογν.).

Διδασκαλία τοῦ 7ου τμήματος τοῦ παραμυθίου
«ὁ λύκος καὶ τὸ κατσιάκι».

Γενικὸς σκοπός τῶν 2 τμημάτων.
«Σήμερα, παιδιά, θὰ μάθωμε, πῶς γλίτωσε τὸ κα-
τσιάκι ἀπὸ τὸν λύκο.» Ἐντύπωση καὶ εἶτα ἐπα-
νάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος, μεθ' ὃ

Μερικὸς σκοπός τοῦ 7ου τμήματος: «Καὶ
πρῶτα ἂς ἰδοῦμε, πῶς ὁ λύκος θέλησε νὰ γελᾷ τὸ
κατσιάκι μετὰ τὴν οὐρά.» (Ἐντύπωση).

1ον Στάδιον. Προπαρασκευή. Ἡ οὐρὰ τῆς
κατσιάκας καὶ ἡ οὐρὰ τοῦ λύκου. Ἡ πρώτη κοντὴ
καὶ σηκωτὴ, ἡ δευτέρα μακριά, φουντωτὴ καὶ πε-
σμένη πρὸς τὰ κάτω. Πῶς ἤμπορεῖ νὰ κοντῆνῃ ἡ
μακρὰ οὐρὰ τοῦ λύκου; (Ἐκφρασις προσδοκιῶν
ὑπὸ τῶν μαθητῶν). Δ. Ἐτσι λέτε ἐσεῖς. Γιὰ νὰ
ἰδοῦμε, τί θὰ μᾶς εἰπῆ καὶ τὸ παραμῦθι.

2ον Στάδιον. Προσφορὰ τοῦ 7ου τμήματος
(«Μόλις φθάνει ἐκεῖ—καὶ τρέχει πάλι στὴ Χώρα»)

κατὰ τὰ γνωστά, μεθ' ὃ ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος καὶ εἶτα.

Μερικὸς σκοπὸς τοῦ 7ου τμήματος: «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, πῶς γλίτωσε τὸ κατσικάκι ἀπὸ τὸ λύκο».

Ἐντύπωσις τοῦ μερικοῦ σκοποῦ καὶ ἀμέσως
3ον Στάδιον. Πρὸς φορὰ τοῦ 7ου τμήμ. «Στὸ πρῶτο κρεοπωλεῖο— Ὑστερα ἐξεψύχησε.» Ἀναπαράστασις καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 6ου τμήματος.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐρωτώμενοι κρίνουσιν ἠθικῶς α') τοὺς λόγους τοῦ λύκου πρὸς τὸν κρεοπώλην «Ἡ οὐρά μου μ' ἐμποδίζει, ὅταν τρέχω καὶ κυνηῶ τοὺς λύκους» καὶ ἀποδοκιμάζουν αὐτοὺς ὡς ψευδεῖς β') τὸν φόνον τοῦ λύκου ὑπὸ τοῦ κρεοπώλου καὶ ἐπιδοκιμάζουν αὐτὸν ὡς δίκαιον.

5ον Στάδιον. Ἐφαρμογὴ (γλωσσική)—ἀνάλογος καὶ συμπτωματική. Π. χ. Ἐὰν οἱ μαθηταὶ ἐξακολουθοῦν νὰ μεταχειρίζωνται τὸ θηλ. ἄρθρον μετ' ἄρσεν. ὀνόμ. ἢ πατέρας, ἢ δάσκαλους κλπ. γίνεται προσπάθεια πρὸς διόρθωσιν.

Ἄφορμαί κλπ. Τὸ ἔργον τῶν σκύλων καὶ μάλιστα τῶν μανδροσκύλων. (Πραγματογν).

Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ παραμυθίου «ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι.»

Μετὰ τὴν κατὰ τμήματα καὶ ὡς ἀνωτέρω διδασκαλίαν τοῦ παραμυθίου «ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι» οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ λάβουν σαφῆ ἰδέαν τοῦ ὅλου καὶ νὰ ἐμβαθύνουν ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῷ περιλαμβανομένων κεντρικῶν ἠθικῶν ἰδεῶν. Τοῦτο θὰ γίνῃ α') διὰ τῆς γενικῆς ἐπαναλήψεως καὶ β') διὰ τῆς γενικῆς ἠθικῆς ἐμβαθύνσεως.

α' Γενικὴ ἐπανάληψις. Πρὸς τοῦτο ἐν ἰδιαιτέρα ὥρᾳ τίθεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ὁ σκοπὸς τοῦ μαθήματος «Σήμερα, παιδιὰ, γιὰ τελευταία φορὰ θὰ ξαναμιλήσωμε γιὰ τὸ παραμῦθι, ποῦ ἐτελειώσαμε». Μετὰ δὲ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου προσθέ-

τει ὁ διδ. «Ἄλλ' ἄς ἰδοῦμε, ἐνθυμεῖσθε ὅλο τὸ παραμῦθι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τὸ τέλος!» Μεθ' ὃ σύμφωνα πρὸς τὰ προηγουμένως ὑποδειχθέντα ἐπαναλαμβάνουν τοῦτο οἱ μαθηταὶ α') συντόμως διὰ τῆς κατὰ σειρὰν ἐπαναλήψεως ὅλων τῶν μερικῶν σκοπῶν τῶν τμημάτων αὐτοῦ καὶ β') ἐν ἐκτάσει διὰ τῆς λεπτομεροῦς ἀναπαράστασεως τοῦ περιεχομένου ὅλων τούτων τῶν τμημάτων.

β') Γενικὴ ἠθικὴ ἐμβάθυνσις. Τούτου γενομένου ὁ διδ. προβαίνει ὡς ἐξῆς εἰς τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν του βαθυτέραν ἐπεξεργασίαν τῶν δύο κεντρικῶν ἠθικῶν ἰδεῶν, τῶν ἐμπεριεχομένων εἰς ὀλόκληρον τὸ διδαχθὲν παραμῦθιον, αἵτινες εἶναι α') ὅτι ἡ εὐπείθεια σώζει καὶ β') ὅτι τὸ κακὸν τιμωρεῖται.

1) Δ. Τώρα πιά, ποῦ ἔχετε τόσο ὄρατα ὅλο τὸ παραμῦθι, πέστε μου, τί ἔπαθε τὸ τέλος τὸ κατσικάκι; Μ. Δὲν ἔπαθε τίποτε, κύριε! Δ. Βέβαια γλίτωσε ἀπὸ τὸ λύκο. Μὰ πῶς γλίτωσε; Ὁ λύκος ἠθέλε νὰ τὸ φάγῃ. (Οἱ μαθηταὶ εὐρίσκουν 1) ὅτι ὁ λύκος δὲν εὗρε τὸ κατσικάκι ἔξω ἀπὸ τὸν στάβλο καὶ 2) ὅτι τὸ κατσικάκι δὲν ἦνοιξε τὴν θύραν τοῦ στάβλου) Δ. Μὰ μοῦ φαίνεται κάποιος ἐσυμβούλευσε τὸ κατσικάκι μῆτε ἔξω ἀπὸ τὸ στάβλο νὰ μείνῃ μῆτε νὰ ἀνοίξῃ σὲ κανένα τὴν θύρα. Μ. Ἡ μητέρα του, κύριε, ἢ κατσίκα. Δ. Τί ἔκαμε; Μ. Ἐσυμβούλεψε ἔτσι τοῦ παιδιοῦ της. Δ. Κι ἐκεῖνο, Μ. Κι ἐκεῖνο ἄκουσε καὶ τις δυὸ αὐτὲς συμβουλὲς τῆς μητέρας του. Δ. Κι ἔστι; Μ. Κι ἔτσι γλίτωσε ἀπὸ τὸ λύκο. Δ. Ἄν δὲν τις ἄκουγε; Μ. Δὲ θὰ γλίτωνε. Θὰ τὸ ἔτρωγε ὁ λύκος. Δ. Αὐτὸ, λοιπὸν, ποῦ ἔκανε τὸ κατσικάκι, ν' ἀκούσῃ τις συμβουλὲς τῆς μητέρας του, πῶς σὰς φαίνεται; Μ. Μοῦ φαίνεται καλὸ. Δ. Κι ἐμένα. Πέστε το κι ἐσεῖς ὅλοι αὐτό. (Καλὰ ἔκανε τὸ κατσικάκι, ποῦ ἄκουσε τις συμβουλὲς τῆς μητέρας του, γιὰτὶ ἔτσι γλίτωσε ἀπὸ τὸ λύκο).

2) Δ. Καλὰ, τὸ κατσικάκι γλίτωσε. Ἄμ' ὁ λύκος

Μ. Ὁ λύκος δὲ γλίτωσε. Τὸν ἐσκότωσε ὁ κροεπό-
λης Δ. Ναί, ἔχασε τὴ ζωὴ του. Ἔπαθε πολὺ μεγάλο
κακό. Μὰ πῶς τόπαθε αὐτὸ τὸ κακό! Γιὰ νὰ σκε-
φθοῦμε ὀλίγο! Αὐτὸς ὅταν ἦταν στὸ δάσος, ἦταν
πολὺ καλά. Δὲν ἐπάθαινε κανένα κακό. Ὑστερα τί
ἠθέλησε νὰ κάνη; Μ. Νὰ φάγη τὸ κατσικάκι. Δ. Καὶ
στὸ τέλος; Μ. Καὶ στὸ τέλος ἔπαθε αὐτὸς τὸ κακό.
Δ. Ἄν δὲν ἠθέλε νὰ κάνη κακό στὸ κατσικάκι; Μ.
Δὲ θὰ πάθαινε κι αὐτὸς κανένα κακό. Δ. Ἔτσι
λέγω κι ἐγώ. Ποιὸς τεῦ εἶπε νὰ εἶναι κακὸς!

Σημ. Ἡ ἐξαγωγή τῶν γενικῶν ἠθικῶν διδα-
γματῶν 1) ὅποιος ἀκούει τὸ μεγαλύτερό του κερδίζει
καὶ β') ὁ κακὸς τιμωρεῖται ἔλλειψει ἀρκετῆς ἠθικῆς
πέρας τῶν μαθητῶν θ' ἀφεθῆ βραδύτερον.

§. 2 Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκα- λίας τοῦ δευτέρου παραμυθίου «Τὸ παιδί μετὸ τοῦ κουδούνι».

Γενικὸς σκοπὸς τῆς ὅλης ἐνότητος: Δ.
«Ἀπὸ σήμερον θ' ἀρχίσωμε νὰ μαθαίνωμε ἄλλο πα-
ραμῦθι, γιὰ τὸ παιδί μετὸ τοῦ κουδούνι». (Ἐντύπωσις
τοῦ γεν. σκοποῦ).

Ἡ διδασκαλία τοῦ 1ου καὶ 2ου τμήματος.

Σκοπὸς τοῦ 1ου τμήματος. «Καὶ πρῶτα θὰ ἰδοῦ-
με τί κακό ἔκαμε ἓνα δένδρακι σ' ἓνα παιδί.» (Ἐν-
τύπωσις).

Προπαρασκευή. Οὐδεμία.

Προσφορά. «Μιὰ φορὰ κι ἓναν καιρὸ— καὶ
νὰ πάρη τὸ κουδούνι του».

Σημ. Κατὰ τὴν προσφορὰν τοῦ τμήματος ἄς προσ-
έξη ὁ διδάσκων νὰ υποβάλῃ καταλλήλως τὰς περι-
λαμβανούσας ἀγνώστους ἐννοίας διὰ τὰ παιδιά λέξεις
«χαμόδενδρο» «κορυφή» καὶ «πελώριο» συμφώνως

πρὸς τὰ ἐν σελ. 17 λεχθέντα. Μετὰ τὴν Προσφορὰν
ἀναπαράστασις διπλῆ κατὰ τὰ γνωστά.

Σκοπὸς τοῦ 2ου τμήματος. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε
τί κάμνει τὸ παιδί, γιὰ νὰ πάρη τὸ κουδούνι τοῦ ἀπὸ
τὸ χαμόδενδρο.» (Ἐντύπωσις).

Προπαρασκευή. Ἄντι πάσης ἄλλης προπα-
ρασκευῆς ὁ διδ. ἄς ἐρωτήσῃ. «Καὶ τώρα, ποῦ εἶναι
τὸ κουδούνι τόσο ὑψηλὰ, πῶς ἔμπορεῖ, λέτε, τὸ παι-
δί νὰ τὸ πάρη ἀπὸ τὸ χαμόδενδρο;» Μετὰ δὲ τὴν
ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐκφρασίαν προσδοκιῶν ὁ διδ. ἐπά-
γεται. «Ἔτσι λέγετε ἐσεῖς. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε, τί θὰ μᾶς
εἴπῃ τὸ παραμῦθι.» Μεθ' ὅ

Προσφορὰ τοῦ 2ου τμήμ. «Τότε ἐστάθηκε
κοντὰ στὸ δένδρο—νὰ ψηλώσῃ πιδὸ πολὺ ἀκόμη»,
μεθ' ἣν ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος καὶ εἶτα σύν-
δεσις τῶν 2 τμημάτων.

Ἐμβάθυνσις (ἠθικὴ) ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν
τμημάτων. Ὁ διδ. διὰ τῶν μαθητῶν ἐξετάζων τὴν
διαγωγὴν α') τοῦ χαμόδενδρου καὶ β') τοῦ παιδιοῦ
εὐρίσκει, ὅτι τὸ μὲν χαμόδενδρο ἐφήλωσε ἐπίτηδες,
διὰ νὰ δυσαρεστήσῃ τὸ παιδί, κατόπιν δὲ ὅταν πα-
ρακαλεῖτο τόσον θερμῶς ὑπὸ τοῦ παιδιοῦ, δὲν συν-
εκινήθη, δι' αὐτὸ ἡ διαγωγὴ του αὕτη ἀποδοκιμά-
ζεται ὑπὸ τῶν μαθητῶν, τὸ δὲ παιδί κατ' ἀρχὰς πα-
ρακαλεῖ καὶ ἔπειτα ἀπειλεῖ, ἡ διαγωγὴ δὲ αὐτοῦ ἐπι-
δοκιμάζεται.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ) ἐπὶ τοῦ κτηθέντος
νέου γλωσσικοῦ ὕλικου ἤτοι α') τῶν ἀγνώστων λέξεων
χαμόδενδρο, κορυμός, πελώριο, καὶ β') τῶν ὑπεισαχθέν-
των κατὰ τὴν διδασκαλίαν πανελληνίων τύπων ἢ πα-
νελληνίου τινὸς προφορᾶς ἢ συντάξεως.

Ἄφορμα ἰ κλπ. Ἐποπτεία θάμνου καὶ δέν-
δρου. Μέσα δένδροτομίας, ὁ πέλεκυς καὶ τὸ μεγάλο
πριόνι.

Διδασκαλία τοῦ 3ου καὶ 4ου τμήματος τοῦ παραμυθίου «Τὸ παιδί μετὸ κουδούνι».

Γενικὸς σκοπὸς (τοῦ ὅλου μαθήματος). Δ. «Σήμερα θὰ μάθωμε ἀκόμα λίγο ἀπὸ τὸ νέο παραμῦθι μας. Ἀλλὰ πρῶτον ἤθελα νὰ ἰδῶ, ἐνθυμεῖσθε τί ἐμάθατε προχθὲς ἀπὸ αὐτό;» (Ἐπανάληψις τῶν 2 προηγ. τμημάτων α') συντόμως καὶ β') ἐν ἐκτάσει).

1ος. Μερικὸς σκοπὸς τοῦ μαθήματος (ἦτοι σκοπὸς τοῦ 3ου τμήμ.) Δ. Μπράβος σας, παιδιὰ, ὦραϊα τὸ ἐνθυμεῖσθε αὐτὸ ποὺ ἐμάθαμε προχθὲς. Ἀκοῦστε τώρα τί ἄλλο θὰ μάθωμε σήμερα: «Καὶ πρῶτα θὰ μάθωμε, ποιὸν παρακαλεῖ τὸ παιδί νὰ τὸ βοηθήσῃ». (Ἐντύπωσις τοῦ μερ. σκοπ.).

Προπαρασκευή. Μὲ τί κόβουν τὰ δένδρα; Ἄμα τὰ δένδρα ἰδοῦν τσεκούρι ἢ πριόνι κοντὰ τους, τί φοβοῦνται;

Προσφορὰ τοῦ 3ου τμήματος: «Τὸ παιδί τρέχει στὸ τσεκούρι—Ἄμ δὲ θὰ σ' ἀκούσῃ ἢ φωτιά, ξαναπαντᾷ τὸ τσεκούρι». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος ὑπὸ τῶν μαθ.

2ος μερικὸς σκοπὸς τοῦ μαθ. (ἦτοι σκοπὸς τοῦ 4ου τμήμ.) «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε ποιὸν ἄλλο παρακάλεσε τὸ παιδί νὰ τὸ βοηθήσῃ». Ἐντύπωσις τοῦ μερ. σκοποῦ.

Προπαρασκευή. Νὰ δειχθῇ εἰς τοὺς μαθητὰς α) ὅτι ἡ φωτιά ἠμπορεῖ νὰ κάψῃ τὸ τσεκούρι καὶ διὰ τοῦτο, ἅμα τὸ τσεκούρι ἰδῇ κοντὰ τοῦ τῆ φωτιά, φοβεῖται καὶ β') ὅτι ἡ φωτιά ἔχει ἐχθρὸν τὸ νερόν.

Προσφορὰ τοῦ 4ου τμήματος «Τὸ παιδί τρέχει τότε στὴ φωτιά,—Κι ἐξακολουθεῖ νὰ κἀνῃ ζωηρότερα». Ἀναπαράστασις καὶ εἶτα σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ προηγουμένου τμήματος.

Ἐμβάθυσις. Ἡθικὴ ἐκτίμησις ὑπὸ τῶν μαθητῶν α') τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὸ τσεκούρι καὶ πρὸς τὴ φωτιά. (Κατ' ἀρχὰς τὰ παρακαλεῖ καὶ ἔπειτα τὰ φοβερίζει) καὶ β') τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ τσεκουριοῦ καὶ τῆς φωτιάς πρὸς τὸ παιδί οὕτως, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ σχηματίσουν μὲν τὰς ἐξῆς κρίσεις.

1ον) Τὸ παιδί ἐφέρθη μετὰ καλὸν τρόπο. 2ον) Καὶ τὸ τσεκούρι καὶ ἡ φωτιά δὲν εἶχαν καλὴ καρδιά, διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησαν νὰ βοηθήσουν τὸ παιδί. Νὰ ἀποδοκιμασθῇ δὲ παρ' αὐτῶν ἡ διαγωγή τοῦ τσεκουριοῦ καὶ τῆς φωτιάς.

Ἐφαρμογὴ γλωσσικῆ ἀνάλογος καὶ συμπωματικῆ πρὸς τὰ παρουσιασθέντα κατὰ τὴν διδασκαλίαν νέα γλωσσικὰ στοιχεῖα.

Ἄφορμα ἰ κλπ. 1) Τὸ τσεκούρι καὶ ἡ φωτιά ὡς θέματα πραγματογν. 2) Ἡ λέξις «νερὸ» ὡς πρότυπος λέξις διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ν ἢ τοῦ ε κατὰ τὸ μάθημα τῆς πρώτης ἀναγνώσεως. Ἰχνογράφησις πελέκως.

Διδασκαλία τοῦ 5ου καὶ 6ου τμήματος τοῦ παραμυθίου «Τὸ παιδί μετὸ κουδούνι».

Σκοπὸς καὶ τῶν 2 τμημάτων. Δ. «Σήμερα θὰ μάθωμε ποιούς ἄλλους παρεκάλεσε τὸ παιδί νὰ τὸ βοηθήσουν». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ καὶ ἄμεσος ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος, μετὰ τὴν ὁποίαν:

Προπαρασκευή. Ἐχθροὶ τοῦ νεροῦ εἶναι καὶ τὰ ζῶα, ποῦ τὸ πίνουν. Ποιά ζῶα πίνουν πολὺ νερό; Γιατί τὸ βόδι νὰ πίνῃ πολὺ νερό; Ἐχθροὶ τοῦ βοδιοῦ: ὁ λύκος, οἱ μύγες καὶ τὰ κουνούπια. Τὸ ἐνοχλοῦν ὅμως καὶ τὰ ποντίκια, ὅταν μπαίνουν στ' αὐτιά του καὶ στὴ μύτη του.

Προσφορά και τῶν 2 τμημάτων ἀλληλο-
διαδόχως, ἀναπαράστασις και σύνδεσις αὐτῶν μεθ'
ὀλων τῶν προηγουμένων κατὰ τὰ γνωστά.

Ἐμβάθυνσις. Ἡ αὐτὴ τοῦ προηγουμένου
μαθήματος.

Ἐφαρμογὴ γλωσσικῆ· Ἐντύπωσις τῶν νέων
φράσεων· μὴ με σκοτίσης, δὲν εὐκαιρῶ κλπ.

Ἀφορμαὶ κλπ. Τὸ βόδι ὡς θέμα πραγματο-
γνωστικὸν ἢ ὡς πρότυπον λέξεως διὰ τὸ μάθημα
τῆς Ἀναγνώσεως πρὸς διδασκαλίαν τοῦ β ἢ τοῦ δ.
Ἰχνογράφησις κεράτων ὡς προάσκησις τῆς γραφῆς
κυρτῶν γραμμῶν.

**Διδασκαλία τοῦ 7ου, 8ου και 9ου τμήματος τοῦ
παραμυθίου «τὸ παιδί με τὸ κουδούνι».**

Σκοπὸς τῶν 3 τμημάτων. «Πῶς κατορθώνει
τὸ παιδί νὰ φθάσῃ τὸ κουδούνι του». Ἐντύπωσις
τοῦ σκοποῦ και ἐπανάληψις τοῦ προηγ. μαθ.

1ος μερικὸς σκοπὸς (τοῦ 7ου τμ.) «Και πρῶτα
ἄς ἰδοῦμε ποιὸν ἄλλον παρακάλεσε τὸ παιδί νὰ τὸ βοη-
θήσῃ». Ἐντύπωσις τοῦ μερικοῦ σκοποῦ.

Προσφορά (τοῦ 7ου τμ.) «Τὸ παιδί ἔρχεται
στὸ ποντίκι—νὰ ροκανίξῃ ἓνα ξερὸ κομμάτι ψωμί».
Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ.

2ος μερικὸς σκοπὸς (τοῦ 8ου τμ.).
«Τώρα ἄς ἰδοῦμε, ποιὸν ἄλλον παρακάλεσε τὸ
παιδί ἕστερ' ἀπὸ τὸ ποντίκι». Ἐντύπωσις τοῦ μερ.
σκοποῦ.

Προσφορά (τοῦ 8ου τμ.). «Τὸ παιδί τότε
τρέχει στὴ γάτα—Κι' ἀμέσως πετιέται ἴσα κατὰ τὸ
ποντίκι». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος.

3ος μερικὸς σκοπὸς (τοῦ 9ου τμ.) «Πῶς
κατορθώνει ἐπιτέλους τὸ παιδί νὰ φθάσῃ τὸ κου-
δούνι του». Ἐντύπωσις τοῦ μερ. σκοποῦ.

Προσφορά (τοῦ 9ου τμ.). «Τρομάζει ἐκεῖνο

—κι' ἐμεῖς ἀκόμη καλύτερα. Ἀναπαράστασις τοῦ
9ου τμήμ. και σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τῶν δύο ἄλλων
προηγουμένων.

Ἐμβάθυνσις (ἠθικῆ). Ὡς και κατὰ τὸ
προηγούμενον μάθημα.

Ἐφαρμογὴ γλωσσικῆ· Ἐντύπωσις α') τῶν
εἰσαχθειῶν νέων λέξεων και φράσεων π.χ. «παρακα-
λεστικά»· «ροκανίξει», «εὐχαρίστως», «ὄρμῃ», «εὐχα-
ρίστει», β') τῶν τυχὸν ἀντικατασταθέντων ἰδιωμ.
γλωσσ. στοιχείων.

Ἀφορμαὶ κ.τ.λ. 1) Ἡ γάτα ὡς θέμα πρα-
γματογνωστικὸν και ὡς πρότυπος λέξις διὰ τὴν δι-
δασκαλίαν τοῦ γ ἢ τοῦ τ. 2) Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἔξ
πραγμάτων ἢ ζῴων, τὰ ὁποῖα παρακαλεῖ τὸ παιδί
νὰ τὸ βοηθήσουν, διδασκαλία Ἀριθμητικῆς περὶ τοῦ
ἀριθμοῦ 6 κ.ο.κ.

**Τελευταία (συγκεντρωτικῆ) διδασκαλία ἐπὶ
τοῦ διδαχθέντος παραμυθιοῦ
«Τὸ παιδί με τὸ κουδούνι».**

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Σήμερα, παιδιά, γιὰ
τελευταία φορὰ θὰ ξαναμλήσωμε γιὰ τὸ παραμῦθι,
ποῦ ἐτελειώσαμε προχθές». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ,
μεθ' ὃ ἐπανάληψις ὁλοκλήρου τοῦ παραμυθίου διὰ
τῆς ἀναπαραστάσεως και τῶν 9 τμημάτων αὐτοῦ
ὑπὸ τῶν μαθητῶν. α') συντόμως και β') ἐν ἐκτάσει.
Σημ. Ἡ διόρθωσις τῶν ἐσφαλμένων και ἡ συμπλή-
ρωσις τῶν παραλειπομένων θὰ γίνεται πάντοτε μετὰ
τὸ τέλος ἐκάστου τμήματος.

Ἐμβάθυνσις γενικῆ, ἥτοι ἐπὶ τῶν ἐν τῷ
παραμυθίῳ περιεχομένων κεντρικῶν ἠθικῶν ἰδεῶν. 1)
ὅτι δηλ. διὰ τῆς ἐπιμονῆς ἐπιτυγχάνεται ὁ ἐπιδιω-
κόμενος σκοπὸς και 2) ὅτι με τὸν κακὸν τρόπον δὲν
κερδίζει τις τίποτε.

Εἰς τὴν ἐμβάθυνσιν ταύτην προβαίνει ὡς ἐξῆς
ὁ διδ.

1) Δ. Τώρα, πού ξεύρετε τόσο καλά ὄλο τὸ πα-
ραμῦθι, πέστε μου, πῶς τὰ κατάφερε τὸ παιδί και
πῆρε πίσω τὸ κουδουνάκι του ; Ποιός δηλ. τὸ ἐβοή-
θησε ; Μ. Ἡ γάτα. Δ. Ναί, ἡ γάτα ἐβοήθησε τὸ
παιδί, μὰ ἐκεῖνο δὲν ἐπῆγε ἀμέσως εἰς τὴ γάτα. Θυ-
μαστέ ποιόν ἐπαρακάλεσε πρῶτα πρῶτα ; Μ. Τὸ
τσεκούρι, κύριε. Δ. Μὰ ἐκεῖνο ; Μ. Μὰ τὸ τσεκούρι
δὲν ἐβοήθησε διόλου τὸ παιδί. Δ. Σὰν εἶδε τὸ παιδί
πῶς δὲν ἤθελε νὰ τὸ βοηθήσῃ τὸ τσεκούρι, τί ἔκαμε ;
Μ. Ἐπῆγε και παρακάλεσε τὴ φωτιά. Δ. Ἄ ! ἔτσι
λοιπὸν ἔκαμε. Δὲν εἶπε : «Τὸ τσεκούρι δὲ μὲ βοηθεῖ,
πάει καλά ! Δὲν θὰ μπορέσω νὰ πάρω πίσω τὸ κου-
δούνι μου. Ἄς φύγω ! » Ὅχι ! Τὸ παιδί ἐκεῖνο δὲν
ἀπελπίστηκε και ἔτρεξε και ἄλλου. Πού ; Μ. Στὴ φω-
τιά. Δ. Κι ὅταν εἶδε πῶς και ἡ φωτιά δὲ θέλει νὰ τὸ
βοηθήσῃ ; Μ. Ἐτρεξε στὸ νερό. Δ. Μάλιστα. Πάλι
δὲν εἶπε ; «Πάει ! ἡ φωτιά δὲ μὲ βοηθεῖ, δὲ
θὰ μπορέσω νὰ πάρω πίσω τὸ κουδούνι μου.
Ἄς φύγω ! » Ὅχι ! τὸ παιδί πάλι δὲν ἀπελπί-
στηκε. Ἀλλὰ τί ἔκαμε ; Μ. Ἐτρεξε στὸ βόδι.
Δ. Μάλιστα. Θὰ εἶπε, φαίνεται, μὲ τὸ νοῦ του
«Ἄς μὴ θέλῃ νὰ μὲ βοηθήσῃ τὸ νερό. Ἐγὼ θὰ
προσπαθῶ νὰ βρῶ ἄλλον κανένα νὰ μὲ βοηθήσῃ.
Θὰ ἐπιμεινῶ». Και τότε θὰ ἔτρεξε στὸ βόδι. Σὰν
εἶδε, πῶς δὲν τὸ βοηθεῖ και τὸ βόδι τί θὰ εἶπε, λέ-
γετε, τὸ παιδί μὲ τὸ νοῦ του ; Μ. Ἄς μὴ θέλῃ τὸ
βόδι νὰ μὲ βοηθήσῃ, ἐγὼ θὰ προσπαθῶ νὰ βρῶ ἄλ-
λον νὰ μὲ βοηθήσῃ». Δ. Μάλιστα ! αὐτὰ τὰ λόγια θὰ
εἶπε τὸ παιδί και ἐπίμεινε, ἕως ὅτου κατώρθωσε
ἐκεῖνο, πού ἤθελε. Τί κατώρθωσε ; Μ. Νὰ πάρῃ πίσω
τὸ κουδούνι του. Δ. Μάλιστα ! Ἔτσι τὸ κατώρ-
θωσε ! Ἐπίμεινε, ἐπίμεινε, ἐπίμεινε και στὸ τέλος τὸ
κατάφερε. Ἄν δὲν ἐπίμεινε, τί λέγετε ; Μ. Δὲ θὰ
τὰ κατάφερε. Δ. Γιατί ; Μ... Θάφενγε και ἔτσι δὲ θὰ
κατάφερε αὐτό, πού ἤθελε. Δ. Ὄστε, τί ὠφέλησε
τὸ παιδί νὰ κατορθώσῃ ἐκεῖνο, πού ἤθελε ; Μ. Πού
ἐπίμεινε.

2) Δ. Καλὰ τὸ καταλάβετε αὐτό. Μὰ, γιὰ νὰ
ἰδοῦμε, μήπως ὠφέλησε τὸ παιδί και ἄλλο τίποτε ;
(Οἱ μαθηταὶ σιωποῦν.) Δ. Ἐνθυμεῖσθε, γιὰ νὰ κα-
ταφέρῃ τὸ παιδί τὴ γάτα νὰ τὸ βοηθήσῃ, πῶς τὸ κα-
τώρθωσε ; Μ. Τὴν παρακάλεσε. Δ. Πῶς ; Μ. Τῆς
εἶπε «Καλὴ Ψιφίνα, σὲ παρακαλῶ, κάνε μου τὴ
χάρη». Δ. Πῶς τῆς ἐφέρθηκε λοιπὸν ; Μ. Καλά. Δ.
Ναί. Τὸ παιδί μεταχειρίστηκε καλὸν τρόπο στὴ
γάτα, ἐφέρθηκε εὐγενικὰ στὴ γάτα και ἔτσι τὴν
ἐκατάφερε. Ἄμ, ἂν τὴν ἐβρίζε, ἂν τὴν ἐπαιρνε ἀπὸ
τὸ αὐτὶ και τῆς ἔλεγε : «Τρέξε, παλιόγατα, νὰ φᾶς
τὸ ποντίκι ;» Μ. Ἡ γάτα τότε θὰ ἐθύμωνε και δὲ θὰ
ἐβοηθοῦσε τὸ παιδί. Δ. Ὄστε νὰ και ἄλλο ἓνα πρᾶγμα
ποῦ ὠφέλησε τὸ παιδί, γιὰ νὰ κατορθώσῃ αὐτό,
ποῦ ἤθελε, γιὰ νὰ κατορθώσῃ τὸ σκοπὸ του.
Ποιό νὰ εἶναι αὐτό, λέγετε ; Μ. Πού ἐφέρθηκε στὴ
γάτα μὲ καλὸ τρόπο. Δ. Ἔτσι λέγω και ἐγώ. Μὲ τὸν
καλὸν τρόπο ὠφελήθηκε τὸ παιδί. Ἐνῶ, ἂν ἔδει-
χτε κακὸν τρόπο ; Μ. Θὰ ζημιωνόταν.

Ἐξαγωγή τοῦ γενικοῦ.

Ἐντὶ πάσης ἀποπειρας πρὸς ἐξαγωγήν τῶν ἀνω-
τέρου δύο κεντρικῶν ἠθικῶν ἰδεῶν, τῶν ἐμπεριεχο-
μένων εἰς τὸ δεύτερον παραμῦθι «Τὸ παιδί μὲ τὸ
κουδούνι», ἥτις ὡς ἐκ τῆς ἑλλείψεως ἀφθόνου σχε-
τικῆς ἠθικῆς πείρας τῶν μαθητῶν, θὰ ἦτο βεβια-
σμένη, δύνανται οἱ μαθηταί, μετὰ τὴν ἀνωτέρω
ἠθικὴν ἐμβάθυνσιν, νὰ σχηματίζουν σειρὰν μερικῶν
ἠθικῶν κρίσεων ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ ὡς
ἑξῆς :

Σκοπός : «Και τώρα, παιδιά, ἄς ἰδοῦμε ποιός
ὠφελήθηκε και ποιός δὲν ὠφελήθηκε σ' αὐτὸ τὸ
παραμῦθι». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ,

Στάδιον βον. Σύγκρισις. Δ. Και πρῶτα πέ-

στε μου, ποιός ὠφελήθηκε; Μ. Ὁφελήθηκε τὸ παιδί, γιατί ἐπέτυχε ἐκεῖνο, πὺν ἤθελε. Δ. Μάλιστα. Καὶ τί ὠφέλησε τὸ παιδί σ' αὐτό; Μ. Πρῶτα ἐπέμενε κι ὕστερα ἐφέρθηκε μετὰ καλὸ τρόπο. Δ. Ποιός ἄλλος ὠφελήθηκε; Μ. Κανένας. Δ. Γιατί τάχα; (Οἱ μαθηταὶ σιωποῦν.) Δ. Γιὰ θυμηθῆτε πρῶτα τὸ χαμόδενδρο, ὅταν τὸ παρακάλεσε τὸ παιδί νὰ χαμηλώσῃ μετὰ τί τρόπο ἐφέρθηκε στὸ παιδί; Μετὰ ἄσχημο τρόπο. Δ. Καὶ τί ἐκέρδισε μετὰ τὸν ἄσχημο αὐτὸ τρόπο του στὸ τέλος; Μ. Δὲν ἐκέρδισε τίποτε, κύριε. Ἴσα, ἴσα ἀναγκάστηκε στὸ τέλος νὰ χαμηλώσῃ. Δ. Ὅστε μετὰ τὸν ἄσχημο τρόπο του δὲν ὠφελήθηκε τίποτε τὸ χαμόδενδρο. Ἐὰν ἐφέρετο μετὰ καλὸν τρόπο στὸ παιδί; Μ. Μποροῦσε νὰ ὠφεληθῇ. Δ. Πῶς; Μ. Τὸ παιδί θὰ τὸ εὐχαριστοῦσε. Δ. Ὅπως; . . Μ. Ὅπως εὐχαρίστησε καὶ τὴ γάτα. Δ. Μάλιστα. Καλὰ τὸ ἐνθυμηθήκατε. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε τὸ τσεκούρι ὠφελήθηκε ἢ ἐζημιώθηκε; Μ. Δὲν ὠφελήθηκε, κύριε. Δ. Γιατί; Μ. Γιατί κι αὐτὸ ἀναγκάστηκε νὰ κἀνῃ ἐκεῖνο, πὺν δὲν ἤθελε στὴν ἀρχή. Δ. Γιατί τάχα νὰ ζημιωθῇ τὸ τσεκούρι; Μ. Γιατί κι αὐτὸ ἐφέρθηκε στὸ παιδί μετὰ ἄσχημο τρόπο. Δ. Ποιός ἄλλος ἔπαθε τὸ ἴδιο; Μ. Ἡ φωτιά, τὸ νερό, τὸ βόδι καὶ τὸ ποντίκι. Δ. Γιατί νὰ μὴ ὠφεληθοῦν κι αὐτὰ τίποτε; Μ. Γιατί κι αὐτὰ δὲν ἐφέρθηκαν καλὰ στὸ παιδί. Δ. Μάλιστα. Ὁραῖα τὰ βρήκατε ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα.

Στάδιον 4ον. Σὺ σ τ ἡ μ α. Δ. Πέστε μου λοιπὸν τώρα σύντομα 1) Ποιός ὠφελήθηκε καὶ γιατί; Μ. Ὁφελήθηκε τὸ παιδί, γιατί ἐπίμενε καὶ ἐφέρθηκε μετὰ καλὸ τρόπο. Δ. 2) Ποιός ἐζημιώθηκε καὶ γιατί; Μ. Ἐζημιώθηκαν τὸ χαμόδενδρο, τὸ τσεκούρι, ἡ φωτιά, τὸ νερό, τὸ βόδι καὶ τὸ ποντίκι, γιατί ἐφέρθηκαν ὅλα μετὰ ἄσχημο τρόπο.

§ 3. Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκαλίας τοῦ τρίτου παραμυθίου «Ἡ ἀδελφή τοῦ βασιλόπουλου».

Γ ε ν ι κ ὸ ς σ κ ο π ὸ ς ὀλοκλήρου τῆς ἐνότητος: «Ἀπὸ σήμερα θ' ἀρχίσουμε νὰ μαθαίνουμε κι ἄλλο παραμῦθι, γιὰ τὴν «ἀδελφή τοῦ βασιλόπουλου». Ἐντύπως τοῦ γεν. σκοποῦ.

Διδασκαλία τοῦ 1ου καὶ τοῦ 2ου τμήματος τοῦ ἀνωτέρω παραμυθίου.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα θὰ μάθουμε, τί ἔκαμε ἓνας βασιλιάς καὶ μιὰ βασίλισσα, γιὰ ν' ἀποκτήσουν ἀρσενικὸ παιδί». Ἐντύπως τοῦ μερ. σκοποῦ.

Στάδιον 1ον. Π ρ ο π α ρ α σ κ ε υ ῆ. Ἀνάλυσις τῆς πείρας τῶν μαθητῶν καὶ διασαφήσεις τῶν περὶ βασιλείας, βασιλίσσης καὶ διαδοχῆς τοῦ θρόνου γνώσεων αὐτῶν.

Στάδιον 2ον. Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ τοῦ 1ου τμήματος. «Μιὰ φορὰ κι ἓναν καιρὸ—νὰ τοὺς χαρίσῃ ἓν' ἀγόρι». Ἀναπαραστάσεις τοῦ τμήμ. ὑπὸ τῶν μαθητῶν, κατὰ τὰ γνωστά.

2ος μερικὸς σκοπός. «Τώρα θὰ μάθουμε τί ἔκαμε ἡ βασιλοπούλα, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ ἀδελφό». Ἐντύπως τοῦ μερικοῦ σκοποῦ.

Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ τοῦ 2ου τμήματος. «Χωριστὰ ἀπὸ τὸ βασιλιά—ἐγὼ εἶμαι ὀλομόναχη στὸ παλάτι». Ἀναπαραστάσεις τοῦ 2ου τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 1ου.

Σημ. Κατὰ πᾶσαν Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ ν ἄ ς μὴ λησμονῆται ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, ὅτι ἐπιβάλλεται τὰ εὐκολώτερα μέρη αὐτῆς νὰ δημιουργοῦνται ὑπὸ τῶν

μαθητῶν δι' ἐκφράσεων προσδοκιῶν. Π. χ. Κατὰ τὴν Προσφορὰν τοῦ 1ου τμήμ. ὅταν ὁ διδ. φθάσῃ διηγούμενος μέχρι τῆς προτάσεως «ἐκεῖ μέσα στὸ παλάτι ὁ βασιλιάς καὶ ἡ βασίλισσα ἐξοῦσαν πολὺ ὥραϊα», διακόπτων τὴν συνέχειαν τῆς διηγήσεως, ἐρωτᾷ: «Πῶς δηλαδή;» Καὶ οἱ μαθηταὶ συμπληροῦντες λέγουν: «Ἐτρωγαν ὥραϊα φαγητὰ καὶ γλυκίσματα. Ἐφοροῦσαν ὥραϊα φορέματα. Κοιμῶνταν σὲ ὥραϊα καὶ μαλακὰ κρεβάτια. Γλεντοῦσαν πολλὰς φορὰς κλπ. Ἐπίσης τὴν πρὸς τὸν Θεὸν προσευχὴν τῆς βασιλοπούλας εὐκολον εἶναι νὰ δημιουργήσουν μόνοι των οἱ μαθηταί.

Ἐμβάθυνσις ἠθικὴ καὶ ἐπὶ τῶν δύο τμημάτων: Οἱ μαθηταὶ ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ διδ. α') ἐκτιμῶν ἠθικῶς τὴν διαγωγὴν τοῦ βασιλέως, τῆς βασίλισσης καὶ τῆς βασιλοπούλας, οἵτινες, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ του, καταφεύγουν εἰς τὸν Θεόν. β') ἐξετάζουν καὶ εὐρίσκουν τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης πρὸς τὸν Θεὸν καταφυγῆς τῶν ἀνωτέρω προσώπων.

Στάδιον 3ον. Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). Ἐντύπωσις τῶν ὑπεισαχθεῖσων νέων λέξεων «παλάτι», «ἀνδρόγυνο», «ἀγόρι», «βασιλεῖο», «σύντροφος» καθὼς καὶ τῶν τυχόν ἀντικατασταθέντων γλωσσικῶν ἰδιωμ. στοιχείων.

Ἀφορμαί. 1) Πρὸς δημιουργίαν καὶ ἐκμάθησιν προσευχῆς τινος παρακλήσεως 2) διὰ τὴνπραγματογν. ἐξέτασιν τοῦ σπιτιοῦ.

Διδασκαλία τοῦ 3ου τμήματος τοῦ παραμυθίου
«ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλόπουλου»

Μερικὸς σκοπός. «Σήμεθα θὰ μάθωμε, πῶς ἔγινε αὐτό, πὸν ἤθελε ὁ βασιλεύς, ἡ βασίλισσα καὶ ἡ βασιλοπούλα». Ἐντύπωσις τοῦ μερικοῦ σκο-

ποῦ καὶ ἀμέσως ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προσφορὰ τοῦ 3ου τμήμ. Ὁ Θεὸς ἐλυπήθη—μὴν κλάψῃ καὶ πάθῃ τίποτε». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τῶν δύο ἄλλων προηγουμένων.

Ἐμβάθυνσις. Ἡθικὴ ἐκτίμησις α') τῆς θείας εὐπλαχνίας καὶ β') τῆς ἀδελφικῆς στοργῆς τῆς βασιλοπούλας.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). Ἐντύπωσις 1) τῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων «γονεῖς», «μωρό», «διάδοχος», «ἐχαλοῦσε ὁ κόσμος», «ἀγρυπνη», 2) τυχόν ἀντικατασταθέντων ἰδιωματικῶν γλωσσικῶν στοιχείων.

Ἀφορμαί κλπ. Ὡς θέμα «λεπτικῶν ἀσκήσεων» δύναται νὰ ληφθῆ ἡ περιποίησις τοῦ βρέφους.

Διδασκαλία τοῦ 4ου καὶ 5ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου.
«Ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλόπουλου».

Σκοπὸς τῶν δύο τμημάτων. «Σήμερα θὰ μάθωμε, γιατί ἡ βασιλοπούλα ἀπὸ τῆ μεγάλης χαρᾶ νὰ πέσῃ σὲ μεγάλη λύπη». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, τί τύχη θὰ εἶχε τὸ νέο βασιλόπουλο». Ἐντύπωσις τοῦ μερικοῦ σκοποῦ.

Προπαρασκευή. Ἀνάυσις τῆς πείρας τῶν μαθητῶν ὅσον ἀφορᾷ τὰ περὶ Μοιρῶν θρυλούμενα. Ἐὰν οὗτοι δὲν γνωρίζουν τίποτε ἢ γνωρίζουν αὐτὰ συγκεχυμένως, ὁ διδάσκαλος, ἀντὶ πάσης ἄλλης Προπαρασκευῆς προσφέρει εἰς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς: «Ἄμα γεννηθῆ καθε ἀνθρώπος, τὴν τρίτη βραδιὰ τὰ μεσάνυχτα—ἔτσι λέγουν—ἐρχονται ἐκεῖ πὸν κοιμᾶται τὸ μωρὸ τρεῖς γυναῖκες. Τὶς στέλλει ὁ Ὀδηγὸς Παραμυθίων

Θεός, γὰρ νὰ γράψουν τί θὰ γίνῃ καὶ τί θὰ πάθῃ αὐτὸς ὁ νέος ἄνθρωπος. Νὰ γράψουν τὴν τύχη αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὲς οἱ τρεῖς γυναῖκες, ποὺ γράφουν τὴν τύχη τοῦ καθενός, εἶναι οἱ Μοῖρες. Ὅ,τι γράφουν γιὰ τὸν καθένα οἱ Μοῖρες, γίνεται— ἔτσι λέγουν».

Προσφορὰ τοῦ 4ου τμήμ. «Τὴν τρίτη νύχτα— Ἔγιναν ἄφαντες». Ἀναπαράστασις καὶ ἀμέσως

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, τί ἔκανε ἡ βασιλοπούλα, ἅμα εἶδε τὴν τύχη τοῦ ἀδελφοῦ της.» Ἐντύπωσις τοῦ μερικοῦ σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 5ου τμήμ. «Ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκεῖνη— ὅταν τὸ ἔβλεπε, ἀναστενάξει». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 4ου καί, καιροῦ ἐπιτρέποντος, καὶ μεθ' ὅλων τῶν προηγουμένων.

Ἐμβάθυνσις. Ἐκτίμησις τῶν νέων ἐκδηλώσεων τῆς ἀδελφικῆς στοργῆς.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). Ἐντύπωσις α') τῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων: «λέγω τὴν τύχη», «κρεβατοκάμαρα», «στέρνα», «δράκος», «ἄφαντες», «διαφορετικός», «ἀναστενάξω», «συνοδεύω» καὶ β') τῶν τυχόν ἀντικατασταθέντων ἰδιωμ. γλωσσικῶν στοιχείων.

Ἀφορμαὶ κ.τ.λ. 1) Πραγματογν. περὶ κοιτῶνος· 2) ὁ ἀριθμὸς 4 (2 οἱ γονεῖς καὶ 2 τὰ βασιλόπουλα).

Διδασκαλία τοῦ 6ου καὶ 7ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«Ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλόπουλου»

Σκοπὸς τῶν 2 τμημάτων. «Σήμερα θὰ μάθωμε, πῶς ἡ βασιλοπούλα γλιτώνει τὸν ἀδελφὸ της ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ ἀπὸ τὴ φωτιά.» Ἐντύπωσις τοῦ σκο-

ποῦ καὶ ἀμέσως ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, πῶς τὸν ἐγλίτωσε ἀπὸ τὸ νερὸ.» Ἐντύπωσις τοῦ μερ. σκοποῦ.

Προπαρασκευή—σχετικὴ πρὸς τοὺς κήπους, τὰς ἐν αὐτοῖς δεξαμενὰς καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἐνδαιτώμενα μικρὰ ψαράκια.

Προσφορὰ τοῦ 6ου τμήματος. «Μιὰ μέρα τότε—ἀπὸ τὸ πρῶτο κακὸ τῆς Μοίρας του». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, πῶς τὸν ἐγλίτωσε κί' ἀπὸ τὸ δεύτερο κακὸ.» Ἐντύπωσις τοῦ μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 7ου τμήματος. «Ἀπὸ τότε ἐπέρασαν—κι ἀπὸ τὸ δεύτερο κακὸ τῆς μοίρας του». Ἀναπαράστασις καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 6ου, εἰ δυνατὸν δέ, καὶ μεθ' ὅλων τῶν προηγουμένως διδαχθέντων (1—5).

Ἐμβάθυνσις. Ἡθικὴ ἐκτίμησις τῆς διπλῆς σωτηρίας τοῦ βασιλόπουλου.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). Ἐντύπωσις α') τῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων: «ἀπομακρύνθηκε», «χείλη τῆς στέρας», «χρυσόψαρο», «γραφεῖο», «λάμπα» καὶ β') τῶν τυχόν ἀντικατασταθέντων ἰδιωμ. γλωσσικῶν στοιχείων.

Ἀφορμαί. 1) Ὁ κῆπος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ (Πραγματογν). 2) Αἱ λέξεις «ψάρι», «στέρνα», «γραφεῖο», «λάμπα» ὡς πρότυποι διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Πρώτης Ἀναγνώσεως.

Διδασκαλία τοῦ 8ου καὶ 9ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«Ἡ ἀδελφή τοῦ βασιλόπουλου»

Σκοπὸς καὶ τῶν 2 τμημάτων. «Σήμερα θὰ μάθουμε, πότε ἔβγαλε τὰ μαῦρα ροῦχα ἡ βασιλοπούλα». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, πῶς ἡ βασιλοπούλα ἐγλίτωσε τὸν ἀδελφό της καὶ ἀπὸ τὸ τρίτο κακὸ τῆς Μοῖρας του». Ἐντύπωσης τοῦ μερικοῦ σκοποῦ.

Προπαρασκευὴ μικρὰ περὶ ἀρραβόνων καὶ τῆς τελετῆς τοῦ γάμου.

Προσφορὰ τοῦ 8ου τμήμ. «Ἀπὸ τότε ἐπέρασαν—κι ἀπ' τὸ τρίτο κακὸ τῆς Μοῖρας του». Ἀναπαραστάσις τοῦ τμήμ.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα, ἄς ἰδοῦμε, πότε ἔβγαλε τὰ μαῦρα ἡ ἀδελφή τοῦ βασιλόπουλου». Ἐντύπωσης τοῦ μερικοῦ σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 9ου τμήμ. «Ἀμέσως τρέχει τότε ἡ βασιλοπούλα—ποῦ τόσο πολὺ ἀγαποῦσε τὸν ἀδελφό της». Ἀναπαραστάσις τοῦ τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 8ου.

Ἐμβάθυνσις. Ἠθικὴ ἐκτίμησις 1) τῆς διαγωγῆς τῶν προσκεκλημένων καὶ τῆς βασιλοπούλας κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ δράκου· 2) τῆς χαρᾶς τῆς βασιλοπούλας διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ της ἐκ τῶν τριῶν κακῶν τῆς Μοῖρας του.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). Ἐντύπωσης α') τῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων : «γίνομαι τῆς παντρεῖας», «στολή», «δράκος», «τὸ βάζω στὰ πόδια», «κατακέφαλα», «ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς», «ἐξακολοθῶ», «κινδυνεύω», «εὐτυχισμένος» καὶ β') τῶν τυχόν ἀντικατασταθέντων ἰδιωμ. γλωσσικῶν στοιχείων.

Ἀφορμαὶ κτλ. Ἡ τελετὴ τοῦ γάμου ὡς θέμα «λεκτικῆς ἀσκήσεως».

Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐπὶ ὁλοκλήρου τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου «Ἡ ἀδελφή τοῦ βασιλόπουλου».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος : «Σήμερα γιὰ τελευταία φορὰ θὰ ξαναμιλήσωμε γιὰ τὸ παραμῦθι πού ἐτελειώσαμε». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ.

Ἀναπαραστάσις ὁλοκλήρου τοῦ παραμυθίου α') σύντομος καὶ β') ἐν ἐκτάσει. Διόρθωσις καὶ συμπλήρωσις τῶν ἐσφαλμένως καὶ ἑλλιπῶς παρασταθέντων.

Ἐμβάθυνσις γενικὴ. Ἠθικὴ ἐκτίμησις τῆς κεντρικῆς ἠθικῆς ἰδέας τῆς ἐμπεριεχομένης εἰς τὸ διδαχθὲν παραμῦθιον, ἣτις εἶναι ὅτι «ἡ μεγάλη ἀδελφικὴ στοργὴ δύναται νὰ μεταβάλῃ τῆς τύχης τὰ γράμματα».

Α') Δ. Πολὺ ὥραϊα ἐνθυμεῖσθε ὅλο τὸ παραμῦθι τῆς βασιλοπούλας. Στὸ παραμῦθι αὐτὸ εἶδαμε ἓνα βασιλιά, μιὰ βασίλισσα, μιὰ βασιλοπούλα καὶ ἓνα βασιλόπουλο. Ποιὸ ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ 4 πρὸς ὡπασᾶς ἀρέσει περισσότερο; Μ. Ἡ βασιλοπούλα. Δ. Κι ἐμένα. Μὰ γιατί τάχα; Μ. Γιατί ἦταν καλή. Δ. Ἐσένα, Νίκο, γιατί σ' ἀρέσει περισσότερο ἢ βασιλοπούλα; Μ. Γιατί γλίτωσε τὸν ἀδερφό της ἀπὸ τὸ νερό, ἀπὸ τὴ φωτιὰ καὶ ἀπὸ τὸ δράκο. Δ. Αὐτὰ τὰ κακὰ θὰ τὰ ἐπάθαινε χωρὶς ἄλλο τὸ βασιλόπουλο. Πῶς τὸ ξέρουμε; Μ. Τὰ ἔγραψαν οἱ Μοῖρες. Δ. Κι ὅ,τι γράφουν οἱ Μοῖρες; Μ. Γίνεται χωρὶς ἄλλο. Δ. Ποιὸς τὸ ἐμπόδιζε αὐτό; Μ. Ἡ ἀδελφή του, ἡ βασιλοπούλα. Δ. Πῶς; Μ. Αὐτὴ δὲν

ἄφησε τὸν ἀδελφὸ τῆς νὰ πινηῖ· αὐτὴ δὲν τὸν ἄφησε νὰ τὸν φάγη ὁ δράκος. Δ. Αὐτὰ τὰ κακὰ τὰ εἶχαν γράψει οἱ Μοῖρες, κὶ ἂν δὲν ἦταν ἡ ἀδελφὴ του, τὸ βασιλόπουλο τί θὰ ἐπάθαινε; Μ. Θὰ ἐπάθαινε ἢ τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο ἢ τὸ ἄλλο; Δ. Καὶ ὕστερα; Μ. Καὶ ὕστερα θὰ ἀπέθνησκε. Δ. Ἡ ἀδελφὴ ὅμως κατῶρθωσε νὰ γλιτώσῃ τὸ βασιλόπουλο κὶ ἀπὸ τῆς Μοίρας τὰ γ ρ α μ μ ἔ ν α. (Ἐντύπωσις τῆς τελευταίας προτάσεως δι' ἀποστοματισμοῦ).

Β') Δ. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε τώρα ποιὸς παρακίνησε τὴν ἀδελφὴ αὐτὴ νὰ γλιτώσῃ τὸν ἀδελφὸ τῆς ἀπὸ τῆς Μοίρας τὰ γ ρ α μ μ ἔ ν α. Ἴσως τὴν παρακίνησε ὁ πατέρας τῆς; Μ. Ὅχι, κύριε. Ὁ πατέρας τῆς δὲν ἤξερε τίποτε ἀπ' αὐτά, πὸν θὰ ἐπάθαινε τὸ παιδί του. Δ. Ἴσως ἡ μητέρα τῆς, ἡ βασίλισσα; Μ. Οὔτε κὶ αὐτὴ, γιατί κὶ αὐτὴ δὲν ἤξερε τίποτε. Δ. Ἴσως ἡ βασιλοπούλα ἐπληρώθηκε ἀπὸ ἄλλον κανένα κὶ ἔκανε αὐτὸ τὸ μεγάλο καλὸ στὸν ἀδελφὸ τῆς; Μ. Ὅχι, κύριε, δὲν ἐπληρώθηκε, γιατί κ.τ.λ. Δ. Γιατί λοιπὸν τότε νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ μεγάλο καλὸ στὸν ἀδελφὸ τῆς ἡ βασιλοπούλα; Μ. Γιατί τὸν ἀγαποῦσε. Δ. Ἔτσι λέγω κὶ ἐγώ. Καὶ πόσο τάχα θ' ἀγαποῦσε τὸν ἀδελφὸ τῆς ἡ βασιλοπούλα ἐκείνη, γὰ νὰ τοῦ κάμῃ τόσο μεγάλο καλὸ καὶ νὰ κινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴ; Μ. Θὰ τὸν ἀγαποῦσε πολὺ. Δ. Ἄν δὲν τὸν ἀγαποῦσε ἢ ἂν τὸν ἀγαποῦσε λίγο, τί λέγετε; Μ. Δὲ θὰ τὸν γλίτωνε. Δ. Ὡστε νά! πὸν εὐρήκατε αὐτό, πὸν ἐζητούσαμε νὰ βροῦμε. Δηλαδὴ ποιὸς ἐπαρακίνησε τὴν ἀδελφὴ αὐτὴ νὰ κάμῃ τόσο μεγάλο καλὸ στὸν ἀδελφὸ τῆς. Ποιὸς ἦταν αὐτός, λέγετε; Μ. Ἦταν, πὸν ἡ βασιλοπούλα ἀγαποῦσε πολὺ τὸν ἀδελφὸ τῆς. Δ. Καί; Μ. Κὶ ἔτσι τὸν γλίτωσε ἀπὸ τῆς Μοίρας τὰ γραμμένα. Δ. Κὶ ἐγὼ αὐτὸ λέγω· (Ἐντύπωσις τῆς προτάσεως: «Γλίτωσε τὸ βασιλόπουλο ἀπὸ τῆς Μοίρας τὰ γραμμένα, γιατί τ' ἀγαποῦσε πολὺ ἡ ἀδερφή του»).

Γ') Δ. Αὐτὴ ἡ μεγάλη ἀγάπη τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς

σᾶς ἀρέσει; Μ. Ἐμένα μ' ἀρέσει. Δ. Κὶ ἐμένα: Θὰ ἤθελα τόσο πολὺ ν' ἀγαποῦσατε καὶ σεῖς τ' ἀδερφί σας.

§ 4. Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκαλίας τοῦ τετάρτου παραμυθίου «Ἡ ἀλεποῦ κὶ ὁ κάβουρας»

Γενικὸς σκοπὸς τῆς ὅλης ἐνότητος: «Ἀπὸ σήμερα θ' ἀρχίσωμε νὰ μαθαίνωμε ἓνα νέο παραμῦθι γὰ τὴν ἀλεποῦ καὶ γὰ τὸν κάβουρα.» Ἐντύπωσις τοῦ γενικοῦ σκοποῦ.

Διδασκαλία τοῦ 1ου τμήματος

Μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα θὰ μάθωμε, πῶς ἡ ἀλεποῦ ἐγέλασε τὸν κάβουρα.» Ἐντύπωσις τοῦ μερικοῦ σκοποῦ.

Προπαρασκευή. Ἀνάλυσις τῆς πείρας τῶν μαθητῶν ὅσον ἀφορᾷ τὰ περὶ ἀλεποῦς καὶ κάβουρα καθὼς καὶ τὰ περὶ καλλιέργειας τοῦ σίτου γνωστὰ εἰς αὐτούς, τοῦ διδασκάλου συμπληροῦντος καὶ διορθοῦντος τὰ ἑλλιπῶς ἢ ἐσφαλμένως ἀνακινούμενα. Μεταξὺ τῶν ἀνακινουμένων ἀνάγκη, ἵνα ἐξαρθῇ τὸ εὐκίνητον τῆς ἀλεποῦς καὶ τὸ δυσκίνητον τοῦ κάβουρα. Ἀπαραίτητος ἡ ἐποπτεία ἀμφοτέρων τῶν ζώων τούτων τοῦλάχιστον ἐξ ἀγαθῆς εἰκόνας. Ἐπίσης ν' ἀναλυθῇ συντόμως ἡ πείρα τῶν μαθητῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὰς γνώσεις αὐτῶν περὶ σ υ ν τ ρ ο φ ι ᾶ σ κ αὶ τῶν ὑποχρεώσεων καὶ προνομίων τῶν σ υ ν τ ρ ο φ ω ν νὰ συμμετέχουν ἐξ ἴσου εἰς τε τοὺς κόποις καὶ τὰ κέρδη.

Προσφορὰ τοῦ τμήματος. «Μὴ φορὰ κὶ

έναν καιρό—νά κάμη μόνος του όλη τή δουλειά». 'Αναπαράστασις τοῦ τμήμ.

'Εμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμοῦν ἠθικῶς τὰς σκέψεις καὶ ἐνεργείας ἀμφοτέρων τῶν ἐν τῇ διηγήσει παρουσιαζομένων ζώων καὶ ἐπιδοκιμάζουν ἢ ἀποδοκιμάζουν αὐτὰς ἀναλόγως. Π. χ. ἀποδοκιμάζουν 1) τὸ ψέμα τῆς ἀλεπούς καὶ 2) τὸν σκοπὸν αὐτῆς νὰ γλιτώσῃ ἀπὸ τὸν κόπον. 'Επιδοκιμάζουν δὲ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κάβουρα πρὸς τὴν σύντροφόν του.

'Εφαρμογὴ (γλωσσικὴ). 'Εντύπωσις α') τῶν νέων λέξεων «γέννημα», «θερίζω», «βράχος», «μεράδι» καὶ β') τῶν τυχόν ἀντικατασταθέντων ἰδιωμ. γλωσσικῶν στοιχείων.

'Αφορμαὶ κλπ. 1) Πραγματογνωσία περὶ σίτου· 2) Χρησιμοποίησις τῶν λέξεων «ἀλεπούς», «κάβουρας», «οὐρά» (τῆς ἀλεπούς) ὡς προτύπων πρὸς διδασκαλίαν τῆς διφθόγγου ου κατὰ τὸ μάθημα τῆς Πρώτης 'Αναγνώσεως.

Διδασκαλία τοῦ 2ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«'Η ἀλεπού κι ὁ κάβουρας»

Σκοπὸς τοῦ 2ου τμήματος: «Σήμερα θὰ μάθωμε πῶς ὁ κάβουρας καταλαβαίνει τὴν ἀλεπού, ποῦ θέλει νὰ τὸν γελάσῃ κι ἄλλη φορὰ (τὴ δ ε ὕ τ ε ρ η π ο ν η ρ ι ἄ τῆς ἀλεπούς)». 'Εντύπωσις τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προπαρασκευή. 'Εὰν ἔχη γίνει προηγουμένως μάθημα Πραγματογνωσίας περὶ σίτου καὶ τῆς καλλιέργειας αὐτοῦ, κατὰ τὴν Προπαρασκευὴν τοῦ παρόντος μαθήματος γίνεται μία σύντομος ἐπανάληψις τῶν λεχθέντων, εἰδ' ἄλλως, ἐξετάζεται ἀναλυτικώτερον τὸ ζήτημα τοῦ ἀλ ω ν ι σ μ ο ὦ. 'Επίσης κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο γίνεται ἀνάλυσις τῆς πείρας

τῶν μαθητῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀξίαν τοῦ σίτου ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄχυρα, ὥστε νὰ ἐννοηθῇ παρὰ τῶν μαθητῶν, 1) ὅτι ὁ σίτος ἔχει ἀσυγκρίτως μεγαλυτέραν ἀξίαν τῶν ἀχύρων καὶ 2), ὅτι προκειμένου νὰ μοιρασθοῦν δύο σύντροφοι γέννημα σίτου, πρέπει ἐξ ἴσου νὰ μοιρασθοῦν καὶ τὸ καθαρὸ σιτάρι καὶ τὸ ἄχυρον αὐτοῦ καθὼς καὶ ὅτι, ἐὰν ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν λάβῃ τὸ σιτάρι καὶ ὁ ἄλλος τὸ ἄχυρον, ὁ πρῶτος εἶναι ὁ μᾶλλον κερδισμένος, ἢ δὲ διανομὴ ἄδικος.

Προσορὰ τοῦ 2ου τμήματος. «Στὸ ἀλώνισμα ἢ ἀλεποῦ—Καὶ τοῦ Θεοῦ ἀρέσει!» 'Αναπαράστασις τοῦ τμήμ.

'Εμβάθυνσις. 'Εκτίμησις ὑπὸ τῶν μαθητῶν 1) τῆς προτάσεως τῆς ἀλεπούς διὰ τὴν διανομὴν—ἔξυπνος, ἀλλ' ἄδικος, ἐπομένως πονηρά· 2) τοῦ ἀποτελέσματος, τὸ ὅποιον θὰ εἶχε αὕτη διὰ τὸν κάβουρα, ἐὰν ἐγένετο παραδεκτὴ.

'Εφαρμογὴ (γλωσσικὴ). 'Η συνήθης ἐντύπωσις τῶν νέων λέξεων καὶ τῶν ἀντικατασταθέντων γλωσσικῶν ἰδιωμ.

'Αφορμαὶ κλπ. 'Η λέξις ἀλ ω ν ι σ μ α ὡς πρότυπος διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἰδιορρυθμίας σμ ἐν τῇ ἀναγνώσει.

Διδασκαλία τοῦ 3ου τμήματος τοῦ παραμυθίου
«'Η ἀλεπού κι ὁ κάβουρας».

Σκοπὸς τοῦ τμήματος. «Σήμερα θὰ μάθωμε, πῶς ἐξημιώθηκε ἡ ἀλεπού ἀπὸ τὴν πονηριὰ της». 'Εντύπωσις τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προπαρασκευή. Διὰ νὰ ἐννοήσουν καλῶς οἱ μαθηταὶ κατὰ τὴν Προσορὰν τὸ τέ-

χνασμα τοῦ κάβουρα, ἀνάγκη κατὰ τὴν Προπαραρθεῖν νὰ γνωρίζουν, 1) ὅτι ἡ οὐρὰ τῆς ἀλεπούς εἶναι μακρὰ καὶ φουντωτή, 2) ὅτι εὐκόλα ἤμπορεῖ νὰ πιασθῇ μὲ τὰ πόδια του ἕνας κάβουρας ἀπὸ μίαν τοιαύτην οὐράν, ὡσὰν τῆς ἀλεπούς, 3) ὅτι, ὅταν τρέξη γρήγορα μία ἀλεπούς, δὲν μπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ τόσον μικρὸν βάρος, ὡσὰν τοῦ κάβουρα, ὅταν οὗτος εἶναι κρεμασμένος ἀπὸ τὴν οὐράν της.

Προσφορὰ τοῦ 3ου τμήματος. «Ἐτραβήχθηκαν λοιπὸν τότε—Ἄπὸ τότε ἐχάλασε τὴ συντροφιά της μὲ τὸν κάβουρα». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μεθ' ὄλων τῶν προηγουμένων κατὰ τὰ γνωστά.

Ἐμβάθυνσις. Ἐκτίμησις ὑπὸ τῶν μαθητῶν 1) τοῦ τεχνάσματος τοῦ κάβουρα ὡς εὐφυοῦς καὶ 2) τοῦ ἀποτελέσματος, τὸ ὁποῖον εἶχε τὸ τεχνασμα τοῦτο ἐπὶ τῆς τύχης τῶν δύο συνεταίρων.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ).—Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαὶ κτλ. Πραγματογν. περὶ ἀλώπεκος καὶ καρκίνου.

Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐπὶ τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου
«Ἡ ἀλεπούς κι ὁ κάβουρας».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Σήμερα γιὰ τελευταία φορὰ θὰ ξαναμιλήσαμε γιὰ τὸ παραμῦθι, ποὺ τελειώσαμε προχθές». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ, μεθ' ἦν Ἐπανάληψις ὁλοκλήρου τοῦ παραμυθίου κατὰ τὰ προεξημένα.

Ἐξαγωγή τῆς κεντρικῆς ἠθικῆς ἰδέας τοῦ παραμυθίου.

«Οἱ πονηροὶ στὸ τέλος ζημιώνονται».

Σκοπὸς τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ γενικοῦ. «Καὶ τώρα, παιδιά, ἄς ἰδοῦμε τί παθαίνουν αὐτοί, ποὺ μοιάζουν τῆς ἀλεπούς». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ.

3ον Στάδιον. Σύγκρισις. Οἱ μαθηταὶ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε μερικῶν ἠθικῶν ἐμβάθυνσεων ἔχουν σχηματίσει περὶ τῆς ἀλεπούς τὰς ἐξῆς ἠθικὰς κρίσεις: α') ὅτι ἤθελε νὰ ἀπατᾷ τὸν κάβουρα διὰ νὰ κερδίσῃ αὐτὴ καὶ β') ὅτι τὴν ἀπάτην αὐτὴν ἔκαμνε μὲ ἔξυπνον τρόπον, ἤτο ἐπομένως πονηρὸν ζῶον. Ὅταν ταῦτα εἶναι δεδομένα, ὁ διδ. προβαίνει εἰς τὴν Σύγκρισιν ὡς ἐξῆς.

1) «Ἐνθυμείσθε, παιδιά, τί κατώρθωσε τὴν πρώτη φορὰ ἡ ἀλεπούς μὲ τὴν πονηριά της;» Μ. Ἐγέλασε τὸν κάβουρα. Δ. Κι ἀπὸ τὸ γέλασμα αὐτὸ τί ἔπαθε ἡ ἀλεπούς; Μ. Ὁφελήθηκε. Δ. Πῶς; Μ. Δὲν ἐθέρισε διόλου. Ἐγλίτωσε τόσο κόπο. Δ. Μάλιστα. Ἄπὸ τὴν πρώτη πονηριά της λοιπὸν ὠφελήθηκε ἡ ἀλεπούς ὀλίγον. Ἄμ, ἀπὸ τῆς δευτέρας; Μ. Ἐζημιώθηκε. Δ. Πῶς; Μ. Τὴν ἐκατάλαβε ὁ κάβουρας καὶ τὴν ἐγέλασε κι αὐτός. Ἐπῆρε ἐκεῖνος ὄλο τὸ σιτάρι κι ἡ ἀλεπούς τὰ ἄχυρα! Δ. Ὅστε ἡ πονηρὴ ἀλεπούς στὸ τέλος ὠφελήθηκε ἡ ἐζημιώθηκε; Μ. Ἐζημιώθηκε πολὺ.

2) Δ. Καλὰ γιὰ τὴν ἀλεπούς! Ποιὸ ἄλλο πονηρὸ ζῶο ἐγνωρίσαμε ἕως τώρα; Μ. Τὸ λύκο. Δ. Γιατί τὸν λέγετε πονηρὸ τὸ λύκο; Γιατί κι ἐκεῖνος προσπάθησε νὰ γελᾷ τὸ κασικάκι καὶ νὰ τοῦ κἀνῃ κακό. Δ. Μάλιστα. Καὶ τί ἐκέρδισε στὸ τέλος μὲ τὴς πονηριές του ὁ λύκος; Μ. Δὲν ἐκέρδισε τίποτε. ἴσα ἴσα ἐζημιώθηκε. Ἐχασε τὴ ζωὴ του. Δ. Ὅστε καὶ ὁ πονηρὸς λύκος στὸ τέλος ἐζημιώθηκε, σὰν ποιὸν ἄλλον; Μ. Σὰν τὴν πονηρὴ ἀλεπούς.

3. Μάλιστα. Μήπως ξεύρετε κανένα παιδί ἢ κανένα μεγάλο ἄνθρωπο πονηρὸ, νὰ ζημιώθηκε στὸ τέλος; (Ἐὰν οἱ μαθηταὶ γνωρίζουν ἄλλα τοιαῦτα παραδείγματα πονηρῶν τιμωρηθέντων, τὰ ἀνακοινώνουν, τότε δὲ καὶ μόνον δύναται νὰ προβῇ ὁ διδά-

σκων κατὰ τὸ ἐπόμενον στάδιον τοῦ Συστήματος εἰς τὴν ἐξαγωγήν τῆς γενικῆς προτάσεως «Οἱ πονηροὶ ζημιώνονται». Ἐὰν οἱ μαθηταὶ δὲν γνωρίζουν ἄλλα τοιαῦτα παραδείγματα, ὁ διδάσκων ἀρκεῖται εἰς τὴν συστηματοποίησιν τῶν ἑξῆς σειρῶν :

Στάδιον 4ον. Σύστημα. 1) Ἡ πονηρὴ ἄλεπού στο τέλος ζημιώθηκε. 2) Ὁ πονηρὸς λύκος στο τέλος ζημιώθηκε.

Σημ. Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν δὲν εἶνε δυνατὴ ἡ ἐξαγωγή τοῦ γενικοῦ, παραλείπεται καὶ τὸ ἐπόμενον

Στάδιον 5ον. Ἐφαρμογή. 1ον) Δ. Πότε θὰ πῆτε κανένα συμμαθητὴ σας πονηρὸ παιδί; Μ. Ἄμα ἰδῶ νὰ θέλῃ νὰ κάμῃ κακὸ στοὺς ἄλλους μὲ ἔξυπνο τρόπο. Δ. Μάλιστα. Ἄμα ἰδῆτε ἑσεῖς ἕνα τέτοιο πονηρὸ συμμαθητὴ σας, τί πρέπει νὰ τοῦ πῆτε; Μ. Νὰ πάψῃ τις πονηριεὶς του. Δ. Γιατί; Μ. Γιατί δὲ θὰ ὠφεληθῇ ἀπ' αὐτές. Στο τέλος θὰ ζημιωθῇ. Δ. Ὅπως; Μ. Ὅπως ἐζημιώθηκε ἡ πονηρὴ ἄλεπού, ὁ πονηρὸς λύκος, ὁ πονηρὸς... κλπ. 2ον) Δ. Ἐὰν αὐτὸς ὁ πονηρὸς σηματοθητῆς σας δὲν σὰς ἀκούσῃ καὶ ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι πάντα τέτοιος, τί πρέπει νὰ κάμετε ἑσεῖς; Μ. Νὰ μὴ τοῦ κάνωμε παρέα. Δ. Γιατί; Μ. Γιατί μπορεῖ νὰ μᾶς κάνῃ καὶ ἐμᾶς κακὸ, νὰ μᾶς ζημιώσῃ. Δ. Ὅπως; Μ. Ὅπως ἡ ἄλεπού ἐζημιώσῃ τὸν κάβουρα, ὅπως... κλπ.

§. 5. Διάγραμμα σύνταμον τῆς διδασκαλίας τοῦ πέμπτου παραμυθιοῦ «Ὁ γαῖδαρος καὶ οἱ ἄλεπούδες».

Γενικὸς σκοπὸς τῆς ὅλης ἐνότητος. «Ἀπὸ σήμερα ἀρχίζομε νέο παραμῦθι γιὰ τὸ γαῖδαρο καὶ γιὰ τὶς ἄλεπούδες». Ἐντύπωσις τοῦ γενικοῦ σκοποῦ.

Διδασκαλία τοῦ 1ου τμήματος

Μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα θὰ μάθωμε, γιατί ἕνας ζευγολάτης νὰ τάξῃ στο γαῖδαρο του ἕνα χωράφι γρασίδι». Ἐντύπωσις τοῦ μερικοποῦ.

Προπαρασκευή. Τὸ ἔργον τοῦ γεωργοῦ ἐν συντόμῳ. Κατὰ τὴν ἐκθεσιν αὐτοῦ νὰ γνωσθῇ εἰς τοὺς μαθητὰς α') ὅτι πολλάκις οὗτος ἀφήνει ἔξω εἰς τοὺς ἀγρούς τὸ ἄροτρον καὶ τὰ ἐξαρτήματα αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ τὰ λωριὰ τῶν ἀρότρων. β') ὅτι τὰ λωριὰ εἶναι πολύτιμα. γ') ὅτι ὅταν τοῦτα κλέπτονται ἢ χάνονται πρέπει νὰ τὰ ἀντικαθιστᾷ ἀμέσως ὁ γεωργός, διότι ἄλλως δὲν ἔμπορεῖ νὰ κάμῃ τὴ δουλειά του. Ἐπίσης κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῆς πείρας τῶν μαθητῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἄλεπού, θὰ γνωσθῇ εἰς αὐτοὺς, ὅτι αὕτη συνηθίζει νὰ μὴ τρώγῃ ἐπὶ τόπου τὰ θύματά της, ἀλλὰ, ἀφοῦ τὰ πνίξῃ, νὰ τὰ φέρῃ κατόπιν εἰς τὴν φωλεάν της, καθὼς καὶ ὅτι ἔχει τὴν μανίαν τῆς κλοπῆς.

Προσφορὰ τοῦ 1ου τμήματος. «Ἐνας ζευγολάτης—γεμᾶτο τρυφερὸ γρασίδι, ἀπαντᾷ ὁ ζευγολάτης». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

Σημ. Κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο ἂς μὴ λησμονῇ ὁ διδάσκων, ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ἡ τῶν πραγμάτων πείρα καὶ ἡ αὐτενέργεια καὶ τὸ θάρρος τῶν μαθητῶν του θὰ ἔχουν ἤδη προαχθῇ ἀρκετά, ὀρθὸν εἶναι μέγα μέρος τῆς Προσφορᾶς νὰ ἐξευρίσκειται ὑπ' αὐτῶν.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμοῦν α') τὴν κατ' ἐπανάληψιν κλοπὴν τῶν λωριῶν τοῦ ζευγολάτη ὑπὸ τῶν ἄλεπούδων, γενομένην ἄνευ λόγου, (διότι τὰ λωριὰ δὲν τρώγονται), ἀποδοκιμάζοντες αὐτήν, καὶ β') τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ γαῖδαρου διὰ τὴν στενοχωρίαν τοῦ κυρίου του, ἐπίσης ἐπιδοκιμάζοντες αὐτήν. Ἐ-

πίσης ἀνευρίσκουν καὶ τὸ αἴτιον τοῦ πρὸς τὸν κύριόν του ἐνδιαφέροντος τοῦ γαϊδάρου, ὅπερ εἶναι ἡ πρὸς τὸν κύριόν του μεγάλη ἀγάπη.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαὶ κ.τ.λ. 1) Πραγματογνωσία περὶ ὄνου
2) Ἡ λέξις γαῖδαρος ὡς πρότυπος διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς διαλελυμένης διφθόγγου αἶ κατὰ τὸ μάθημα τῆς Πρώτης Ἀναγνώσεως.

Διδασκαλία τοῦ 2ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«Ὁ γαῖδαρος καὶ οἱ ἀλεπούδες.»

Μερικὸς σκοπός. «Σήμερα θὰ μάθωμε, πῶς ζητεῖ ὁ γαῖδαρος νὰ φέρῃ στὸν ἀφέντη του τὶς ἀλεπούδες μὲ ὅλα τὰ λωριά, πού ἐκλεσαν.» Ἐντύπωσις τοῦ μερικοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προπαρασκευή. Κατοικία καὶ τροφή τῶν ἀλωπέκων.

Προσφορὰ τοῦ τμήματος: «Χαρούμενος ὁ γαῖδαρος—ἄρχισαν νὰ τὸν πέρνουν μέσα στὴ σπηλιά». Ἀναπαράστασις καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 1ου τμήματος.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμοῦν α') τὴν ταχύτητα καὶ ἀποφασιστικότητα τοῦ γαϊδάρου, τολμήσαντος νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς σπηλιάς τοῦ βουνοῦ, ἐπιδοκιμάζοντες αὐτάς, β') τὸ μωρὸν τῆς προτάσεως τῆς ἀλωπέκος περὶ εἰσαγωγῆς ὀλοκλήρου τοῦ σώματος τοῦ γαϊδάρου ἐντὸς τῆς φαλεᾶς των, ἀποδοκιμάζοντες αὐτό.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαὶ κ.τ.λ. Πραγματογνωσία λωριῶν καὶ τοῦ ἔργου τοῦ βυρσοδέψου.

Διδασκαλία τοῦ 3ου τμήματος τοῦ παραμυθίου
«Ὁ γαῖδαρος καὶ οἱ ἀλεπούδες.»

Μερικὸς σκοπός. «Σήμερα θὰ ἰδοῦμε, πῶς ἐπέτυχε τὸ σχέδιο τοῦ γαϊδάρου». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προπαρασκευή. Χρησιμότης τῶν ἀλωπέκων.

Προσφορὰ τοῦ 3ου τμήματος. «Ὁ γαῖδαρος ἐπερίμενε—καὶ ὁ ἀφεντικός του ἀκόμα καλύτερα». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 1ου καὶ 2ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμοῦν α') τὸ σχέδιον τοῦ γαϊδάρου ὡς εὐφυῆ καὶ ἐπιδοκιμάζουν αὐτό· β') τὴν διαγωγὴν τοῦ γεωργοῦ, τηρήσαντος τὸν λόγον του καὶ ἀμείψαντος τὸν εὐεργέτην του καὶ ἐπιδοκιμάζον ἐπίσης αὐτήν.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαί. Περὶ μηλωτῶν (Πραγματογνωσία).

Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία
ἐφ' ὅλου τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου
«Ὁ γαῖδαρος καὶ οἱ ἀλεπούδες.»

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: «Θὰ ξαναμιλήσωμε γιὰ τελευταία φορὰ γιὰ τὸ παραμῦθι, πού ἐτελειώσαμε προχθές». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ, μεθ' ἣν

Ἐπανάληψις ὀλοκλήρου τοῦ παραμυθίου κατὰ τὰ γνωστά.

Ἐμβάθυνσις γενικὴ ἐπὶ τῆς περιεχομένης εἰς τὸ παραμῦθι κεντρικῆς ἠθικῆς ιδέας, ὅτι «ἡ κλοπὴ τιμωρεῖται». Ἡ ἐμβάθυνσις

αὕτη δύναται νὰ γίνη ὡς ἔξῃς περίπου : Δ. Ἔτσι λοιπὸν ὁ γαίδαρος ἐκέρδισε τὸ τ ἄ μ α τοῦ ἀφεντικοῦ του. Ἄμ οἱ ἀλεπούδες τί ἐκέρδισαν ; Μ. Αὐτὲς δὲν ἐκέρδισαν τίποτε. Ἰσα ἴσα ἐζημιώθηκαν. Δ. Πῶς ; Μ. Ἐσκοτώθηκαν. Δ. Γιατί νὰ πάθουν αὐτὸ τὸ κακό. Μ. Γιατί ἔκλεβαν τὰ λουριὰ τοῦ ζυγολάτη. Δ. Ἄν δὲν ἔκλεβαν ; Μ. Δὲν θὰ ἐπάθαιναν κανένα κακό. Δ. Ὡστε ἡ κλεψιά, ἀντὶ νὰ τίς ὠφελήσῃ, τίς ἔβλαψε. Πῶς σᾶς φαίνεται αὐτό, ποῦ ἔπαθαν ; Μ. Ἐμένα μ' ἄρῃσει. Καλὰ νὰ τὴν πάθουν ! Δ. Ἐγὼ τίς λυπάμαι, ἀλλὰ ποῖος τίς εἶπε νὰ κλέβουν!

§ 6. Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκαλίας τοῦ ἔκτου παραμυθίου «Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας».

Γενικὸς σκοπὸς τῆς ὅλης ἐνότητος. «Ἀπὸ σήμερον ἀρχίζομε νέο παραμῦθι «γιὰ τὴ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας». Ἐντύπωσης τοῦ γενικοῦ σκοποῦ.

Διδασκαλία τοῦ 1ου τμήματος.

Μερικὸς σκοπός. «Πῶς ἔχασε μιὰ μητέρα τὸ κορίτσι της». Ἐντύπωσης αὐτοῦ.

Προπαρασκευή. Οἱ μάγισσες καὶ οἱ περὶ αὐτῶν θρύλλοι. Τί εἶναι τὸ τ α γ ἄ ρ ι ;

Προσφορὰ τοῦ 1ου τμήμ. «Μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρὸ—φεύγει κι' ἀκόμα φεύγει». Ἀναπαράστασις αὐτοῦ.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἐλενίτσας ὑπὸ τῆς μαγίσσης ἀποδοκιμάζουν αὐτήν. Οἱ αὐτοὶ ἀνευρίσκουν ὡς αἰτίαν τῆς ἀρπαγῆς τὴν στοργὴν τῆς μαγίσσης πρὸς τὰ μικρὰ παιδιὰ.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Ἄ φ ο ρ μ α ἰ κ λ. Περὶ μαγειρείου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ (Πραγματογν.).

Διδασκαλία τοῦ 2ου καὶ 3ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου «Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας».

Σκοπὸς καὶ τῶν 2 τμημάτων. «Τί κάμνει ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας, γιὰ νὰ βρῇ τὴν κόρη της». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προσφορὰ τοῦ 2ου τμήμ. «Ὅταν ἐτελείωσε τὸ μαγείρεμα—ὅπως ἦταν στὸ δάσος». Ἀναπαράστασις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν μαθητῶν, μεθ' ὁ ἀμέσως

Προσφορὰ καὶ τοῦ 3ου τμήματος. «Ἄρχισε νὰ νυκτώνη—ἀκολούθησε τὴ γοιὰ ἐκείνη», ἀναπαράστασις καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 2ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες τὰς πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς κόρης τῆς ἐνεργείας τῆς μητέρας τῆς Ἐλενίτσας ἐπιδοκιμάζουν αὐτάς.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Ἄ φ ο ρ μ α ἰ κ λ. Τὰ «χωράφια», «τ' ἀμπέλια», «τὰ περιβόλια», «τὰ λιβάδια» καὶ «τὸ δάσος». (Πατριδογνωσία).

Διδασκαλία τοῦ 4ου καὶ 5ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου «Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας».

Σκοπὸς καὶ τῶν 2 τμημάτων. «Τί κάμνει ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴ γοιὰ». Ἐντύπωσης αὐτοῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προσφορὰ τοῦ 4ου τμήμ. «Ἡ γοιὰ ἐκείνη ἦταν—ἐκαθάρισε ὅλον τὸν πύργο τῆς γοιάς». Ἀναπαράστασις αὐτοῦ, μεθ' ἣν ἀμέσως

Ἄ ὁ δ η γ ὸ ς Π α ρ α μ υ θ ῖ ω ν

Μερικὸς σκοπὸς (τοῦ δ'ου τμήμ.). «Γιὰ νὰ ἰδοῦμε τώρα, τί ἄλλο κάμνει ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας, γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴ γριά». Ἐντύπως καὶ

Προσφορὰ (τοῦ δ'ου τμήμ.). «Τότε ἡ γριά λέγει στὰ χέρια τῆς γριάς ὅλα καλοψημένα.» Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 4ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ α') ἐκτιμοῦν τὸ δύσκολον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀγγαρειῶν, τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει ἡ γριά μάγισσα εἰς τὴν μητέρα τῆς Ἐλενίτσας καὶ ἀποδοκιμάζουν τὴν μάγισσαν. β') Ἐξετάζοντες τὴν αἰτίαν τῆς διαγωγῆς ταύτης τῆς γριάς μαγίσσης ἀποδίδουν αὐτὴν εἰς τὴν σκληρότητά της. γ') Ἐκτιμῶντες ἐπίσης τὴν προθυμίαν καὶ τὴν ὑπομονήν, μεθ' ὧν ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας ἐκτελεῖ ὅλας τὰς ἐπιβληθείσας αὐτῇ ὑπὸ τῆς γριάς μαγίσσης ἀγγαρείας, ἐπιδοκιμάζουν τὴν διαγωγὴν τῆς μητέρας.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). — Ἡ συνήθης.

Ἄφορμαὶ κτλ. 1) Ὡς θέμα «λεκτικῶν ἀσκήσεων» αἱ ἐργασίαι τοῦ σπιτιοῦ. 2) Ὡς θέμα Πραγματογν. «τὸ ψωμί».

Δικασκαλία τοῦ 6ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου

«Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας.»

Μερικὸς σκοπός. «Τί μαθαίνει ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας γιὰ τὴν κόρη της». Ἐντύπως τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προπαρασκευή. Ὁ ποταμὸς καὶ ἡ διάβασις αὐτοῦ. Γέφυραι, βάρκες.

Προσφορὰ τοῦ τμήμ. «Ἡ γριά εὐχαριστή-

θηκε—ὅπως ἦταν ξυπόλιτη καὶ ξεσκούφωτη » Ἀναπαράστασις αὐτοῦ.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες α') τὴν συμπεριφορὰν τῆς γριάς μαγίσσης πρὸς τὴν μητέρα τῆς Ἐλενίτσας χαρακτηρίζουν αὐτὴν ὡς σκληρὰν καὶ τὴν ἀποδοκιμάζουν, β') τὴν πρὸς αὐτὴν συμπεριφορὰν τῆς μητέρας χαρακτηρίζουν ὡς εὐγενῆ καὶ τὴν ἐπιδοκιμάζουν.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ). — Ἡ συνήθης.

Ἄφορμαὶ κτλ. — Αἱ λέξεις : «σκύλος», «γριά», «δρόμος», «δύσκολος» ὡς πρότυποι λέξεις διὰ τὸ μάθημα τῆς Ἀναγνώσεως (Δύο σύμφωνα ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν μέσῳ λέξεως, μὴ χωριζόμενα).

Διδασκαλία τοῦ 7ου καὶ 8ου τμήματος.

Σκοπὸς τῶν δύο τμημάτων. «Πῶς ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας τὰ καταφέρει καὶ βρίσκει τὴν κόρη της». Ἐντύπως τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, πῶς ἔφθασε ἕως τὸν πύργου τῆς μάγισσας;» Ἐντύπως τοῦ μερικοῦ σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 7ου τμήματος. «Ἦταν νύχτα—νὰ μῆ ἴδον τὸν πύργου μέσα.» καὶ ἀναπαράστασις αὐτοῦ.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε πῶς φεύγει μετὰ τὴν Ἐλενίτσα ἀπὸ τὸν πύργου τῆς μάγισσας». Ἐντύπως.

Προσφορὰ τοῦ 8ου τμήματος. «Ἄμα μῆκε μέσα—νὰ περάσῃ πάλι ἐλευθερὰ». Ἀναπαράστασις αὐτοῦ καὶ σύνδεσις μετὰ τοῦ 7ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ, ἐκτιμῶντες μίαν πρὸς μίαν ὅλας τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ ὑπερνικήσῃ ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας, διὰ τὰ κα-

τορθώση νά φθάση μέχρῃς αὐτῆς, ἐπιδοκιμάζουν τὴν μητέρα, ἰδίως διὰ τὴν τελευταίαν θυσίαν της.

Ἐ φ α ρ μ ο γ ῆ (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Διδασκαλία τοῦ 9ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας».

Με ρ ι κ ὸ ς σ κ ο π ὸ ς. «Πῶς ἡ μητέρα φθάνει στὸ σπίτι της μὲ τὴν Ἐλενίτσα. Ἐντύπωση τοῦ μερ. σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Π ρ ο σ φ ο ρ ᾶ τοῦ 9ου τμήματος. «Μόλις ξεμάκραινε—μαζὶ μὲ τᾶλλα δυὸ παιδιά της». Ἀναπαράστασις αὐτοῦ.

Ἐ μ β ᾶ θ υ ν σ ι ς. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμοῦν τὴν προθυμίαν τοῦ ψαρᾶ, διαπορθεύσαντος τὴν μητέρα καὶ ἐπιδοκιμάζουν αὐτόν.

Ἐ φ α ρ μ ο γ ῆ (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Ἄ φ ο ρ μ α ἰ κ.τ.λ. «Τὸ ἔργον τοῦ ψαρᾶ» ὡς θέμα διὰ τὰς «Λεκτικὰς ἀσκήσεις».

Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία
ἐφ' ὄλου τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου
«Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας».

Σ κ ο π ὸ ς τοῦ μαθήματος. «Σήμερα γιὰ τελευταία φορά θὰ ξαναμιλήσωμε γιὰ τὸ παραμῦθι, πού ἐτελειώσαμε». Ἐντύπωση τοῦ σκοποῦ καὶ ἔπειτα ἀναπαραστάσις ὀλοκλήρου τοῦ παραμυθίου.

Ἐξαγωγή τοῦ γενικοῦ.

Εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ γενικοῦ, ἦτοι τῆς ἐν τῷ διδαχθέντι παραμυθίῳ περιοχομένης κεντρικῆς ἠθικῆς ιδέας, ὅτι ἡ μεγάλη ἀγάπη σφίξει, δύναται νά

προβῆ ὁ διδάσκων, ἐφ' ὅσον α') ἔχει διδάξει τὸ παραμῦθι «ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλόπουλου» ἢ ἕτερον, ἐφ' ὅσον λαμβάνον τὴν αὐτὴν κεντρικὴν ἰδέαν, καὶ β') ἐφ' ὅσον γνωρίζει, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ ἔχουν ἤδη ἀποκτήσει πειρὰν τινὰ τῆς μεγάλης στοργῆς (πατρικῆς, μητρικῆς, ἀδελφικῆς, συγγενικῆς κ.τ.τ.). Ἐφ' ὅσον ἀμφιβάλλει περὶ τοῦ τελευταίου ἢ γνωρίζει, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ δὲν ἔλαβον εἰσέτι πειρὰν τοῦ συναισθήματος τούτου, ἀρκεῖται εἰς τὰ ἑξῆς, μετὰ τὴν ἀναπαράστασιν ὀλοκλήρου τοῦ παραμυθίου ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

Στάδιον 3ον. Σ ὕ γ κ ρ ι σ ι ς. 1) Δ. Καλὰ τὸ ἐνθυμείσθε ὄλο τὸ παραμῦθι. Τί σᾶς ἄρесе ἀπ' ὄλο αὐτὸ τὸ παραμῦθι; Μ. Ἐμένα μ' ἄρесе πού ἐγλίτωσε ἡ Ἐλενίτσα. Δ. Κι ἐμένα. Μὰ πῶς ἐγλίτωσε; Μ. Τὴν ἐγλίτωσε ἡ μητέρα της. Δ. Πῶς; Μ. Τὴν ἐπῆρε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν πύργου τῆς μάγισσας καὶ τὴν ἔφερε πάλι στὸ σπίτι τους. Δ. Μάλιστα, μὰ γιὰ νὰ κατορθώση αὐτό, γιὰ θυμηθῆτε, πόσους δυσκολίες ἐπέρασε; (Οἱ μαθηταὶ ἐπαναλαμβάνουν συντόμως τί ὑπέφερον ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας α') ἕως ὅτου πληροφορηθῆ, πού εὑρίσκειται ἡ κόρη της καὶ β') ἕως ὅτου φθάση εἰς τὸν πύργον τοῦ Στοιχειοῦ τῶν Κάμπου καὶ ἔπειτα ἕως ὅτου ἐπαναφέρῃ ἐκεῖθεν αὐτήν). Δ. Μάλιστα, πολλὰ ὑπέφερε ἡ καημένη ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας, ἕως ὅτου νὰ γλιτώσῃ τὴν κόρη της. Νὰ ἦταν ἄλλος δὲ θὰ ἠμποροῦσε νὰ τὰ ὑποφέρῃ ὅλ' αὐτά. Ἐκεῖνη πῶς ἠμπόρεσε; Μ. Ἀγαποῦσε πολὺ τὴν κόρη της. Δ. Ἄ! κι ἔτσι μπόρεσε καὶ τὴν ἐγλίτωσε ἀπὸ μεγάλο κίνδυνον, ἀπὸ τὰ χεῖρια τῆς μάγισσας. Ἐὰν δὲν τὴν ἀγαποῦσε πολὺ; Μ. Δὲν θὰ τὴν ἐγλίτωνε. Δ. Ἐτσι λέγω κι' ἐγώ. 2) Καλὰ γιὰ τὴν μητέρα τῆς Ἐλενίτσας. Γιὰ θυμηθῆτε ἀπ' τὰ παραμῦθια, πού ἐμάθαμε ἕως τώρα, κι ἄλλον κανένα πού ἐγλίτωσε ἀπὸ μεγάλα κακά, γιατί κάποιος τὸν ἀγαποῦσε! Μ. Τὸ βασιλόπουλο, κύριε, πού τὸ ἐγλί-

τωσε ἡ ἀδελφή του ἀπὸ τρία μεγάλα κακά. Δ. Μάλιστα. Γιατί νὰ γλιτώσῃ κι ἐκείνη τὸν ἀδελφὸ τῆς; Μ. Γιατί τὸν ἀγαποῦσε πολὺ.

Στάδιον 4ον. Σ ύ σ τ η μ α. Δ. Ὡστε ἕως τώρα εἶδαμε δυὸ πρόσωπα, ποὺ ἐγλίτωσαν ἀπὸ μεγάλα κακά; Ποιά; Μ. Τὸ βασιλόπουλο καὶ τὴν Ἐλενίτσα. Δ. Πῶς ἐγλίτωσε καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο; Μ. Γιατί τ' ἀγαποῦσαν πολὺ. Δ. Πέστε χωριστά, πῶς ἐγλίτωσε τὸ βασιλόπουλο καὶ χωριστά γιὰ τὴν Ἐλενίτσα.

1. Μ. Τὸ βασιλόπουλο γλίτωσε, γιατί τὸ ἀγαποῦσε πολὺ ἢ ἀδερφή του.

2) Ἡ Ἐλενίτσα γλίτωσε, γιατί τὴν ἀγαποῦσε πολὺ ἢ μητέρα τῆς.

Μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν σειρῶν τούτων λήγει τὸ μάθημα.

Ὅταν ὁμοῦ οἱ μαθηταὶ γνωρίζουν εἴτε ἐκ διηγήσεων καὶ ἐκ τῆς καθημερινῆς ζωῆς των καὶ ἐν ἀκόμῃ ἄλλο τοιοῦτον παράδειγμα στοργῆς σφζούσης, πρῶτον μὲν γίνεται μνεία καὶ τοῦ παραδείγματος τούτου κατὰ τὸ στάδιον τῆς Συγκρίσεως, ἔπειτα δὲ κατὰ τὸ στάδιον τοῦ Συστήματος σχηματίζεται καὶ ἡ σχετικὴ περὶ αὐτοῦ πρότασις, ὡς ἀνωτέρω. Τούτου γενομένου ὁ διδ. προβαίνει ἐκ τῶν τριῶν τούτων μερικῶν παραδειγμάτων εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ γενικοῦ ὡς ἑξῆς: Δ. Τὸ βασιλόπουλο τὸ γλίτωσε ἢ ἀδελφὴ του, γιατί τ' ἀγαποῦσε πολὺ. Τὸ γλίτωσε λοιπὸν ἢ μεγάλη ἀγάπη τῆς. Ἄμ τὴν Ἐλενίτσα; Μ. Κι αὐτὴ ἢ μεγάλη ἀγάπη τῆς μητέρας τῆς. Δ. Ἄμ τόν. . . Μ. Κι αὐτὸν ἢ μεγάλη ἀγάπη τοῦ πατέρα του. Δ. Ὡστε βλέπετε, τί ἔκανε τρεῖς φορὲς ἢ μεγάλη ἀγάπη; Μ. Ἐγλίτωσε 3 ἀνθρώπους ἀπὸ μεγάλα κακά. Δ. Ἔτσι κάνει πάντοτε ἢ μεγάλη ἀγάπη. Τί δηλαδὴ; Μ. Ἡ μεγάλη ἀγάπη γλιτώνει. Δ. Μάλιστα. Ἄς ποῦμε ὅλα τὰ παιδιὰ μαζὶ αὐτὴν τὴν ὁμιλία, γιὰ νὰ τὴ θυμούμαστε πάντα. (Γίνεται).

Στάδιον 5ον. Ἐ φ α ρ μ ο γ ῆ. Σημ. Ὁ διδ. θὰ προβῆ εἰς τὸ στάδιον τοῦτο μόνον, ἔὰν προέβῃ εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ἀνωτέρω γενικοῦ.

Α') Δ. Ἐνας συμμαθητῆς σας εἶναι ἀρρωστος βαριά. Κινδυνεύει ν' ἀποθάνῃ. Κάποιος σὰς ἐρωτᾷ: Τί λέτε, παιδιὰ, θὰ γλιτώσῃ αὐτὸ τὸ παιδί; Τί θὰ ἀπαντήσετε σεῖς; Μ. Ἐγὼ θὰ εἰπῶ. Ἄν τὸ ἀγαποῦν πολὺ αὐτὸ τὸ παιδί, θὰ γλιτώσῃ. Δ. Ποιοὶ ἄν τὸ ἀγαποῦν; Μ. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ πατέρας κι ἡ μητέρα του. Δ. Πῶς ἢμπορεῖ ὁ Θεὸς νὰ τὸ γλιτώσῃ ἔὰν τὸ ἀγαπᾷ πολὺ; Μ... (Οἱ μαθ. ἐκφράζουσιν τὰς γνώμας των. Ὁ διδ. ἐπικυρώνει ἢ διορθώνει αὐτάς.) Δ. Καλά! Ὁ Θεὸς ἢμπορεῖ νὰ γλιτώσῃ αὐτὸ τὸ παιδί ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια, ἔὰν τὸ ἀγαπᾷ πολὺ. Ἄμ' οἱ γονεῖς του; (Οἱ μαθηταὶ πάλιν ἐκφράζουσιν τὰς ἐπὶ τούτῳ γνώμας των, τὰς ὁποίας ἐπικυρώνει ἢ διορθώνει ὁ διδ).

Β') Δ. Ὅλα τὰ παιδιὰ, ἕως ὅτου μεγαλώσουν, πολλὰς φορὰς κινδυνεύουν ν' ἀποθάνουν ἀπὸ διάφορες ἀρρώστειες. (Οἱ μαθηταὶ διακόπτοντες λέγουν. Ὁ Νίκος. Κι ἐγὼ ἐκινδύνευσα μιὰ φορὰ, κύριε, ἀπὸ τὴ γρίππῃ. Ὁ Δημητράκης. Κι ἐγὼ μιὰ φορὰ ἀπὸ λαϊμὸ κ.ο.κ. Δ. Τὸ ξεύρω (ἢ τὸ ἔμαθα). Τώρα ὁμοῦ ὁ Δημητράκης (π.χ.) εἶναι καλά. Εἶναι γλιτωμένος. Πῶς λέγετε, θὰ ἐγλίτωσε; Γιὰ νὰ ἰδῶ θὰ τὸ βοήτε, χωρὶς νὰ μᾶς τὸ εἰπῇ ὁ ἴδιος; (Οἱ μαθηταὶ ἢ ἀφ' ἑαυτῶν ἢ ὀδηγούμενοι καταλλήλως ὑπὸ τοῦ διδ. εὐρίσκουν, ὅτι ἢ αἰτία τῆς σωτηρίας τοῦ Δημητράκη θὰ ἦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ προσοχὴ καὶ ἢ ἐπιμέλεια τοῦ ἰατροῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἢ μεγάλη περιποίησις τῶν γονέων του. Πάντα δὲ ταῦτα προήρχοντο ἔνεκα τῆς μεγάλης ἀγάπης καὶ τοῦ μὲν καὶ τῶν δὲ πρὸς τὸν Δημητράκην.)

§ 7. Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκαλίας τοῦ 7ου παραμυθίου « Ἡ καλολογὸν κι ἡ κακολογού ».

Γενικός σκοπὸς τῆς ὅλης ἐνότητος. « Ἀπὸ σήμερα θ' ἀρχίσωμε νὰ μαθαίνωμε νέο παραμῦθι γιὰ δυὸ γριῆς, γιὰ τὴν καλολογὸν καὶ γιὰ τὴν κακολογού. » Ἐντύπωσης τοῦ γεν. σκοποῦ.

Διδασκαλία τοῦ 1ου καὶ 2ου τμήματος.

Σκοπὸς τῶν 2 τμημάτων : Σήμερα θὰ μάθωμε μονάχα αὐτὸ τὸ παραμῦθι· γιατί μιὰ γριά νὰ τρυπώσῃ σὲ μιὰ σπηλιά. »

1ος μερικὸς σκοπός : « Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, ποιά ἦταν αὐτὴ ἡ γριά ». Ἐντύπωσης τοῦ 1ου μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 1ου τμήμ. « Μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρὸ—μιὰ φέτα μεγάλη ζεστὴ ζεστὴ ». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ.

2ος μερικὸς σκοπός. « Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, πῶς αὐτὴ ἡ γριά ἐτύπωσε στὴ σπηλιά ». Ἐντύπωσης τοῦ 2ου μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 2ου τμήματος. « Μιὰ μέρα μαρτιάτικη—καὶ τρυπᾷ μέσα στὴ σπηλιά ἐκεῖνη ». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 1ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες τὴν εὐσπλαχνικὴν συμπεριφορὰν τῆς γειτονοπούλας πρὸς τὴν γραῖαν γειτόνισάν της ἐπιδιοκίμαζον αὐτήν.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσική), ὅπως πάντοτε.

Ἀφορμαὶ κλπ. Τὰ φαγώσιμα χόρτα. Ὁ Μάρτης καὶ οἱ ἄλλοι μῆνες τοῦ χρόνου.

Διδασκαλία τοῦ 3ου καὶ 4ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου « Ἡ καλολογὸν κι ἡ κακολογού ».

Σκοπὸς τῶν 2 τμημάτων. « Σήμερα θὰ μάθωμε, ποιὸς εὗρῆκε μέσα στὴ σπηλιά ἡ γριά καὶ με ποιὸν ἐπρωτομίλησε ». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προσφορὰ τοῦ 3ου καὶ 4ου τμήματος. Ὁ χρόνος, οἱ 12 μῆνες καὶ αἱ 4 ἐποχαί.

1ος μερικὸς σκοπός. « Καὶ πρῶτα ἄς ἰδοῦμε ποιὸς εὗρῆκε μέσα στὴ σπηλιά ἡ γριά », Ἐντύπωσης τοῦ μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 3ου τμήματος. « Μὰ μόλις ἐμπῆκε μέσα—καὶ κουκουλωμένα πατόκορφα ». Ἀναπαράστασις, μεθ' ἧν

2ος μερικὸς σκοπός. « Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, με ποιὸν ἐπρωτομίλησε ἡ γριά ». Ἐντύπωσης τοῦ 2ου μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 4ου τμήμ. « Ποιὸς νὰ ἦταν αὐτὸς ὁ γέρος—κατηγορεῖ τὸ Μάρτη, τὸν καλὸ μας τὸ μῆνα ». Ἀναπαράστασις τοῦ 4ου τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 3ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμοῦν α') τὴν καλὴν ὑποδοχὴν, ποὺ κάμνει ὁ Χρόνος μετὰ τὰ παιδιὰ του εἰς τὴν γραῖαν καὶ ἐπιδιοκίμαζον αὐτήν β') τὰ καλὰ λόγια, ποὺ λέγει ἡ γριά γιὰ τὸ Μάρτη, καὶ ἐπιδιοκίμαζον τὴν γραῖαν. Οἱ αὐτοὶ ἀνευρίσκουν ὡς αἴτιον τοῦ νὰ λέγη πάντοτε καλὰ λόγια διὰ τοὺς ἄλλους ἢ καλολογὸν γριά τὴν φυσικὴν ἀγαθότητά της.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσική). Ὅπως πάντοτε.

Ἀφορμαὶ κλπ. Οἱ 4 καιροὶ τοῦ χρόνου (Πατριδογν.).

Διδασκαλία τοῦ 5ου και 6ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«Ἡ καλολογου κι ἡ κακολογου».

Σκοπὸς τῶν 2 τμημάτων. «Σήμερα θὰ μάθωμε τίς ὀμιλίες, ποὺ ἔκανε ἡ γοιὰ μὲ δυὸ παιδιὰ τοῦ Χρόνου, μὲ τὸν Μάρτη καὶ μὲ τὸν Ἀπρίλη». Ἐντύπωση τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγούμενου μαθήμ.

1ος Μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, τί ὀμιλίες ἔκανε ἡ γοιὰ μὲ τὸ Μάρτη», Ἐντύπωση τοῦ 1ου μερικοῦ σκοποῦ.

Προπαρασκευή. Ὁ καιρὸς κατὰ τὸν Μάρτιον. Αἱ ὀραιότητες αὐτοῦ.

Προσφορὰ τοῦ 5ου τμήμ. «Καὶ πῶς νὰ μὴ κατηγορῆ—Γιαί ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Μάρτης». Ἀναπαράστασις τοῦ 5ου τμήματος.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, τί ὀμιλίες κάνει ἡ γοιὰ μὲ τὸν Ἀπρίλη». Ἐντύπωση τοῦ 2ου μερικοῦ σκοποῦ.

Προπαρασκευή. Ὁ καιρὸς κατὰ τὸν Ἀπρίλιον. Αἱ ὀραιότητες αὐτοῦ.

Προσφορὰ τοῦ 6ου τμήματος. «Καλὰ ὁ Μάρτης—καὶ τοῦ ἐσιώπησε». Ἀναπαράστασις τοῦ 6ου τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 5ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ α') ἐκτιμοῦν τὰ καλὰ λόγια τῆς γοιᾶς γιὰ τὸ Μάρτη καὶ γιὰ τὸν Ἀπρίλη καὶ ἐπιδοκιμάζουν αὐτὰ. β') Ἀνευρίσκουν ὡς αἰτίαν τοῦ νὰ κατηγοροῦν οἱ μῆνες αὐτοὶ τὸν ἑαυτὸν τους ἦτο, διότι ἤθελαν νὰ δοκιμάσουν τὴν καρδιά τῆς γοιᾶς.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Ἄφορμα ἰ κλπ. 1) Τ' ἀνοξιάντικα λουλούδια. Τὰ γνωστὰ ἀποδημητικὰ πτηνά. (Πραγματογν.) 2) Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα (Θρησκ.).

Διδασκαλία τοῦ 7ου και 8ου τμήμ τοῦ παραμυθίου
«Ἡ καλολογου κι ἡ κακολογου».

Σκοπὸς τῶν 2 τμημάτων. «Θὰ μάθωμε πῶς εὐχαρίστησε ὁ Χρόνος μὲ τὰ παιδιὰ του τὴ γοιὰ γιὰ τὰ καλὰ λόγια τῆς». Ἐντύπωση τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγούμενου μαθήματος.

Προπαρασκευή δι' ὀλόκληρον τὸ μάθημα. Ὁ πλοῦσιος καὶ τὰ πλούτη του. α') Χρήματα (χαρτιά, λίρες, φλουριά), β') κτήματα, ζῶα καὶ πράγματα (σπίτια, ἀμπέλια, χωράφια, πρόβατα, ἐπιπλα, φορέματα κλπ.)

1ος Μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, πῶς φεύγει ἀπ' τὴ σπηλιὰ ἡ γοιὰ». Ἐντύπωση τοῦ μερικοῦ σκοποῦ, μεθ' ἦν

Προσφορὰ τοῦ 7ου τμήμ. «Ἐτσι σὰν τὸ Μάρτη—Ἐξεκίνησε γιὰ τὸ καλύβι τῆς». Ἀναπαράστασις αὐτοῦ.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, τί εὐρῆχε μέσα στὸ σακκουλάκι ἡ γοιὰ». Ἐντύπωση τοῦ 2ου μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 8ου τμήμ. «Στὸ δρόμο τὸ σακκουλί—κι οἱ δύο σὰν ἀρχόντισσες». Ἀναπαράστασις τοῦ 8ου τμήματος καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 7ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ α') ἐκτιμοῦν τὴν πρὸς τὴν γοιᾶν συμπεριφορὰν τοῦ Χρόνου καὶ τῶν υἱῶν του καὶ ἐπιδοκιμάζουν αὐτήν. β') Ἀνευρίσκουν ὡς αἰτίαν τῆς μεγάλης δωρεᾶς αὐτῶν τὴν εὐπροσηγορίαν τῆς γοιᾶς.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Ἄφορμα ἰ κλπ. Περὶ νομισμάτων (Πραγματογνωσία).

Διδασκαλία τοῦ 9ου καὶ 10ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«Ἡ καλολογὸν καὶ ἡ κακολογὸν».

Σκοπὸς καὶ τῶν 2 τμημάτων. «Θὰ μάθουμε, γιὰ τί πηγαίνει καὶ ἄλλη γριά στὴ σπηλιά τοῦ Χρόνου καὶ πῶς ὁμιλεῖ γιὰ τὰ παιδιά του». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπός· «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, ποιά ἦταν ἡ δευτέρη αὐτῆ γριά». Ἐντύπωσης.

Προσφορὰ τοῦ 9ου τμήμ. «Εἶδε τὰ πλούτη τῆς γριάς—ποῦ ἦταν ἡ σπηλιά». Ἀναπαράστασις τοῦ 9ου τμήμ.

2ος μερικὸς σκοπός· «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, πῶς ὁμιλεῖ ἡ δευτέρη γριά γιὰ τοὺς μῆνας τοῦ Χρόνου». Ἐντύπωσης.

Προσφορὰ τοῦ 10 τμήμ. «Ἡ κακολογὸν γριά—γιὰ τοὺς 12 μῆνας τοῦ Χρόνου». Ἀναπαράστασις τοῦ 10 τμήματος καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 9ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμοῦν α') τὴν ὑστεροβουλίαν καὶ β') τὴν κακολογίαν τῆς δευτέρας γριάς καὶ ἀποδοκιμάζουν ἀμφοτέρω.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ).—Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαὶ κλπ. «Οἱ σπιτικοὶ» ὡς θέμα «λεκτικῆς ἀσκήσεως.»

Διδασκαλία τοῦ 11ου τμήματος τοῦ παραμυθίου
«Ἡ καλολογὸν καὶ ἡ κακολογὸν».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Πῶς ἐπληρώθηκε γιὰ τὰ κακὰ λόγια τῆς ἡ δευτέρη γριά ἀπὸ τοὺς 12 μῆ-

νας». Ἐντύπωσης καὶ εἶτα ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προπαρασκευή· Τὰ φίδια καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν κίνδυνος· Δηλητηρίασις καὶ πνιγμὸς διὰ περισφίξεως.

Προσφορὰ τοῦ 11ου τμήμ. «Ἐπιτέλους ἐτελείωσε ἡ γριά—ἐρρίχτηκαν ἐπάνω τῆς καὶ τὴν ἔπνιξαν». Ἀναπαράστασις αὐτοῦ καὶ σύνδεσις μετὰ τοῦ 9ου καὶ 10ου.

Ἐμβάθυνσις· Οἱ μαθηταὶ α') ἐκτιμῶντες τὸ πάθημα τῆς κακολογῶς ἐπιδοκιμάζουν αὐτό, ἀλλὰ μετὰ οἴκτου. β') Ἀνευρίσκουν ὡς μόνην αἰτίαν τοῦ παθήματός τῆς τὴν κακολογίαν.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ).—Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαὶ κλπ. Τὰ φίδια (Πραγματογν.)

Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία
ἐφ' ὅλου τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου
«Ἡ καλολογὸν καὶ ἡ κακολογὸν».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος· «Θὰ ὁμιλήσωμε τελευταία φορὰ γιὰ τὸ παραμῦθι, ποῦ ἐτελειώσαμε». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ τοῦ μαθήμ. καὶ εἶτα.

Ἐπανάληψις ὁλοκλήρου τοῦ παραμυθίου κατὰ τὰ γνωστά.

Ἐξαγωγή τοῦ γενικοῦ.

Δ. «Καὶ τώρα, παιδιά, ἄς ἰδοῦμε, ποιό εἶναι προτιμότερο νὰ λέγωμε, καλὰ λόγια ἢ κακὰ.» Ἐντύπωσης.

Στάδιον 3ον. Σύγκρισις. 1) Δ. Εἶδατε τί ἔπαθε ἡ κακολογὸν γριά; Μ. Τὴν ἔπνιξαν τὰ φίδια; Δ. Ἄ! βέβαια ἔπαθε κακὸ μεγάλο; Γιατί τάχα; Μ. Γιατί εἶπε κακὰ λόγια γιὰ τοὺς 12 μῆνες. Δ. Για

θυμηθῆτε μὴν ἔπαθε κανέννας ἀπὸ σᾶς κακὸ διότι εἶπε κακὰ λόγια; Ὁ Κώστας. Ἐμένα, κύριε, μ' ἔτραβήξατε μιὰ φορὰ ἔσεϊς τ' αὐτί μου, γιατί μ' ἀκούσατε νὰ βρίζω. Δ. Ἄ! κι ὁ Κώστας ἔπαθε κακὸ, γιατί ἔλεγε κακὰ λόγια. Ὁ Γιάννης. Κι ἐγὼ τίς ἔφαγα, κύριε, ἀπὸ τὸ μπαμπά μου μιὰ φορὰ, γιατί εἶπα κακὰ λόγια. (Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐπὶ ἄλλων περιπτώσεων τῶν μαθητῶν, ἐκ τοῦ βίου των εὐλημμένων). Δ. Ὡστε λοιπὸν, παιδιὰ, ἢ κακολογοῦ, ὁ Κώστας, ὁ Γιάννης, ὁ ... κι ὁ... ὅλοι αὐτοὶ ἔπαθαν κακὸ γιατί; Μ. Γιατί ἔλεγαν κακὰ λόγια.

2) Δ. Καλὰ αὐτοί! Ἄς ἰδοῦμε τώρα τί ἔπαθε ἢ πρώτη γριά, ἢ κακολογοῦ; Μ. Αὐτὴ ἔγινε πλούσια. Δ. Ἄ! αὐτὴ ὠφελήθηκε. Γιατί τάχα; Μ. Γιατί εἶπε καλὰ λόγια γιὰ ὅλους τοὺς μῆνες; Δ. Ὡστε εἶδε καλὸ, γιατί ἔλεγε καλὰ λόγια. Μήπως κι ἀπὸ σᾶς κανέννας εἶδε καλὸ, γιατί εἶπε καλὰ λόγια; Ὁ Σπύρος. Ἐμένα, κύριε, μοῦ εἶπε μπράβο! ἢ μαμά μου, γιατί εἶπα τὴν ἀλήθεια. Δ. Ἄ! εἶδες κι ἐσύ καλὸ, γιατί εἶπες ἕνα καλὸ λόγο. Ὁ Φάνης. Κι ἐγὼ, κύριε, μιὰ ἡμέρα εἶπα καλὴ μέρα, καλὴ κυρούλα» μιανῆς γριάς κι ἐκείνη μοῦ εἶπε· νὰ ζήσης, παιδάκι μου, κι ὕστερα μὲ χάιδεψε. Δ. Ἄ! κι ὁ Φάνης εἶδε καλὸ, γιατί εἶπε καλὰ λόγια. (Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐπ' ἄλλων περιπτώσεων). Δ. Λοιπὸν παιδιὰ, ἢ κακολογοῦ γριά, ὁ Σπύρος, ὁ Φάνης, ὁ... κι ὁ... ὅλοι αὐτοὶ εἶδαν καλὸ γιατί; Μ. Γιατί εἶπαν καλὰ λόγια.

Στάδιον 4ον. Σ ὕ σ τ η μ α. Δ. Ἐὰν ἢ κακολογοῦ γριά, ὁ Σπύρος ὁ Φάνης καὶ οἱ ἄλλοι ἔλεγαν κακὰ λόγια, τί λέγετε; Μ. Δὲ θὰ ἔβλεπαν καλὸ. Ὡστε τί λέγετε ἔσεϊς; Ποιὸ εἶναι προτιμότερο, νὰ λέγωμε καλὰ ἢ κακὰ λόγια; Μ. Νὰ λέγωμε καλὰ. Δ. Γιατί; Μ. Γιατί, ὅταν λέγωμε καλὰ, βλέπομε καλὸ, ὅταν λέγωμε κακὰ λόγια, βλέπομε κακὸ. Δ. Μάλιστα. Κάλιο λοιπὸν καλὰ, παρὰ κακὰ λόγια. Πέστε τὴν κι σεῖς αὐτὴν τὴν ὀμιλίαν. (Γίνεται ἐν χορῶ). Δ. Αὐτὸ

τὸ ἴδιο τὸ λένε καὶ συντομότερα· Νὰ ἔτσι· «Κάλιο Καλογιάννη, παρὰ Κακογιάννη». Πέστε το κι ἔσεϊς 2 φορὲς ὅλοι μαζί. (Γίνεται).

Στάδιον 5ον. Ἐ φ α ρ μ ο γ ἦ. 1) Δ. Ἀκοῦτε ἕνα παιδί τοῦ δρόμου νὰ λέγῃ ἄσχημα λόγια. Τί θὰ πῆτε μὲ τὸ νοῦ σας; Μ. Πῶς εἶναι κακὸ παιδί. Δ. Μάλιστα καί; Μ. Καὶ θὰ πάθῃ κακὸ ἀπ' αὐτὰ τὰ κακὰ λόγια του; Δ. Πῶς; (Ἐξηγήσεις καὶ διασαφήσεις).

2) Δ. Ἐξεύρετε τὸ ὄνομα ἐνὸς παιδιοῦ καὶ θέλετε νὰ τὸ φωνάξετε. Πῶς πρέπει νὰ τὸ πῆτε «ἔ! καλὸ παιδί» ἢ «ἔ! κακὸ παιδί». Μ. Καλύτερα εἶναι κλπ. Δ. Γιατί; κ.ο.κ.

3) Κάποτε ἢμπορεῖ νὰ σᾶς ξεφύγῃ καὶ νὰ πῆτε κανένα κακὸ λόγο. Γιὰ νὰ μὴ πάθετε κακὸ, τί πρέπει νὰ κάμετε; (Νὰ ζητήσουν συγχώρηση).

§ 8. Διάγραμμα σύντομον τοῦ ὀγδοῦ παραμυθίου «Ἡ ἀλεποῦ καλόγρια».

Γενικὸς σκοπὸς τῆς ὅλης ἐνότητος. «Ἀπὸ σήμερα θ' ἀρχίσωμε νὰ μαθαίνομε νέο παραμῦθι, τὴν ἀλεποῦ καλόγρια». Ἐντύπωσις.

Διδασκαλία τοῦ 1ου τμήματος.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Σήμερα θὰ μάθωμε αὐτὸ μονάχα ἀπ' τὸ νέο παραμῦθι: «Γιατί θέλησε μιὰ φορὰ μιὰ ἀλεποῦ νὰ καλογερέψῃ». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ.

Στάδιον 1ον. Προπαρασκευή. Δ. Γιὰ τὴν ἀλεποῦ ἐμάθαμε ὡς τώρα πολλὰ πράγματα. Γιὰ πέστε μου τί; Οἱ μαθηταὶ λέγουν ὅ,τι ἐνθυμοῦνται ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς Πραγματογνωσίας. Δ. Βέβαια

ὅλα αὐτά, πὸν εἶπατε τὰ ἐμάθαμε. Δὲν ἐμάθαμε ὁμῶς, πῶς ἢ ἄλεπού μπορεῖ νὰ φορέσῃ καὶ παπαδίστικα, νὰ φορέσῃ δηλαδὴ ράσα καὶ νὰ ζήσῃ σὲ μιὰ ἔρημη ἐκκλησιά, σ' ἓνα μοναστήρι, ὅπου ὄλ' ἡμέρα νὰ κάμνῃ προσευχὰς καὶ μετάνοιες, ὅπως οἱ καλογέροι καὶ οἱ καλόγριες. Δὲν ἐμάθαμε ἕως τὸρα, πῶς μιὰ ἄλεπού ἡμπορεῖ νὰ καλογερέψῃ, νὰ κλεισθῇ σὲ μοναστήρι καὶ νὰ νηστεύῃ τὸ κρέας καὶ τὸ λάδι. Τί λέγετε σεῖς, μπορεῖ ἢ δὲν μπορεῖ νὰ καλογερέψῃ μιὰ ἄλεπού; Μ. Ἐγὼ λέγω πὸς δὲν ἡμπορεῖ μιὰ ἄλεπού νὰ καλογερέψῃ. Δ. Γιατί; Μ. Γιατί δὲν εἶναι ἄνθρωπος· αὐτὴ εἶναι ζῷο. Δ. Βέβαια δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ καλογερέψῃ μιὰ ἄλεπού, γιατί εἶναι ζῷο. Οὔτε μπορεῖ ἓνα τέτοιο ζῷο νὰ νηστεύῃ τὸ κρέας. Μὰ ἂν ἀκοῦστε καμιὰ φορὰ νὰ λέγουν παντοῦ—νὰ διαλαλοῦν—πὸς ἢ ἄλεπού πηγαίνει νὰ καλογερέψῃ, τί θὰ πῆτε μὲ τὸ νοῦ σας γι αὐτό; Μ. Ἐγὼ δὲ θὰ τὸ πιστεύσω. Δ. Μὰ ἂν σὲ εἶπῃ ἓνας· τὴν εἶδα νὰ ταξιδεύῃ γιὰ τὸ μοναστήρι καὶ νὰ φορῇ ράσα, τί θὰ πῆτε; Ἀποροῦντων τῶν μαθητῶν λέγει ὁ διδ. Ἐγὼ θὰ εἶπῶ, πὸς θὰ θέλῃ νὰ κάμῃ καμιὰ πονηριὰ ἢ Κυρὰ Μαριὰ γι αὐτὸ ἐντύθηκε στὰ ράσα. Ἄλλ' ἄς ἰδοῦμε τί θὰ μᾶς εἶπῃ καὶ τὸ παραμῦθι σήμερα!

Στάδιον 2ον. Προσφορά. «Μία φορὰ καὶ ἓναν καιρὸ—πὸν θὰ ἐγίνετο καλόγρια». Ἀναπαράστασις.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες τὸ καθόβουλον σχέδιον τῆς ἄλεπούς ἀποδοκιμάζουσαν αὐτήν.

Στάδιον 3ον. Ἐφαρμογή (γλωσσική). Ἐντύπωσις α') τῶν νέων λέξεων «καμώνομαι, ζυγώνω, μοναστήρι, καλόγερος, διαλαλῶ, ράσα» β') τῶν τυχόν ἀντικατασταθέντων ἰδιωματικῶν γλωσσικῶν στοιχείων.

Ἄφορμαὶ κλπ. Ἐκκλησίαις, ἐρημοκλήσια, μοναστήρια. (Πραγματογν).

Διδασκαλία τοῦ 2ου, 3ου καὶ 4ου τμήμ. τοῦ παραμ.
«Ἡ ἄλεπού καλόγρια».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος, ἦτοι τῶν 3 τμημάτων. «Σήμερα θὰ μάθωμε, ποιὰ πουλιὰ ἐπίστευσαν, πὸς ἢ ἄλεπού ἐκαλογήρευσε». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπὸς (τοῦ 2ου τμήμ). «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, πὸς ἐπίστευσε ἓνας πετεινός». Ἐντύπωσις τοῦ πρώτου μερικοῦ σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 2ου τμήμ. «Στὸ δρόμο πὸν ἐπήγαινε—τὰ δύο ζῶα ἐπήγαιναν πλάγι πλάγι». Ἀναπαράστασις.

2ος μερικὸς σκοπὸς (τοῦ 3ου τμήμ). «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε πὸς ἐπίστευσε καὶ ἓνα περιστέρνι». Ἐντύπωσις τοῦ 2ου μερικοῦ σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 3ου τμήματος. «Λίγο παραπέρα—καὶ ἔτσι ἔγιναν τρεῖς». Ἀναπαράστασις τοῦ 3ου τμήμ.

3ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τέλος ἄς ἰδοῦμε πὸς ἐπίστευσε καὶ ἓνας τσαλαπετεινός». Ἐντύπωσις τοῦ 3ου μερικοῦ σκοποῦ.

Προπαρασκευή. Τί εἶναι αὐτὸς ὁ τσαλαπετεινός. Ἐποπτεία αὐτοῦ ἔκ τινος ἀγαθῆς εἰκόνας. Παρατήρησις τοῦ λοφίου του καὶ παρομοίωσις αὐτοῦ πρὸς τὴν κορώναν τοῦ δεσπότη καὶ τοῦ βασιλιᾶ.

Προσφορὰ τοῦ 4ου τμήμ. «Λίγο παραπέρα—καὶ τώρα ἔγιναν τέσσερις» Ἀναπαράστασις τοῦ 4ου τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 2ου καὶ 3ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες 1) τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἄλεπούς, ὅτι πηγαίνει νὰ καλογη-

ρεύση, ἀποδοκιμάζουν αὐτὴν ὡς ψευδῆ, 2) τὴν ἀπόφασιν τοῦ πετεινοῦ, τοῦ περιστεριοῦ καὶ τοῦ τσαλαπετεινοῦ νὰ συνταξιδεύσουν μαζί με τὴν ἀλεπού ἀποδοκιμάζουν ὡς μωρὰν καὶ τέλος 3) ἀνευρίσκουν ὡς αἰτίαν τῆς ψευδολογίας τῆς ἀλεπούς τὸν σκοπὸν τοῦ ν' ἀποπλανήσῃ ὑψὲς εὐπίστα πουλιά.

Ἄφορμαὶ κλπ. 1) Πραγματογν. Περὶ πετεινοῦ, περιστεριοῦ καὶ τσαλαπετεινοῦ. 2) Ἀριθμητικὴ ὁ ἀριθμὸς 4.

**Διδασκαλία τοῦ 5ου καὶ 6ου τμήμ' τοῦ παραμυθίου
«Ἡ ἀλεπού καλόγρια».**

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος· «Πῶς ἡ ἀλεπού ξεγελάει καὶ πνίγει τὸν κόκορα καὶ τὸ περιστέρι». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προπαρασκευῆ. Ἀνάλυσις τῆς πείρας τῶν μαθητῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξομολόγησιν. Πότε, πῶς καὶ διατὶ γίνεται;

Σημ. Ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ τῆς Α' τάξεως ἐλάχιστα δύνανται νὰ γνωρίζουν περὶ ἐξομολογήσεως, παρίσταται δὲ ἀνάγκη ἀπόλυτος, ὅπως πρὸς ἐπαρκῆ κατανόησιν τῶν μελλόντων νὰ προσφερθοῦν εἰς αὐτοὺς ἐν τῷ παρόντι μαθήματι νὰ λάβουν ἔννοιάν τινα τῆς ἐξομολογήσεως, διὰ τοῦτο ὁ διδ. ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀσκόπου ἀναλύσεως τῆς πείρας τῶν μαθητῶν του προσφέρει ὁ ἴδιος εἰς αὐτοὺς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐξομολογήσεως κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο ὡς ἐξῆς.

Δ. Ἐνθυμεῖσθε παιδιὰ, ὅταν θέλετε νὰ κοινωνήσετε, (νὰ μεταλάβετε,) πῶς ἐτοιμάζεσθε πρωτύτερα; Μ. Naί, κύριε. Ὅταν θέλωμε νὰ κοινωνήσωμε, νηστεύομε τὸ κρέας καὶ τὸ λάδι 3 ἡμέρες. Τὴν παρα-

μονὴ λουζόμεθα καὶ καθαρίζομεθα καὶ τὴν ἡμέρα, ποὺ θὰ κοινωνήσωμε, ντυνόμεθα τὰ καλὰ μας τὰ φορέματα, φιλοῦμε τὸ χεῖρι τοῦ παπτοῦ καὶ τῆς γιαγιάς, τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας.. Δ. Καὶ ὕστερα; Μ. Κι ὕστερα πηγαίνουμε στὴν ἐκκλησία. Ἐκεῖ μᾶς διαβάζει ὁ παπὰς κι ὕστερα μᾶς μεταλαμβάνει. Δ. Naί, ἐτοιεῖται γίνεται, μεταλαμβάνουν τὰ μικρὰ παιδιὰ, σὰν κι ἐσᾶς. Ὅταν μεταλαμβάνουν μεγαλύτερα παιδιὰ, κάνουν κι αὐτὰ ὅλα, ὅσα εἶπατε. Κάνουν ὅμως κι ἀκόμη ἓνα ἄλλο. Προτοῦ νὰ φύγουν ἀπ' τὸ σπίτι γιὰ τὴν ἐκκλησία, λέγουν στὸν πατέρα τους ἢ στὴ μητέρα τους ὅλες τὶς ἀταξίες κι ὅλα τὰ κακὰ, ποὺ ἔχουν κάμει ἕως τότε καὶ δὲν τὰ ξέρονν οἱ γονεῖς τους. Ἐξομολογοῦνται ὅλες τὶς ἁμαρτίες τους στὸν πατέρα ἢ στὴ μητέρα τους καὶ λέγουν σ' αὐτούς, πῶς δὲ θὰ τὶς ξανακάνουν. Ἐὰν οἱ γονεῖς τους τὰ συγχωρήσουν, τότε ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ ἔτσι ἐξομολογημένα πηγαίνουν στὴν ἐκκλησία καὶ κοινωνοῦν. Ἄλλιῶς δὲν κάνει νὰ κοινωνήσουν. Τὸ ἴδιο κάνουν κι οἱ μεγάλοι, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Τὶς ἁμαρτίες τους ὅμως αὐτοὶ τὶς ἐξομολογοῦνται στὸν παπά. Ὅταν οἱ ἁμαρτίες τους εἶναι πολλὲς καὶ μεγάλες, τότε ὁ παπὰς δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ κοινωνήσουν. Ὅταν εἶναι μικρὲς καὶ λίγες, τότε τοὺς συγχωρεῖ καὶ ἔτσι ἐξομολογημένοι καὶ συγχωρεμένοι ἐπιτρέπεται νὰ κοινωνήσουν οἱ μεγάλοι. Χωρὶς νὰ ἐξομολογηθῇ δὲν ἐπιτρέπεται κανένας ἄνδρας, καὶ καμιὰ γυναῖκα νὰ κοινωνήσῃ»

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω Προπαρασκευῆν.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα θὰ μάθωμε, πῶς ἡ ἀλεπού ἐξομολογεῖ τὸν κόκορα καὶ τὸν μπάξει μέσα σὲ μιὰ σπηλιά». Ἐντύπωσις τοῦ μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 5ου τμήμ. «Περπατώντας τὰ τέσσερα ζῶα—Ἐτσι! . . . Ὁραῖα! . . . » Ἀναπαραστάσις.

2ος μερικὸς σκοπός». Τώρα θὰ μάθωμε πῶς ἡ ἄλεπού πνίγει καὶ τὸν κόκορα καὶ τὸ περιστέρι μέσα στὴ σπηλιά». Ἐντύπωσης τοῦ 2ου μερ. σκοποῦ.
 Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ τοῦ 6ου τμήμ. «Πές μου τώρα τίς ἁμαρτίες σου—τὸ ἔκρυψε μαζί μὲ τὸν πετεινό». Ἐναπαράστασις τοῦ τμήμ' καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 5ου.

Ἐ μ β ἄ θ υ ν σ ι ς. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες 1) τὴν συμπεριφορὰν τῆς ἄλεπούς πρὸς τὸν κόκορα καὶ τὸ περιστέρι ἀποδοκιμάζουν αὐτήν, β') τὴν διαγωγὴν τοῦ κόκορα καὶ τοῦ περιστεριοῦ, πιστευσάντων ἀμέσως εἰς τοὺς λόγους τῆς ἄλεπούς, χωρὶς νὰ συλλογισθοῦν τὸν κίνδυνον, ἀποδοκιμάζουν αὐτήν. Ἐπίσης ἀνευρίσκουν καὶ τὰ αἴτια ἑκατέρας τῶν διαγωγῶν τούτων.

Ἐ φ α ρ μ ο γ ῆ (γλωσσική). Ἡ συνήθης.

Διδασκαλία τοῦ 7ου, 8ου καὶ 9ου τμήματος τοῦ παραμυθίου ἁ' Ἡ ἄλεπού καλόγρια».

Σ κ ο π ὸ ς τοῦ μαθήματος «Θὰ μάθωμε σήμερα, πῶς ὁ τσαλαπετεινὸς διορθῶνει στὰ καλὰ (ἢ τιμωρεῖ) τὴν ἄλεπού». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Π ρ ο π α ρ α σ κ ε υ ῆ. Τὸ λοφίον τοῦ τσαλαπετεινοῦ. Ὁ κυνηγὸς καὶ τὸ ὄπλον αὐτοῦ. «Ὁ μάρτυρας».

1ος μερικὸς σκοπός, ἦτοι σκοπὸς τοῦ 7ου τμήμ. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, πῶς ὁ τσαλαπετεινὸς ἐκατάλαβε τὴν πονηρίαν τῆς ἄλεπούς». Ἐντύπωσης τοῦ 1ου μερικοῦ σκοποῦ.

Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ τοῦ 7ου τμήμ. «Ὑστερα ἡ ἄλεπού φωνάζει—καὶ ξεμακραίνει ἀπὸ τὴ σπηλιά». Ἐναπαράστασις.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε,

ποιὸν φωνάζει γιὰ μάρτυρα ὁ τσαλαπετεινός». Ἐντύπωσης τοῦ 2ου μερ. σκοποῦ.

Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ τοῦ 8ου τμήμ. «Ἐννοια σου! Κυρὰ Μαριά—κι ἀκολουθεῖ τὸν τσαλαπετεινό.» Ἐναπαράστασις.

3ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τέλος ἄς ἰδοῦμε, πῶς ὁ τσαλαπετεινὸς ἐτιμώρησε τὴν ἄλεπού». Ἐντύπωσης τοῦ 3ου μερικοῦ σκοποῦ.

Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ τοῦ 9ου τμήματος. «Ὑστερ' ἀπὸ λίγο ὁ κυνηγὸς—τί ἔγινε κατόπιν τὸ καταλαβαίνετε.» Ἐναπαράστασις καὶ σύνδεσις τοῦ 9ου τμήμ. μετὰ τοῦ 7ου καὶ 8ου.

Ἐ μ β ἄ θ υ ν σ ι ς. Οἱ μαθηταὶ κρίνοντες 1) τὴν σωτηρίαν τοῦ τσαλαπετεινοῦ καὶ ἀποδίδοντες αὐτὴν εἰς τὴν προσεκτικότητά του ἐπιδοκιμάζουν αὐτήν 2) τὴν τιμωρίαν τῆς ἄλεπούς ἐπιδοκιμάζουν αὐτὴν μετ' οἴκτου.

Ἐ φ α ρ μ ο γ ῆ (γλωσσική). Ἡ συνήθης.

Ἐ φ ο ρ μ α ῖ κ λ π. Ὁ κυνηγὸς καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ. (Πραγματογν.) Τὰ διάφορα ὄπλα.

Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐφ' ὄλου τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου «Ἡ ἄλεπού καλόγρια».

Σ κ ο π ὸ ς τοῦ μαθήματος. «Γιὰ τελευταία φορὰ θὰ ξαναμιλήσωμε γιὰ τὸ παραμῦθι, ποῦ ἐτελειώσαμε προχθές». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ, μεθ' ἣν

Ἐ π α ν ἄ λ η ψ ι ς ὀλοκλήρου τοῦ παραμυθίου κατὰ τὰ γνωστά.

Ἐ ξ α γ ω γ ῆ τοῦ γενικοῦ.

Ἐπειδὴ εἶναι πιθανόν, ὅτι καὶ ἡ πραγματικὴ καὶ ἡ φανταστικὴ πείρα τῶν μαθητῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς διδασκαλίας τοῦ παραμυθίου τούτου θὰ ἔχη

πλουτισθῆ ἀρκούντως, δύναται ὁ διδάσκων μετὰ τὴν προηγουμένην διδασκαλίαν νὰ προχωρήσῃ καὶ εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τῶν δύο κεντρικῶν ἠθικῶν ἰδεῶν, τῶν περιεχομένων εἰς τὸ παραμῦθι αὐτό· ἤτοι α') ὅτι οἱ κακοὶ ἐν τέλει τιμωροῦνται καὶ β') οἱ προσεκτικοὶ σώζονται. Ἡ ἐξαγωγή αὕτη δύναται νὰ γίνῃ ὡς ἑξῆς:

Α') Δ. «Καὶ τώρα, παιδιά, ἄς ἰδοῦμε τί παθαίνουν 1) αὐτοί, πὺ μοιάζουν σὰν τὴν ἄλεπού καὶ 2) αὐτοί, πὺ μοιάζουν μὲ τὸν τσαλαπετεινό». Ἐντύπωσης.

Στάδιον 3ον. Σύγκρισις. Α') Δ. Πῶς σᾶς ἐφάνηκε ἡ ἄλεπού ἐκείνη τοῦ παραμυθιοῦ; Μ. Ἐμένα δὲ μ' ἄρσενε. Δ. Γιατί; Μ. Γιατί ἦταν κακὴ. Δ. Καὶ εἶδατε στὰ τελευταῖα τί ἔπαθε ἡ κακὴ ἄλεπού; Μ. Ἐσκοτώθηκε. Δ. Μάλιστα ἔπαθε κακὸ μεγάλο, γιατί ἦταν κακὴ. Ποιὸ ἄλλο κακὸ ζῆφον ἐνθυμεῖσθε ἔπαθε καὶ αὐτὸ κακὸ; Μ. Ὁ λύκος, ὁ κακός, πὺν ἠθέλε νὰ φάγῃ τὸ κατσικάκι. Δ. Μάλιστα! Κι ὁ λύκος ἔπαθε κακὸ μεγάλο, γιατί ἦταν κακός. Κανένα κακὸ παιδί ἔπαθε κακὸ; Οἱ μαθηταὶ ἀνακρινόμενοι διάφορα παραδείγματα ἐκ τοῦ βίου των. Δ. Μάλιστα καὶ ὁ Μήτσος ἔπαθε κακὸ γιατί ἦταν κακός. Κι ὁ Σταῦρος ἔπαθε κακὸ, γιατί ἦταν κακός. Κι ὁ... ἔπαθε κακὸ, γιατί ἦταν κακός. Περιέργοι! Ὅλοι αὐτοὶ οἱ κακοὶ στὸ τέλος ἔπαθαν κακὸ!

Β') Δ. Στὸ παραμῦθι πὺν ἐμάθαμε, εἶδαμε καὶ ἓνα προσεκτικὸ ζῆφον. Ποιὸ; Μ. Τὸν τσαλαπετεινό. Δ. Ὁ προσεκτικὸς τσαλαπετεινὸς εἶδατε στὰ τελευταῖα τί ἔπαθε; Μ. Ἐγλίτωσε ἀπὸ τὴν ἄλεπού. Δ. Μάλιστα! Ὁ τσαλαπετεινὸς γλίτωσε ἀπὸ ἓνα μεγάλο κακὸ γιατί ἦταν προσεκτικός. Ποιὸ ἄλλο τέτοιο προσεκτικὸ ζῆφον ἐνθυμεῖσθε; Μ. Τὸ κατσικάκι, κύριε. Δ. Μάλιστα καὶ τὸ κατσικάκι ἦταν προσεκτικὸ. Ἐνθυ-

μεῖσθε καὶ αὐτὸ τί καλὸ εἶδε, γιατί ἦταν προσεκτικὸ; Μ. Ἐγλίτωσε ἀπὸ τὸ λύκο. Δ. Μάλιστα! Καὶ τὸ κατσικάκι Ἐγλίτωσε ἀπὸ μεγάλο κακὸ, γιατί ἦταν προσεκτικὸ, σὰν τὸν τσαλαπετεινό. Γιὰ θυμηθῆτε καὶ κανένα προσεκτικὸ παιδί, πὺν νὰ Ἐγλίτωσε ἀπὸ κανένα κακὸ; (Γίνονται διάφοροι ἀνακρινόμενοι ὑπὸ τῶν μαθητῶν). Δ. Ἄ! Κι ἡ Στυλιανὴ πὺν πρόσεχε, δὲν ἔπεσε στὸ λάκκο. Ἐγλίτωσε ἀπὸ ἓνα κακὸ, γιατί ἦταν προσεκτικὴ. Καὶ τὸ Στέργιο δὲν τὸν ἐπλάκωσε τὸ ἄμάξι, γιατί ἐπρόσεχε. Κι αὐτὸς Ἐγλίτωσε ἀπὸ ἓνα κακὸ, γιατί ἦταν προσεκτικός. Περιέργοι, ὅλοι αὐτοί, πὺν εἶπαμε, Ἐγλίτωσαν ἀπὸ κακά, γιατί; Μ. Γιατί ὅλοι τους ἦταν προσεκτικοί.

Στάδιον 4ον. Σύστημα. Α') Εἶπαμε, πὺς ἡ κακὴ ἡ ἄλεπού, ὁ κακὸς λύκος, ὁ κακὸς ὁ Μήτσος καὶ ὁ κακὸς ὁ Σταῦρος στὰ τελευταῖα ὅλοι τους ἔπαθαν κακὸ. Γιατί; Μ. Γιατί ἦταν ὅλοι τους κακοί. Δ. Βέβαια, γι' αὐτὸ ἔπαθαν κακὸ. Μὰ μήπως εἶναι αὐτοὶ μονάχα οἱ κακοί, πὺν στὸ τέλος ἔπαθαν κακὸ; Ὅλοι οἱ κακοὶ στὸ τέλος κακὸ παθαίνουν. Πέστε τὴν καὶ σεῖς αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν ὅλοι μαζί καὶ νὰ μὴ τὴν ξεχάσετε ποτέ. (Ἐντύπωσης δι' ἀποστοματισμοῦ ἐν χορῷ)

Β') Εἶπαμε ἀκόμα, πὺς ὁ προσεκτικὸς τσαλαπετεινός, τὸ προσεκτικὸ κατσικάκι, ἡ προσεκτικὴ Στυλιανὴ καὶ ὁ προσεκτικὸς Στέργιος γλίτωσαν ὁ καθένας τους ἀπὸ ἓνα μεγάλο κακὸ. Γιατί; Μ. Γιατί ἦταν προσεκτικοί. Δ. Βέβαια, γι' αὐτὸ γλίτωσαν αὐτοί. Μὰ μήπως εἶναι αὐτοὶ μονάχα οἱ προσεκτικοί, πὺν γλίτωσαν ἀπὸ κακὸ; Κάθε ἄνθρωπος προσεκτικὸς καὶ κάθε ζῆφον προσεκτικὸ γλιτώνει ἀπὸ πολλὰ κακά. Αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν ξαναπέστε τὴν καὶ σεῖς, ἀλλὰ συντομώτερα. Νὰ ἔτσι! «Οἱ προσεκτικοὶ γλιτώνουν ἀπὸ πολλὰ κακά». (Ἐντύπωσης καὶ τῆς προτάσεως ταύτης.

Στάδιον 5ον. Ἐφαρμογή. Α') Ἐκ τῶν αἰτίων νὰ συναγάγουν οἱ μαθηταὶ τὸ ἀποτέλεσμα.

Δ. Βλέπετε στὸ σχολεῖο ἓνα παιδί νὰ εἶναι ἀπρόσεκτο. Τί θὰ πῆτε γι' αὐτό, πὼς θὰ πάθῃ; Μ. Θὰ πάθῃ κακό. Δ. Σὰν τί κακό; Οἱ μαθηταὶ λέγουν τὰς γνώμας των. Δ. Τὸ ἀπρόσεκτο παιδί στὸ σχολεῖο δὲ θὰ μάθῃ γράμματα. Ἄμ ἂν ἰδῆτε ἄλλο παιδί νὰ περπατῇ ἀπρόσεκτα στὸ δρόμο; Μ...Δ. Ἄμ ἂν ἰδῆτε ἄλλο παιδί νὰ ψονίξῃ ἀπρόσεκτα; κ.ο.κ.

Β') Ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος νὰ ἀνεύρουν οἱ μαθηταὶ τὴν αἰτίαν, π.χ. Δ. Ἄν ἰδῆτε μιὰ μητέρα νὰ μαλῶνῃ τὸ παιδί της, γιατί ἐψώνισε ἄσχημες πατάτες, τί θὰ πῆτε γι' αὐτὸ τὸ παιδί; ἢ ἂν ἰδῆτε ἓνα παιδί νὰ μὴ ξεύρῃ νὰ εἰπῇ τὸ παραμῦθι, πὸν σὰς εἶπα σ' ἓνα μάθημα, τί θὰ εἰπῆτε γιὰ ἐκεῖνο τὸ παιδί; κ.ο.κ.

Ὅμοια ἐφαρμογὴ γίνεται καὶ ἐπὶ τῆς ἐτέρας γενικῆς προτάσεως (ὅλοι οἱ κακοὶ στὸ τέλος παθαίνουν κακό).

§ 9. Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκαλίας τοῦ ἐνάτου παραμυθίου «Οἱ τρεῖς συμβουλές».

Γενικὸς σκοπὸς τῆς ὅλης ἐνότητος. «Ἀπὸ σήμερα ἀρχίζομε νέο παραμῦθι: «Οἱ τρεῖς συμβουλές». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ.

Διδασκαλία τοῦ 1ου καὶ 2ου τμήματος.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Σήμερα θὰ μάθωμε ἀπὸ τὸ παραμῦθι μονάχα αὐτὸ· Ποιές συμβουλές ἔδωκε ἓνας ἀφεντικὸς στὸν ὑπηρέτη του.»

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, πὼς καὶ ποῦ ἔγινε ὑπηρέτης αὐτός, πὸν

πῆρε τὶς συμβουλές». Ἐντύπωσις τοῦ 1ου μερικοποῦ.

Προπαρασκευή. Ἀνάλυσις τῆς πείρας τῶν μαθητῶν ὅσον ἀφορᾷ α') τὴν πατρίδα καὶ τὰ ξένα β') τὰ αἷτια τοῦ ἐκπατριμοῦ, τὰς ἀσχολίας καὶ τὰ κέρδη τῶν ξενιτευομένων.

Προσφορὰ τοῦ 1ου τμήματος. «Μιὰ φορὰ κι ἓναν καιρὸ—δὲν τοῦ ἔδωκε ποτέ του μιὰ πεντάρα». Ἀναπαράστασις τοῦ 1ου τμήματος.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε πὼς παίρνει ἀπὸ τὸν ἀφεντικὸ τοῦ τρεῖς συμβουλές ὁ Γιάννης;» Ἐντύπωσις τοῦ 2ου μερικοποῦ.

Προπαρασκευή. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑπηρέτου καὶ ἡ ἀμοιβὴ αὐτοῦ.

Προσφορὰ τοῦ 2ου τμήματος. «Δέκα χρόνια—φύλαγέ τον τὸ πουργό». Ἀναπαράστασις καὶ σύνδεσις τοῦ 2ου μετὰ τοῦ 1ου τμήματος.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταί, ἐκτιμώντες 1) τὴν ἀπόφασιν τοῦ Γιάννη νὰ ξενιτευθῇ διὰ νὰ συντηρήσῃ τὴν οἰκογένειάν του, ἐπιδοκιμάζουν αὐτήν, β') τὴν διαγωγὴν τοῦ κυρίου του μὴ δώσαντος ἐπὶ 10ετίαν εἰς τὸν Γιάννην τίποτε, ὕστερον δὲ ἀφαιρέσαντος καὶ τὴν ἐλαχίστην ἀμοιβὴν τῆς μακροῦς ὑπηρεσίας του, ἀποδοκιμάζουν αὐτήν, γ') τὰ φιλοδωρήματα τῆς κυρίας τοῦ Γιάννη ἐπιδοκιμάζουν τὴν διαγωγὴν αὐτῆς.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσικὴ).—Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαὶ κτλ. Τὰ χρυσᾶ νομίσματα. (Πραγματογν.).

Ἀριθμητ. Ὁ ἀριθμὸς 10 Τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα (Πατριδογν.).

Διδασκαλία τοῦ 3ου καὶ 4ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«Οἱ τρεῖς συμβουλές».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε πόσο ὠφέλησε τὸ Γιάννη ἢ πρώτη συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ του». Ἐντύπωσης τοῦ μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 3ου τμήμ. «Χωρὶς πατέρα ὁ Γιάννης—ἢ πρώτη συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ του!» Ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος.

2ος μερικὸς σκοπὸς. «Καὶ τώρα ἄς δοῦμε πόσο ὠφέλησε τὸ Γιάννη ἢ δευτέρα συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ του» Ἐντύπωσης τοῦ 2ου μερ. σκοποῦ.

Προπαρασκευή. Σεισμὸς καὶ αἱ ἐξ αὐτοῦ καταστροφαί.

Προσφορὰ τοῦ 4ου τμήμ. «Ὑστερ' ἀπὸ μιὰ μέρα δρόμο—ἐγιναν τοῦ Γιάννη». Ἀναπαράστασις τοῦ 4ου τμήματος καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 3ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμοῦν τὴν διαγωγὴν τοῦ Γιάννη, ἀκολουθήσαντος τὴν ἀ' καὶ β' συμβουλήν τοῦ κυρίου του, καὶ ἐπιδοκιμάζουν αὐτὴν.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαὶ κλπ. Τὸ ἔργον τοῦ ἀγαγιάτου.

Διδασκαλία τοῦ 5ου τμήματος τοῦ παραμυθίου
«Οἱ Τρεῖς συμβουλές».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: «Πόσον ὠφέλησε τὸ Γιάννη καὶ ἢ τρίτη συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ του». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προσφορὰ τοῦ 5ου τμήματος. «Ὑστερα ἀπὸ

κάμποσο καιρὸ—καὶ μεῖς ἀκόμα καλύτερα». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμοῦν τὴν διαγωγὴν τοῦ Γιάννη, συμμορφωθέντος καὶ πάλιν πρὸς τὴν τρίτην συμβουλήν τοῦ ἀφεντικοῦ.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐφ' ὄλου
τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου
«Οἱ τρεῖς συμβουλές».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: «Σήμερα γιὰ τελευταία φορὰ θὰ ξαναμιλήσωμε γιὰ τὸ παραμῦθι, πού ἐτελειώσαμε προχθές». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ, μεθ' ἣν ἀναπαράστασις ὀλοκλήρου τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου.

Ἐξαγωγή τοῦ γενικοῦ.

Σκοπὸς. Δ. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, τί παθαίνουν αὐτοὶ πού ἀκούουν τίς συμβουλές τῶν μεγαλυτέρων τους». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ.

Στάδιον 3ον. Σύγκρισις. Δ. Ὁ Γιάννης ἄκουσε τὴν πρώτην συμβουλήν τοῦ ἀφεντικοῦ του καὶ τί εἶδε ἀπ' αὐτό; Μ. Ὁφελήθηκε. Δ. Μάλιστα. Ἄκουσε καὶ τὴν δευτέρα καί; Μ. Πάλι ὠφελήθηκε. Δ. Μάλιστα. Ἄκουσε καὶ τὴν τρίτην καί; Μ. Πάλι ὠφελήθηκε. Δ. Ὅστε ὁ Γιάννης ὠφελήθηκε καὶ τίς τρεῖς φορές; γιατί; Μ. Γιατί ἄκουσε τίς συμβουλές τοῦ ἀφεντικοῦ του. Δ. Μάλιστα γι αὐτὸ ὠφελήθηκε ὁ Γιάννης. Ὁ ἀφεντικός του, πού τοῦ ἔδωκε αὐτές τίς συμβουλές, γιὰ νὰ ἰδοῦμε τί ἄνθρωπος ἦταν; Πρῶτα σὴν ἡλικίαν, (μικρότερος ἢ μεγαλύτερος τοῦ Γιάννη;) Μ. Μεγαλύτερος ἀπ' τὸ Γιάννη. Δ. Στὰ γράμματα; Μ.

Θὰ ἦταν πὶὸ γοαμματισμένος. Δ. Στὸ μυαλό; Μ. Πιὸ γνωστικός. Δ. Ὡστε ὁ ἀφεντικὸς τοῦ Γιάννη, πού τοῦ ἔδωκε αὐτὴ τὴ συμβουλὴ ἦταν σὲ ὅλα ἀνώτερος καὶ μεγαλύτερος τοῦ Γιάννη. Γι' αὐτὸ φαίνεται καὶ οἱ συμβουλές του ἦταν καλές καί; Μ. Ὁφέλησαν τὸ Γιάννη πού τις ἄκουσε. Δ. Πέστε λοιπὸν γιατί ὁ Γιάννης ὠφελήθηκε; Μ. Γιατί ἄκουσε τις συμβουλές τοῦ μεγαλυτέρου του.

Δ. Γιὰ θυμηθῆτε καὶ ἄλλον κανένα, πού ὠφελήθηκε, γιατί ἄκουσε τὴ συμβουλὴ τοῦ μεγαλυτέρου του; Μ. Τὸ κατσικάκι, κύριε. Δ. Πῶς ὠφελήθηκε; Μ. Ἄκουσε τὴ συμβουλὴ τῆς μητέρας του καὶ γλίτωσε ἀπὸ τὸ λύκο. Δ. Μάλιστα. Κι ἦταν στὴν ἡλικία ἢ κασικά; Μ. Μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ κατσικάκι. Δ. Μάλιστα. Καὶ στὸ μυαλό; Μ. Γνωστικότερη. Δ. Μάλιστα, γι' αὐτὸ ὠφελήθηκε τὸ κατσικάκι γιατί ἄκουσε τὴ συμβουλὴ τοῦ μεγαλυτέρου του. Πέστε τὴν καὶ σεῖς αὐτὴ τὴν ὁμιλία! (Γίνεται).

Δ. Ποιὸν ἄλλον ξέρετε νὰ ὠφελήθηκε, γιατί ἄκουσε τὴ συμβουλὴ τοῦ μεγαλυτέρου του; Οἱ μαθηταὶ ἀνακοινῶνουν διαφόρους προσωπικὰς τοιαύτας περπτώσεις.

Στάδιον 4ον. Σύστημα. Δ. Εἶδαμε, γιατί ὠφελήθηκε ὁ Γιάννης, τὸ κατσικάκι, ὁ Μῆτσος, ἢ Γιαννούλα καὶ ἡ Βάσω. Γιατί ὅλοι τους ἄκουσαν τις συμβουλές τῶν μεγαλυτέρων τους. Καὶ μήπως αὐτοὶ μόνον; Κι ἐγὼ πολλές φορές, πού ἄκουσα τις συμβουλές τῶν μεγαλυτέρων μου, ὠφελήθηκα. Κι ὁ πατέρας σας καὶ ἡ μητέρα σας καὶ κάθε ἄνθρωπος, πού ἀκούει τις συμβουλές τῶν μεγαλυτέρων του τί νὰ παθαίνει; Μ. Ὁφελεῖται. Δ. Λοιπὸν ἕνας νὰ μᾶς πῆ τί παθαίνουν, αὐτοὶ πού ἀκούουν, τὴ συμβουλὴ τῶν μεγαλυτέρων τους. Μ...

Δ. «Ὅσοι ἀκοῦν τὴ συμβουλὴ τῶν μεγαλυτέρων τους, ὠφελοῦνται (Ἐντύπωσης).

Στάδιον 5ον. Ἐφαρμογή. 1) Δ. Πολλές φορές ἐγὼ εἶδα μητέρες νὰ δίνουν καλές συμβουλές στὰ παιδιά τους καὶ ἐκεῖνα νὰ μὴ ὠφεληθοῦν διόλου ἀπ' αὐτές. Γιατί τάχα;

2) Δ. Πέστε μου μιὰ συμβουλὴ μεγαλυτέρου σας, πού σᾶς ὠφέλησε!

§ 10. Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκαλίας τοῦ δεκάτου παραμυθίου «Μπαρμπαθόδωρος ὁ καλόκαρδος».

Διδασκαλία τοῦ 1ου τμήματος.

Γενικὸς σκοπός. Ὁ συνήθης τυπικός. 1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα θὰ μάθωμε, τί ἄνθρωπος ἦταν αὐτὸς ὁ μπάριπα Θόδωρος». Ἐντύπωσης τοῦ μερικῆς σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 1ου τμήμ. «Μιὰ φορὰ καὶ ἕναν καιρὸ—τοῦ μπάριπα Θόδωρου τοῦ μπαλωματῆ». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, τί εἶπε μιὰ φορὰ στὸ βασιλιά ὁ μπάριπα Θόδωρος γιὰ τὴ ζωὴ του.» Ἐντύπωσης τοῦ 2ου μερικῆς σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 2ου τμήματος. «Μιὰ βραδιὰ βγήκε ὁ βασιλιάς—τραγουδῶ καὶ χαίρομαι.» Ἀναπαράστασις καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 1ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες τὸν χαρακτήρα καὶ τοὺς λόγους τοῦ μπάριπα Θόδωρου πρὸς τὸν βασιλέα ἐπιδοκιμάζουν αὐτούς.

Ἐφαρμογή (γλωσσική).—Ἡ συνήθης. Ἀφορμαὶ κλπ. Τὸ ἔργον τοῦ μπαλωματῆ καὶ τοῦ παπουτῆ.

Διδασκαλία τοῦ 3ου καὶ 4ου τμήματος τοῦ παραμυθίου
«Μπάρμπα Θόδωρος ὁ καλόκαρδος».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Πῶς ὁ βασιλιάς δοκιμάζει τὸν μπάρμπα Θόδωρο, ἂν ἔχη πάντα χαρὰ καὶ καλὴ καρδιά». Ἐντύπωσης τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα θὰ ἰδοῦμε, τί πιστεύει ὁ βασιλιάς γιὰ τὰ γλέντια τοῦ μπάρμπα Θόδωρου καὶ τί λέγει γι' αὐτὰ ὁ μπάρμπα Θόδωρος.» Ἐντύπωσης τοῦ 1ου μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 3ου τμήμ. «Ὁ βασιλιάς ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ—ἀπαντᾷ ὁ μπάρμπα Θόδωρος». Ἀναπαράστασις αὐτοῦ.

2ος μερικὸς σκοπός. «Τί δουλειὰ βρῆκε ὁ μπάρμπα Θόδωρος, ὅταν δὲν ἠμποροῦσε νὰ μπαλώσῃ παπούτσια». Ἐντύπωσης τοῦ 2ου μερ. σκοποῦ.

Προπαρασκευή. Τὸ λιμάνι, τὰ καράβια καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πρόσωπα, πράγματα καὶ ἔργα.

Προσφορὰ τοῦ 4ου τμήμ. «Τὴν ἄλλη ἡμέρα—εὐεὶ τὸ ξεφόρτωμα τοῦ караβιοῦ. Ἀναπαράστασις τοῦ 4ου τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 3ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες α') τὴν ἀπάντησιν τοῦ μπάρμπα—Θόδωρου πρὸς τὸν βασιλέα «Ὅσα κιὰν βγάλω κλπ.» καὶ β') τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ μὴ μείνῃ ἄεργος καὶ ὅταν ἐκλείσθῃ τὸ ἐργαστήριόν του, ἐπιδοκιμάζουν ἀμφοτέρα.

Ἐφαρμογή (γλωσσική). Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαὶ κλπ. Περὶ λιμένος (Πατριδογνωστία). Περὶ πλοίων. (Πραγματογνωσία).

Διδασκαλία τοῦ 5ου καὶ 6ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«Μπάρμπα—Θόδωρος ὁ καλόκαρδος».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Πῶς ὁ βασιλιάς ξαναδοκιμάζει κι ἄλλες φορὲς τὸ μπάρμπα Θόδωρο, ἂν ἔχη πάντα χαρὰ καὶ καλὴ καρδιά». Ἐντύπωσης καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπός. «Πῶς ὁ μπάρμπα Θόδωρος ἔγινε λουστρός καὶ νεροκουβαλητής». Ἐντύπωσης τοῦ 1ου μερικοῦ σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 5ου τμήμ. «Τὸ πρωὶ βγάζει ὁ βασιλιάς—δὲν ξεγνοῦσε τὸ γλέντι του». Ἀναπαράστασις τοῦ 2ου τμήματος.

2ος μερικὸς σκοπός. «Πῶς ὁ μπάρμπα Θόδωρος ἔγινε στὰ γεράματα στρατιώτης.» Ἐντύπωσης τοῦ μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 6ου τμήμ. «Ὁ βασιλιάς εἶδε—τὰ τραγούδια ἕως τὰ μεσάνυχτα». Ἀναπαράστασις τοῦ 6ου τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 5ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες α') τὴν προθυμίαν τοῦ μπάρμπα Θόδωρου εἰς τὸ νὰ ἀναλαμβάνῃ μὲ εὐχαρίστησιν οἰανδήποτε ἐργασίαν ἀρκεὶ νὰ μὴ μένῃ ἄεργος καὶ β') τὴν ἐλπίδα ποὺ ἔχει ὅτι δὲν θὰ χαθῇ, ἀμα τελειώσῃ τὰς οἰκονομίας του, ἐπιδοκιμάζουν ἀμφοτέρα.

Ἐφαρμογή (γλωσσική). Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαὶ κλπ. Αἱ χειρωνακτικαὶ ἐργασίαι (Πραγματογν.).

Διδασκαλία τοῦ 7ου καὶ 8ου τμήματος τοῦ παραμυθίου
«Μπάρμπα—Θόδωρος ὁ καλόκαρδος».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Πῶς ὁ μπάρμπα—Θόδωρος ἔγινε ἀξιωματικὸς τοῦ παλατιοῦ». Ἐντύ-

πώσεις τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, ποῦ εὗρηκε χρήματα ὁ μπάριμπα-Θόδωρος, ὅταν ἐτελείωσε ὅλες του τὶς οἰκονομίες». Ἐντύπωσις τοῦ 1ου μερικοῦ σκοποῦ.

Π ρ ο π α ρ α σ κ ε υ ή. Ἀνάλυσις καὶ διόρθωσις τῆς πείρας τῶν μαθητῶν σχετικῶς 1) πρὸς τὰ δάνεισ, 2) τὰ ἐνέχυρα, 3) τὴν ξιφολόγησιν καὶ 4) τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ στρατοῦ.

Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ τοῦ 7ου τμήμ. «Ὁ βασιλιὰς ἄφησε νὰ περάσουν — νὰ τὸν ἐπιθεώρησιν καὶ αὐτὸν.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, πῶς ὁ μπάριμπα-Θόδωρος ἀπὸ μπαλωματῆς ἐγένε ἀξιωματικὸς τοῦ παλατιοῦ».

Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ τοῦ 8ου τμήματος. «Σ' ὀλίγο ἔφθασε ὁ βασιλιὰς—Εἶσαι καλόκαρδος καὶ ἔξυπνος». Ἀναπαράστασις τοῦ 8ου τμήματος καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 7ου.

Ἐ μ β ἄ θ υ ν σ ι ς. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες α') τὰς ἐπινοίας τοῦ μπάριμπα Θόδωρου νὰ μετασκευάσῃ τὴν ξιφολόγησιν καὶ εἶτα νὰ ἀποφύγῃ νὰ φανερωθῆ, ὅτι δὲν ἔχει τοιαύτην β') τὴν ἀπόφασιν τοῦ βασιλέως νὰ προσλάβῃ αὐτὸν ὡς ἀξιωματικὸν τοῦ παλατιοῦ ἐπιδοκιμάζουν ἀμφοτέρω.

Ἐ φ α ρ μ ο γ ῆ (γλωσσική). Ἡ συνήθης.

Ἄ φ ο ρ μ α ἰ κ λ π. Τὰ ἀνάκτορα καὶ οἱ ἐν αὐτῶ τιλοῦχοι (Πραγματογν.).

Σημ. Ἀντὶ τῆς συνήθους συγκεντρωτικῆς διδασκαλίας ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω παραμυθίου, ἐπειδὴ ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνου, ἐξ ἑνὸς τ. ἔ. παραδείγματος—δὲν εἶναι ὀρθρὸν νὰ ἐξαχθῆ ἢ ἐν αὐτῶ περιεχομένη κεντρικὴ ἰδέα, ὅτι «ὁ καλόκαρδος πάντοτε εὐδαιμονεῖ», ὁ διδάσκων ἄς ἀρκεσθῆ εἰς τὴν ἐν ἰδιαιτέρῳ ὥρα ἐπανάληψιν ὀλοκλήρου τοῦ παραμυθίου κατὰ τὰ γνωστὰ καὶ τὸν σχηματισμὸν κατὰ τὸ τέλος τῆς γενι-

κῆς Ἐμβαθύνσεως τῆς προτάσεως· «Ὁ μπάριμπα—Θόδωρος ἔζησε πάντοτε εὐτυχισμένος, γιατί ἦταν καλόκαρδος.»

§ 11. Διάγραμμα σύντομον τελευταίου παραμυθίου «Τὸ βασιλόπουλο καὶ ἡ Πεντάμορφη».

Διδασκαλίου τοῦ 1ου τμήματος.

Γ ε ν ι κ ὸ ς σκοπὸς τῆς ὅλης ἐνότητος. Ὁ συνήθης τοπικός.

Σ κ ο π ὸ ς τοῦ μαθήματος. «Σήμερα θὰ μάθωμε, τί παραγγέλλει ἕνας βασιλιὰς στὰ παιδιά του γιὰ τὴν παντρεία τους». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ.

Π ρ ο σ φ ο ρ ἄ τοῦ 1ου τμήματος. «Μιὰ φορὰ καὶ ἕναν καιρὸ—ἐμειναν ὀρφανά». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ.

Ἐ μ β ἄ θ υ ν σ ι ς (κοινωνιολογική). Δ. Εἶδατε, τί παραγγέλλει στ' ἀγόρια του ὁ βασιλιὰς γιὰ τὴν παντρεία τους». Μ. Νὰ παντρεύσουν πρῶτα τὶς ἀδελφές τους καὶ ὕστερα νὰ παντρευθοῦν αὐτά. Δ. Μάλιστα, μὰ γιατί τάχα νὰ παραγγείλῃ αὐτὸ ὁ βασιλιὰς καὶ νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ παντρευθοῦν πρῶτα τ' ἀγόρια ποῦ ἦταν καὶ μεγαλύτερα; (Ἐὰν δὲν εὐρεθῆ παρὰ τῶν μαθητῶν τὸ αἴτιον τοῦ κοινωνικοῦ τούτου ἐθίμου, πρέπει νὰ φανερώσῃ τοῦτο ὁ διδάσκων καθὼς ἐπίσης καὶ ὅτι τὸ ἐθιμον τοῦτο ἰσχύει ἀκόμη παρ' ἡμῶν).

Ἐ φ α ρ μ ο γ ῆ (γλωσσική). Ἡ συνήθης.

Διδασκαλία τοῦ 2ου καὶ 3ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου
«Τὸ βασιλόπουλο καὶ ἡ Πεντάμορφη».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Πῶς παντρεύθηκαν ὅλα τὰ βασιλόπουλα καὶ γιατί νὰ μὴ παντρευθῆ τὸ μικρότερο ἀγόρι». Ἐντύπωση τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προσρασκευή. Τὸ λιοντάρι, ὁ τίγρις καὶ ὁ ἀετός. Μέγεθος, σωματικὴ δύναμις, τόπος διαμονῆς (ἀνευ γεωγραφικῶν προσδιορισμῶν) καὶ ὑποτελεῖς ἐκάστου τούτων. Ἐποπτεία ἐξ ἀγαθῶν εἰκόναν.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε μὲ ποιόν πάντρεψαν τὴν μεγαλύτερη ἀδερφή τους τὰ βασιλόπουλα». Ἐντύπωση τοῦ 1ου μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 2ου τμήμ. «Ἀπὸ τότε πέρρασαν λίγα χρόνια—στὸ λιοντάρι γιὰ γυναῖκα του». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήματος.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε πῶς παντρεύθηκαν τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια καὶ γιατί νὰ μὴ παντρευθῆ καὶ τὸ μικρότερο ἀγόρι». Ἐντύπωση τοῦ 2ου μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 3ου τμήματος. «Ἔτσι πάντρεψαν καὶ τίς δυὸ ἄλλες ἀδερφές—κι ἓνα σιδερένιο μαστούνη καὶ ξεκινᾷ». Ἀναπαράστασις τοῦ 3ου τμήματος καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 2ου.

Ἐμβάθυνσις α') ἠθική. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες α') τοὺς δισταγμοὺς τῶν 2 μεγαλύτερων ἀρρένων βασιλοπαίδων νὰ ὑπανδρεύσουν τὰς ἀδερφάς των μὲ γαμβροὺς κατοικοῦντας μακρὰν αὐτῶν καὶ ἀνευρίσκοντες ὡς αἴτιον τῶν δισταγμῶν τούτων τὴν φιλαδελφίαν αὐτῶν ἐπιδοκιμάζουν αὐτούς, β') ἐπίσης ἐπιδοκιμάζουν χαρακτηρίζοντες ὡς παληκὰ ῥίσια καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ μικροτέρου ἀγο-

ροῦ, τοῦ νὰ «πάη καὶ στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, διὰ νὰ εὔρη τὴν Πεντάμορφη». β') Κοινωνιολογική. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες ἐπίσης καὶ τὴν ἐπικρατήσαν ἐν τέλει γνώμην τοῦ μικροτέρου ἀδελφοῦ, νὰ ὑπανδρευθῶν τ. ἔ. αἱ ἀδελφαὶ του σύμφωνα πρὸς τὴν κοινωνικὴν τῶν θεσίν, ἔστω καὶ μακρὰν τῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς πατρίδος των, ἐπιδοκιμάζουν αὐτήν.

Ἐφαρμογὴ (γλωσσική).—Ἡ συνήθης.

Διδασκαλ. τοῦ 4, 5, 6, καὶ 7ου τμ. τοῦ παραμυθίου

«Τὸ βασιλόπουλο καὶ ἡ Πεντάμορφη».

Σκοπὸς τοῦ ὅλου μαθήματος. «Πῶς κατορθώνει τὸ βασιλόπουλο νὰ βρῆ τίς ἕλινας, τίς μπίλινες κ.τ.λ.» Ἐντύπωση τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

1ος μερικὸς σκοπός (ἦτοι σκοπὸς τοῦ 4ου τμήμ.). «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, ποῦ ἔφθασε τὸ βασιλόπουλο ὕστερ' ἀπὸ πέντε χρόνια δρόμο». Ἐντύπωση τοῦ 1ου μερικοῦ σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 4ου τμήματος. «Περπατεῖ πέντε χρόνια—τίς ἕλινας, τίς μπίλινας κ.τ.λ.» Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, ποῦ ἔφθασε τὸ βασιλόπουλο, ὕστερα ἀπὸ ἄλλα πέντε χρόνια δρόμο». Ἐντύπωση τοῦ 2ου μερικοῦ σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 5ου τμήμ. «Περπατεῖ ἄλλα πέντε χρόνια» τοῦ τμήματος τούτου.

3ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, ποῦ ἔφθασε τὸ βασιλόπουλο, ὕστερα ἀπὸ ἄλλα πέντε χρόνια δρόμο». Ἐντύπωση τοῦ 3ου μερ. σκοποῦ.

Προσρασκευή. Τὸ γεράκι.

Προσφορὰ τοῦ 6ου τμήματος. «Ὑστερ' ἀπὸ ἄλλα πέντε χρόνια—ὁ κουνιάδος σου νὰ τοῦ τὸ ἀποδείξω». Ἀναπαράστασις καὶ τοῦ τμήματος τούτου.

4ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τέλος ἄς ἰδοῦμε, πῶς ἔφθασε τὸ βασιλόπουλο στὶς ἴλινες, στὶς μπῆλινες κ.τ.λ.». Ἐντύπωσις τοῦ 4ου μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 7ου τμήματος. «Τὸ βασιλόπουλο χαιρετᾷ τὴν ἀδερφή του—κατὰ τὸ πρῶτο παλάτι». Ἀναπαράστασις τοῦ 7ου τμήματος καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 4ου, 5ου καὶ 6ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες τὴν προθυμίαν καὶ τῶν τριῶν γαμβρῶν τοῦ βασιλόπουλου ἐπιδοκιμάζουν αὐτήν· ἐπίσης ἐπιδοκιμάζουν καὶ τὴν ἐκ μέρους αὐτοῦ ἔκφρασιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ γεράκι. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ ἀκατάβλητον θάρρος καὶ τὴν καρτερίαν τοῦ ἰδίου βασιλόπαιδος πρὸς ἀνέυρεσιν τῆς Πεντάμορφης, τοῦτο, ἔπειδὴ παρουσιάζεται ὡς κεντρικὴ ἰδέα τοῦ ὑπὸ διδασκαλίαν παραμυθίου, θὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ τελευταῖον, (τὸ συγκεντρωτικὸν) μάθημα.

Διδασκαλία τοῦ 8ου καὶ 9ου τμήμ. τοῦ παραμυθίου «Τὸ βασιλόπουλο καὶ ἡ Πεντάμορφη».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. «Πῶς τὸ βασιλόπουλο εὕρισκει τὴν Πεντάμορφη καὶ τὴν παντρεύεται». Ἐντύπωσις τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπανάληψις τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Προπαρασκευή. Τὸ ἀσῆμι, τὸ μάλαμα καὶ τὸ διαμάντι. Ὁ Αὐγερινὸς κί' ἡ Πούλια.

1ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἰδοῦμε, πῶς τὴν εὗρηκε».

Προσφορὰ τοῦ 8ου τμήμ. «Κτυπᾷ τὴν ἀση-

μένα θύρα—μέσα στὸ παλάτι της». Ἀναπαράστασις τοῦ τμήμ. τούτου.

2ος μερικὸς σκοπός. «Καὶ τώρα θὰ ἰδοῦμε, πῶς τὸ βασιλόπουλο παντρεύεται τὴν Πεντάμορφη». Ἐντύπωσις τοῦ 2ου μερ. σκοποῦ.

Προσφορὰ τοῦ 9ου τμήμ.—«Τὸ λούζει, τὸ χενίζει—κι ἔμεις ἀκόμα καλύτερα». Ἀναπαράστασις τοῦ 9ου τμήμ. καὶ σύνδεσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ 8ου.

Ἐμβάθυνσις. Οἱ μαθηταὶ ἐκτιμῶντες τὴν διαγωγὴν τοῦ βασιλόπουλου, μὴ δελεασθέντος μήτε ἐκ τῆς καλλονῆς, μήτε ἐκ τῆς ἐνδυμασίας, μήτε ἐκ τοῦ πλούτου τῆς πρώτης καὶ δευτέρας κόρης ἐπιδοκιμάζουν αὐτήν.

Ἐφαρμογή (γλωσσικὴ). Ἡ συνήθης.

Ἀφορμαί. Τὸ ἀσῆμι, τὸ μάλαμα καὶ τὰ διαμάντια (Πραγματογν.). Ὁ Αὐγερινός, ἡ Πούλια καὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ (Πατριδογν.).

Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου «Τὸ βασιλόπουλο καὶ ἡ Πεντάμορφη».

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. Ὁ συνήθης τυπικός, μετ' ὄν ἐπανάληψις ὀλοκλήρου τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου, κατὰ τὰ γνωστά.

Ἐμβάθυνσις γενική. 1) Δ. Ὁραϊα ἐνθυμείσθε ὅλο τὸ παραμυθί, παιδιά. Ἀπὸ τὸ παραμυθί αὐτό, τί σᾶς ἄρесе παραπολύ; Μ. Ἐμένα μ' ἄρесе παραπολύ, πού τὸ βασιλόπουλο κατώρθωσε ἐκεῖνο, πού ἤθελε. Δ. Ποιό; Μ. Νὰ βοῆ τὴν Πεντάμορφη. Δ. Κι ἐμένα μ' ἄρесе αὐτὸ παραπολύ. Γιατί τάχα μᾶς ἄρесе ὅλους αὐτό; Μ. Γιατί ἦταν πολὺ δύσκολο πράγμα, καὶ τὸ βασιλόπουλο τὸ κατάφερε. Δ. Μάλιστα. Εἶδατε, πῶς τὸ κατώρθωσε αὐτὸ τὸ δύσκολο πράγμα, αὐτὸ τὸ δύσκολο ἔργο; Μ. Πρῶτα πρῶτα περπάτησε 15 χρόνια. Δ. Μάλιστα

Ὡστε τὰ πόδια του, ἀπὸ τόσο δρόμο; Μ. Θὰ ὑπόφεραν πολὺ. Δ. Βέβαια θὰ ὑπόφερε πολὺ τὸ βασιλόπουλο ἀπὸ τὸν πολλὸν δρόμον. Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται καὶ ἀπὸ ἄλλα θὰ ὑπέφερε, ὡς πὺν νὰ φθάσῃ ἕως τις ἴλινες καὶ στίς μπίλινες. Οἱ μαθηταὶ εὐρίσκουν, ὅτι θὰ ὑπέφερε καὶ ἀπὸ τὸ κρύο καὶ ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους κτλ. Δ. Ὡστε τὸ βασιλόπουλο ὑπέφερε πολλὰ καὶ ἔτσι κατώρθωσε αὐτὸ τὸ δυνατὸ ἔργο (Ἐντύπωσις τῆς προτάσεως).

2) Ὅμοίως ἐξευρίσκειται ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ὅτι τὸ βασιλόπουλο «ἐπίμενε πολὺ καὶ ἔτσι κατώρθωσε αὐτὸ τὸ δύσκολο ἔργο». (Ἐντύπωσις ἐπὶ τῆς προτάσεως ταύτης). Μεθ' ὃ Δ. Ὡστε γὰ νὰ κατορθώσῃ αὐτὸ τὸ δύσκολο ἔργο τὸ βασιλόπουλο τί καὶ τί χρειάσθηκε; Μ. Νὰ ὑποφέρῃ πολὺ καὶ νὰ ἐπιμείνῃ πολὺ.

3) Ὅμοίως ἐξευρίσκειται ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ὅτι τὸ βασιλόπουλο «εἶχε μεγάλο θάρρος καὶ ἔτσι κατώρθωσε αὐτὸ τὸ δύσκολο ἔργο». Ἐντυπῶται καὶ ἡ πρότασις αὐτῆ, ὕστερον δὲ συνδέεται μετὰ τῶν 2 ἄλλων εἰς τὴν ἐξῆς: «Τὸ βασιλόπουλο ὑπόφερε πολὺ, ἐπίμενε πολὺ, εἶχε καὶ μεγάλο θάρρος καὶ ἔτσι κατώρθωσε αὐτὸ τὸ δύσκολο ἔργο».

Ἐξαγωγή τοῦ γενικοῦ.

Σημ. Ἐπειδὴ πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ ἐν τῷ παραμυθίῳ τούτῳ περιεχομένου γενικοῦ «τὰ μεγάλα ἔργα κατορθώνονται διὰ καρτερίας, ἐπιμονῆς καὶ θάρρους», ἡ μέτρι τοῦδε πείρα τῶν μαθητῶν εἶναι μικρά, ὃ διδ. δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐξαγωγήν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐξῆς 2 σειρῶν.

1) Τὸ βασιλόπουλο ὑπόφερε πολὺ, ἐπίμενε πολὺ, εἶχε καὶ μεγάλο θάρρος καὶ ἔτσι κατώρθωσε ἓνα μεγάλο ἔργο.

2) Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας ὑπόφερε πολὺ, ἐπίμενε πολὺ, εἶχε καὶ μεγάλο θάρρος καὶ ἔτσι κατώρθωσε ἓνα μεγάλο ἔργο.

Ταύτας ἔπειτα ἄς συναγάγῃ εἰς μίαν, τὴν ἐξῆς: «Τὸ βασιλόπουλο καὶ ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας ὑπόφεραν πολὺ, ἐπίμεναν πολὺ, εἶχαν καὶ θάρρος μεγάλο καὶ ἔτσι κατώρθωσαν μεγάλα ἔργα».

Σκοπός. «Καὶ τώρα ἄς ἰδοῦμε, πόσοι κατώρθωσαν μεγάλα καὶ δύσκολα ἔργα καὶ πῶς τὰ κατώρθωσαν.» Ἐντύπωσις.

Στάδιον 3ον. Σύγκρισις. Δ. Εἶδαμε σήμερον ἓναν, ποὺ κατώρθωσε ἓνα δύσκολο ἔργο. Ποιόν; Μ. Τὸ βασιλόπουλο. Δ. Τί κατώρθωσε; Μ. Νὰ βρῇ τὴν Πεντάμορφη στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου. Δ. Μάλιστα. Πῶς τὸ κατώρθωσε αὐτὸ τὸ δύσκολο, αὐτὸ τὸ μεγάλο ἔργο; Μ. Ἐπαναλαμβάνει τὴν 1) πρότασιν. Δ. Καλά, τὸ βασιλόπουλο ἔτσι κατώρθωσε αὐτὸ τὸ δύσκολο, αὐτὸ τὸ μεγάλο ἔργο. Γὰ θυμηθῆτε καὶ ἄλλον κανένα, ποὺ κατώρθωσε δύσκολο ἔργο. Μ. Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας, κύριε. Δ. Τί κατώρθωσε αὐτή; Μ. Νὰ βρῇ τὴν κόρη της καὶ νὰ τὴ φέρῃ πίσω στοὺ σπῆτι της. Δ. Μάλιστα, Γιατὶ τὸ θεωρεῖτε δύσκολον καὶ μεγάλο αὐτὸ τὸ ἔργον; (Οἱ μαθηταὶ ἐκφράζουν τὰς περὶ τούτου γνώμας των). Δ. Μάλιστα, γι' αὐτὰ ὅλα ἦταν δύσκολον νὰ βρῇ καὶ νὰ φέρῃ πίσω τὴν κόρη της ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας. Ἄς ἰδοῦμε τώρα, πῶς κατώρθωσε αὐτὸ τὸ δύσκολο, τὸ μεγάλο ἔργο ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας; Οἱ μαθηταὶ ἐμβαθύνοντες, εὐρίσκουν, ὅτι καὶ αὐτὴ ὑπέφερε πολὺ, ἐπέμενε πολὺ καὶ εἶχε ἀκατάβλητον θάρρος.

Στάδιον 4ον. Σύστημα. Δ. Ὡστε πόσους ἡξεύρομεν ἕως τώρα, ποὺ κατώρθωσαν δύσκολα ἔργα; Μ. Δυό· τὸ βασιλόπουλο καὶ τὴ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας. Δ. Πῶς κατώρθωσε τὸ μεγάλο ἔργο τὸ βασιλόπουλο, πέστε ἀκόμη μίαν φορὰν (γίνεται). Δ. Πῶς κατώρθωσε τὸ μεγάλο ἔργον της ἡ μητέρα

τῆς Ἐλενίτσας ; (Οἱ μαθηταὶ ἐπαναλαμβάνουν τὴν 2αν πρότασιν). Δ. Ὡστε καὶ τὸ βασιλόπουλο καὶ ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας γιὰ τὰ μεγάλα ἔργα τοὺς χροιάσθησαν τί καὶ τί; Μ. Νὰ ὑποφέρουν πολὺ, νὰ ἐπιμείνουν πολὺ καὶ νὰ ἔχουν μεγάλο θάρρος. Δ. Ὡραία. Πέστε τὴν τόρα ὅλοι μαζί αὐτὴν τὴν ὁμιλία, γιὰ νὰ τὴν θυμᾶστε πάντοτε. «Τὸ βασιλόπουλο καὶ ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας ὑπόφεραν πολὺ, ἐπίμεναν πολὺ, εἶχαν καὶ θάρρος μεγάλο καὶ ἔτσι κατώρθωσαν μεγάλα ἔργα».

Σημ. Ἐφαρμογὴ δὲν θὰ γίνῃ καμμία.

Τέλος τῶν διαγραμμάτων τῆς διδασκαλίας.
τοῦ μαθήματος τῶν παραμυθίων.

ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΓΡΗΣ ΣΤΑΘΑΙΝΑΣ

«Πρέπει λοιπὸν ἐν πρώτοις νὰ ἐπιστήσω-
» μεν τὴν προσοχὴν μας εἰς τοὺς παραμυθο-
» λόγους καὶ νὰ ἐγκρίνωμεν μὲν τὰ καλὰ
» αὐτῶν παραμύθια, ν' ἀπορρίψωμεν δὲ τὰ
» κακὰ. Τὰ δὲ ἐγκριθέντα ὡς καλὰ νὰ
» ὑποχρεώσωμεν τὰς τροφούς καὶ τὰς μητέ-
» ρας νὰ τὰ διηγῶνται εἰς τὰ παιδιά καὶ νὰ
» διαπλάττουν μὲ αὐτὰ τὰς ψυχὰς των μὲ
» πολὺ περισσοτέραν φροντίδα, παρ' ὅσην
» καταβάλλουν διὰ τὴν διάπλασιν τοῦ σώμα-
» τός των. Ἐννοεῖται δέ, ὅτι τὰ περισσότερα
» τῶν παραμυθίων, τὰ ὅποια διηγῶνται σή-
» μερον εἰς τὰ παιδιά, πρέπει ν' ἀπαγορευ-
» σωμεν νὰ τὰ διηγῶνται».

(Ὁ Πλάτων εἰς τὴν Πολιτείαν του, βιβλ. β', κεφ. 17).

Ο ΛΥΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΣΙΚΑΚΙ

1

Μιά φορά κι ένα καιρό ήταν μιὰ κατσίκα κι εἶχε ἕνα κατσικάκι.

Ἡ κατσίκα αὐτὴ ἀγαποῦσε πολὺ τὸ κατσικάκι της. Κάθε ἡμέρα ἔβγαινε ἔξω στὰ χωράφια καὶ στὸ βουνό. Ἐκεῖ ἔβροσκε ὥρες πολλὲς κι ὕστερα ἐγύριζε στὸ στάβλο γεμάτη ἀπὸ γάλα. Φώναζε τότε τὸ κατσικάκι της καὶ τοῦ ἔδινε ὅλο ἐκεῖνο τὸ γάλα.

Κι ἔτσι τὸ παιδί της λίγο λίγο μεγάλωνε κάθε ἡμέρα.

2

Κάθε φορά πού ἔβγαινε ἡ κατσίκα ἔξω ἔλεγε στὸ κατσικάκι της :

— « Παιδί μου, πρόσεξε καλά! Μὴ βγῆς ἔξω ἀπὸ τὸ στάβλο, μήτε ν' ἀνοίξης σὲ κανένα τὴν πόρτα. Ἐξω εἶναι ὁ λύκος ὁ κακὸς. Μπορεῖ νὰ σὲ βρῇ μονάχο ἔξω καὶ νὰ σὲ φάη. Μπορεῖ ἀκόμη νὰ σὲ γελάση, νὰ τοῦ ἀνοίξης τὴν πόρτα τοῦ στάβλου. Θὰ

σου πῆ; Εἶμαι ἡ μητέρα σου. Σοῦ φέρνω γάλα γλυκό. "Ανοιξέ μου, παιδί μου!" Ἀλοίμονό σου ἂν τοῦ ἀνοιξῆς, θά σέ φάη ἀμέσως!

— «Μὴ φοβᾶσαι, μητέρα, δὲ θά μὲ γελάσῃ ὁ λύκος. Ἔννοια σου! Ἔχω καὶ μάτια. Ἔχω κι ἀτιὰ, ἔχω καὶ μυαλό».

‡3

Μιὰ ἡμέρα εἶδε ὁ λύκος ἀπὸ μακριὰ τὴν κατσιάκι νὰ πηγαίνει κατὰ τὸ βουνό. Εὐχαριστήθηκε καὶ εἶπε μὲ τὸ νοῦ του. «Τί καλὰ! Ἡ κατσιάκι τηγαίνει νὰ βοσκήσῃ. Τὸ κατσιάκι της θά εἶναι μοναχὸ καὶ θά παίξῃ ἔξω ἀπὸ τὸ στάβλο. Ἄς πάω νὰ τὸ ἀρπάξω! Θά κάμω σήμερα ἓνα καλὸ φαγίν».

Αὐτὰ εἶπε ὁ λύκος καὶ τράβηξε ἴσα κατὰ τὸ στάβλο. Φτάνει σὲ λίγο ἐκεῖ, μὰ δὲ βρίσκει ἔξω τὸ κατσιάκι. Βρίσκει ἀκίμα καὶ τὴν πόρτα τοῦ στάβλου κλειστή. Ἔσκησε τότε ἀπὸ τὸ κακὸ του καὶ λέει ἀπὸ μέσα του. «Τί κακὸ νὰ μὴν εἶναι ἔξω τὸ κατσιάκι καὶ νάχη κι κλειστή τὴν πόρτα!»

Κοιτάζει ἔπειτα ἀπὸ τὴ χαρμά--δα καὶ βλέπει μέσα τὸ κατσιάκι. «Ἄ! ἐδῶ εἶσαι κατσιάκι!» λέει πάλι ἀπὸ μέσα του. «Ποῦ θά μοῦ πᾶς! θά σέ γελάσω, θά μ' ἀνοιξῆς, καὶ τότε...»

Κι ἀμέσως σηκώνει τὸ πόδι του καὶ χτυπᾷ τρεῖς φορές τὰκ! τὰκ! τὰκ! τὴν πόρτα τοῦ στάβλου.

— «Ποῖός εἶναι;» ρωτᾷ ἀπὸ μέσα τὸ κατσιάκι.

— «Ἐγὼ εἶμαι ἡ μητέρα σου», ἀπαντᾷ τότε ἀπ' ἔξω ὁ λύκος μὲ τὴν ἀγριοφωνάρα του. «Ἐλα! σοῦ ἔφερα τρυφερὰ χορταράκια καὶ γάλα μπόλιχο. Ἐλα, ἀνοιξέ μου!»

— «Δὲ σὲ πιστεύω», ἀποκρίνεται τὸ κατσιάκι. Δὲν εἶσαι ἐσὺ ἡ μητέρα μου. Ἐσὺ θά εἶσαι ὁ λύκος καὶ θέλεις νὰ μὲ φάγῃς. Ἡ μητέρα μου ἔχει ψιλὴ καὶ μαλακὴ φωνή. Ἐσὺ ἔχεις χοντρή κι ἄγρια. Φύγε ἀπὸ δῶ! Δὲ σ' ἀνοίγω!»

— «Μὲ κατάλαβε τὸ π ο ν η ρ ὸ» εἶπε τότε ὁ λύκος μὲ τὸ νοῦ του. «Μὰ κι ἐγὼ εἶμαι πονηρότερος ἀπὸ σένα, κατσιάκι μου! Νὰ ἰδῆς σὲ λίγο, πῶς θά σὲ γελάσω καὶ θά μ' ἀνοιξῆς. Φαίνεται πῶς ἡ γλῶσσα μου εἶναι μεγάλη καὶ χοντρή. Γι' αὐτὸ βγαίνει κι ἡ φωνή μου χοντρή κι ἄγρια. Ἄν κάμω μικρότερη τὴ γλῶσσα μου, χωρὶς ἄλλο θά γίνῃ κι ἡ φωνή μου ψιλὴ. Τότε νὰ δῆς, κατσιάκι μου, πῶς θά σὲ γελάσω».

Αὐτὰ εἶπε μὲ τὸ νοῦ του ὁ λύκος

κι άμέσως φεύγει από τὸ στάβλο κι αρχίζει νά ψάχνη ἐδῶ κι ἐκεῖ. Ζητοῦσε νά βρῆ καμιά μυρμηγκοφωλιά.

Βρίσκει ἐπὶ τέλους μιὰ μὲ πολλά μυρμήγκια. Ἐρχεται κοντά, βάζει τῆ γλῶσσα του κοντὰ στὰ μυρμήγκια κι αφήνει νά τοῦ τῆν φάγουν. Ἐκεῖνα ρίχτηκαν ἐπάνω τῆς, ἄρχισαν νά τῆντσιμποῦν καὶ νά τῆν τρώγουν καὶ λίγο λίγο νά τῆ μικραίνουν.

Ὁ λύκος πονοῦσε πολὺ. Μά, ὅταν συλλογιζόταν τὸ τρυφερὸ κρέας τοῦ κατσικιοῦ, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του. «Ὅσο πονῶ τώρα, τόσο θὰ γλυκαθῶ ἀργότερα».

Τὰ μυρμήγκια λίγο λίγο ἔφαγαν τῆμισὴ γλῶσσα του. Τότε ὁ λύκος ἔφυγε ἀπὸ τῆ μυρμηγκοφωλιά κι ἔτρεξε πάλι κατὰ τὸ στάβλο.

Στὸ δρόμο ποὺ πήγαινε, δοκίμασε μιὰ, δυὸ φορές τῆ φωνή του καὶ τῆ βρῆκε ψιλή. «Τώρα πιά χωρὶς ἄλλο θὰ γελαστῆ καὶ θὰ μ' ἀνοίξη τὸ κατσικάκι», εἶπε.

5

Φτάνει πάλι ἔξω ἀπὸ τὸ στάβλο καὶ ξαναχτυπᾷ τῆν πόρτα. Τὸ κατσικάκι τὸν ξαναρωτᾷ, ποιὸς εἶναι, κι ὁ λύκος ξαναλέει τὰ ἴδια ψέματα:

«Ἡ φωνή σου εἶναι ψιλή καὶ μοιάζει μὲ τῆ φωνή τῆς μητέρας μου. Γιὰ νά ἰδῶ

ἔμεις λίγο καὶ τὸ πόδι σου, ἀπ' αὐτῆν ἐδῶ τῆ χαραμάδα!» φωνάζει τότε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ στάβλο τὸ κατσικάκι.

Ὁ λύκος ἀμέσως χωρὶς νά συλλογιστῆ τίποτε, δείχνει τὸ πόδι του στὸ κατσικάκι:

«Φύγε ἀπ' ἐδῶ! Ἐσύ δὲν εἶσαι ἡ μητέρα μου!» λέγει τότε ἐκεῖνο. «Ἐσύ δὲν ἔχεις δυὸ παπουτσάκια μαῦρα σὲ κάθε πόδι, ὅπως ἔχει ἡ μητέρα μου. Ἐσύ θὰ εἶσαι ὁ λύκος, ὁ κακός, καὶ θέλεις νά μὲ γελάσης. Φύγε ἀπ' ἐδῶ! Δὲ σ' ἀνοίγω!»

— «Ἄχ! τὸ πονηρὸ» εἶπε θυμωμένος ὁ λύκος. «Δὲν μπόρεσα νά τὸ γελάσω μὲ τῆ φωνή. Μὰ ποῦ θὰ μοῦ πάγη ὡς τὸ τέλος! Θὰ βρῶ δυὸ παπουτσάκια μικρὰ καὶ μαῦρα, καὶ τότε θὰ ἰδῆ πῶς θὰ τὸ γελάσω καὶ θὰ μ' ἀνοίξη».

Φεύγει λοιπὸν τρεχάτος ἀπὸ τὸ στάβλο ὁ λύκος κι ἔρχεται ἴσα ἴσα στῆ Χώρα. «Ποῦ θὰ μὲ γνωρίσουν οἱ ἄνθρωποι!» εἶπε ἀπὸ μέσα του. «Ἐγὼ μοιάζω πολὺ τοῦ σκύλου. Θὰ μὲ περάσουν γιὰ μανδρόσκυλο».

Κι ἀληθινὰ οἱ ἄνθρωποι τῆς Χώρας δὲν κατάλαβαν τὸ λύκο. Τὸν πῆραν γιὰ μανδρόσκυλο!

Ὁ λύκος λοιπὸν γύριζε ἀφοβα στοὺς δρόμους, γιὰ νά βρῆ κανένα τσαγκάρικο. Βρίσκει ἐπιτέλους ἕνα καὶ βλέπει τὸν τσαγ-

κάρη νά κοιμᾶται. Μπαίνει τότε σιγὰ σιγὰ μέσα στο μαγαζί, ἀρπάζει δυὸ μικρὰ μαῦρα παπουτσάκια ἀπὸ ἓνα τραπέζι καὶ φεύγει γρήγορα γιὰ τὸ στάβλο.

6

Μόλις ἔφτασε κεῖ, ἀμέσως φορεῖ τὰ δυὸ κὺτὰ παπουτσάκια στο ἓνα πόδι του καὶ μὲ τὸ ἄλλο χτυπᾷ τὴν πόρτα. Ὑστερα φωνάζει μὲ ψιλὴ φωνή πὼς εἶναι ἡ μητέρα τοῦ κατσικιου, δείχνει τὸ πόδι του καὶ περιμένει τὸ κατσικίκι νά τοῦ ἀνοίξῃ.

Τὸ κατσικίκι ἀκουσε τὴ φωνή, εἶδε καὶ τὸ πόδι τοῦ λύκου, μὰ δὲν τοῦ ἀνοίξε. Μονάχα τοῦ εἶπε:

«Ἡ φωνή σου καὶ τὸ πόδι σου εἶναι σὰν τῆς μητέρας μου. Μὰ γιὰ νά ἰδῶ καὶ τὴν οὐρά σου!»

—«Νά! καὶ τὴν οὐρά μου», εἶπε ὁ λύκος. Καὶ γύρισε καὶ τοῦ τὴν ἔδειξε, χωρὶς νά συλλογιστῇ τίποτα.

Μόλις εἶδε τὸ κατσικίκι τὴν οὐρά τοῦ λύκου, ἄρχισε νά γελά «Χά! Χά! Χά! Τί οὐρά εἶναι αὕτη! Ἡ μητέρα μου ἔχει μικρὴ καὶ σηκωτὴ οὐρά. Ἡ δική σου εἶναι μεγάλη καὶ φουντωτὴ καὶ κρεμαστή! Δὲ σ' ἀνοίγω». Αὐτὰ ἔλεγε τὸ κατσικίκι καὶ ἐγελοῦσε.

Ὁ λύκος, τί νά πῆ! "Ἐφυγε καὶ πάλι ντροπιασμένος καὶ θυμωμένος. «Πρέπει νά κοντήνω τὴν οὐρά μου χωρὶς ἄλλο. Ἔτσι μὲ τὴν οὐρά τὴν κοντὴ θὰ μπορέσω νά γελάσω τὸ κατσικίκι. Νά! νά! Πρέπει νά κόψω τὴν οὐρά μου. Εἶναι ἀνάγκη νά τὸ ὑποζέσω κι αὐτό. Ἄς πάω πάλι στὴ Χώρα νά βρῶ κανένα κρεοπώλη, νά τὸν παρακαλέσω νά μοῦ κόψῃ τὴν οὐρά μου!»

Αὐτὰ συλλογίστηκε ὁ λύκος κι ἀμέσως τρέχει πάλι στὴ Χώρα.

7

Στὸ πρῶτο κρεοπωλεῖο ποὺ βρῆκε, σταματᾷ. Πλησιάζει στὸν κρεοπώλη καὶ τοῦ λέει: «Δὲ μοῦ κύνεις τὴ χάρη, κύριε κρεοπώλη, νά μοῦ κοντήνης λίγο τὴν οὐρά μου. Εἶναι πολὺ μακριὰ καὶ μ' ἐμποδίζει, ὅταν τρέχω καὶ κυνηγῶ τοὺς λύκους».

Ὁ κρεοπώλης στὴν ἀρχὴ πίστεψε. Νόμισε πὼς ἦταν ὁ σκύλος τοῦ τσοπάνη του. Μὰ, σὰν εἶδε ὕστερα τὴ μακρουλὴ μούρη του, τὰ μεγάλα καὶ δυνατὰ δόντια του καὶ τὰ μυτερά τ' αὐτιά του, ἀμέσως κατάλαβε πὼς εἶναι ὁ λύκος καὶ λέει μέσα του: «Ποῖός ξέρει, τί μεγάλο κακὸ πολεμᾷ νά κάμῃ ὁ λύκος αὐτός, καὶ ζητεῖ νά κόψῃ τὴν οὐρά του. Μὰ ἔννοια του! Καλὰ θὰ τὸν διορθώσω κι ἐγώ!»

Αὐτὰ εἶπε μὲ τὸ νοῦ του ὁ κρεοπώλης.
Μὰ στὸ λύκο φώναξε: «Γύρισε πίσω τὴν
πλάτη σου καὶ κλείσε καλὰ τὰ μάτια σου,
ἂν θέλῃς νὰ σοῦ κοπῇ μ' εὐκολία ἡ οὐρά
σου».

Ὁ λύκος ἔκαμε ἔ,τι τοῦ εἶπε ὁ κρεο-
πώλης.

Τότε ὁ κρεοπώλης βγάζει τὴ μεγάλη
μαχαίρα του, τὴν ἀκονάει δύο τρεῖς φορές
στὸ ὄκνη, τὴ σηκώνει ἔπειτα καὶ δίνει τοῦ
λύκου μιὰ δυνατὴ μαχαίριά στὸ λαιμό.

Στὴ στιγμὴ πετάχτηκε πέρα τὸ κε-
φάλι του:

«Ὁχ!» πρόφθασε καὶ μούγκρισε μο-
νάχα ὁ λύκος. Ὑστερα ξεψύχησε.

(Πανελλήνιο δημοτικὸ διασκευασμένο)

Β'.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΤΟ ΚΟΥΔΟΥΝΙ

1

Μιά φορά κι ἓνα καιρὸ ἦταν ἓνα παιδι
κι εἶχε ἓνα κουδούνι. Μιά μέρα τὸ παιδι
ἔπαιζε μὲ τὸ κουδούνι κοντὰ σ' ἓνα χα-
μόδεντρο. Καθὼς ἔπαιζε, κρέμασε τὸ

κουδούνι του στὴν κορφὴ τοῦ χαμόδεν-
τρου.

Στὴ στιγμὴ ὅμως τὸ χαμόδεντρο ψή-
λωσε κι ἔγινε θεόρατο δέντρο. Τὸ παι-
δί δὲν μπορούσε πιά νὰ φτάσῃ τόσο ψηλά
καὶ νὰ πάρῃ τὸ κουδούνι του.

2

Τότε στάθηκε κοντὰ στὸ δέντρο καὶ
τὸ παρακαλοῦσε νὰ χαμηλώσῃ πάλι τὸ
κορμί του, γιὰ νὰ πάρῃ τὸ κουδούνι του:

«Δὲ χαμηλώνω διόλου τὸ κορμί μου»
λέει τὸ δέντρο.

—«Ἄν δὲ χαμηλώσῃς τὸ κορμί σου
θὰ φωνάξω τὸ τσεκούρι νὰ σὲ κόψῃ» λέει
τὸ παιδί.

—«Ἄμ δὲ θὰ σ' ἀκούσῃ τὸ τσεκούρι!»
ἀπαντᾷ τὸ δέντρο. Κι ἐξακολουθεῖ νὰ ψη-
λώνῃ πρὸς πολὺ ἀκόμη.

3

Τὸ παιδί τρέχει τότε στὸ τσεκούρι καὶ
τοῦ λέει:

«Σὲ παρακαλῶ, καλὸ τσεκούρι, κάμε
μου τὴ χάρη καὶ πήγαινε κατὰ τὸ δέντρο
ἐκεῖνο. Θὰ φοβηθῇ μὴν τοῦ κόψῃς τὸ κορμί
του, καὶ θὰ χαμηλώσῃ. Κι ἔτσι θὰ μπο-
ρέσω νὰ πάρω τὸ κουδούνι μου».

—«Δὲν πηγαίνω» ἀπαντᾷ τὸ τσεκούρι
«ὕπνρητης σου δὲν εἶμαι!»

—«Ἄν δὲν πᾶς, θὰ φωνάξω τὴ φωτιά
νὰ σὲ κάψῃ» λέει τὸ παιδί.

—«Ἄμ δὲ θὰ σ' ἀκούσῃ ἡ φωτιά!»
ξαναπαντᾷ τὸ τσεκούρι.

4

Τὸ παιδί τρέχει τότε στὴ φωτιά καὶ
τῆς λέγει:

«Σὲ παρακαλῶ, καλὴ φωτιά, δὲ μοῦ
κάνεις τὴ χάρη νὰ πᾶς κατὰ τὸ τσεκούρι.
Θὰ φοβηθῆ ἑκεῖνο μὴν τὸ κάψῃς, καὶ θὰ
τρέξῃ κατὰ τὸ δέντρο. Θὰ φοβηθῆ τὸ δέν-
τρο μὴν τὸ κάψῃ τὸ τσεκούρι, καὶ θὰ χαμη-
λώσῃ τὸ κορμί του. Κι ἔτσι θὰ μπορέσω
νὰ φτάσω κι ἐγὼ στὴν κορφή του καὶ νὰ
πάρω τὸ κουδούνι μου ἀπ' ἐκεῖ».

—«Δὲν πηγαίνω» ἀπαντᾷ ἡ φωτιά.» Ἔ-
χω δουλειά. Φύγε ἀπ' ἐδῶ!»

Ἄν δὲν πᾶς, θὰ φωνάξω τὸ νερό νὰ
σὲ σβῆσῃ!» ξαναλέει τὸ παιδί.

—«Ἄμ δὲ θὰ σ' ἀκούσῃ τὸ νερό!»
λέει στὸ παιδί ἡ φωτιά. Κι ἐξακολουθεῖ
νὰ καίῃ ζωηρότερα.

5

Τρέχει τότε τὸ καημένο τὸ παιδί στὸ
νερό καὶ τοῦ λέει μὲ παρακάλια.

—«Καλὸ νερό, κάνε μου τὴ χάρη καὶ
πήγαινε κατὰ τὴ φωτιά! Θὰ φοβηθῆ ἑκεῖνη
μὴν τὴ σβῆσῃς, καὶ θὰ τρέξῃ κατὰ τὸ τσε-
κούρι. Θὰ φοβηθῆ τὸ τσεκούρι μὴν τὸ κάψ' ἡ
φωτιά, καὶ θὰ τραβήξῃ κατὰ τὸ δέντρο.
Θὰ φοβηθῆ τὸ δέντρο μὴν τὸ κάψῃ τὸ
τσεκούρι, καὶ θὰ χαμηλώσῃ τὸ κορμί
του. Κι ἔτσι θὰ φτάσω ἐγὼ τὴν κορφή
του καὶ θὰ πάρω τὸ κουδούνι μου».

—«Δὲν πηγαίνω» ἀπαντᾷ τὸ νερό. «Φύ-
γε ἀπ' ἐδῶ! Μὴ μὲ σκοτιζῆς!»

—«Ἄν δὲν πᾶς θὰ φωνάξω τὸ βόδι νὰ
σὲ πιῇ» λέγει τὸ παιδί.

—«Ἄμ δὲ θὰ σ' ἀκούσῃ τὸ βόδι!»
ξαναπαντᾷ τὸ νερό. Κι ἐξακολουθεῖ νὰ τρέ-
χῃ σὰν πρῶτα.

6

Πηγαίνει τότε τὸ παιδί στὸ βόδι καὶ
τοῦ λέγει:

—«Καλὸ βόδι, κάνε μου τὴ χάρη καὶ
πήγαινε κατὰ τὸ νερό. Θὰ φοβηθῆ ἑκεῖνο
μὴν τὸ πιῆς, καὶ θὰ τρέξῃ κατὰ τὴ φωτιά.
Θὰ φοβηθῆ ἡ φωτιά μὴν τὴ σβῆσῃ τὸ
νερό, καὶ θὰ τρέξῃ κατὰ τὸ τσεκούρι.
Θὰ φοβηθῆ τὸ τσεκούρι μὴν τὸ κάψῃ
ἡ φωτιά, καὶ θὰ τρέξῃ κατὰ τὸ δέντρο.
Θὰ φοβηθῆ τὸ δέντρο μὴν τὸ κάψῃ ἡ
φωτιά, καὶ θὰ χαμηλώσῃ τὸ κορμί του.

Ἔτσι θά φτάσω κι ἐγὼ στὴν κορφὴ του
καὶ θά πάρω τὸ κουδούνι μου».

—«Δὲν ἔχω καιρὸ—δὲν εὐκαιρῶ—» ἀπαν-
τᾷ τὸ βόδι. «Φύγε ἀπ' ἐδῶ!»

—«Θά φωνάξω τὸ ποντίκι νὰ μπῆ μέσα
στὸ αὐτὶ σου!» φοβερίζει τότε τὸ παιδί.

—«Ἄμ δὲ θά σ' ἀκούσῃ τὸ ποντίκι»
ἀπαντᾷ τὸ βόδι πάλι.

7

Τὸ παιδί ἔρχεται στὸ ποντίκι καὶ τοῦ
λέγει πο ρ α κ α λ ε σ τ ι κ ᾶ :

«Σὲ παρακαλῶ, καλὸ ποντίκι, κάνε μου
τὴ χάρη καὶ πήγαινε νὰ χωθῆς μέσα στ' αὐ-
τὶ τοῦ βοδιοῦ. Θά φοβηθῆ ἐκεῖνο καὶ θά
πηγαίνη κατὰ τὸ νερό. Θά φοβηθῆ τὸ νε-
ρὸ μὴν τὸ πιῆ τὸ βόδι, καὶ θά τρέξῃ κατὰ
τὴ φωτιά. Θά φοβηθῆ καὶ ἡ φωτιά μὴν
τὴ σβῆσῃ τὸ νερό, καὶ θά τρέξῃ κατὰ τὸ
τσεκούρι. Θά φοβηθῆ τὸ τσεκούρι μὴν τὸ
κάψῃ ἡ φωτιά, καὶ θά τρέξῃ κατὰ τὸ δέντρο.
Θά φοβηθῆ τὸ δέντρο, μήπως τὸ τσεκούρι
κόψῃ τὸ κορμὶ του, καὶ θά χαμηλώσῃ.
Κι ἔτσι θά φτάσω στὴν κορφὴ τοῦ δέντρου
κι ἐγὼ, καὶ θά πάρω τὸ κουδούνι μου».

—«Δὲν πηγαίνω!» ἀπαντᾷ τὸ ποντίκι.
«Ἔχω τόσες δουλειές!»

—«Θά φωνάξω τὴ γάτα!» ξαναλέει
τὸ παιδί.

—«Ἄμ δὲ θά σ' ἀκούσῃ ἡ γάτα» ἀπαν-
τᾷ πάλι τὸ ποντίκι.

Κι ἐξακολουθεῖ νὰ ρ ο κ α ν ῖ ζ ῃ ἕνα
ξεροκόμματο ψωμί.

8

Τὸ παιδί τότε τρέχει στὴ γάτα καὶ
τῆς λέγει:

«Καλὴ Ψιψίνα, σὲ παρακαλῶ, κάμε
μου τὴ χάρη καὶ πήγαινε κατὰ τὸ ποντίκι.
Θά φοβηθῆ ἐκεῖνο μὴν τὸ φάγῃς, καὶ θά
τρέξῃ νὰ χωθῆ στὸ αὐτὶ τοῦ βοδιοῦ. Θά
φοβηθῆ τὸ βόδι μὴν τὸ γαργαλίσῃ τὸ πον-
τίκι, καὶ θά τρέξῃ κατὰ τὸ νερό. Θά
φοβηθῆ τὸ νερό μὴν τὸ πιῆ τὸ βόδι, καὶ θά
τρέξῃ κατὰ τὴ φωτιά. Θά φοβηθῆ ἡ φωτιά
μὴν τὴ σβῆσῃ τὸ νερό, καὶ θά τρέξῃ κατὰ
τὸ στεκούρι. Θά φοβηθῆ τὸ στεκούρι μὴν
τὸ κάψῃ ἡ φωτιά, καὶ θά τρέξῃ κατὰ τὸ
δέντρο. Θά φοβηθῆ τὸ δέντρο μὴν τοῦ κόψῃ
τὸ κορμὶ τὸ στεκούρι, καὶ θά χαμηλώσῃ
τὸ κορμὶ του. Ἔτσι θά φτάσω ἐγὼ τὴν
κορφὴ του καὶ θά πάρω τὸ κουδούνι μου».

—«Μὲ μεγάλη μου χαρὰ, καλὸ παιδί»
ἀπαντᾷ ἡ γάτα. Κι ἀμέσως πετιέται ἴσα
κατὰ τὸ ποντίκι.

9

Τρομάζει ἐκεῖνο καὶ τρέχει νὰ κρυφθῆ
μέσα στὸ αὐτὶ τοῦ βοδιοῦ. Γαργαλιέται τὸ

βόδι από τὸ ποντίκι καὶ θέλει νὰ τὸ διώξῃ ἀπὸ τὸ αὐτί του. Γινάξει λοιπὸν πέρα δῶθε τὸ αὐτί του, γιὰ νὰ φύγῃ. Μὰ ποῦ νὰ φύγῃ τὸ ποντίκι! Ὅσο μυρίζεται κοντά του τὴ γάτα, τόσο χώνεται βαθύτερα στὸ αὐτί τοῦ βοδιοῦ!:

«Θὰ πάω νὰ χώσω τὸ κεφάλι μου μέσα στὸ νερό» λέγει μὲ τὸ νοῦ του τὸ βόδι. «Ἔτσι μονάχα θὰ φύγῃ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τ' αὐτί μου τὸ ποντίκι».

Τρέχει λοιπὸν τὸ βόδι κατὰ τὸ νερό. Βλέπει τὸ νερό τὸ βόδι κοντά του, φοβᾶται μήπως τὸ πιῇ ὅλο, καὶ τρέχει κατὰ τὴ φωτιά:

«Ποπώ! Θὰ μὲ σβῆσῃ ὅπως διόλου!» λέγει ἡ φωτιά, μόλις εἶδε τὸ νερό. Καὶ χιμᾶ κατὰ τὸ τσεκούρι. Φοβᾶται τὸ τσεκούρι μήπως τὸ κόψῃ ἡ φωτιά, καὶ τρέχει ἴσα κατὰ τὸ δέντρο. Φοβᾶται τὸ δέντρο μήπως τὸ τσεκούρι κόψῃ τὸ κορμί του, καὶ χαμηλώνει ἀμέσως καὶ ξαναγίνεται πάλι χαμόδεντρο.

Βλέπει τὸ παιδί αὐτὰ καὶ ἀμέσως τρέχει καὶ παίρνει τὸ κουδοῦνι του. Εὐχαριστεῖ ἔπειτα τὴ γάτα καὶ ἀρχίζει πάλι τὰ πρῶτα παιγνίδια του. Κι ἀπὸ τότε παίζει καὶ αὐτὸ καλὰ καὶ ἐμεῖς ἀκόμα καλύτερα.

(Τῆς Στενημάχου)

Γ'.

Η ΑΔΕΡΦΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

1

Μιά φορά καὶ ἓνα καιρὸ ἦταν ἓνας βασιλιάς καὶ μιὰ βασίλισσα. Ὁ βασιλιάς καὶ ἡ βασίλισσα κατοικοῦσαν σ' ἓνα ὠραῖο παλάτι. Ἐκεῖ μέσα στὸ παλάτι τὸ ἀντρόγυνο αὐτὸ εἶχε ὅλα τὰ καλὰ καὶ ζούσε πολὺ ὠραῖα. Ἐνα μονάχα καλὸ ἔλειπε καὶ ἀπὸ τὸν βασιλιά καὶ ἀπὸ τὴν βασίλισσα. Δὲν εἶχαν ἀρσενικὸ παιδί. Εἶχαν μιὰ κόρη μονάχα, μιὰ ὁμορφὴ βασιλοπούλα. Ἀγόρι ὅμως δὲν εἶχαν κανένα.

Καὶ πόσο ἐπιθυμοῦσαν καὶ ὁ βασιλιάς καὶ ἡ βασίλισσα νὰ εἶχαν ἓνα ἀγόρι, νὰ τοῦ ἀφήσουν ὅλο τὸ βασιλεῖό τους, ὅταν θ' ἀπέθνησκαν! Γι' αὐτὸ πάντα παρακαλοῦσαν τὸ Θεὸ νὰ τοὺς χαρίσῃ ἓν' ἀγόρι.

2

Χωριστὰ ἀπὸ τὸ βασιλιά καὶ ἀπὸ τὴν βασίλισσα παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ καὶ ἡ κόρη τους, ἡ βασιλοπούλα, καὶ ἔλεγε: «Θεέ μου! δῶσε μου, σὲ παρακαλῶ, ἓναν ἀδερφό, νὰ ἔχω καὶ ἐγὼ σύντροφο στὶς χαρὰς

καὶ στὰ παιγνίδια μου! Πῶς ζηλεύω τ' ἄλλα τὰ κορίτσια πού ἔχουν τ' ἀδέρφια τους καὶ παίζουν μαζί. Ἐγὼ εἶμαι ὀλομόναχη στὸ παλάτι».

3

Ὁ Θεὸς λυπήθηκε τὴ βασιλοπούλα, λυπήθηκε καὶ τοὺς γονεῖς της καὶ τοὺς χάρισε ἓνα παιδί ἀρσενικό, ἓνα ὄμορφο ἀγοράκι.

Τὴ χαρὰ πού ἔγινε ἐκείνη τὴν ἡμέρα πού γέννησε ἡ βασίλισσα τὸ διάδοχο! Χτυποῦσαν οἱ καμπάνες, ἔπαιζαν οἱ μουσικές, βροντοῦσαν κανόνια, χαλοῦσε ὁ κόσμος ὅλος. Χαίροταν ὁ βασιλιάς, χαίροταν ἡ βασίλισσα, χαίρονταν καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Μὰ περισσότερο ἀπ' ὅλους χαίροταν ἡ βασιλοπούλα.

Ἀπὸ τὴ στιγμή πού γεννήθηκε τὸ μωρό, ὁ μικρὸς ἀδερφός της, ἀπὸ τότε δὲν ἤθελε νὰ φύγῃ ἀπὸ κοντά του. Ἦθελε αὐτὴ νὰ τὸν κρατῇ στὴν ἀγκαλιά της, αὐτὴ νὰ τὸν φασκιώνῃ, αὐτὴ νὰ τὸν κουνῇ στὴν κούνια του καὶ αὐτὴ νὰ τὸν προσέχῃ.

Ὅταν κοιμόνταν τὴν νύχτα ὅλοι στὸ παλάτι, μονάχα ἡ βασιλοπούλα κητόταν ἀγρυπνῆ κοντὰ στὴν κούνια τοῦ ἀδερφοῦ της καὶ πρόσεχε μὴν κλάψῃ καὶ πάθῃ τίποτε.

4

Τὴν τρίτη νύχτα ἦρθαν στὸ παλάτι οἱ Μοῦρες, γιὰ νὰ γράψουν τὴν τύχη τοῦ νέου βασιλόπουλου.

Ἐκείνη τὴν ὥρα ὅλοι κοιμόνταν στὸ παλάτι. Μονάχα ἡ βασιλοπούλα, πλαγιασμένη κοντὰ στὴν κούνια τοῦ μωροῦ, ἦταν ἀγρυπνῆ ἀκόμη. Εἶχε τὰ μάτια κλειστά, μὰ δὲν κοιμόνταν. Ὁ νοῦς της ἦταν στὸν ἀδερφό της.

Οἱ Μοῦρες μπῆκαν στὴν κρεβατοκάμαρα τοῦ βασιλόπουλου χωρὶς νὰ τις καταλάβῃ κανένας. Μπῆκαν καὶ ὕστερα στάθηκαν ἐπάνω ἀπὸ τὴν κούνια τοῦ παιδιοῦ.

Τότε ἡ πρώτη ἀπ' αὐτὲς τὶς Μοῦρες γράφει σ' ἓνα χαρτί καὶ διαβάζει αὐτά: «Ὅταν τὸ βασιλόπουλο γίνῃ πέντε χρονῶν, θὰ πέσῃ στὴ στέρνα τοῦ περιβολιοῦ καὶ θὰ πνιγῇ στὸ νερό».

«Δυστυχία μου!» εἶπε ἀπὸ μέσα της ἡ βασιλοπούλα, ὅταν ἀκουσε τὰ λόγια αὐτά.

— «Καὶ ἂν γλιτώσῃ ἀπὸ τὸ νερό, δὲ θὰ γλιτώσῃ ἀπ' τὴ φωτιά!» εἶπε ἡ δεύτερη Μοῦρα. «Ὅταν θὰ γίνῃ δέκα χρονῶν, θὰ πιάσουν φωτιά τὰ ροῦχα του καὶ θὰ καῖ τὸ βασιλόπουλο». Καὶ ἔγραψε καὶ αὐτὴ στὸ δικό της τὸ χαρτί τὰ λόγια αὐτά:

«Τρομάρα μου!» εἶπε πάλι μέσα της

ἡ βασιλοπούλα, ὅταν ἄκουσε καὶ τὰ δεύ-
τερα αὐτὰ λόγια.

— «Κι ἂν γλιτώσῃ ἀπ' τὴ φωτιά, δὲ
θὰ γλιτώσῃ ἀπὸ τὸ φίδι. Τὴν ἡμέρα ποῦ
θὰ κἀνῆ τὸ γάμο του, θα βγῆ ἓνας δράκος,
καὶ θὰ φάγῃ τὸ βασιλόπουλο» εἶπε ἡ τρίτη
Μοῖρα, κι ἔγραψε κι αὐτὴ στὸ δικό της τὸ
χαρτί τὰ λόγια αὐτά:

«'Αχ ἀδερφάκι μου!» ἀκούστηκε τότε
μιὰ φιλὴ φωνίτσα ἀπὸ τὸ μέρος τῆς βασι-
λοπούλας.

Οἱ Μοῖρες ἄκουσαν τὴ φωνὴ αὐτὴ καὶ
χάθηκαν διὰ μιᾶς ἀπὸ τὴν κρεβατοκάμαρα.
Ἔγιναν ἄφανεσ.

5

Ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκείνη ἡ βασιλοπούλα
ἔγινε διαφορετικὴ. Μῆτε γελοῦσε
μῆτε χαιρόταν πιά. Ντύθηκε στὰ μαῦρα,
ἔκοψε τὰ μαλλιά της κι ἔπαυσε τὰ παι-
χνίδια της. Ὅλοι ἀποροῦσαν γι' αὐτὸ κι ἤ-
θελαν νὰ μάθουν, τί ἔχει ἡ βασιλοπούλα
κι εἶναι τόσο λυπημένη. Μὰ ἐκείνη δὲν
ἤθελε νὰ εἰπῆ σὲ κανένα τίποτε. Μονάχα
ἀναστέναζε, ἔσφιγγε στὴν ἀγκυαλιὰ
τὸ μικρὸ τὸν ἀδερφό της κι ἔκλαιγε.

Τὸ βασιλόπουλο μεγάλωνε. Ἄρχισε νὰ
περπατῆ πιά καὶ νὰ τρέγῃ ἐδῶ κι ἐκεῖ.
Ἡ ἀδερφή πήγαινε πάντοτε μαζί του τὸ

συνώδευε παντοῦ. Σιγὰ σιγὰ πέρασαν τέσ-
σερα χρόνια καὶ τὸ βασιλόπουλο μπῆκε
στὰ πέντε. Ὁ βασιλιάς κι ἡ βασίλισσα
τὸ ἔβλεπαν καὶ τὸ καμάρωναν. Μονάχα
ἡ βασιλοπούλα, ἡ ἀδερφή του, τὸ ἔβλεπε
κι ἀνεστέναζε.

6

Τὸ βασιλόπουλο ἔγινε πέντε χρονῶν.
Μιά μέρα τότε κατέβηκε στὸ περι-
βόλι τοῦ παλατιοῦ τους νὰ παίξῃ καὶ νὰ μα-
ζέψῃ λουλούδια.

Ἡ ἀδερφή του, ἡ βασιλοπούλα, τὸ
συνώδευε κι αὐτὴ τὴ φορά, ἔπως πάντα.

Ὅταν ἔφτασαν τὰ δυὸ ἀδέρφια στὸ πε-
ριβόλι, ἄρχισαν νὰ μαζεύουν λουλούδια. Ἡ
βασιλοπούλα, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ ξε-
μάκρυνε λίγο ἀπὸ τὸν ἀδερφό της.

Ἐκείνη τὴ στιγμή τὸ βασιλόπου-
λο περνοῦσε κοντὰ ἀπὸ τὴ στέρνα. Εἶδε
τὰ ψαράκια τὰ χρυσὰ μέσα στὸ νερὸ τῆς
στέρνας κι ἄφησε τὰ λουλούδια. Ἦρθε κον-
τά, ἔσκυψε στὰ χεῖλη τῆς στέρνας καὶ προσ-
παθοῦσε νὰ φτάσῃ τὰ χρυσοψαρά της.

Ἐξαίφνα ὅμως γέρνει περισσότερο τὸ
σῶμα του, γλιστρᾷ καὶ πέφτει μέσα στὸ
νερό.

«'Αδερφούλα μου!» πρόφτασε μο-
νάχα νὰ φωνάξῃ κι ἀμέσως ἄρχισε νὰ βου-
λιάζῃ.

Ἡ βασιλοπούλα ἀκούει τῆ φωνῆ τοῦ ἀδερφοῦ της, πετᾷ κάτω τὰ λουλούδια καὶ σὰν ἀστραπὴ φτάνει στὴ στέρνα τοῦ περιβολιοῦ. Στὴ στιγμή ἀρπάζει ἀπὸ τὰ φορέματα τὸν ἀδερφό της καὶ τὸν βγάζει ἔξω.

Ἔτσι γλίτωσε ἡ βασιλοπούλα τὸν ἀδερφό της ἀπὸ τὸ πρῶτο κακὸ τῆς Μοίρας του.

7

Ἀπὸ τότε πέρασαν ἄλλα πέντε χρόνια. Τὸ βασιλόπουλο ἔγινε δέκα χρονῶν. Μιὰ βραδιὰ τότε ἔγραφε ἐπάνω στὸ γραφεῖο του. Στὴν ἄκρη τοῦ γραφείου ἦταν ἀκουμπισμένη μιὰ ὠραία λάμπα, κι ἐφεγγε σ' ὅλο τὸ δωμάτιο. Δὲν ξέρω πῶς κάνει τότε τὸ βασιλόπουλο, καὶ κουνᾷ τὸ γραφεῖο δυνατὰ μὲ τὰ γόνατά του. Φεύγει στὴ στιγμή ἡ λάμπα ἀπὸ τὴ θέση της καὶ πέφτει ἀπάνω στὸ βασιλόπουλο ἀναμμένη. Παίρνουν φωτιὰ τὰ φορέματά του κι ἀρχίζουν νὰ καίωνται.

Τρομάζει τὸ βασιλόπουλο κι ἀρχίζει νὰ φωνάζει.

Ἡ ἀδερφή του ποὺ ἦταν ἐκεῖ κοντὰ του καὶ κεντοῦσε, βλέπει τὸ κακὸ κι ἀμέσως ἀρπάζει τὸ κανάτι μὲ τὸ νερό, τὸ ρίχνει ἀπάνω στ' ἀναμμένα φορέματα τοῦ ἀδερ-

φοῦ της καὶ τὰ σβήνει. Κι ἔτσι γλιτώνει τὸν ἀδερφό της κι ἀπὸ τὸ δεύτερο κακὸ τῆς Μοίρας του.

8

Ἀπὸ τότε πέρασαν κάμποσα χρόνια. Ἡ βασιλοπούλα μεγάλωσε πιά, ἔγινε τῆς παντρειάς. Οἱ γονεῖς της ἤθελαν νὰ τὴν παντρέψουν, μὰ ἐκείνη δὲν ἤθελε μὲ κανένα τρόπο ν' ἀκούσῃ γιὰ παντρειά:

«Παντρέψετε πρῶτα τὸ βασιλόπουλο, τὸν ἀδερφό μου» ἔλεγε στοὺς γονεῖς της, «κι ὕστερα βλέπομε...»

Ὁ βασιλιάς κι ἡ βασίλισσα ἐπίμεναν, μὰ καὶ ἡ βασιλοπούλα ἐπίμενε περισσότερο. Σὰν εἶδαν ἔτσι οἱ γονεῖς της, ἀποφάσισαν νὰ παντρέψουν πρῶτα τὸ βασιλόπουλο.

Τὸ ἀρραβώνιασαν λοιπὸν μὲ μιὰ ἄλλη βασιλοπούλα καὶ σὲ λίγον καιρὸ ἦρθε ἡ μέρα τοῦ γάμου.

Ὅλοι οἱ καλεσμένοι τότε, ντυμένοι μὲ ὀλόχρυσες στολές, χαίρονταν καὶ γελοῦσαν. Μονάχα ἡ ἀδερφή τοῦ βασιλόπουλου, ντυμένη στὰ μαῦρα, μῆτε γελοῦσε, μῆτε χαιρόταν. Κοντὰ στὸν ἀδερφό της, τὸ γαμπρό, φαινόταν πάντα συλλογισμένη. Ἐπιτέλους ἦρθε ἡ ὥρα ν' ἀλλάξῃ ὁ κομπάρος τὰ στεφάνια τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης.

Τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ ξετροπώνει ἀπὸ μιᾶ γωνιά τῆς ἐκκλησιᾶς ἓνα μεγάλο καὶ φοβερὸ φίδι—ἓνας δράκος τέσος δά! Ἀρχίζει νὰ προχωρῇ κατὰ τὸ γαμπρὸ καὶ κατὰ τὴ νύφη καὶ σὲ λίγο φτάνει κοντὰ τους.

Μόλις βλέπουν οἱ καλεσμένοι τὸ δράκο, τὸ βάζουν ὅλοι στὰ πόδια κι ἀφήνουν μονάχους τὸ γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη.

Μονάχα ἡ βασιλοπούλα, ἡ ἀδερφή τοῦ γαμπροῦ, μὴτε φοβήθηκε, μὴτε κουνήθηκε ὑπὸ τὴ θέση τῆς. Μόλις ζύγωσε στὸν ἀδερφό τῆς ὁ δράκος, ἀφοβῆ ἡ βασιλοπούλα βγάζει ἀπὸ τὸ πανωφόρι τῆς ἓνα κομτερό σπαθί, δίνει μιὰ σπαθιά κατακέφαλα τοῦ δράκου καὶ τοῦ κόβει τὸ κεφάλι. Ἔτσι γλίτωσε τὸν ἀδερφό τῆς κι ἀπὸ τὸ τρίτο κακὸ τῆς Μοίρας του.

9

Ἀμέσως τότε τρέχει ἡ βασιλοπούλα, βγάζει τὴ μαύρη φορεσιά τῆς καὶ ντύνεται στὰ κάτωσπρα. Ὑστερα παρουσιάζεται στοὺς γονεῖς τῆς καὶ στοὺς καλεσμένους, καὶ τοὺς λέει: «Μὴ φοβᾶστε πιά! Ἀπὸ τῶρα καὶ στὸ ἐξῆς ὁ ἀδερφός μου δὲν ἔχει νὰ πάθῃ τίποτε. Γλίτωσε κι ἀπὸ τὰ τρία κακὰ τῆς Μοίρας του. Τώρα θέλω κι ἐγὼ νὰ χαρῶ. Ἄς ἐξακολουθήσω με τὸ γάμο!»

Κι ἀληθινά, ἀπὸ τότε τὸ βασιλόπουλο ἐκεῖνο δὲ κινδύνεψε ἄλλη φορὰ. Ἐζῆσε εὐτυχισμένο κι αὐτὸ καὶ ἡ ἀδερφή του, ἡ βασιλοπούλα, πού τόσο πολὺ ἀγαποῦσε τὸν ἀδερφό τῆς.

(Δημοτικὸ γερμανικὸ)

Δ΄.

Η ΑΛΕΠΟΥ ΚΙ Ο ΚΑΒΟΥΡΑΣ

Μιά φορὰ κι ἓνα καιρὸ μιὰ ἀλεπού κι ἓνας κάβουρας ἔγιναν σύντροφοι. Συμφώνησαν νὰ σπεύρουν σιτάρι κι ὕστερα νὰ μοιραστοῦν τὸ γέννημα.

Ὅταν ἔγινε τὸ γέννημα, πῆγαν νὰ τὸ θερίσουν.

Μόλις ἄρχισαν τὸ θέρισμα, κουράστηκε ἡ ἀλεπού. Τότε σκέφτηκε νὰ γελάσῃ τὸν κάβουρα. Νὰ τὸν βάλλῃ νὰ θερίσῃ αὐτὸς ὅλο τὸ γέννημα κι αὐτὴ νὰ ξεφύγῃ τὸν κόπο. Λέγει λοιπὸν στὸν κάβουρα:

«Θέρισ' ἐσύ, κάβουρα, τὸ γέννημα καὶ ἐγὼ πηγαίνω νὰ βαστάξω ἐκείνη τὴ μεγάλη πέτρα, ἐκεῖνον ἐκεῖ τὸ βράχο. Γιατὶ ἀλλιῶς θὰ πέσῃ καὶ θὰ μᾶς πλακώσῃ ὅλο τὸ γέννημα καὶ θὰ ζημιωθοῦμε».

Ὁ κάβουρας πίστεψε τὰ λόγια τῆς ἀλεπούς καὶ τῆς λέει:

«Πήγαινε, σύντροφε, κι ἐγὼ θερίζω καὶ καὶ τὸ μ ε ρ ἄ δ ι σ ο υ».

Ἡ ἀλεπού αὐτὸ ἤθελε. Πηγαίνει λοιπὸν τότε καὶ ξαπλώνεται ἄφοβα κάτω ἀπὸ τὸ βράχο κι ἀφήνει στὸν κάβουρα νὰ κάμη μονάχος του ὅλη τὴ δουλειά.

2

Στὸ ἀ λ ὡ ν ι σ μ α ἡ ἀλεπού ἔκαμε τὸν ἄρρωστο κι ἀφῆκε πάλι τὸν δυστυχισμένο τὸν κάβουρα μονάχο ν' ἀλωνίσῃ καὶ νὰ ξεχωρίσῃ τὸ γέννημα ἀπὸ τ' ἄχυρα.

Ἐπιτέλους ἦρθε ἡ ὥρα νὰ μοιραστοῦν τὸ γέννημα καὶ τ' ἄχυρα οἱ δύο σύντροφοι. Τότε λέγει ἡ ἀλεπού:

«Ἐκεῖ, ποῦ θὰ καθήσωμε νὰ μετρήσωμε τὸ γέννημα κι ὕστερα νὰ τὸ μοιράσωμε, ἄς τὸ μοιράσωμε ἀμέτρητο».

—«Καὶ πῶς νὰ γίνῃ αὐτό, σύντροφε;» ρωτᾷ ὁ κάβουρας.

—«Νὰ ἔτσι!», ἀπαντᾷ ἡ ἀλεπού. Πάρε ἐσὺ τὸ ἄχυρο κι ἐγὼ παίρνω τὸ γέννημα· ἢ παίρνω ἐγὼ τὸ γέννημα κι ἐσὺ τὸ ἄχυρο».

Ὁ κάβουρας τότε κατάλαβε τὴν πονηριὰ τῆς ἀλεπούς καὶ λέγει:

—«Ὅχι ἔτσι, κυρὰ Μαριά!» Νά! τί λέγω ἐγώ! Νὰ τραβηχτοῦμε μακριὰ ἀπὸ τὸ σωρό

κι ὕστερα νὰ τρέξωμε. Κι ὅποιος ἔρθῃ πρῶτος στὸ σωρό, ἐκεῖνος νὰ πάρῃ ὅλο τὸ γέννημα κι ὁ ἄλλος τ' ἄχυρα».

—«Ἄ!» ἔκανε ἡ ἀλεπού! «Καὶ τοῦ Θεοῦ ἄρέσει αὐτό».

3.

Τραβήχτηκαν λοιπὸν τότε καὶ οἱ δύο τους πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ σωρό, κι ἔφτασαν σ' ἓνα δέντρο. Τότε λέγει ἡ ἀλεπού:

«Ἐγὼ λέω νὰ τρέξωμε ἀπ' ἐδῶ, σύντροφε. Μὰ πρέπει νὰ σταθοῦμε ἴσια. Νὰ μὴ λές ὕστερα πῶς ἐγὼ ἤμουν πιὸ μπροστὰ ἀπὸ σένα».

—«Ἄ! ὄχι!» ἀπαντᾷ ὁ κάβουρας. Δὲ με νοιάζει. Στάσου ἐσὺ πιὸ μπροστὰ ἀπὸ μένα. Μονάχα, ὅταν σοῦ πῶ «τράβα μπρός», νὰ ξεκινήσῃς ἀμέσως».

—«Τόσο τὸ καλύτερο», λέγει με τὸ νοῦ τῆς ἡ ἀλεπού». Καὶ πηγαίνει καὶ στέκεται μπροστὰ ἀπ' τὸν κάβουρα.

—«Τράβα μπρός!» φωνάζει δυνατὰ ὁ κάβουρας. Καὶ τὴ στιγμὴ, ποῦ κάνει νὰ ξεκινήσῃ ἡ ἀλεπού, ἐκεῖνος κολλᾷ στὴν οὐρά τῆς με τὰ πόδια του.

Ἡ ἀλεπού ἀπὸ τὴν πολλὴ χαρὰ τῆς δὲν κατάλαβε, πῶς κόλλησε ὁ κάβουρας στὴν οὐρά τῆς. Ἐτρεχε σὰν ἀστραπὴ κι οὔτε γύρισε νὰ ἰδῇ, ἂν ἔρχεται ἀπὸ πίσω τῆς ὁ σύντροφός τῆς.

Σὲ λίγο ἔφτασε στὸ σωρό. Τότε γύρισε νὰ ἴδῃ, τί γίνεται ὁ κάβουρας. Μὰ μόλις γύρισε ἡ ἀλεπού, φράπ! πηδᾷ ἀλαφρὰ ἀλαφρὰ ὁ κάβουρας στὸ σωρὸ καὶ κλείνει καὶ τὰ μάτια του. Τὸν βλέπει ἡ ἀλεπού καὶ τὸν ρωτᾷ μὲ ἀπορία:

« Ἦλθες κιόλα, σύντροφε; »

— « Ἄ! » ἔκανε ὁ κάβουρας. « Μ' ἐξύπνησες, εὐλογημένη! Σὲ περιμένω τόσην ὥρα νὰ ἔρθης καὶ μὲ πῆρε ὁ ὕπνος! »

— « Κέρδισες τὸ στοίχημα! », εἶπε ἡ ἀλεπού. Κι ἔφυγε καταντροπιασμένη. Ἀπὸ τότε χάλασε τὴ συντροφιά της μὲ τὸν κάβουρα.

(Τῆς Κορινθίας)

Ε'.

Ο ΓΑΪΔΑΡΟΣ ΚΙ ΟΙ ΑΛΕΠΟΥΔΕΣ

1.

Ἕνας ζευγολάτης συνήθιζε ν' ἀφίνη ἔξω στὸ χωράφι του κάθε βράδυ τὰ λουριά τοῦ ζευγαριοῦ του.

Κάτι ἀλεπούδες τὰ μυρίστηκαν καὶ πήγαιναν τὴ νύχτα κι ἔπαιρναν τὰ λουριά τοῦ ζευγολάτη. Ἐκεῖνος ἀναγκαζόταν κάθε λίγο ν' ἀγοράζῃ καινούργια λουριά καὶ νὰ ζημιώνεται. Γι' αὐτὸ κι ἦταν πολὺ στενοχωρημένος.

Τὸν εἶδε ἔτσι μιὰ ἡμέρα ὁ γαῖδαρός του καὶ τὸν ρωτᾷ:

« Τί ἔχεις, ἀφεντικό, κι εἶσαι τόσο λυπημένος; »

— « Τί νάχω, γαῖδαρέ μου! » ἀπαντᾷ ὁ ζευγολάτης! « Κάθε βράδυ ἔρχονται οἱ ἀλεπούδες στὸ χωράφι καὶ μοῦ κλέβουν τὰ λουριά τοῦ ζευγαριοῦ μου. Ἔτσι ἀναγκάζομαι κάθε λίγο ν' ἀγοράζω καινούργια λουριά καὶ νὰ ζημιώνωμαι πολὺ. »

— « Τί μοῦ δίνεις νὰ σοῦ φέρω ἐγὼ πίσω ὅλα τὰ λουριά τοῦ ζευγαριοῦ σου καὶ τίς ἀλεπούδες μαζί; » τοῦ λέει ὁ γαῖδαρος.

— « Ἄν μοῦ κάνης αὐτὸ τὸ καλὸ, γαῖδαρέ μου, θὰ σοῦ χαρίσω ἕνα χωράφι γεμάτο τρυφερὸ γρασίδι » ἀπαντᾷ ὁ ζευγολάτης.

2.

Χαρούμενος ὁ γαῖδαρος τὴν ἄλλη μέρα ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ χωριὸ γιὰ τὸ βουνό. Δὲν εἶχε ἀκόμη φωτίσει καλά, ὅταν ἔφτασε ἐκεῖ. Ψάχνοντας βρίσκει τὴ φωλιά τῶν ἀλεπούδων. Ἦταν μέσα σὲ σπηλιά. Ἀμέσως τότε ξαπλώνεται μπροστὰ στὴν εἴσοδο τῆς σπηλιάς καὶ κάνει τὸν ψόφιο.

Τὸ πρῶνι βγαίνει μιὰ ἀλεπού ἔξω ἀπὸ τὴ σπηλιά. Βλέπει τὸ γαῖδαρο μπροστὰ στὴν εἴσοδο καὶ τὸν νομίζει στ' ἀληθινὰ ψόφιο. Τρέχει λοιπὸν μέσα καὶ τὸ λέγει στὶς ἄλλες ἀλεπούδες.

Βγαίνουν τότε κι ἐκεῖνες ἔξω ὅλες, βλέ-

πουν τὸ γάιδαρο ξαπλωμένο καὶ τὸν νομίζουν
κι ἐκεῖνες ψόφιο :

«Ἐγὼ λέω νὰ τραβήξωμε ἀμέσως τὸ
γάιδαρο μέσα στὴ σπηλιά κι ὕστερα νὰ τὸν
φάγωμε μετὴν ἡσυχία μας» λέγει στίς ἄλλες
ἢ γεροντότερη ἀλεπού.

—«Μὰ πῶς νὰ τὸν σύρωμε ὡς μέσα;» λένε
οἱ ἄλλες.

—«Βέβαια ἔτσι, μετὰ τὰ νύχια μας δὲν μπο-
ροῦμε νὰ τὸν σύρωμε» λέγει ἄλλη μιὰ
ἀλεπού. «Νὰ τί πρέπει νὰ κάνωμε! Νὰ δέ-
σωμε τὸ γάιδαρο μετὰ τὰ λουριά τοῦ ζευγολάτη.
Τοῦ πήραμε τόσα πολλά, πού μποροῦμε νὰ
δεθοῦμε ὅλες μας μ' αὐτά. Ἔτσι θὰ σύρωμε
τὸ γάιδαρο εὐκόλα μέσα στὴ φωλιά μας».

—«Καλὰ τὸ σκέφτηκες», εἶπαν οἱ ἄλλες
ἀλεπούδες.

Δέθηκε λοιπὸν κάθε μιὰ ἀλεπού μ' ἓνα
λουρί τοῦ ζευγολάτη. Ἔδесαν μ' αὐτά καὶ
τὸν γάιδαρο κι ὕστερ' ἄρχισαν νὰ τὸν σέρνουν
μέσα στὴ σπηλιά.

3.

Ὁ γάιδαρος περίμενε νὰ δεθοῦν καλὰ
μετὰ τὰ λουριά ὅλες οἱ ἀλεπούδες. Μόλις ἔγινε
αὐτό, πετιέται ἀμέσως ὀρθὸς κι ἀρχίζει νὰ
τρέχη κατὰ τὸ σπίτι τοῦ ἀφεντικοῦ του. Ἐτρε-
χε σέρνοντας τίς ἀλεπούδες καὶ γκάριζε στὸ
δρόμο χαρούμενα: γκάρρ! γκάρρ! γκάρρ!

σὰ νὰ ἔλεγε: «Ἐννοια σας! Ἐννοια σας!
Τώρα θὰ ἰδῆτε, πῶς θὰ πληρώσετε τὰ λουριά
πού κλέψατε».

Σὲ λίγο ἔφτασε στὸ σπίτι τοῦ ἀφεντικοῦ
του. Ἐκεῖνος εἶδε τὸν γάιδαρό του νὰ σέρνῃ
ἀπὸ πίσω του τίς ἀλεπούδες μετὰ ὅλα τὰ λουριά
του καὶ χάρηκε πολὺ.

Ἄρχισε λοιπὸν τότε νὰ σκοτώνῃ μιὰ μιὰ
τίς ἀλεπούδες καὶ νὰ τίς παίρνῃ τὰ λουριά της.
Στὰ τελευταῖα τίς ἔγδαρε, ὕστερα πώλησε
καὶ τὰ τομάρια τους καὶ πῆρε κάμποσα
χρήματα.

Ὡς τόσο δὲν ζέχασε τὸ τί ἔταξε στὸ
γάιδαρο του. Τοῦ χάρισε ἓνα μεγάλο χωράφι
γεμάτο ἀπὸ τρυφερὸ γρασίδι. Κι ἀπὸ τότε
περνᾷ κι ὁ γάιδαρος καλὰ, κι ὁ ἀφεντικός του
ἀκόμη καλύτερα.

(Τῆς Κορινθίας)

ΣΤ'.

Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΗΣ ΕΛΕΝΙΤΣΑΣ

1

Μιὰ φορὰ κι ἓνα καιρὸ ἦταν μιὰ μη-
τέρα χήρα κι εἶχε τρία παιδιά, δύο ἀγόρια
κι ἓνα κοριτσάκι ὡς πέντε χρόνων.
Τ' ἀγόρια ἦταν μεγαλύτερα καὶ πήγαιναν στὸ

σχολεῖο. Τὸ κορίτσι ἔμενε μὲ τὴ μητέρα του στὸ σπίτι.

Μιὰ ἡμέρα ἡ μητέρα αὐτὴ ἦταν στὸ μαγειρεῖο καὶ μαγεύεινε, τ' ἀγόρια τῆς στὸ σχολεῖο κι ἡ Ἑλενίτσα, τὸ κοριτσάκι τῆς, στὴν ἐξώπορτα. Ἐπαιζε μονάχη μὲ τοὺς βώλους τῆς.

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα πέρασε ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς Ἑλενίτσας μιὰ μάγισσα, ντυμένη σὰ γύφισσα. Εἶδε τὴν Ἑλενίτσα νὰ παίζει καὶ τὴ ζήλεψε. «Ἄ! τί ὠραῖο κοριτσάκι πού εἶναι!» εἶπε. Ἄσπρο, ἄσπρο καὶ παχουλό. Τί ὠραῖα ξανθὰ καὶ κατσαρὰ μαλλάκια πού ἔχει: Ἄχ! νὰ εἶχα κι ἐγὼ ἓνα τέτοιο κορίτσι, πόσο θὰ τ' ἀγαποῦσα;»

Καὶ στάθηκε καὶ τὸ παρατηροῦσε κάμποση ὥρα. Τότε ξαναλέγει μὲ τὸ νοῦ τῆς: «Καὶ μήπως τάχα δὲν μπορῶ νὰ κάνω αὐτὸ τὸ κορίτσι δικό μου; Νὰ τ' ἀρπάξω καὶ νὰ φύγω! Ποιὸς θὰ μὲ δῆ; Ψυχὴ δὲ φεύγει αὐτὴ στὸ δρόμο!»

Καὶ στὴ στιγμὴ ἀρπάζει τὴν καημένη τὴν Ἑλενίτσα, τὴ χώνει μέσα στὸ ταγάρι τῆς, βουλώνει τὸ στοματάκι τῆς, γιὰ νὰ μὴ φωνάξῃ, καὶ φεύγει, φεύγει, κι ἀκόμη φεύγει!

2

Ὅταν τελείωσε τὸ μαγεύειμμα ἡ μητέρα τῆς Ἑλενίτσας, βγήκε νὰ δῆ τί γί-

νεται ἡ κόρη τῆς. Μά! ποῦ ἡ Ἑλενίτσα! Τὴ φωνάζει ἐδῶ, τὴ φωνάζει ἐκεῖ, μὰ κανεὶς δὲν ἀπαντᾷ. Ψάχνει παντοῦ στὸ σπίτι τῆς, δὲν τὴν βρίσκει. Τρέχει, ὅπως ἦταν, ξεσκούφωτη καὶ ξιπόλιτη, στὶς γειτονιὲς καὶ ρωτᾷ. Τίποτε! Τρέχει σ' ὅλο τὸ χωριὸ σὰν τρελὴ, ρωτᾷ ὅποιον βρίσκει στὸ δρόμο, μήπως εἶδε τὴν κόρη τῆς, μὰ δὲν μαθαίνει τίποτε:

«Μήπως πῆγε ἡ Ἑλενίτσα μου μὲ κανένα ἄλλο παιδί ἐξω στὰ χωράφια; Ἄς τρέξω ὡς ἐκεῖ νὰ ἰδῶ». Εἶπε μέσα τῆς ἡ δυστυχισμένη μητέρα.

Κι ἀμέσως τρέχει καὶ ψάχνει παντοῦ στὰ χωράφια, στ' ἀμπέλια, στὰ περιβόλια καὶ στὰ λιβάδια, ὅπως ἦταν—ξεσκούφωτη καὶ ξιπόλιτη—. Μὰ κι ἐκεῖ δὲ βρίσκει τὴν κόρη τῆς.

Τί νὰ κάμῃ τότε ἡ κακομοῖρα ἡ μητέρα κι αὐτὴ δὲν ξέρει:

«Νὰ γυρίσω πίσω στὸ σπίτι, χωρὶς νὰ βρῶ τὸ κορίτσι μου!» εἶπε «Ἄ! μονάχα αὐτὸ δὲ γίνεται! Καὶ σιὴν ἄκρη τοῦ κόσμου ἂν εἶναι ἀνάγκη νὰ πηγαίνω, θὰ πάγω. Ἀρκεῖ νὰ βρῶ τὴν Ἑλενίτσα μου. Ἄς πάω νὰ ψάξω καὶ στὸ δάσος. Μπορεῖ νὰ πῆγε ὡς ἐκεῖ καὶ νὰ ἔχασε τὸ δρόμο».

Κι ἔτρεξε ξιπόλιτη καὶ ξεσκούφωτη, ὅπως ἦταν, στὸ δάσος.

3

Ἄρχισε νὰ νυχτώνη, ὅταν ἔφτασε ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας ἐκεῖ. Τὰ θηρία τοῦ δάσους ἄρχισαν νὰ ξυπνοῦν καὶ νὰ ἐτοιμάζωνται γιὰ τὸ νυχτερινὸ κυνήγι τους. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούονταν οἱ φοβερὲς φωνῆς τους.

Τέτοια ὥρα κανένας δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ μπῆ στὸ δάσος. Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας γιὰ νὰ βοῆ τὸ παιδί της, δὲ φοβήθηκε διόλου. Μπῆκε μέσα ἄφοβα καὶ ἄρχισε νὰ ψάχνη.

Μὰ ὅσο προχωροῦσε πρὸς μέσα, τόσο τὸ σκοτάδι γινόταν πυκνότερο. Δὲν ἔβλεπε πιά καθαρά. Τότε ἄρχισε νὰ φωνάζη δυνατὰ. «Λενίτσα μου! Λενίτσα μου! Ἦρθα νὰ σὲ πάρω. Εἶμαι ἡ μητέρα σου. Ἔλα ἐδῶ κοντά μου! Δὲν ἀκοῦς!»

— «Τί φωνάζεις ἔτσι, ἀνόητη», εἶπε τότε στὴ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας μιὰ γριά, ποὺ ἐβρέθηκε ἔξαφνα μπροστά της. «Θὰ σ' ἀκούσουν τὰ θηρία καὶ θὰ ἔρθουν νὰ σὲ φᾶνε».

— «Ἐχασα τὸ κορίτσι μου—τ' ἀκοῦς! κυρά μου!»—τῆς ἀπαντᾷ τότε ἡ μητέρα, «καὶ θὰ λογαριάσω τὰ θηρία τοῦ δάσους; Νὰ βρῶ τὸ παιδί μου θέλω, καὶ ἄς μὲ κάμουν ὅ,τι θέλουν τὰ θηρία τοῦ δάσους».

— «Ἐγὼ ξέρω ποῦ εἶναι ἡ κόρη σου» λέγει τότε ἡ γριά.

— «Τὸ ξέρεις, καλὴ κυρούλα, καὶ δὲ μοῦ τὸ λὲς τόσην ὥρα τώρα! Πές μου το, σὲ παρακαλῶ πολὺ. Πές μου το, κυρά μου! καὶ ἐγὼ νὰ σοῦ κάμω ὅ,τι θέλεις,» εἶπε ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας.

— «Ἔλα πρώτα νὰ μοῦ κάνης ὅλες τὶς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ μου καὶ ὕστερα θὰ σοῦ πῶ, ποῦ εἶναι ἡ κόρη σου» λέει τότε ἡ γριά.

Ἡ δυστυχισμένη μητέρα ἀκολούθησε τὴ γριά ἐκεῖνη.

4

Ἡ γριά ἐκεῖνη ἦταν τὸ Στοιχεῖο τοῦ δάσους, κατεῖχε τὸ σπίτι της μέσα στὴ μέση τοῦ δάσους.

Σὲ λίγο οἱ δύο γυναῖκες ἔφτασαν ὡς ἐκεῖ. Ἀπὸ τὸ σκοτάδι δὲ φαινόταν τὸ σπίτι τῆς γριάς. Μόλις ὅμως ἐκεῖνη πάτησε τὸ κατώφλι τῆς πόρτας, στὴ στιγμὴ ἀναφαν χιλιάδες φῶτα καὶ ἔλαμπαν σὰν τὸν ἥλιο.

Σηκώνει τότε τὰ μάτια της ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας καὶ κοιτάζει τὸ σπίτι τῆς γριάς. Ἦταν ἓνα πολὺ ψηλὸ σπίτι μὲ πολλὰ πατώματα καὶ ἀμέτρητα δωμάτια, ἦταν ἓνας πύργος ὠραῖος. Μὰ μόλις μπῆκε μέσα τί νὰ δῆ! Ὅλος ἐκεῖνος ὁ πύργος ἦταν γεμάτος ἀπὸ σκουπίδια καὶ ἀπὸ ἀράχνες.

— « Εἶμαι γριά καὶ δὲν μπορῶ νὰ σκύψω. Ἔχω χρόνια πολλὰ νὰ σκουπίσω καὶ νὰ ξεσκονίσω τὸν πύργο μου. Ἄν μοῦ τὸν καθάρισης ὅλο, θὰ σοῦ πῶ, ποῦ εἶναι ἡ κόρη σου» εἶπε ἡ γριά ἐκείνη στὴ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας.

Ἡ μητέρα δὲ σκέφθηκε διόλου. «Δῶς μου σκουῖνες, ξεσκονιστήρια καὶ σφουγγαρόπανα», εἶπε μονάχα τῆς γριάς. Κι ἀμέσως ἄρχισε τὸ σκούπισμα, τὸ ξεσκόνισμα καὶ τὸ σφουγγάρισμα.

Ὅποιοι ἄλλοι νὰ ἦταν στὴ θέση τῆς μητέρας ἐκείνης, θὰ κουραζόταν καὶ θὰ σταματοῦσε. Ἡ μητέρα ὅμως τῆς Ἐλενίτσας δὲ σταμάτησε διόλου. Ὅσο συλλογιζόταν τὴν κόρη της, τόσο δυνάμωνε περισσότερο. Ὅσπου πιά καθάρισε ὅλο τὸν πύργο τῆς γριάς.

6

Τότε ἡ γριά λέει στὴ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας:

«Καλὰ μοῦ καθάρισες τὸν πύργο μου. Ἐγὼ ὅμως ἔχω κι ἄλλες δουλειές ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τίς κάμω μονάχη μου. Ἔχω ἓνα σωρὸ ἄπλυτα ροῦχα καὶ δὲν ἔχω ποιὸς νὰ μοῦ τὰ πλύνῃ. Θέλω νὰ ψήσω ἓνα φούρνο ψωμιὰ καὶ δὲν ἔχω, ποιὸς νὰ μοῦ τὰ ζυμώσῃ. Ἄν μοῦ πλύνῃς ὅλα τὰ ροῦχα μου

καὶ μοῦ ζυμώσῃς ἓνα φούρνο ψωμιὰ, θὰ σοῦ πῶ χωρὶς ἄλλο, ποῦ εἶναι ἡ κόρη σου».

Ἡ μητέρα δὲν εἶπε τίποτε. Ἀναστράξε μονάχα καὶ δέχτηκε νὰ κάμῃ καὶ τίς δουλειές αὐτές.

Κι ἄρχισε ἀμέσως, ἃς ἦταν καὶ τόσο κουρασμένη!

Ἐπλυνε! ἔπλυνε! ἔπλυνε! ὄρες πολλές! Τῆς πονοῦσαν τὰ δάχτυλα ἀπὸ τὸ τρίψιμο κι ἡ μέση της ἀπὸ τὸ σκύψιμο. Μὰ ποῦ νὰ λογαριάσῃ ἐκείνη πόνο! Ὅνοῦς της ὅλος ἦταν στὴν Ἐλενίτσα της.

Ἐπιτέλους τελείωσε τὸ πλύσιμο καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν ροῦχων. Ἀμέσως τότε, χωρὶς διόλου νὰ ξεκουραστῆ, ἀρχίζει τὸ ζύμωμα. Καὶ ζύμωνε! ζύμωνε! ζύμωνε! ὄρες πολλές. Πότε νὰ ζυμώσῃ ἓνα φούρνο ψωμιὰ!

Ζύμωσε τέλος πάντων ὅλα τὰ ψωμιὰ, ἔκαψε ὕστερα τὸ φούρνο καλὰ καὶ τὰ φούρνισε. Κι ὡς πού νὰ ψηθοῦν τὰ ψωμιὰ ἐκεῖνα, σιδέρωσε ἓνα ἓνα ὅλα τὰ ροῦχα τῆς γριάς. Ὑστερα ξεφούρνισε τὰ ψωμιὰ καὶ τὰ παράδωσε στὰ χέρια τῆς γριάς, ὅλα καλοψημένα.

6

Ἡ γριά εὐχαριστήθηκε ἀπὸ τίς δουλειές τῆς μητέρας καὶ τῆς εἶπε:

«Τὴν Ἐλενίτσα σου τὴν ἄρπαξε μιὰ

μάγισσα σάν κι ἐμένα, τὴν ἄρπαξε τὸ Στοιχειὸ τοῦ Κάμπου καὶ τὴν ἔχει στὸν πύργο της. Ὁ πύργος της εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπ' ἐδῶ. Γιὰ νὰ φτάσης ὡς ἐκεῖ εἶναι πολὺ δύσκολο. Γιὰ νὰ πάρης τὴν κόρη σου ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν πύργο, εἶναι ἀκόμα δυσκολώτερο. Ἄκουσε τὸ γιατί. Πρέπει πρῶτα νὰ περάσης ὅλο αὐτὸ τὸ ἀπέραντο δάσος, ποῦναι γεμάτο θηρία. Ὑστερα ἀπὸ τὸ δάσος, θὰ χρειαστῇ νὰ περάσης ἓνα μεγάλο ποτάμι χωρὶς γεφύρι. Ἄν τὸ καταφέρης κι αὐτό, θὰ χρειασθῇ ἀκόμα νὰ περάσης μιὰ ὥρα δρόμο ἓνα χωράφι γεμάτο ἀγκάθια κι ὕστερα νὰ φτάσης στὸν πύργο τῆς μάγισσας. Τί ὅμως κι ἂν φτάσης ἐκεῖ; Δύσκολο μοῦ φαίνεται νὰ μπῆς μέσα καὶ ἀκόμα δυσκολώτερο νὰ πάρης ἀπὸ κεῖ μέσα τὸ παιδί σου. Μέρα νύκτα φυλάγει τὸν πύργο ἓνας σκύλος φοβερός. Δύσκολο, πολὺ δύσκολο μοῦ φαίνεται νὰ πετύχῃς τὸ σκοπὸ σου».

— «Ὅλ' αὐτὰ τὰ ἐμπόδια εἶναι μεγάλα, τὸ βλέπω κι ἐγώ» εἶπε ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας. «Μὰ ἡ ἀγάπη τῆς κόρης μου εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ κάθε ἐμπόδιο. Σ' εὐχαριστῶ, καλὴ κυρούλα! Σ' εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ ὅ, τι μοῦ εἶπες».

— «Στάσου νὰ σοῦ πλερώσω καὶ τὸν κόπο σου!» τῆς λέγει τότε ἡ γριά μάγισσα. Κι ἀμέσως βγάζει καὶ τῆς δίνει ἓνα κοφτερὸ μαχαίρι καὶ τῆς λέει.

— «Θὰ πεινᾷς βέβαια ὕστερα ἀπὸ τόσο κόπο ποῦ ἔκαμες. Πάρε αὐτὸ τὸ μαχαίρι καὶ κόψε κανένα κομμάτι κρέας ἀπὸ τὸ σῶμα σου, γιὰ νὰ χορτάσης!»

Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας δὲν εἶπε τίποτε. Ἀναστέναξε μόνο, πῆρε τὸ μαχαίρι, τὸ ἔβαλε στὴν τσέπη της, καληνύχτισε τὴ γριά κι ἔφυγε ἀπὸ τὸν πύργο της ὅπως ἦταν—ξιπόλιτη καὶ ξεσκουφωτή.—

7

Ἦταν νύκτα ἀκόμη σκοτάδι δυνατὸ.

Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας χῶθήκε μέσα στὸ δάσος καὶ τράβηξε ἄφοβη. Τὰ θηρία δίπλα της οὐρλιαζαν, μὰ ἐκείνη δὲν τὰ λογάριαζε διόλου. Περπατοῦσε γρήγορα καὶ πρόσεχε μονάχα νὰ μὴν χάσῃ τὸ δρόμο.

Ἐπιτέλους πέρασε τὸ δάσος κι ἔφτασε στὸ μεγάλο ποτάμι. Χωρὶς νὰ χάσῃ τότε καιρό, γδύνεται καὶ κρατώντας μὲ τὸ ἓνα χέρι τὰ ροῦχα της κολυμπᾷ καὶ φθάνει στὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ. Ντύνεται ὕστερα καὶ ξεκινᾷ.

Ἐμπρὸς της τώρα εἶναι τὸ χωράφι μὲ τ' ἀγκάθια. Πῶς νὰ τὸ περάσῃ ἢ κακομοίρα, ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας, ποῦ ἦταν ξιπόλιτη! Τί νὰ κάμῃ ὅμως! Ρίχνεται μέσα στ' ἀγκάθια καὶ προχωρεῖ. Τ' ἀγκά-

θια τῆς τρυποῦν τὰ πόδια, μὰ ἐκείνη ποῦ νὰ καταλάβῃ πόνους! Ὁ νοῦς της εἶναι στὴν Ἐλενίτσα της.

Ἐπιτέλους πέρασε καὶ τὸ χωράφι μὲ τ' ἀγκάθια κι ὕστερα πλησίασε στὸν πύργο τῆς μάγισσας.

Ὁ πύργος ἦταν ὀλόφωτος κι εἶχε ὀρθάνοιχτες ὅλες τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα. Πλησιάζει τότε ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας καὶ τί νὰ δῆ! Ἕνας μέγας κι ἄγριος σκύλος γύριζε γύρω γύρω καὶ φύλαγε τὸν πύργο:

«Πῶς νὰ τὸν καταφέρω τὸ σκύλο αὐτὸν νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ μπῶ μέσα στὸν πύργο! εἶπε μὲ τὸ νοῦ της ἡ μητέρα. «Ἄμα μπῶ μέσα θὰ καταφέρω τὴ μάγισσα. Θὰ μὲ λυπηθῆ καὶ θὰ μοῦ δώσῃ πίσω τὴν Ἐλενίτσα μου. Τί νὰ κάμω; Δὲν ἔχω τίποτ' νὰ δώσω τοῦ σκύλου αὐτοῦ γιὰ νὰ τὸν μαλακώσω! Ἄχ! νὰ εἶχα ἓνα καρβέλι ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ψωμιὰ τῆς γριᾶς! Ἐκείνη ὅμως ἀντὶ γιὰ ψωμί μοῦ ἔδωσε μαχαίρι..... Δὲν πειράζει ὅμως...» Ἄν δὲν ἔχω ψωμί, ἔχω νὰ τοῦ δώσω κρέας».

Κι ἀμέσως βγάζει ἀπ' τὴν τσέπη της τὸ μαχαίρι τῆς μάγισσας, κόβει ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὸ ψαχνὸ τοῦ ποδαριοῦ της καὶ τὸ πετάει στὸ σκύλο.

Ὁ σκύλος μαλάκωσε. Ἄρπαξε τὸ κρέας κι ἀφήσε τὴ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας νὰ μπῆ στὸν πύργο μέσα.

Ἄμα μπῆκε μέσα, ἄρχισε νὰ ψάχνῃ στὰ δωμάτια. Ὅλα ἦταν φωτισμένα καὶ ἀδειανὰ. Ἐπιτέλους σὲ μιὰ ὠραία κρεβατοκάμαρα βλέπει δυὸ ὀλόχρυσα κρεβάτια, τὸ ἓνα μικρὸ καὶ τ' ἄλλα μεγάλο. Στὸ μικρὸ κοιμόταν μέσα σὲ μεταξωτὰ σεντόνια καὶ παπλώματα ἓνα κοριτσάκι ὡς πέντε χρόνων. Στὸ ἄλλο μιὰ μεγάλη γυναῖκα. Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας κατάλαβε, ποιοὶ ἦταν αὐτοὶ ποῦ κοιμόνταν σ' ἐκεῖνα τὰ κρεβάτια.

Πατώντας στὰ δάχτυλα πλησιάζει στὸ κρεβατάκι τῆς κόρης της. Τὴν παίρνει ἀλαφρὰ στὴν ἀγκαλιά της καὶ βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὴν κρεβατοκάμαρα, χωρὶς νὰ καταλάβῃ τίποτε ἢ μάγισσα. Σὲ λίγο βγῆκε κι ἀπὸ τὸν πύργο ἔξω.

Ὁ σκύλος ἔτρωγε ἀκόμα τὸ κρέας τῆς μητέρας καὶ τὴν ἀφήσε νὰ περάσῃ πάλι ἐλεύθερα.

Μόλις ξεμάκραινε λίγο, ἄρχισε ἡ μητέρα νὰ τρέχῃ ὅσο μπορούσε γρηγορώτερα. Τὰ πόδια της, νόμιζες, εἶχαν φτερά! Ἄς ἦταν καὶ πληγωμένα! Ἄς ἔτρεχε τὸ

αἷμα ἀπ' αὐτά. Μήτε πόνο, μήτε πείνα, μήτε κούραση καταλάβαινε ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας. Τὸ φορτιὸ ποῦ κουβαλοῦσε στὴν ἀγκυαλιά της, ἀντὶ νὰ τὴν κουράζη, τὴ δυνάμωνε περισσότερο.

Ἔτσι πέρασε πάλι τὸ χωράφι μὲ τὰ ἀγκάθια κι ἔφτασε στὸ ποτάμι. Τότε ἄρχισε νὰ ξημερώνη.

Ἐκεῖ βρῆκε ἕναν ψαρά καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὴν περάσῃ μὲ τὴ βάρκα του στὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ. Ὁ ψαράς λυπήθηκε τὴ μητέρα καὶ τῆς ἔκαμε τὴ χάρη αὐτῆ.

Ἔστερα ἡ μητέρα μὲ τὸ παιδί στὴν ἀγκυαλιά μπῆκε στὸ δάσος κι ἄρχισε πάλι νὰ τρέχῃ γρήγορα. Τρέχοντας γύριζε συχνὰ καὶ κοιτάζε πίσω της, μήπως ἔρχεται ἡ μάγισσα.

Τὰ θηριά τοῦ δάσους τώρα στὸ πέρασμα τῆς μητέρας δὲν οὐρλιαζαν πιά. Ἴσως γιὰ νὰ μὴ ξυπνήσουν τὴν Ἐλενίτσα της! Πέρασε ἔτσι ὅλο τὸ δάσος χωρὶς νὰ βρῆ στὴ μέση ἐκεῖνον τὸν πύργο τῆς γριᾶς.

Ἔστερα κατέβηκε κάτω στὰ λιβάδια, πέρασε τὰ περιβόλια καὶ τ' ἀμπέλια, κι ὅταν ἔβγαινε ὁ ἥλιος, ἐκεῖνη ἔφτανε, ζιπόλιτη καὶ ξεσκούφωτη, στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της.

Ἐκεῖ βρῆκε τὰ δύο της τ' ἀγόρια νὰ τὴν περιμένουν καὶ νὰ κλαῖνε:

«Ποῦ μᾶς ἄφεσες, μητέρα, μοναχὰ κι ἔφυγες;» φώναξαν καὶ τὰ δύο μὲ παράπονο.

—«Πῆγα νὰ βρῶ τὴν ἀδερφή σας» ἀπάντησε ἡ μητέρα.

Τὴ στιγμή ἐκεῖνη ξύπνησε καὶ ἡ Ἐλενίτσα. Ἄνοιξε τὰ μάτια της καὶ χωρὶς νὰ καταλαβαίνει ποῦ βρίσκεται, φώναξε:

«Μητέρα μου!»

—«Παιδάκι μου!» ἀποκρίθηκε ἡ μητέρα καὶ τὴν ἔσφιξε στὴν ἀγκυαλιά της μαζὶ μὲ τ' ἄλλα δύο παιδιὰ της.

(Πρωτότυπο)

Z.

Η ΚΑΛΟΛΟΓΟΥ ΚΑΙ Η ΚΑΚΟΛΟΓΟΥ

1

Μιά φορὰ κι ἕναν καιρὸ ἦταν μιὰ γριά πολὺ φτωχὴ. Δὲν εἶχε ἡ κακομοίρα κανένα στὸν κόσμον, μήτε ἄντρα, μήτε παιδί, μήτε ἐγγόνι, μήτε κανένα συγγενῆ. Ὅλοι τῆς εἶχαν πεθάνει.

Ἡ γριά αὐτὴ κατοικοῦσε μονάχη σ' ἕνα

μικρό και φτωχικό σπιτάκι, σ' ένα καλύβι. Χρήματα για να αγοράσει ψωμί και φαγι δὲν εἶχε και ζούσε μονάχα με χόρτα.

Κάθε μέρα ἔπαιρνε τὸ σακκούλι της, πήγαινε ὡς τὸ βουνό, μάζευε χόρτα, τὰ ἔφερενε στὸ καλύβι της, τὰ ἔβραζε και τάτρωγε. Ἔτσι ζούσε ἡ κακομοίρα ἐκεῖνη γριά.

Μονάχα μιὰ γειτονοπούλα της, ἓνα κορίτσι ἔως 10 χρονῶν, θυμόταν τὴ δυστυχισμένη αὐτὴ γριά. Ὅταν ἔψηναν φρέσκο ψωμί στὸ σπίτι τους, τῆς ἔφερενε ταχτικά μιὰ φέτα μεγάλη, ζεστή ζεστή.

2

Μιὰ μέρα μαρτιάτικη ἡ γριά αὐτὴ πῆγε νὰ μαζέψη χόρτα. Πῆρε τὸ συνηθισμένο σακκούλι της, ἔφτασε σιγά σιγά στὸ βουνό και ἄρχισε νὰ μαζεύη χόρτα: ραδίκια, μυρώνια, βλαστάρια κι ἄλλα τέτοια.

Νά σου! ὅμως και συννεφιάζει και ὕστερα ἀπὸ λίγο ἀρχίζει νὰ βρέχη. Τί νὰ κάμη τότε ἡ καημένη ἡ γριά! Νὰ γυρίση πίσω στὸ καλύβι της δὲν πρόφταινε! Νὰ σταθῆ ἐκεῖ θὰ βρεχόταν!

Κοιτάζει νὰ βρῆ κανένα μέρος νὰ τρουπώση πουθενά. Προχωρεῖ λίγο παραπέρα, φάχνει και βλέπει ἀπὸ μακριὰ μιὰ σπηλιά.

Τρέχει ὅσο μπορεῖ γρήγορα με τὸ μισογεμάτο σακκούλι στὸν ὄμο της, και σὲ λίγο φτάνει και τρουπώνει μέσα στὴ σπηλιά ἐκεῖνη.

3

Μὰ μόλις μπῆκε μέσα, ξαφνίστηκε ἡ γριά. Στὴν πιὸ βαθιὰ ἄκρη τῆς σπηλιάς βλέπει ἓνα γέρο ἀσπρομάλλη κι ἀσπρογένη και γύρω του δώδεκα μεγάλα κι ὁμορφα παιδιὰ, δώδεκα παλικαρόπαιδα.

Τὰ παιδιὰ αὐτὰ κάθονταν ἀπὸ τρία τρία μαζί κι εἶχαν τὰ χέρια τους περασμένα, τὸ ἓνα στὸ λαιμὸ τοῦ ἄλλου.

Τὰ πρῶτα τρία παιδιὰ φοροῦσαν στὸ κεφάλι τους στεφάνια, καμωμένα ἀπὸ λογιῶν λογιῶν λουλούδια: ἀπὸ τριαντάφυλλα, ἀπὸ παπαροῦνες, ἀπὸ βιολεῖτες κι ἀπὸ ἄλλα τέτοια.

Τὰ παρακάτω τρία ἦταν στεφανωμένα με στάχια. Τ' ἄλλα τρία κρατοῦσαν με τὸ ἓνα χέρι τους διάφορα φρούτα: σταφύλια, κудώνια, μῆλα κι ἄλλα τέτοια. Μονάχα τὰ τρία τελευταῖα δὲ φοροῦσαν τίποτε στὸ κεφάλι τους μήτε κρατοῦσαν τίποτε στὰ χέρια τους. Ἦταν κι αὐτὰ ἀγκαλιασμένα, μὰ και τυλιγμένα με ἄσπρες χοντρές κι ἀπὸ τες και κουκουλωμένα πατικορφα.

Ποιός νὰ ἦταν αὐτός ὁ γέρος καὶ ποιά νὰ ἦταν αὐτὰ τὰ παιδιὰ τάχα;

Ἦταν ὁ γέρο-Χρόνος μὲ τὰ 12 παιδιὰ του, μὲ τοὺς 12 μῆνες τοῦ ἔτους. Μὰ ἡ γριά ἐκείνη μῆτε τὸν πατέρα, μῆτε τὰ παιδιὰ του κατάλαβε. Τοὺς χαιρέτησε ὅλους καὶ τοὺς παρακάλεσε νὰ τὴν ἀφήσουν νὰ καθίση μέσα στὴ σπηλιά τους, ὥσπου νὰ περάσῃ ἡ βροχή:

«Μεῖνε, καλὴ κυρούλα, ὅσο θέλεις στὸ φ τ ω χ ι κ ὸ μας» εἶπε ὁ γέρος, ὁ πατέρας τῶν παιδιῶν. «Αὐτός ὁ τρελο-Μάρτης, βλέπεις, ἦταν ἀνάγκη νὰ μᾶς χαλάσῃ τὴν ὠραία ἡμέρα καὶ νὰ βρέξῃ τώρα.....»

—«Τί λέγεις, γέροντά μου», ἀπαντᾷ ἀμέσως ἡ γριά. «Ἐσχινᾶς, τί λέει ὁ κόσμος γιὰ τὴς βροχῆς τοῦ Μάρτη:

- » «Ἄν πάρῃ ὁ Μάρτης δυὸ νερά
- » κι ὁ Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα,
- » χαρὰ σ' ἐκεῖνο τὸ ζευγά
- » ποὺ ἔχει φυτευμένα».

«Βέβαια τὰ ξεχνᾶς αὐτά, γι αὐτὸ κατηγορεῖς τὸ Μάρτη, τὸν καλὸ τὸ μῆνα.

—«Καὶ πῶς νὰ μὴ κατηγορῇ κανεὶς τὸν Μάρτη:» πετάχτηκε ἓνα ἀπὸ τὰ πα-

λικάρια ποὺ ἦταν στεφανωμένα μὲ λουλούδια. «Εἶναι ἄλλος χειρότερος μῆνας τοῦ χρόνου ἀπ' αὐτόν; Μιὰ μέρα ζέστη, τὴν ἄλλη κρύο. Καὶ τί κρύο; Χειρότερο κι ἀπὸ τὸ χειμῶνα! Ὑστερα βροχῆς, λάσπες, ἀγέρηδες, συνάχια, ποῦ ν τ ε ς, ἀρρώστιες! Νὰ τέτοιος εἶναι ὁ Μάρτης. Γ δ α ἴ ρ ν ε ι τὸν κόσμο! Γι' αὐτὸ τὸν λένε καὶ Γ δ ἄ ρ τ η.

—«Πῶψε, παιδί μου, νὰ λές τέτοια λόγια γιὰ τὸ Μάρτη. Αὐτός εἶναι ἀπὸ τοὺς καλύτερους μῆνες τοῦ χρόνου. Αὐτὸς φέρνει τὴν ἀνοιξή. Αὐτὸς κάνει καὶ μ π ο υ μ π ο υ κ ι ἄ ζ ο υ ν τὰ δέντρα κι ἀνοίγουν τὰ λουλούδια. Αὐτὸς λέει τοῦ ἡλίου καὶ ζεσταίνει πιὸ πολὺ καὶ λιώνει τὰ χιόνια καὶ μᾶς ἔρχονται πάλι τὰ πουλιὰ ἀπὸ τὰ ξένα μέρη. Καὶ πόσα ἄλλα καλὰ δὲν μᾶς φέρνει ὁ Μάρτης ὁ καλός!»

Τὸ παλικάρι ἐκεῖνο εὐχαριστήθηκε ἀπὸ τὰ καλὰ λόγια τῆς γριάς καὶ δὲ μίλησε πιά. Γιατὶ ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Μάρτης.

—«Καλὰ ὁ Μάρτης, κυρούλα, εἶναι καλὸς μῆνας» εἶπε τὸ παρακάτω ἀπὸ τὸ Μάρτη παλικάρι. «Μὰ γιὰ τὸν Ἀπρίλη τί μπορεῖς νὰ πῆς; Μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι ἀπὸ τοὺς χειρότερους μῆνες τοῦ χρόνου».

— «Μπά! παιδάκι μου, τί κάθεται και λές τέτοια λόγια για τόν 'Απρίλη;» ἀπάντησε ἀμέσως ἡ γριά. «Και εἶναι κανένας ἄλλος μήνας τόσο ὁμορφος σάν τόν 'Απρίλη; Ποιός ἔχει περισσότερα τριαντάφυλλα και περισσότερες μυρωδιές λουλουδιῶν; Ποιός ἔχει ὠραιότερα κελαιδίδιασματα πουλιῶν ἀπ' αὐτὸν τὸν μῆνα; Και τί μέρες μᾶς κάνει! Χαρά Θεοῦ! Μῆτε ζέστη, μῆτε κρύο! Και κοντὰ στ' ἄλλα καλὰ μᾶς φέρνει και τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» και τῆ μεγάλη μας γιορτή, τῆ Λαμπρή, μὲ τὰ κόκκινα τ' αὐγά. Πῶς τὰ ξεχνᾶς ὅλα αὐτά, παιδί μου, και κατηγορεῖς τὸν 'Απρίλη, τὸν καλύτερο μῆνα τοῦ χρόνου;»

Εὐχαριστήθηκε πολὺ ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ τῆς γριάς και ὁ 'Απρίλης και σῶπασε.

7

'Ἐτσι, σάν τὸν Μάρτη και σάν τὸν 'Απρίλη, θέλησαν νὰ δοκιμάσουν τῆ γριά, ἕνας ἕνας, κι ὅλοι οἱ ἄλλοι μῆνες.

Ὁ καθένας τῆς ἔλεγε πῶς δὲν τοῦ ἀρέσει ὁ τάδε μῆνας. Τότε ἄρχιζε ἡ γριά νὰ παινεύη αὐτὸν τὸν μῆνα και νὰ βρῖσκη πῶς ἔχει χίλια δυὸ καλὰ, χίλια δυὸ χαρίσματα. Κινένα δὲν ἄφησε ἀπαίνευτο. Ἀκόμα και για τὸν Δεκέμβρη, τὸ Γενάρη και τὸ Φλεβάρη, τοὺς χειμωνιάτικους μῆνες,

και γι' αὐτοὺς ἀκόμα βρῆκε ἡ γριά καλὰ λόγια, βρῆκε νὰ πῆ παινεύματα.

Οἱ μῆνες ὅλοι εὐχαριστήθηκαν γι' αὐτό. Μὰ ποιὸ πολὺ εὐχαριστήθηκε ὁ πατέρας τους. Ἐγενεψε τότε ἐκεῖνος στὰ παιδιὰ του. Κι ἀμέσως σηκώνονται, παίρνουν τὸ σακκούλι τῆς γριάς και τῆς λέγουν:

«'Αφησέ μας, καλὴ κυρούλα, νὰ σοῦ ἀπογεμίσωμε ἐμεῖς τὸ σακκούλι σου! Εἶσαι γερόντισσα και θὰ κουράστηκες».

Σὲ λίγο γύρισαν μὲ γεμάτο τὸ σακκούλι και εἶπαν:

«Πάρε τὸ σακκούλι σου, καλὴ κυρούλα, και πήγαινε στὸ καλὸ. Μὰ κοίταξε καλὰ νὰ μὴ τὸ ἀνοίξης στὸ δρόμο. Μονάχα, ὅταν φτάσης στὸ σπίτι σου, κλειῖσε καλὰ τῆ πόρτα και τότε ἀνοιξέ το!»

Εὐχαρίστησε και πάλι τὰ παιδιὰ ἡ γριά, εὐχῆθηκε στὸν πατέρα τους νὰ τὰ χαίρεται, χαιρέτησε ὅλους κι ὕστερα ξεκίνησε για τὸ καλύβι τῆς.

8

Στὸ δρόμο τὸ σακκούλι τῆς φαινόταν πολὺ βαρὺ. Μόλις μπορούσε νὰ τὸ βαστᾶ στὸν ὦμο τῆς. Μὰ δὲν ἔλεγε τίποτε. Σιγὰ σιγὰ ἔφτασε στὸ καλύβι τῆς, ἔκλεισε τὴν πόρτα και τὸ ἀνοιξε.

Μὰ τί νὰ δῆ! 'Αντὶς για ραδίγια

καὶ βλαστάρια καὶ μυρόνια, βλέπει ὅλο φλουριά, κίτρινα κίτρινα καὶ γυαλιστερά! Θάμπωσαν τὰ μάτια τῆς γριᾶς ἀπὸ τὴν κιτρινάδα ἐκεῖνη.

Ἡ φτωχὴ γριά ἔγινε τώρα πλούσια, ἀπὸ τοὺς πιὸ πλούσιους ἀνθρώπους. Μ' ἐκεῖνα τὰ φλουριά ἀγόρασε καινούριο σπίτι, καινούρια ἐπιπλα, καινούρια φορέματα κι ὅ,τι ἄλλο τῆς χρειαζόταν. Ἐκαμε καὶ ψυχοκόρη ἐκεῖνη τὴν καλὴ γειτονοπούλα καὶ ζοῦσαν ἀπὸ τότε κι οἱ δυὸ σὰν ἀρχόντισσες.

9

Εἶδε τὰ πλούτη τῆς γριᾶς αὐτῆς μιὰ ἄλλη γριά πατριώτισσά της καὶ ζήλεψε. Αὐτὴ ἦταν μιὰ γριά πού ὅλη μέρα μάλωνε μὲ τὰ παιδιά της, μὲ τὶς νύφες της, μὲ τοὺς γαμπροὺς της, μὲ τὰ ἐγγόνια της, μὲ τοὺς γείτονάς της καὶ μὲ τὰ ροῦχα της ἀκόμα. Τρωγόταν μὲ ὅλον τὸν κόσμο. Ποτὲ δὲν ἔλεγε καλὸ λόγο γιὰ κανένα.

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ κακολογοῦ γριά σηκώνεται ἕνα πρωὶ καὶ πηγαίνει ἴσια ἴσια στὸ σπίτι τῆς ἀρχόντισσας γριᾶς καὶ τὴ ρωτᾷ ἔτσι:

«Μωρὴ, δὲ μοῦ λές, πῶς τὰ κατὰ φερες καὶ πλούτηνες καὶ μᾶς ἔγινες ἀρχόν-

τισσα; Ἐγὼ σὲ ἤξερα φτωχιά καὶ κακομοίρα. Δὲν εἶχες ψωμί νὰ φᾶς καὶ ζοῦσες μονάχα μὲ λάχανα!»

Ἡ ἀρχόντισσα ἡ γριά τῆς εἶπε, πῶς ἔγινε τὸ πρᾶγμα καὶ μάλιστα τῆς ἔδειξε καὶ τὸ μέρος πού ἦταν ἡ σπηλιά.

10

Ἡ κακολογοῦ γριά εἶπε τότε μὲ τὸ νοῦ της: «Ἄν κάμω κι ἐγὼ ὅ,τι ἔκαμε κι αὐτὴ ἡ χαμένη, θὰ γίνω κι ἐγὼ πλούσια».

Σηκώνεται λοιπὸν μιὰ βροχερὴ μέρα, μὲ τὸ σακκουλί της μισογεμάτο ἀπὸ τὸ σπίτι της, καὶ πηγαίνει ἴσια ἴσια κατὰ τὴ σπηλιά. Τὴ βρίσκει, μπαίνει μέσα καὶ βρίσκει τὸ γέρο-Χρόνο μὲ τοὺς 12 γιούς του καθισμένους, ὅπως πάντα. Μ' ἀντὶς νὰ χαιρετήση, ἀρχίζει ἀμέσως καὶ λέει:

«Εἶδες ἐκεῖ μ' αὐτὸν τὸν παλιο—Μάρτη, τί ἔπαθα! Καθὼς μάζευα χόρτα, βράχχηκα καὶ τώρα κοντεύω νὰ π ο υ ν τ ι ᾶ σ ω. Καλὰ τὸν λένε Γδάρτη!»

— «Ἐχεις δίκαιο, κυρούλα», πετιέται ὁ Μάρτης ἀπὸ τὴ θέση του. «Τί μῆνας πού εἶναι κι αὐτός!»

— «Ἄμ εἶναι κι ἄλλος χειρότερος ἀπ' αὐτόν;» ἀπαντᾷ ἡ γριά. «Ἐκεῖ πού κάνει μιὰ ὥρα καλὸν καιρό, ἀμέσως ἀγριεύει καὶ ἀρχίζει κρῦο, βροχὴ καὶ κάποτε καὶ χιόνι.

‘Ο χειρότερος μήνας τοῦ χρόνου αὐτὸς εἶναι».

— «Ἄμ ὁ Ἀπρίλης, τί σοῦ λέει πάλι, κυρούλα;» ρωτᾷ ἀπὸ τὴν θέση του ὁ ἄλλος μήνας, ὁ διπλανὸς τοῦ Μάρτη.

— «Κι αὐτὸς τοῦ ἀδερφοῦ του μοιάζει. Ἐκεῖ πού γλυκαίνει κάμποσες μέρες κι ἀνοίγουν τὰ τριχιντάφυλλα, νά σου τον κι αὐτόν! Ἀρχίζει κι ἀγριεύει, σὰν τὸν Μάρτη! Καὶ δῶς του βροχὲς καὶ κρῦο τσουχτερό!»

Ἔτσι ἄρχισαν νὰ ρωτοῦν τὴ γριά καὶ ἄλλοι μῆνες, ὁ καθένας γιὰ τὸν ἑαυτό του, κι ἡ κακολογοῦ γριά νὰ βρίσκη καὶ νὰ λέη κι ἀπὸ ἓνα κακὸ λόγο γιὰ τὸν καθένα.

Κανένας δὲν τῆς ἄρεζε. Ὁ ἓνας γιὰτὶ εἶναι κρῦος, ὁ ἄλλος γιὰτὶ εἶναι ζεστός, ὁ ἄλλος γιὰτὶ ἔχει μικρὲς τίς νύχτες του, κι ὁ ἄλλος γιὰ ἄλλα τέτοια ἐλαττώματα. Ὅσα σκουπίδια σέρνει ἢ σκούπα, τόσα κακὰ λόγια βρῆκε ἡ κακολογοῦ γριά γιὰ τοὺς 12 μῆνες τοῦ χρόνου.

Ἐπιτέλους τελείωσε ἡ γριά ὅλες τίς κατηγόριες τῆς γιὰ τοὺς 12 μῆνες. Τότε ὁ Χρόνος ἔγνεψε στὰ παιδιὰ του νὰ ἀπογεμίσουν τὸ σακκούλι τῆς γριάς.

Ἡ γριά τὸ ἔδωσε ἀμέσως.

Σὲ λίγο οἱ 12 μῆνες τὸ ἔφεραν γεμιστά καὶ εἶπαν τῆς γριάς:

— «Κοίταξε καλὰ, κυρούλα, μὴν τ’ ἀνοίξης στὸ δρόμο μονάχα ἅμα φτάσης στὸ σπίτι σου. Καὶ τότε νὰ κλείσης καλὰ τὴν πόρτα τῆς κάμαρας».

— «Ἐννοια σας! ἔννοια σας, ξέρω γὰ ἀπὸ τέτοιες δουλειές!», εἶπε ἡ γριά. Κι ἔκλεισε τὸ ἓνα μάτι τῆς χαμογελώντας.

Ὡσπου νὰ φθάση στὸ σπίτι τῆς ἡ κακολογοῦ, χτυποῦσε ἡ καρδιά τῆς. Συλλογιζόταν πὼς θὰ γίνη πλούσια καὶ πήγαινε νὰ τρελαθῆ ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς.

Ἐπιτέλους ἔφτασε. Μπῆκε ἀμέσως στὸ δωμάτιό τῆς, κλείδωσε καλὰ τὴν πόρτα, ἔκλεισε τὰ παράθυρα κι ὕστερα ἀνοίξε τὸ σακκούλι μὲ λαχτάρια.

Μὰ τί νὰ δῆ! Ἄντις γιὰ φλουριά, πετάχτηκαν ἀπὸ μέσα χιλιάδες φίδια φαρμακερά. Ὅλ’ αὐτὰ ρίχτηκαν πάνω τῆς καὶ τὴν ἐπνίξαν.

Η'.

Η ΑΛΕΠΟΥ ΚΑΛΟΓΡΙΑ

1

Μιά φορά κι έναν καιρό ἦταν μιὰ ἀλεπού κι δὲν εἶχε τί νὰ φάη. Μήτε κότες, μήτε περιστέρια, μήτε κανένα ἄλλο τέτοιο πουλι ἔβρισκε, καὶ πήγαινε νὰ σκάση ἀπὸ τὸ κακό της:

«Τὶ νὰ κάμω! Τὶ νὰ κάμω!», ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ της. «Ποῦ νὰ βρῶ κανένα πουλι νὰ πιάσω καὶ νὰ τὸ φάω! Κανένα δὲ μὲ ζυγώνει. Μόλις μὲ βλέπουν ὅλα, μόλις μὲ μυρίζονται, χάνονται ἀπὸ μπρός μου! Τὶ νὰ κάμω, γιὰ νὰ γελάσω κανένα!... Ἄ, βρῆκα! Νὰ καμωθῶ πὼς θέλω τάχα νὰ φύγω ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ νὰ πάω σὲ μιὰ ἐρημικιά ἐκκλησιά, σ' ἓνα μοναστήρι. Νὰ ζήσω ἐκεῖ χωρὶς νὰ τρώγω κρέας, ὅλο νὰ νηστεύω κι ὅλη μέρα νὰ κάνω προσευχὲς καὶ μετάνοιες. Νὰ γίνω καλόγρια. Ἔτσι μπορεῖ νὰ γελάσω καὶ κανένα πουλι νὰ μὲ ζυγώση».

Αὐτὴ τὴν ψεύτικη ἀπόφασή της τὴν εἶπε σ' ὅλα τὰ μέρη, τὴ διαλάλησε παντοῦ. Φόρεσε μάλιστα καὶ παπαδίστικα φορέματα, ράσα δηλαδή, κι ὕστερα

ξεκίνησε γιὰ τὸ ταξίδι. Ἔκανε πὼς ταξιδεύει τάχα γιὰ τὸ μοναστήρι, ὅπου θὰ γινόταν καλόγρια.

2

Στὸ δρόμον ποὺ ἐπήγαινε, τὴν βλέπει ἓνας πετεινός:

«Ποῦ πηγαίνεις, κυρὰ Μαριά;» τὴ ρωτᾷ ἀπὸ μακριά.

—«Στὸ μοναστήρι, κόκορά μου! Στὸ μοναστήρι! Πηγαίνω νὰ καλογερέψω. Τ' ἀφῆκα ἐκεῖνα ποὺ ἤξερες.....» ἀπαντᾷ ἡ ἀλεπού.

—«Ποιά, κυρὰ Μαριά;»

Νά! Δὲν ξαναβάζω πιά στὸ στόμα μου κότες καὶ κοτόπουλα, μήτε ἄλλο κρέας. Μονάχα ξερό ψωμί καὶ χόρτα χωρὶς λάδι».

Ὁ πετεινὸς τὰ πίστεψε καὶ τὴν ξαναρωτᾷ:

«Νὰ ἔρθω κι ἐγὼ μαζί σου;»

—«Καὶ δὲν ἔρχεσαι; Μήπως θὰ σὲ πάρω στὴ ράχη μου;» ἀπαντᾷ ἡ ἀλεπού.

Ὁ πετεινὸς πλησίασε τότε καὶ ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκεῖνη τὰ δυὸ ζῶα πήγαιναν πλάι πλάι.

3

Λίγο παραπέρα βλέπει τοὺς δυὸ ταξιδιώτες ἓνα περιστέρι:

«Ποῦ πάτε, καλέ;» τοὺς ρωτᾷ μὲ ἀπορία τὸ περιστέρι.

—«Πηγαίνομε νὰ καλογερέψωμε» ἀ- ἀπαντᾷ ὁ πετεινός. «Ἐέρεις ἢ κυρὰ Μαριά ἀπὸ δῶ δὲν τρώγει πιά μήτε κότες, μήτε περιστέρια· μήτε βάζει πιά τὸ κρέας στὸ στόμα της».

Πίστεψε τὸ περιστέρι καὶ ρωτᾷ:

«Νὰ ἔρθω κι ἐγὼ μαζί σας;»

—«Καὶ δὲν ἔρχεσαι; Μήπως θὰ σὲ πά- ρωμε στὴ ράχη μας;» ἀπαντᾷ ἡ ἀλεπού.

Τὸ περιστέρι ἀκολούθησε τοὺς δυὸ τα- ξιδιῶτες κι ἔτσι τώρα ἔγιναν τρεῖς.

4

Λίγο παραπέρα βλέπει τοὺς ταξιδιῶ- τες αὐτοὺς ἓνας τσαλαπετεινός:

«Ποῦ πάτε ἔτσι καὶ οἱ τρεῖς μαζί;» ρωτᾷ κι αὐτὸς μὲ ἀπορία.

—«Πηγαίνομε νὰ καλογερέψωμε!» ἀπαν- τᾷ τὸ περιστέρι. «Ἐέρεις, ἢ κυρὰ Μαριά ἀπὸ δῶ δὲν ξανατρώγει πιά πουλιά καὶ κρέατα».

Πίστεψε κι ὁ τσαλαπετεινός καὶ ρωτᾷ:

«Νὰ ἔρθω κι ἐγὼ μαζί σας;»

—«Καὶ δὲν ἔρχεσαι; Μήπως θὰ σὲ πά- ρωμε στὴ ράχη μας;»

Ὁ τσαλαπετεινός ἀκολούθησε τοὺς τρεῖς ταξιδιῶτες κι ἔτσι τώρα ἔγιναν τέσσερις.

5

Περπατώντας τὰ τέσσερα ζῶα, φτά- νουν σὲ λίγο κοντὰ στὴ θάλασσα. Ἐκεῖ ἦταν καὶ μιὰ σπηλιά.

Τότε λέει ἡ ἀλεπού στ' ἄλλα ζῶα: «Ἐλάτε, σύντροφοι, μέσα σ' αὐτὴ τὴ σπη- λιά. Ἐλάτε! νὰ πῆ ὁ καθένας σας σὲ μένα ὅλα τὰ κακὰ ποὺ ἔχει καμωμένα ὡς τώρα, ὅλες τὶς ἁμαρτίες του, κι ἐγὼ νὰ πῶ σ' ἐσᾶς τὶς ἰδιές μου. Ἐλάτε νὰ ξεμολογηθοῦμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο! Γιατί σὲ λίγο θὰ περάσωμε θάλασσα γαὶ δὲν ξέρομε, ἂν θὰ ζήσωμε ἢ θὰ πεθάνωμε. Ἄν τύχη καὶ πνιγοῦμε, πρέπει νὰ εἴμαστε ξεμολογημένοι. Ἐλα ἐσὺ πρῶτος, πετει- νέ!... Ὁραῖα!... Πιὸ παραμέσα ἀκόμη!... Ἄκόμη λίγο!... Ἐτσι, ὠραῖα!...»

6

«Πές μου τώρα τὶς ἁμαρτίες σου, κύ- ριε κόκορα».

—«Καὶ τί ἁμαρτίες μπορεῖ νὰ ἔχη ἓνας κόκορας;» λέει φοβισμένος ὁ πετει- νός. «Ἐγὼ δὲ θυμᾶμαι νάχω κάμει ποτέ μου καμιὰ ἁμαρτία».

—«Ἐσὺ δὲν ἔκαμες ἁμαρτίες;» ἀπαν- τᾷ ἡ ἀλεπού. «Ἐσὺ λαλεῖς ἀπὸ τὰ μεσά-

νυχτα καὶ ξυπνᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Λαλεῖς γρηγορώτερα ἀπ' ὅ,τι πρέπει καὶ γελιοῦνται οἱ ἀγωγιάτες καὶ ξεκινοῦν νύχτα ἀκόμα γιὰ τὸ ταξίδι τους.... "Ακουσε καὶ σὺ τώρα καὶ τίς δικές μου τίς ἀμαρτίες.. Τὴν περασμένη ἑβδομάδα ξεπάστρεψα ἓνα κοτέτσι ὁλόκληρο.....»

—«Τί ἀμαρτία!» λέει ὁ πετεινός.

—«Τὸ παραδέχομαι» ἀπαντᾷ ἡ ἄλεπού. «Ἀκουσε ὅμως κι ἄλλες! Προχτὲς ἔφαγα μιὰ κλωσσα μ' ὅλα τὰ κλωσσόπουλά της».

—«Ποπῶ! τί μεγάλη ἀμαρτία ἔκαμες καχημένη! Καμμιά φορά δὲ θὰ σὲ συχωρέση ὁ Θεός» εἶπε ὁ πετεινός.

—«Τὸ παραδέχομαι κι αὐτὸ» ἀπαντᾷ πάλι ἡ ἄλεπού. «Ἀκουσε ὅμως κι ἓνα ἄλλο. Καὶ σήμερα....»

—«Τί ἔκαμες σήμερα;» ρωτᾷ περίεργος ὁ πετεινός.

—«Καὶ σήμερα θὰ φάω ἓναν κουτὸ λόκορα ! Ἐσένα!»

Κι ἀμέσως χιμᾷ ἀπάνω του, τὸν ἀρπαζει ἀπὸ τὸν λαιμό, τὸν πνίγει κι ὕστερα τὸν κρύβει στὸ πιὸ βαθὺ μέρος τῆς σπηλιάς. "Ἦθελε νὰ τὸν φάγῃ ἀργότερα!

"Ἐτοι μὲ τὸ ξεμολόγημα ἡ ἄλεπού γέλασε καὶ τὸ περιστέρι. Τὸ ἔπνιξε κι αὐτὸ κι ὕστερα τὸ ἔκρυψε μαζὶ μὲ τὸν πετεινός.

"Ἦστερα φωνάζει καὶ τὸν τσαλαπετεινὸ νὰ ἔρθῃ στὴ σπηλιά μέσα νὰ τὸν ξεμολογήσῃ.

Ἐκεῖνος εἶδε πὼς δὲν ξαναβγῆκε μήτε ὁ πετεινός μήτε τὸ περιστέρι, καὶ φοβήθηκε μήπως πάθῃ κανένα κακό. Ὑποψιάστηκε τὴν ἄλεπού. Στάθηκε λοιπὸν ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴ σπηλιά καὶ τῆς λέει :

«Ἐγὼ δὲν ἔκαμα καμμιά ἀμαρτία στὴ ζωὴ μου, κυρὰ Μαριά. Τί νὰ ξεμολογηθῶ!»

—«Ἐσὺ δὲν ἔκαμες ἀμαρτίες;» λέει ἡ ἄλεπού. «Ἐσὺ πρῶτα πρῶτα ἔκλεψες τὴν κορώννα τοῦ βασιλιᾶ καὶ τὴ φορεῖς στὸ κεφάλι σου, καὶ λές πὼς δὲν ἔχεις ἀμαρτίες;»

—«Ὅχι!», λέει πάλι ὁ τσαλαπετεινός. «Αὐτὸ πού λές, κυρὰ Μαριά, δὲν εἶναι ἀλήθεια. Θὰ σοῦ ἀποδείξω πὼς δὲν εἶμαι κλέφτης. Στάσου μιὰ στιγμή νὰ σοῦ φέρω μάρτυρες. Κι ἀμέσως πετᾷ καὶ ξεμακραίνει ἀπὸ τὴ σπηλιά.

«Ἐννοια σου, κυρὰ Μαριά! καὶ θὰ δῆς, τί μάρτυρες θὰ σοῦ φέρω!» λέει ἀπὸ μέσα του, πετώντας ὁ τσαλαπετεινός.

Κι ἔρχεται παραπέρα καὶ κάθεται σὲ ἓνα βῶλο χοντρὸ ἀπὸ χῶμα καὶ περιμένει.

Σὲ λίγο νά σου! κι ἔρχεται ἐκεῖ ἓνας κυνηγός. Βλέπει τὸν τσαλαπετεινό, πλησιάζει, τὸν σημαδεύει μὲ τὸ δίκανο καὶ ἐτοιμάζεται νὰ πυροβολήσῃ:

«Μὴ μὲ σκοτώσης, κυνηγέ,» τοῦ φωνάζει τότε ὁ τσαλαπετεινός, «καὶ θὰ εἶσαι κερδισμένος ἀπὸ μένα. Ἔλα μαζί μου καὶ θὰ δῆς!»

Ὁ κυνηγός τὸν πιστεύει, κατεβάζει τὸ δίκανο κι ἀκολουθεῖ τὸν τσαλαπετεινό.

9

Ἦστερα ἀπὸ λίγο ὁ κυνηγός κι ὁ τσαλαπετεινός φτάνουν ἔξω ἀπὸ τὴ σπηλιά.

«Ἐτοίμασε τὸ ὄπλο σου!» λέει τότε τοῦ κυνηγοῦ ὁ τσαλαπετεινός. «Κάτι καλὸ κυνήγι θὰ κάμης σήμερα».

Κι ἀμέσως ἀρχίζει νὰ φωνάζῃ δυνατά:

«Ἐ! κυρὰ καλόγρια! Ἔβγα ἔξω! Σοῦ ἔφερα τοὺς μάρτυρες!»

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἡ ἀλεποῦ ἔτρωγε μὲ τὴν ἡσυχία της τὸν κόκορα καὶ τὸ περιστέρι. Σὰν ἀκουσε ὅμως τὶς φωνές τοῦ τσαλαπετεινοῦ, ἄφησε τὸ φαγητὸ στὴ μέση καὶ μὲ μιᾶς πετάχτηκε ἔξω ἀπ' τὴ σπηλιά: «Ποιὸς ξέρει»—εἶπε μὲ τὸ νοῦ της—

ἐκεῖνος ὁ κουτὸς ὁ τσαλαπετεινός τί ἄλλους μεζέδες θὰ μοῦ ἔφερε ἀκόμα!»

Μὰ δὲν πρόφτασε νὰ δῇ καλὰ καλὰ, ποιὸς εἶναι ἔξω.

Στὴ στιγμῇ βλέπει μιὰ φλόγα κι ἀκούει ἓνα μπάμ! δυνατὸ.....

Τί ἔγινε κατόπιν τὸ καταλαβαίνετε.

(Τῆς Ἑπε'ρου)

Θ'.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

1

Μιά φορὰ κι ἓναν καιρὸ ἦταν ἓνας φτωχὸς ἄνθρωπος. Τὸν ἔλεγαν Γιάννη ἦταν παντρεμένος κι εἶχε ἓνα ἀγοράκι ὡς 10 χρονῶν. Δούλευε ὁ καημένος ὁ Γιάννης, μὰ δὲν ἔβγαζε τίποτε. Δὲν μπορούσε μήτε νὰ θρέψῃ, μήτε νὰ ντύσῃ τὸ παιδί καὶ τὴ γυναῖκα του. Γι' αὐτὸ εἶπε μιὰ μέρα:

«Θὰ φύγω, γυναῖκα! Θὰ πηγαίνω στὰ ξένα νὰ βρῶ καμιὰ καλὴ δουλειά, νὰ βγάλω χρήματ' ἀρκετά, νὰ στέλνω σὲ σᾶς».

—«Ὅπως σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός, ἄντρα μου, κάμε!» λέει τότε ἡ γυναῖκα.

Φεύγει ὁ Γιάννης καὶ πηγαίνει στὰ ξένα. Τέχνη καμιὰ δὲν ἤξερε κι ἔγινε ὑπηρέτης σ' ἓναν πλούσιο.

Ἡ γυναῖκα τοῦ πλοῦσιου αὐτοῦ ἀφεντικοῦ τοῦ Γιάννη τοῦ ἔδινε κάποτε ἀπὸ κανένα δεκάρι κι ἔστειλε στὴ γυναῖκα του. Ὁ ἀφεντικός του ὅμως δὲν τοῦ ἔδωσε ποτές του μήτε μιὰ πεντάρα.

2

Δέκα χρόνια κάθισε ὁ Γιάννης ὑπηρέτης σ' αὐτὸν τὸν πλοῦσιο. Στὰ τελευταῖα τοῦ λέει:

«Θὰ φύγω, ἀφεντικό, γιὰ τὴν πατρίδα μου. Πλήρωσέ μου τοὺς μισθοὺς, πού μοῦ χρωστᾶς, σὲ παρακαλῶ. Αὔριο φεύγω».

—«Πολὺ καλὰ, Γιάννη» λέει ὁ πλοῦσιος. «Πάρε τους! Νά! Κι ἀμέσως βγάζει καὶ τοῦ δίνει τρία φλουριά. Τόσο κάνει ὁ μισθός σου γιὰ τὰ δέκα χρόνια, πού με δούλεψες. Πήγαινε στὸ καλὸ, Γιάννη!»

Ὁ καημένος ὁ Γιάννης δὲν εἶπε τίποτε. Ἀναστέναξε μονάχα. Πῆρε τὰ τρία φλουριά, χαιρέτησε τὸν ἀφεντικό του καὶ τὴν κυρία του καὶ ξεκίνησε γιὰ τὴν πατρίδα του.

Μόλις πῆγε λίγο παραπέρα, τὸν φωνάζει ὁ ἀφεντικός του: «Ἐ!, Γιάννη, ἔλα πίσω κάτι νὰ σοῦ πῶ!»

Γυρίζει ὁ Γιάννης, ἔρχεται κοντὰ στὸν ἀφεντικό του καὶ τὸν ρωτᾷ τί θέλει.

«Δῶς μου τὸ ἓνα φλουρί,» τοῦ λέει ἐκεῖνος, καὶ θὰ σοῦ πῶ ἓνα λόγο,—θὰ σοῦ δώσω μιὰ συμβουλή—πού θὰ σὲ ὠφελήσῃ πολὺ».

Ὁ Γιάννης ἔδωσε τὸ φλουρί κι ὁ ἀφεντικός του τότε τοῦ λέει:

«Ἄκουσε Γιάννη! Μὴ ρωτᾶς ποτέ σου γιὰ ὅ,τι δὲ σὲ μέλει!»

Ὁ Γιάννης χαιρέτησε κι ἔφυγε, πολὺ λυπημένος τώρα.

Μόλις προχώρησε λίγα βήματα, νὰ σου! καὶ τὸν ξαναφωνάζει ὁ ἀφεντικός του. Τοῦ ζητεῖ πάλι κι ἄλλο ἓνα φλουρί καὶ τοῦ δίνει ἄλλη μιὰ συμβουλή, αὐτή: «Ποτέ σου μὴν ἀλλάζεις τὸ δρόμο πού ἄρχισες!»

Ξαναχαιρετᾷ ὁ Γιάννης καὶ ξεκινᾷ γιὰ τὴν πατρίδα του λέγοντας με λύπη: «Πῶς θὰ πάω στὴ γυναῖκα μου μ' ἓνα φλουρί μονάχα;»

Μὰ ὁ ἀφεντικός του δὲν τὸν ἀφήνει μῆτ' αὐτό, τὸ ἓνα φλουρί. Τὸν φωνάζει καὶ τρίτη φορά, τοῦ παίρνει καὶ τὸ τελευταῖο φλουρί καὶ τοῦ δίνει αὐτὴ τὴ συμβουλή: «Τὸ θυμὸ τὸ βραδινὸ, φύλαγέ τον τὸ πουνό!»

3

Χωρὶς πεντάρα τῶρα ὁ Γιάννης ξεκινᾷ γιὰ τὸ ταξίδι του, λυπημένος καὶ στενοχωρημένος.

Στὸ δρόμο πού πηγαίνει, βλέπει ἕνα ξερὸ δέντρο κι ἀπάνω σ' αὐτὸ ἕναν Ἀράπη νὰ κολλᾷ στὰ κλαριά του φλουριά.

Τοῦ Γιάννη τοῦ φάνηκε πολὺ παράξενο αὐτὸ πού εἶδε, καὶ θέλησε νὰ ρωτήση τὸν Ἀράπη. Θυμήθηκε ὅμως τὴν πρώτη συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ του καὶ δὲ ρώτησε τίποτε. Τράβηξε τὸ δρόμο του.

«Στάσου!», τοῦ φωνάζει ἀμέσως ὁ Ἀράπης.

Ὁ Γιάννης στάθηκε φοβισμένος. Τότε ὁ Ἀράπης τοῦ λέει:

«Ἐχω τόσα χρόνια πού κάθομαι σ' αὐτὸ τὸ δέντρο καὶ κάνω ἐπίτηδες ὅ,τι εἶδες νὰ κάνω. Περιμένω νὰ περάση κανένας πού νὰ μὴ μὲ ρωτήση τί κάνω. Εἶχ' ἀποφασίσει αὐτό. Ὅποιος περάση καὶ δὲ μὲ ρωτήση τί κάνω, νὰ τοῦ χαρίσω ὅλα τὰ φλουριά, πού κολλῶ στὸ δέντρο. Κι ὅποιος πάλι μὲ ρωτήση, νὰ τοῦ κόβω τὸ κεφάλι. Ἐναν πύργο ἀπὸ κεφάλια ἔφτιασα ὡς τώρα. Μονάχα ἐσύ βρέθηκες νὰ μὴ μὲ ρωτήσης, τί κάνω. Μπράβο σου! Πολὺ γνωστικὸς ἄνθρωπος εἶσαι. Χάρισμά σου ὅλ' αὐτὰ τὰ φλουριά μου! Σοῦ ἀξίζουν!»

Καὶ ὁ Ἀράπης χαρίζει τοῦ Γιάννη ὅλα ἐκεῖνα τὰ φλουριά πού εἶχε κολλημένα στὸ δένδρο.

Ὁ Γιάννης εὐχαρίστησε τὸν Ἀράπη, γέμισε τὶς τσέπες καὶ τὸν κόρφο του ἀπὸ φλουριά κι ἐξακολούθησε τὸ ταξίδι του. Περπατώντας στὸ δρόμο ἔλεγε μέσα του: «Ἀληθινὰ ἀξίζει ἕνα φλουρὶ ἢ πρώτη συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ μου!»

4

Ἦστερα ἀπὸ μιὰ μέρα ὁ Γιάννης βρίσκει στὸ δρόμο κάμποσους ἀγωγιάτες. Ὁδηγοῦσαν σαράντα μουλάρια φορτωμένα μὲ διάφορα ἐμπορεύματα. Τὰ ἔφεραν ἀπὸ πολὺ μακριὰ καὶ τὰ πήγαιναν στὴ Χώρα.

Ὁ Γιάννης χαιρέτησε τοὺς ἀγωγιάτες, γνωρίστηκε μ' αὐτοὺς κι ἀπὸ τότε πήγαινε μαζί τους συντροφιά.

Σὲ λίγο φτάνουν ἔξω ἀπὸ ἕνα χάνι. Τότε λέγουν οἱ ἀγωγιάτες:

«Δὲ μπαίνουμε μέσα, Γιάννη, νὰ πιοῦμε κανένα κρασάκι;»

Ὁ Γιάννης θυμήθηκε ἀμέσως τὴ δευτέρη συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ του καὶ τοὺς λέει:

«Ἐγὼ κι ἔφαγα κι ἤπια καλά. Ἄλλο δὲν πίνω!»

—«Ἄν δὲ θέλῃς νὰ πιῆς, βάστα τουλάχιστο τὰ μουλάρια μας!» εἶπαν οἱ ἀγωγιάτες.

Ὁ Γιάννης αὐτὸ τὸ δέχτηκε. Ἐπικσε τὰ ζῶα, στάθηκε στὴ μέση τοῦ δρόμου, καὶ περίμενε.

Οἱ ἀγωγιάτες μπῆκαν μέσα στὸ χάνι καὶ ἄρχισαν νὰ κουτσοπίνουν.

Ἐκείνη τῆ στιγμῇ ὅμως γίνεται ἕνας δυνατὸς σεισμός, γκρεμίζεται τὸ χάνι καὶ σκοτώνει ὅλους ποὺ ἦταν μέσα μαζί μ' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀγωγιάτες.

Ὁ Γιάννης τρόμαξε, μὰ δὲν ἔπαθε τίποτε: «Ἀλήθεια» εἶπε τότε μὲ τὸ νοῦ του! «Ἄξιζε ἕνα φλουρί κι ἡ δεύτερη συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ μου!»

Ἀπὸ τῆ στιγμῇ ἐκείνη τὰ σαράντα μουλάρια μ' ὅλα τὰ φορτώματά τους ἔβηκαν τοῦ Γιάννη.

5

Ἦστερ' ἀπὸ κάμποσο καιρὸ φτάνει στὸ χωριὸ τοῦ ὁ Γιάννης. Ἄρχισε νὰ νυχτώνη τὴν ὥρα ἐκείνη ποὺ ἔφτασε, καὶ τραβᾷ ἴσια στὸ σπίτι του. Βρίσκει ἐκεῖ τὴν γυναῖκα του καὶ τὴν καλησπερίζει. Τὸν χαιρετᾷ ἐκείνη, μὰ δὲν τὸν γνωρίζει. Θυμώνει γι' αὐτὸ ὁ Γιάννης, θυμᾶται ὅμως τὴν τρίτη συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ του καὶ βλαστᾷ τὸ θυμὸ του. Παρακαλεῖ τὴ γυναῖκα του νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ μείνη ἐκείνη τῆ βραδιά στὸ σπίτι μὲ ὅλα τὰ ζῶα του. Ἐκείνη τοῦ ἔδειξε τὸ στάβλο καὶ τοῦ

λέει: «Ἄν θέλῃς, μπορεῖς νὰ βάλῃς ἐκεῖ τὰ μουλάρια σου καὶ νὰ κοιμηθῆς καὶ σὺ. Στὸ δωμάτιό μου δὲν βάζω ξένον ἄντρα τῆ νύχτα».

Ξαναθύμωσε ὁ Γιάννης, μὰ πάλι κράτησε τὸ θυμὸ του. Θυμήθηκε πάλι τὴν τρίτη συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ του.

Σὲ λίγο βλέπει νάρχεται ἕνας ἄντρας καὶ νὰ μπαίνη στὸ δωμάτιο τῆς γυναίκας του: «Θὰ ξαναπαντρεύθηκε βέβαια ἡ γυναῖκα μου» λέει μὲ τὸ νοῦ τοῦ ὁ Γιάννης, «κι ἐμένα μὲ λησμόνησε!» Καὶ θυμώνει πιὸ πολὺ καὶ σκέφτεται νὰ σκοτώσῃ τὴ γυναῖκα του καὶ τὸν ξένον ἄντρα ποὺ εἶδε νὰ μπαίνη στὸ δωμάτιό της. Βαστιέται ὅμως καὶ πάλι. Θυμᾶται τὴ συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ του: «Τὸ θυμὸ τὸ βραδινὸ φυλαγέ τον τὸ πουρνό!» Μὰ ὅταν ζύπνησε τὸ πρωί, ἀκούει ἐκεῖνο τὸν ἄντρα νὰ φωνάζη τῆ γυναῖκα του «μητέρα».

«Ἄ! τὸ παιδί μου, ὁ Θόδωρος, θὰ εἶναι!» εἶπε ὁ Γιάννης. «Τί μεγάλο κακὸ θὰ ἔκανα ψὲς μὲ τὸ θυμὸ μου! Ἡ συμβουλή τοῦ ἀφεντικοῦ μου ἀξιίζει χιλιάδες φλουριά!»

Κι ἀμέσως τρέχει καὶ γνωρίζεται μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ μὲ τὸ παιδί του. Κι ἀπὸ τότε ζῆ κι αὐτὸς καλὰ κι ἐμεῖς ἀκόμα καλύτερα.

(Τῆς Ἡλείρου)

Γ.

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ - ΘΟΔΩΡΟΣ
Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ

1

Μιά φορά κι έναν καιρό ἦταν ἕνας μπαλωματῆς. Τὸν ἔλεγαν μπαρμπα - Θόδωρο. Ὁ μπαρμπα - Θόδωρος δὲν εἶχε μήτε γυναῖκα, μήτε παιδιά. Εἶχε μονάχα ἕνα μικρὸ καὶ φτωχικὸ καλύβι καὶ μέσα σ' αὐτὸ ἕνα κρεβάτι ξύλινο, ἕνα τραπέζι καὶ δυὸ καρέκλες. Αὐτὴ ἦταν ὅλη ἡ περιουσία τοῦ μπαρμπα-Θόδωρου!

Ἄς ἦταν ὅμως πτωχὸς ὁ μπαρμπα-Θόδωρος ἦταν πάντα εὐχαριστημένος. Ὁλητὴν τὴν ἡμέρα δούλευε στὸ μαγαζί του καὶ τὸ βράδυ πήγαινε στὸ φτωχικὸ του δειπνοῦσε κι ἀμέσως ἀρχίζε τὸν ταμπούρα καὶ τὰ τραγούδια ὡς τὰ μεσάνυχτα.

Βραδιά δὲν περνοῦσε, πού νὰ μὴν ἀκουστοῦν τραγούδια στὸ καλύβι τοῦ μπαρμπα - Θόδωρου τοῦ μπαλωματῆ.

2

Μιά βραδιά βγήκε ὁ βασιλιάς ἀπὸ τὸ παλάτι του ἀγνώριστος ὅλως διόλου.

Ἦθελε νὰ δῆ, πῶς περνοῦν οἱ ἄνθρωποι του, πῶς περνᾷ ὁ λαὸς του. Καθὼς γύριζε λοιπὸν παντοῦ, πέρασε καὶ ἀπὸ τὸ καλύβι τοῦ μπαρμπα—Θόδωρου τοῦ μπαλωματῆ. Ἀκούει ταμπούρα, ἀκούει τραγούδια κι ἀμέσως μπαίνει μέσα νὰ δῆ, ποιοὶ εἶναι μέσα αὐτοὶ πού γλεντοῦν καὶ χαίρονται ἔτσι.

«Καλῶς τον ! κόπιασε, πατριώτη, νὰ πάρης ἕνα μεζὲ κι ἕνα κρασάκι» λέει ὁ μπαρμπα—Θόδωρος στὸ βασιλιά, μόλις τὸν εἶδε νὰ μπαίνει μέσα.

Ὁ βασιλιάς τὸν εὐχαρίστησε, κάθισε κοντά του κι ἀρχίζει νὰ τὸν ρωτᾷ :

«Πῶς αὐτὸ τὸ γλέντι, πατριώτη, ἀπόψε; Βέβαια κάτι καλὸ θὰ σοῦ συνέβηκε σήμερα».

Ὁ μπαρμπα—Θόδωρος γέλασε καὶ εἶπε :

— «Αὐτὴ εἶναι ἡ παντοτεινὴ ζωὴ μου. Πάντα γέλια καὶ χαρὰ καὶ καλὴ καρδιά. Ὁλητὴν μέρα δουλεύω καὶ τὸ βράδυ τραγουδῶ καὶ χαίρομαι».

3

Ὁ βασιλιάς θέλησε νὰ δοκιμάσῃ, ἂν εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ πού ἔλεγε ὁ μπαρμπα—Θόδωρος.

Τὴν ἄλλη βραδιά λοιπὸν ξαναπερνᾷ ἀπὸ

τὸ καλύβι τοῦ μπαρμπα-Θόδωρου κι ἀκούει πάλι τὰ ἴδια. Ξαναμπάνει πάλι μέσα, κάθεται κοντά του καὶ τὸν ρωτᾷ:

«Θὰ βγάξης βέβαια πολλὰ χρήματα ἀπὸ τὴ δουλειά σου, μπαρμπα—Θόδωρε, γι' αὐτὸ γλεντᾶς κάθε βράδου».

—«Ὅσα κι ἂν βγάζω, πάντα τραγουδῶ καὶ χαίρομαι. Καὶ τίποτε νὰ μὴ βγάλω τὴν ἡμέρα, πάντα ἢ καλὴ καρδιά δὲν μοῦ λείπει» ἀπαντᾷ ὁ μπαρμπα—Θόδωρος.

4

Τὴν ἄλλη ἡμέρα ὁ βασιλιάς βγάζει μιὰ διαταγὴ νὰ κλείσουν ὅλα τὰ μπαλωματίδικα: «Ὅποιος μπαλωματῆς μπαλώση παπούτσια, θὰ κρεμαστῆ», ἔλεγε ἡ διαταγὴ τοῦ βασιλιᾶ.

Ὁ βασιλιάς νόμιζε πῶς ἔτσι ὁ μπάρμπα Θόδωρος δὲ θὰ ἔχη ὄρεξη νὰ τραγουδήσῃ τὸ βράδου ἐκεῖνο.

Μὰ ἐκεῖνος σὰν ἄκουσε τὴ βασιλικὴ διαταγὴ, εἶπε μὲ τὸ νοῦ του: «Μήπως δὲ μπορῶ νὰ κάμω κι ἄλλη δουλειά! Τὰ χέρια καὶ τὸ κορμί μου βαστοῦν καλά».

Κι ἀμέσως κατεβαίνει στὸ λιμάνι. Ἐκεῖ βλέπει νὰ ξεφορτώνουν ἓνα καράβι. Συμφωνεῖ μὲ τὸν καπετάνιο νὰ ξεφορτώσῃ κι αὐτός, καὶ ὡς τὸ βράδου κερδίζει πρὶο πολλὰ χρήματα ἀπὸ κάθε ἄλλη ἡμέρα.

Μόλις νύχτωσε, πάλι τὰ ἴδια ὁ μπαρμπα-Θόδωρος. Ταμπουρά! τραγούδια! χάρές!

«Περίεργο πρᾶγμα!» λέει ὁ βασιλιάς, ὅταν ξαναπέρασε ἀπὸ τὸ καλύβι τοῦ μπαρμπα-Θόδωρου. «Ποῦ βρῆκε χρήματα καὶ γλεντᾷ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; Ἐγὼ ἔκλεισα ὅλα τὰ μπαλωματίδικα».

Μπαίνει λοιπὸν μέσα, κάθεται κοντὰ στὸν μπάρμπα-Θόδωρο καὶ τὸν ρωτᾷ:

«Ἀπόψε σὲ βλέπω μὲ ὄρεξη πολλή. Πῶς ἔτσι, μπαρμπα-Θόδωρε;»

Ὁ μπαρμπα-Θόδωρος εἶπε, τί τοῦ συνέβηκε καὶ πῶς ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ἔβγαλε ἀρκετὰ χρήματα μὲ τὸ ξεφόρτωμα τοῦ καραβιοῦ.

5

Τὸ πρῶνι βγάζει ὁ βασιλιάς ἄλλη διαταγὴ: «Καὶ τὰ μπαλωματίδικα νὰ εἶναι κλειστὰ καὶ κανέννας νὰ μὴν κάμῃ τὸν ξεφορτωτῆ».

Ὅταν ἄκουσε τὴ διαταγὴ αὐτὴ ὁ μπαρμπα-Θόδωρος ἔγινε λουστρός καὶ κέρδισε κάμποσα χρήματα ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα. Τὸ βράδου πάλι τὰ ἴδια!

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ βασιλιάς ἐμπόδισε καὶ τοὺς λούστρους νὰ δουλεύουν:

«Μπά!», εἶπε ὁ μπαρμπα-Θόδωρος,

«καὶ δὲν γίνομαι νεροκουβαλητῆς
νὰ βγάζω πιὸ πολλὰ χρήματα!»

Ἔτσι ὁ βασιλιάς κάθε ἡμέρα ἐμπόδι-
ζε τὴ δουλειὰ πού ἔκανε τὴν προηγού-
μενη ὁ μπαρμπα-Θόδωρος. Ἐκεῖνος ὁ-
μως ἔβρισκε ἄλλη, κι ἔτσι κάθε βράδυ δὲν
ξεχνούσε τὸ γλέντι του.

6

Ὁ βασιλιάς εἶδε πὼς μὲ τὶς διαταγές
του αὐτὲς δὲν κάνει τίποτα, κι ὁ κόσμος
στενοχωριέται καὶ φωνάζει. Τότε πρόσταξε
ν' ἀνοίξουν πάλι ὅλα τὰ μαγαζιά, νὰ δου-
λεύουν ὅπως καὶ πρωτύτερα, κι ὁ μπάρ-
μπα-Θόδωρος νὰ γίνῃ στρατιώτης.

— «Περίεργο πρᾶμα!», εἶπε ὁ μπαρ-
μπα-Θόδωρος. «Τέτοιο ἢ λικιωμένον
στρατιώτη, τί μὲ θέλει ὁ βασιλιάς;»

Ἄς εἶναι ὅμως! Ἀμέσως ἔτρεξε καὶ
ντύθηκε τὴ στρατιωτικὴ του στολή.

Ὅταν νύχτωσε, πῆρε ἄδειαν νὰ κοι-
μηθῆ στὸ σπίτι του. Ἐκεῖ τότε τὸ ἔστρω-
σε πάλι στὰ τραγούδια!

Περνώντας ὁ βασιλιάς ἀπὸ τὸ καλύ-
βι του, ἀκουσε τὸν ταμπουρά καὶ τὸ μπαρ-
μπα-Θόδωρο νὰ τραγουδῆ μὲ ὄρεξη. Μπῆκε
μέσα καὶ τοῦ λέει:

«Παράξενο μοῦ φαίνεται, μπαρμπα-
Θόδωρε! Ποῦ τὰ βρῆκες σήμερα τὰ χρή-

ματα καὶ ἀγόρασες τὸ κρασί αὐτό; Ἐσύ
εἶσαι στρατιώτης».

— «Ἐχω μερικὰ χρήματα που μ' ἐ-
περίσεψαν ἀπὸ τὶς ἄλλες ἡμέρες. Ἐχω
μερικὲς οἰκονομίες στὸν κουμπάρά
μου» ἀπαντᾷ ὁ μπαρμπα-Θόδωρος.

— «Καὶ σὰν τελειώσης κι αὐτὲς τὶς οἰ-
κονομίες, τί θὰ κάμης τότε;»

— «Ὡς τότε ἔχει ὁ Θεός, φίλε μου. Δέ
θὰ χαθῶ! Κάθισε νὰ πιῆς καὶ τοῦ λόγου
σου λίγο καὶ νὰ τραγουδήσης μαζί μου.
Ἐβίβα! Καλὴ καρδιά κι ὅλο χαρά!»

Κι ἐξακολούθησε τὰ τραγούδια, ὡς τὰ
μεσάνυχτα.

7

Ὁ βασιλιάς ἄφησε νὰ περάσουν κάμπο-
σες ἡμέρες. Ὑστερα ξαναπερνᾷ πάλι ἀπὸ
τὸ καλύβι τοῦ μπαρμπα-Θόδωρου κι ἀ-
κούει πάλι τραγούδια.

«Ἀκόμα ἐκεῖνες οἰκονομίες δὲν
τελείωσαν, μπαρμπα-Θόδωρε;» τὸν ρωτᾷ.

— «Τελείωσαν δυστυχῶς, φίλε μου,
κι ἀπόψε δανείστηκα γιὰ ν' ἀγο-
ράσω τὸ κρασί πού πίνουμε. Ἐβαλα ἐνέ-
χυρο τὴ ξιφολόγχη μου» ἀπαντᾷ
ὁ μπαρμπα-Θόδωρος.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ βασιλιάς διατάζει
ἐπιθεώρηση τοῦ στρατοῦ. Ἐ-

κείνη τὴν ἡμέρα κάθε στρατιώτης ἔπρεπε νάχη ὅλα τὰ πράγματά του καὶ νὰ μὴν τοῦ λείπη οὔτ' ἓνα κουμπί.

Τὶ νὰ κάμη λοιπὸν τότε ὁ μπαρμπα-Θόδωρος, ποῦ δὲν εἶχε τὴν ξιφολόγχη του; Πελεκᾶ ἓνα ξύλο καὶ τὸ βάζει στὴ θέση τῆς ξιφολόγχης. Ὑστερα στέκεται κι αὐτὸς στὴ γραμμὴ μὲ τοὺς ἄλλους στρατιῶτες καὶ περιμένει νὰ περάσῃ ὁ βασιλιάς νὰ ἐπιθεωρήσῃ κι αὐτόν.

8

Σὲ λίγο ἔφτασε ὁ βασιλιάς σ'αὐτόν. Τὸν ἐπιθεώρησε καλὰ καλὰ κι ὕστερα τοῦ λέει:

«Σὲ διατάζω, στρατιώτη, νὰ βγάλῃς τὴν ξιφολόγχη σου καὶ νὰ κόψῃς τὸ κεφάλι τοῦ διπλανοῦ σου στρατιώτη!»

(Τὰ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ βασιλιάς, γιατί πίστευε πῶς ὁ μπαρμπα—Θόδωρος δὲν εἶχε ξιφολόγχη.)

—«Μὰ δὲν μοῦ ἔκανε τίποτε, Μεγαλειότατε, ὁ σύντροφός μου! Πῶς νὰ τοῦ κάμω αὐτὸ τὸ κακό;»

—«Ἐγὼ τὸ προστάζω!» ξαναλέει ὁ βασιλιάς.

Τὶ νὰ κάμη τότε ὁ μπαρμπα—Θόδωρος! Σηκώνει τὰ μάτια του στὸν οὐρανὸ καὶ λέει: «Ἄν εἶναι ἄδικο νὰ κόψω τὸ κεφάλι τοῦ συντρόφου μου, κάμε, Θεέ μου, τὴν ξιφολόγχη μου ξύλινη!»

Αὐτὰ εἶπε κι ἀμέσως βγάζει ἀπὸ τὴ θήκη της τὴν ξύλινη ξιφολόγχη.

«Βλέπεις, βασιλιά μου; Δὲν τὸ θέλει ὁ Θεὸς αὐτὸ τὸ ἄδικο!» λέει τότε.

Ὁ βασιλιάς ξεκαρδίστηκε ἀπὸ τὰ γέλια μὲ τὴν ἐξυπνάδα αὐτῆ τοῦ μπαρμπα-Θόδωρου καὶ τοῦ λέει:

«Ἀπὸ σήμερα, μπαρμπα-Θόδωρε, σὲ προβιβάζω ἀξιωματικὸ καὶ σὲ παίρνω στὸ παλάτι μου. Θέλω νὰ σ' ἔχω κοντά μου, γιατί μ' ἀρέσεις πολὺ. Εἶσαι καὶ κολόκαρδος καὶ ἐξυπνος.»

ΙΑ΄.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟ ΚΑΙ Η ΠΕΝΤΑΜΟΡΦΗ

1

Μιά φορὰ κι ἓναν καιρὸ ἦταν ἓνας βασιλιάς καὶ μιὰ βασίλισσα κι εἶχαν ἔξι παιδιά, τρία κορίτσια καὶ τρία ἀγόρια.

Ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ βασιλιᾶ νὰ πεθάνῃ, φώναξε κοντά του τοὺς γιούς του καὶ τοὺς λέει:

«Παιδιά μου, νάχετε τὴν εὐχὴ μου! Ἐγὼ σὲ λίγο πεθαίνω. Ὅταν μεγαλώσετε, πρῶτα νὰ καλοπαντρέψετε τὶς ἀδερφές σας

κι ὕστερα νὰ παντρευτῆτε καὶ σεῖς μὲ τὴ σειρά. Πρῶτα ὁ μεγαλύτερος, ὕστερα ὁ μεσαῖος. Ὅσο γιὰ σένα — λέει στὸ μικρότερο τὸ γιό του—σχύψε νὰ σοῦ πῶ! «Μέσα στὸ μικρὸ τὸν πύργο τοῦ παλατιοῦ μας ἔχω κλεισμένη τὴν κόρη πού θὰ πάρης γυναῖκα σου. Ὅταν παντρευτοῦν τ' ἄλλα δυὸ ἀδέρφια σου, ἀνοιξε τὸ πυργάκι. Θὰ τὴ βρῆς ἐκεῖ νὰ σὲ περιμένη ἡ Πεντάμορφη τοῦ κόσμου. Παντρέψου την!»

Αὐτὰ παράγγειλε στοὺς γιούς του ὁ βασιλιάς καὶ πέθανε.

Ἦστερα ἀπὸ κάμποσο καιρὸ πέθανε κι ἡ βασίλισσα καὶ τὰ ἕξι βασιλόπουλα ἔμειναν ὄρφανά.

2

Ἀπὸ τότε πέρασαν λίγα χρόνια. Οἱ τρεῖς βασιλοπούλες μεγάλωσαν κι ἔγιναν κοπέλες τῆς παντρεϊᾶς.

Τότε μιὰ ἡμέρα ἔρχεται στὸ παλάτι τους τὸ λιοντάρι. Χτυπᾷ τὴν πόρτα καὶ ζητᾷ τὴ μεγαλύτερη βασιλοπούλα γιὰ γυναῖκά του.

Τὰ δυὸ βασιλόπουλα ρωτοῦν τὸ λιοντάρι:

«Πόσο μακριὰ εἶναι ὁ τόπος σου ;»

—«Γιὰ μένα πέντε ἡμέρες, γιὰ σᾶς πέντε χρόνια».

—«Τόσο μακριὰ δὲ δίνωμ' ἐμεῖς τὴν ἀδερφή μας. Ἔτσι δὲ θὰ μπορούμε νὰ ρωμάσουμε εὐκολὰ νὰ τὴ βλέπουμε συχνά.

Ὁ μικρότερος ὁμως ἀδερφὸς λέει στὰ ἄλλα βασιλόπουλα:

«Τώρα ποῦ βγήκε τὸ τυχερὸ τῆς ἀδερφῆς μας νὰ πάρη ἄντρα βασιλιά, δὲν πρέπει νὰ τὸ διώξουμε».

—«Καλὰ λές, ἀδερφέ μας» εἶπαν τ' ἄλλα δυὸ βασιλόπουλα.

Κι ἀφοῦ φίλησαν τὴν ἀδερφή τους, τὴν παράδωσαν στὸ λιοντάρι γιὰ γυναῖκα του.

Ἔτσι πάντρεψαν καὶ τίς δυὸ ἄλλες ἀδερφές τους τὰ βασιλόπουλα καὶ τίς ἔδωσαν τὴ μιὰ στὸν τίγρη καὶ τὴν ἄλλη στὸν αἰτό. Ἦστερα παντρεύτηκε κι ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος ἀδελφός.

Ἦρθε κι ἡ σειρά τοῦ μικρότερου. Ἐκεῖνος τότε θυμήθηκε τὴν παραγγελία τοῦ πατέρα του κι ἀνοιξε τὸ πυργάκι τοῦ παλατιοῦ, τὸ διπλοτριπλοκλειδωμένο.

Μὰ μόλις ἀνοιξε τὴν πόρτα, τί νὰ δῆ! Βλέπει μιὰ ὄμορφη κοπέλα πού ἔλαμπε σάν τὸν ἥλιο. Φοροῦσε ἓνα φόρεμα πού ἔμοιαζε σάν τὴν θάλασσα μὲ τὰ κύματά της. Ἦταν ἡ Πεντάμορφη τοῦ κόσμου.

«Ἐσὺ θὰ γίνης γυναῖκα μου» τῆς εἶπε τότε τὸ βασιλόπουλο.

— «'Αν εἶσαι ἄξιο παλικᾶρι, φόρεσε ποδήματα σιδερένια, πάρε μαζί σου κι ἓνα μπαστούνι σιδερένιο κι ἔλα νά με βρῆς, στὶς ἴλινες, στὶς μπίλινες, στὶς ἀλαμαλακοῦσες, στὰ μαρμαρένια τὰ βουνά, στοὺς κρυσταλλένιους κάμπους. Τότε μονάχα θά γίνω γυναῖκα σου!»

Αὐτὰ εἶπε ἡ Πεντάμορφη κι ἀμέσως χάθηκε ἀπὸ μπροστά του.

«Καὶ στήν ἄκρη τοῦ κόσμου ἂν πηγαίνης, ἐγὼ θά ἔρθω νά σε βρῶ!» εἶπε τὸ βασιλόπουλο.

Κι ἀμέσως φτιάνει σιδερένια ποδήματα, παίρνει κι ἓνα σιδερένιο μπαστούνι καὶ ξεκινᾷ.

3

Περπατεῖ πέντε χρόνια τὸ βασιλόπουλο, κι ὅπου πηγαίνη κι ὅπου σταθῆ ρωτᾷ κοθε διαβάτη, μὴν ξέρει

«τίς ἴλινες, τίς μπίλινες, τίς ἀλαμαλακοῦσες, τὰ μαρμαρένια τὰ βουνά, τοὺς κρυσταλλένιους κάμπους».

Κανένας ὅμως δὲν ξέρει τὸ μέρος αὐτό. Ἔτσι ρωτώντας, φτάνει ἀγνώριστος στὸ παλάτι τῆς μεγαλύτερης ἀδερφῆς του, ποὺ παντρεύτηκε τὸ λιοντάρι. Γνωρίζε-

ται μὲ τὴν ἀδερφή του ἀπὸ τὸ δαχτυλίδι ποὺ φοροῦσε, γνωρίζεται καὶ μὲ τὸ γαμπρό του, τὸ λιοντάρι, καὶ τοὺς παρακαλεῖ νά τὸν βοηθήσουν γιὰ νά βρῆ «τίς ἴλινες, τίς μπίλινες κτλ.».

Φωνάζει τότε τὸ λιοντάρι ὅλα τὰ ζῶα τοῦ βασιλείου του καὶ τὰ ρωτᾷ γιὰ τὸ μέρος αὐτό. Κανένα ὅμως δὲν τὸ ἔξερε.

«Δὲν πειράζει» λέει τὸ βασιλόπουλο, «θὰ τὸ βρῶ ἐγώ. Καὶ στήν ἄκρη τοῦ κόσμου νά εἶναι, ἐγὼ θά τὸ βρῶ!»

Φορεῖ λοιπὸν πάλι τὰ σιδερένια ποδήματα, παίρνει στὸ χέρι τὸ μπαστούνι τὸ σιδερένιο, χαιρετᾷ τὴν ἀδερφή καὶ τὸν γαμπρό του καὶ ξεκινᾷ πάλι γιὰ νά βρῆ «τίς ἴλινες τίς μπίλινες κλπ.».

5

Περπατεῖ ἄλλα πέντε χρόνια ζητώντας νά βρῆ τὸ μέρος αὐτό. Ρωτᾷ στὶς πολίτιες, ρωτᾷ καὶ στὰ χωριά. Δυστυχῶς κανένας δὲν ξέρει νά τοῦ πῇ τίποτε. Τὸ βασιλόπουλο ὅμως δὲν ἀπελπίζεται. Ἐξακολουθεῖ νά προχωρῆ καὶ νά ρωτᾷ.

Ἀπάνω στὰ δέκα χρόνια φτάνει ἀγνώριστο στὸ παλάτι τῆς δεύτερης ἀδερφῆς του. Γνωρίζεται πάλι καὶ μ' αὐτὴ καὶ μὲ

τόν άντρα της, τόν τίγρη, καί τούς παρακαλεῖ νά τόν βοηθήσουν. Μά μήτε' ἐκεῖνος μήτε κανένα ἀπό τά ζῶα τοῦ βασιλείου τους δέν γνωρίζουν, ποῦ εἶναι «οἱ ἴλινες, οἱ μπίλινες, οἱ ἀλαμαλακοῦσες, τά μαρμαρένια τά βουνά κι οἱ κρυσταλλένοι κάμπου». Τό βασιλόπουλο ὅμως δέν ἀπελπίζεται κι ἐξακολουθεῖ τὸ ταξίδι του.

6

Ἔστερ' ἀπό ἄλλα πέντε χρόνια δρόμο φτάνει ἀγνώριστο στοῦ παλάτι τῆς τρίτης ἀδερφῆς του. Γνωρίζεται κι ἐκεῖ πρώτα μέ τήν ἀδερφή του κι ὕστερα μέ τὸ γαμπρό του, τόν αἰτό, καί ζητᾶ νά μύθη ποῦ εἶναι «οἱ ἴλινες, οἱ μπίλινες οἱ ἀλαμαλακοῦσες κτλ.».

«Ἐγὼ δέν ξέρω δυστυχῶς, ποῦ εἶναι αὐτὸ τὸ μέρος. Θά φωνάξω ὅμως ὅλα τά πουλιά μου κι ἀπ' αὐτά κάτι μπορούμε νά μάθουμε» εἶπε ὁ αἰτός στον κουνιάδο του.

Καί στή στιγμή φωνάζει ὅλα τά πουλιά του, τὰ ρωτᾶ, μά κανένα δέν ξέρει τίποτε. Ἔνα μονάχα γέριχο γεράκι πετιέται τότε καί λέει:

«Ἐέρω ἐγὼ, βασιλιά μου, ποῦ εἶναι αὐτὸ τὸ μέρος. Ἄς ἔρθη μαζί μου ὁ κουνιάδος σου νά τοῦ τὸ δείξω».

7

Τό βασιλόπουλο χαιρετᾶ τήν ἀδερφή καί τὸ γαμπρό του κι ἀκολουθεῖ τὸ γεράκι.

Ἔστερ' ἀπό κάμποσες ἡμέρες φτάνουν, τὸ βασιλόπουλο καί τὸ γεράκι, στήν ἄκρη τοῦ κόσμου, σέ κάτι κάμπους κρυσταλλένιους ποῦ εἶχαν γύρω βουνά μαρμαρένια. Στή μέση ἀπ' αὐτούς τούς κάμπους ἦταν χτισμένα ὀλόχρυσά παλάτια ποῦ ἔλαμπαν σάν τὸν ἥλιο.

«Ἐδῶ μέσα κάθονται οἱ ἴλινες, οἱ μπίλινες, οἱ ἀλαμαλακοῦσες κι ὅλες οἱ ξωτικές γυναῖκες» εἶπε τότε τὸ γεράκι.

— «Σ' εὐχαριστῶ, καλὸ γεράκι, σ' εὐχαριστῶ πολὺ» εἶπε τὸ βασιλόπουλο. Καί τρέχει μέ χαρὰ κατὰ τὸ πρῶτο παλάτι.

8

Χτυπᾶ τήν ἀσημένια πόρτα του καί περιμένει.

«Ποιὸς χτυπᾶ τήν πόρτα μου καί τί ζητᾶ;» φωνάζει ἀπὸ μέσα μιὰ γλυκιὰ φωνή.

— «Εἶμαι τὸ βασιλόπουλο ποῦ γυρίζει δεκαπέντε χρόνια κι ἤρθε στήν ἄκρη τοῦ κόσμου, γιὰ νά βρῆ τήν καλή του. Ἐλιώσαν τὰ σιδερένια ποδήματά μου, ἔλιωσε καί τὸ σιδερένιο μπαστούνι μου».

—'Εγὼ εἶμαι ἡ καλή σου!», ἀπαντᾷ τότε ἡ ἴδια φωνή. Κι ἀμέσως ἀνοίγει τὴν ἀσημένια πόρτα καὶ παρουσιάζεται μιὰ ὠραία κοπέλα. Φοροῦσε ἓνα ὠραῖο φόρεμα ποῦ εἶχε ζωγραφισμένο τὸν Αὐγερινὸ καὶ τὴν Πούλια.

Τὸ βασιλόπουλο τὴν κοίταξε καλὰ καὶ τῆς εἶπε:

«Ὁχι! δὲν εἶσαι ἐσὺ ἡ καλή μου! Θὰ πηγαίνω παραπέρα».

Καὶ τρέχει στὸ διπλανὸ παλάτι καὶ χτυπᾷ τὴ χρυσοῦ πόρτα του.

«Ποῖος χτυπᾷ τὴν πόρτα μου καὶ τί ζητᾷ;» φωνάζει πάλι μιὰ γλυκιὰ φωνὴ ἀπὸ μέσα.

Τὸ βασιλόπουλο λέγει τὰ ἴδια λόγια ποῦ εἶπε καὶ στὴν πρώτη.

«'Εγὼ εἶμαι ἡ καλή σου» ἀπαντᾷ κι αὐτῇ. Κι ἀμέσως ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ παρουσιάζεται στὸ βασιλόπουλο μιὰ ἄλλη ὠραία κοπέλα. Φοροῦσε κι αὐτῇ ἓνα ὠραῖο φόρεμα ποῦ εἶχε ζωγραφισμένο τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρι καὶ ὅλα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ. Τὸ βασιλόπουλο τὴν κοίταξε καὶ αὐτὴν καλὰ καλὰ κι ὕστερα τῆς λέει:

«Ὁχι! ἐσὺ δὲν εἶσαι ἡ καλή μου. Θὰ πηγαίνω παραπέρα!»

Καὶ τρέχει στὸ τρίτο τὸ παλάτι. Χτυπᾷ τὴ διαμαντένια πόρτα του. Ἐγίνε ὅ,τι καὶ μὲ τὶς ἄλλες δυὸ κοπέλες.

Τότε παρουσιάζεται ἄλλη κοπέλα. Βλέπει τὸ βασιλόπουλο τὸ φόρεμά της ποῦ ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θάλασσα μὲ τὰ κύματά της, καὶ φωνάζει μὲ χαρά:

«'Εσὺ εἶσαι ἡ Πεντάμορφη, ἐσὺ εἶσαι ἡ καλή μου».

—«'Εσὺ εἶσαι τὸ ἄξιο βασιλόπουλο, ἐσὺ εἶσαι ὁ καλὸς μου» ἀπαντᾷ ἐκείνη. Καὶ παίρνει τὸ βασιλόπουλο μέσα στὸ παλάτι της.

9

Τὸ λούζει, τὸ χτενίζει, τὸ ντύνει μὲ ὀλόχρυσα φορέματα, προσκαλεῖ ὅλες «τὶς ἴλινες, τὶς μπίλινες, τὶς ἀλαμαλακοῦσες» καὶ κάνει τὸ γάμο της.

Τὴν ἴδια ἡμέρα οἱ δυὸ νιόπαντροι ἀπάνω σὲ φτερωτὰ ἄλογα γυρίζουν στὴν πατρίδα τοῦ βασιλόπουλου. Κι ἀπὸ τότε ζοῦν κι αὐτοὶ καλὰ κι ἐμεῖς ἀκόμα καλύτερα.

(Τῆς Ἡπείρου)

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
Πρὸς τοὺς κ. λειτουργοὺς τῆς Δημ. Ἐκ- παιδεύσεως	3
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ—ΓΕΝΙΚΟΝ	5
§ 1. Διατί διδάσκονται παραμύθια εἰς τὰ νη- πιαγωγεῖα καὶ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα....	5
§ 2. Οἱ ἐκ τῶν παραμυθίων κίνδυνοι καὶ ὁ τρό- πος τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποφυγῆς.....	14
§ 3. Ὁ προσήκων σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν παραμυθιῶν καὶ τὰ προσήκοντα μέσα πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ.....	16
§ 4. Πόσος χρόνος πρέπει νὰ διαθέτεται καὶ πόσα παραμύθια ἀρκοῦν πρὸς πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν.....	26
§ 5. Εἰδικαὶ συστάσεις διὰ τὴν μεθοδικὴν τῶν παραμυθίων.....	31
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ—ΕΙΔΙΚΟΝ	
§ 1. Διάγραμμα ἀναλυτικὸν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀ' παραμυθίου («Ὁ λύκος καὶ τὸ κατσι- κάκι»).....	38
Διδασκαλία τοῦ 1ου τμήματος τοῦ παρα- μυθίου («Ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι»)..	38
Διδασκαλία τοῦ 2ου τμήματος τοῦ παρα- μυθίου («Ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι»)	42
Διδασκαλία τοῦ 3ου τμήματος («Ὁ λύ- κος καὶ τὸ κατσικάκι»)	45

	Σελίς
Διδασκαλία τοῦ 4ου τμήματος τοῦ παρα- μυθίου («Ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι»).....	47
Διδασκαλία τοῦ 5ου τμήματος τοῦ παρα- μυθίου («Ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι»).....	50
Διδασκαλία τοῦ 6 καὶ 7ου τμήματος τοῦ παραμυθίου («Ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι»..	51
Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ παραμυθίου («Ὁ λύκος καὶ τὸ κατσικάκι»).....	47
§ 2. Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκαλίας τοῦ β' παραμυθίου («Τὸ παιδί μὲ τὸ κουδούνι»).....	54
Ἡ διδασκαλία τοῦ 1ου καὶ 2ου τμήματος τοῦ παραμυθίου («Τὸ παιδί μὲ τὸ κουδούνι».)	
Διδασκαλία τοῦ 3ου καὶ 4ου τμήματος τοῦ παραμυθίου («Τὸ παιδί μὲ τὸ κου- δούνι»)	56
Διδασκαλία τοῦ 5ου καὶ 6 τμήματος τοῦ παραμυθίου («Τὸ παιδί μὲ τὸ κουδούνι»)	57
Διδασκαλία τοῦ 7ου, 8ου καὶ 9ου τμήματος τοῦ αὐτοῦ παραμυθίου	58
Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐπὶ τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου («Τὸ παιδί μὲ τὸ κουδούνι»)	59
Ἐξαγωγή τοῦ γενικοῦ	61
§ 3. Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκαλίας τοῦ γ' παραμυθίου («Ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλό- πουλου»).....	63
1ον καὶ 2ον τμήμα	63
3ον τμήμα	64
4ον καὶ 5ον τμήμα	65
6ον καὶ 7ον τμήμα	66
8ον καὶ 9ον τμήμα	68
Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐπὶ ὀλοκλήρου τοῦ διδαχθέντος παραμυ- θίου («Ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλόπουλου»)....	69

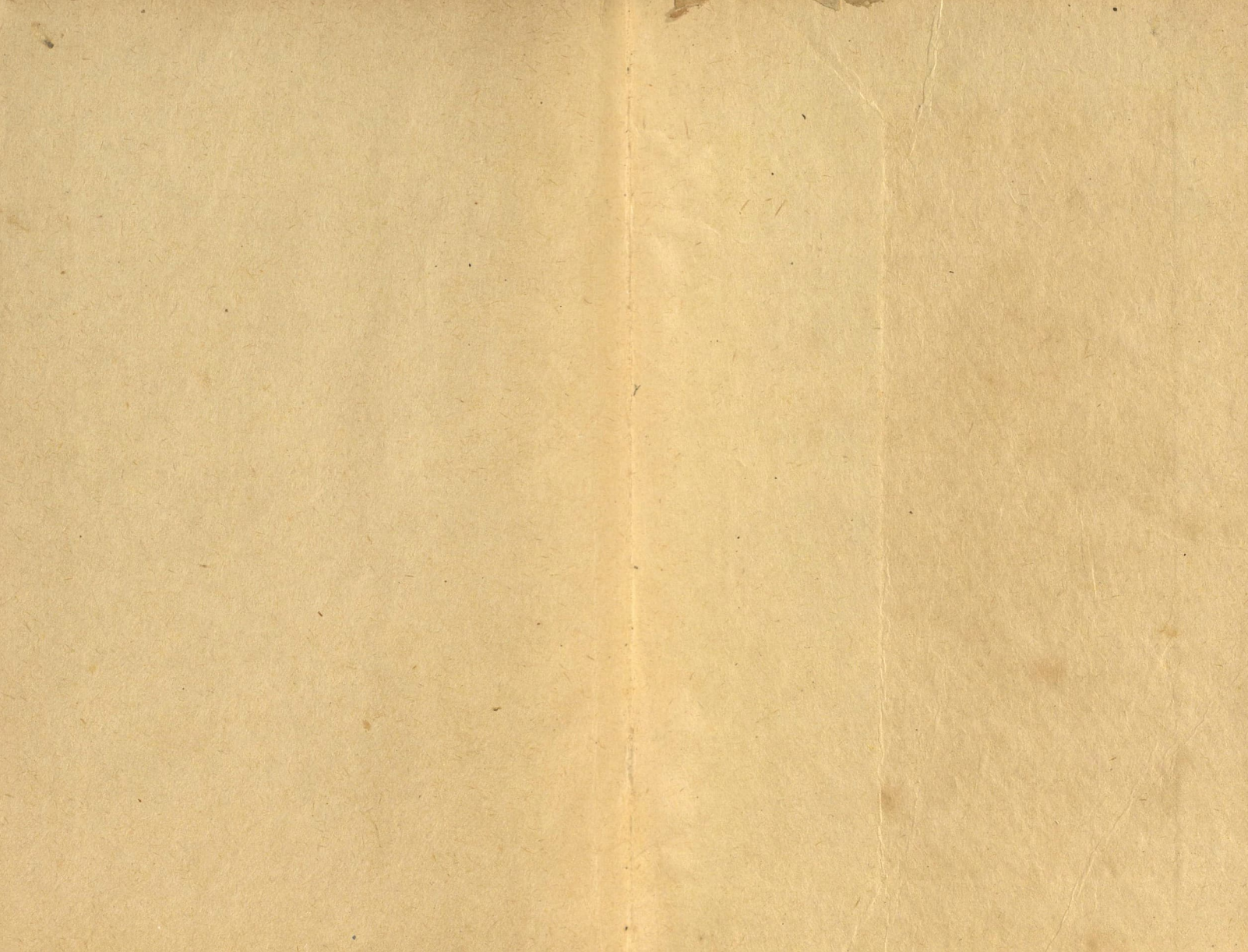
§ 4. Διάγραμμα σύντομον τῆς διδασκαλίας τοῦ δ' παραμυθίου «Ἡ ἄλεπού και ὁ κάβουρας»	71
1ον τμήμα.....	71
2ον τμήμα	72
3ον τμήμα	73
Τελευταία (συγκεντρωτικὴ διδασκαλία ἐπὶ τοῦ διδαχθέντος παραμυθίου «Ἡ ἄλεπού και ὁ κάβουρας»	74
§ 5. Διάγραμμα τῆς διδασκαλίας τοῦ ε' παραμυθίου ὁ γάϊδαρος κι οἱ ἄλεπούδες».....	76
1ον τμήμα	77
2ον τμήμα	78
3ον τμήμα	79
Τελευταία (συγκεντρωτικὴ) διδασκαλία ἐπὶ τοῦ παραμυθίου «Ὁ γάϊδαρος κι οἱ ἄλεπούδες»	79
§ 6. Διάγραμμα τῆς διδασκαλίας τοῦ στ' παραμυθίου «Ἡ μητέρα τῆς Ἐλενίτσας»	80
1ον τμήμα	80
2ον και 3ον τμήμα	81
4ον και 5ον τμήμα	81
6ον τμήμα	82
7ον και 8ον τμήμα	83
9ον τμήμα και συγκεντρωτικὴ διδασκαλία τοῦ αὐτοῦ παραμυθίου	84
Ἐξαγωγή τοῦ γενικοῦ τοῦ αὐτοῦ παραμυθίου..	84
§ 7. Διάγραμμα τῆς διδασκαλίας τοῦ ζ' παραμυθίου. Ἡ καλολογὸ και ἡ κακολογὸ»	88
1ον και 2ον τμήμα	88
3ον και 4ον τμήμα	89
5ον και 6ον τμήμα	90
7ον και 8ον τμήμα	91
9ον και 10 τμήμα	92
11ον τμήμα, συγκέντρωσις και ἔξαγωγή τοῦ γενικοῦ τοῦ αὐτοῦ παραμυθιοῦ	92

§ 8. Διάγραμμα τοῦ η' παραμυθίου «Ἡ ἄλεπού καλόγρια»	95
1ον τμήμα	95
2ον, 3ον και 4ον τμήμα	97
5ον και 6ον τμήμα	98
7ον, 8ον και 9ον τμήμα.....	100
Συγκεντρωτικὴ διδασκαλία και ἔξαγωγή τοῦ γενικοῦ τοῦ αὐτοῦ παραμυθίου	101
§ 9. Διάγραμμα τῆς διδασκαλίας τοῦ θ' παραμυθίου «Οἱ τρεῖς συμβουλές»	104
1ον και 2ον τμήμα	104
3ον και 4ον τμήμα	106
5ον τμήμα	106
Συγκεντρωτικὴ διδασκαλία και ἔξαγωγή τοῦ γενικοῦ τοῦ αὐτοῦ παραμυθίου	107
§ 10. Διάγραμμα τῆς διδασκαλίας τοῦ ι' παραμυθίου «Μπαρμπαθόδωρος ὁ καλόκαρδος».....	109
1ον και 2ον τμήμα.....	109
3ον και 4ον τμήμα.....	110
5ον και 6ον τμήμα.....	111
7ον και 8ον τμήμα.....	111
§ 11. Διάγραμμα τοῦ τελευταίου παραμυθίου «Τὸ Βασιλόπουλο και ἡ Πεντάμορφη».	113
1ον τμήμα	113
2ον και 3ον τμήμα	114
4ον, 5ον, 6ον και 7ον τμήμα	115
8ον και 9ον τμήμα	116
Συγκεντρωτικὴ διδασκαλία τοῦ παραμυθιοῦ..	117
Ἐξαγωγή τοῦ γενικοῦ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παραμυθιοῦ	118

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σελίς

Τὰ παραμύθια τῆς γριᾶς Στάθαινας	121
Α'. Ὁ λύκος καὶ τὸ κατσίκακι	123
Β'. Τὸ παιδί μετὸ κουδοῦνι	130
Γ'. Ἡ ἀδελφή τοῦ βασιλόπουλου	137
Δ'. Ἡ ἀλεποῦ κι ὁ κάβουρας	145
Ε'. Ὁ γάϊδαρος κ' οἱ ἀλεποῦδες	148
ΣΤ'. Ἡ μετέρα τῆς Ἐλενίτσας	151
Ζ'. Ἡ καλολογοῦ κι ἡ κακολογοῦ	163
Η'. Ἡ ἀλεποῦ καλόγρια	174
Θ'. Οἱ τρεῖς συμβουλές	181
Ι'. Ὁ Μπαρμπαθόδωρος ὁ καλόκαρδος	188
ΙΑ'. Τὸ βασιλόπουλο κι ἡ Πεντάμορφη	195

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

1. Ὁδηγὸς τῆς διδασκαλίας τῶν *Παραμυθίων* (σελ. 200).
2. Πρακτικὸς Ὁδηγὸς τῆς *Πατριδογνωσίας* (σελ. 272).
3. Πρακτικὸς Ὁδηγὸς τῆς *Γεωγραφίας* (τόμ. Α' σελ. 450).
4. Ἡ Ἑλλάς καὶ οἱ γείτονές της (τόμ. Β' σελ. 250).
5. Πρακτικὸς Ὁδηγὸς τῆς *Γραμματικῆς* (σελ. 300).
6. Πρακτικὸς Ὁδηγὸς τῆς *Πρώτης Ἀναγνώσεως* (σ. 350).
7. Πρακτικὸς Ὁδηγὸς τῆς *Ἀριθμητικῆς* (σελ. 520).
8. Πρακτικὸς Ὁδηγὸς τῆς *Ἀναγνώσεως* (σελ. 400).
9. τὰ *Παραμύθια* τῆς γοιᾶς Στόθαινας (2 τεύχη).
10. *Βωβοὶ* χάριται ὄλων τῶν ἑλλην. ζωῶν (σεμ. 19).
11. *Ἀριθμητήρια* ἀκεραίων καὶ κλασματικῶν α') μαθηματικὰ καὶ β') σχολικὰ.
12. *Γραμματικὸς ἐκδόσεις* τῆς Δημοτικῆς (Α' καὶ Β').
13. *Ἀλφαβητάριο* Α' μέρος (ἐγκυκλομ. ἐν.)
14. *Πουλιὰ καὶ παιδιὰ* (Β' μέρος) (ἐγκυκλομ. ἐν.)
15. *Οἱ ἀντάρτες τοῦ σπιτιοῦ* (Β' τάξ.) (ἐγκυκλομ. ἐν.)
16. *Ὁδύσεια* (Γ' τάξ.) (ἐγκυκλομ. ἐν.)
17. *Ὁ Φάρος τοῦ χωριοῦ* (Δ' τάξ.) (ἐγκυκλομ. ἐν.)
18. *Ἑλλάδα* (Ε' τάξ.) (ἐγκυκλομ. ἐν.)

Σημ. Τὰ δύο τελευταῖα ἀναγνωστικά εἶναι συντεταγμένα ἐπισημογραφία μετὰ τοῦ κ. Π. Παπαχριστοδοῦλου.
